

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

STUDY AND DEVELOPMENT OF BAMBOO FURNITURE FROM
LOCAL WISDOM KHAEN DONG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

T144760

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วัน,เดือน,ปี.....

144760

19.6.11.2559

1278763

สารบัญนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

STUDY AND DEVELOPMENT OF BAMBOO FURNITURE FROM LOCAL WISDOM
KHAEN DONG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN TECHNOLOGY OF INDUSTRIAL PRODUCT DESIGN
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2015

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองสารนิพนธ์

หัวข้อสารนิพนธ์

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
STUDY AND DEVELOPMENT OF BAMBOO FURNITURE FROM LOCAL WISDOM KHAEN DONG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE.

นักศึกษา

นายธงไชย ยีรัมย์

รหัสนักประจำตัว

54630804

ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวงษ์วงศ์

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์	ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.ธเนศ ภิรมย์การ	
ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวงษ์วงศ์	
รศ. ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดภิบาล	

ค่าคะแนนรวมเป็นเอกฉันท์จากกรรมการสอบ G (GOOD)

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 21 ตุลาคม 2558 เวลา 08.00 - 09.00 น.

สถานที่สอบ ณ ห้อง ค 416 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

วันที่.....๙.....เดือน.....ธันวาคม.....พ.ศ. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อสารนิพนธ์

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่
จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
นายธงไชย ยีรัมย์

นักศึกษา

รหัสประจำตัว

54630804

ปริญญา

ครุศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์

หลักสูตร

เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

พ.ศ.

2558

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

ผลการศึกษางานจักสานไม้ไผ่ของ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเป็นงานจักสานไม้ไผ่ของแต่ละชุมชน เป็นเวลาว่างจากการทำนา ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จักสานไว้ใช้เองในครัวเรือน และแบ่งปันกันเองภายในชุมชน ส่วนการ จักสานเพื่อจำหน่ายนั้นมีส่วนน้อย ผลิตภัณฑ์ได้จากการจักสานใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นมี เช่น ตะกร้า กระบุง ภาชนะต่างๆ และ เครื่องมือดักจับสัตว์ เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น กระทำโดยคัดเลือกแบบร่าง 3 รูปแบบ มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากนั้นนำต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค และนักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจ ได้ผลการประเมินด้านรูปแบบเหมาะสม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าความพึงพอใจ ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.69) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) ด้านความแข็งแรง มีความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) และด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48)

สรุปผลผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความต้องการของผู้จักสานไม้ไผ่ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้จักสานงานไม้ไผ่ คือ ทางผู้จักสานงานไม้ไผ่ต้องการนำงานจักสานไม้ไผ่ที่จักสานขึ้นมาประยุกต์ใช้กับงานประเภทต่างๆ ที่สร้างสรรค์งานออกมาให้สวยงาม และสามารถนำลายจักสานมาใช้เป็นส่วนประกอบของงานเฟอร์นิเจอร์ให้มากที่สุด และเหมาะสมกับการใช้งานพื้นที่ภายใน ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เกิดขึ้นจากงานจักสานไม้ไผ่ตามภูมิปัญญาพื้นถิ่นของ แล้วนำเขางานจักสานไม้ไผ่มาแปรรูปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thematic Paper Title	STUDY AND DEVELOPMENT OF BAMBOO FURNITURE FROM LOCAL WISDOM KHAEN DONG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE
Student	Mr. Thongchai Yeeram
Student ID.	54630804
Degree	Master of Industrial Education
Program	Technology of Industrial Product Design
Year	2015
Thematic Paper Advisor	Asst. Prof. Dr. Songwut Eakwutvongsa

ABSTRACT

This research aims to study the bamboo products from local wisdom Khaen dong district, Buriram province. to develop bamboo products with application of local wisdom Khaen dong district, Buriram province. and to assess the satisfaction of suppliers and consumers. With bamboo furniture products developed with the new design.

The study of bamboo basketry Khaen dong district, Buriram province. that is woven of bamboo each community the time from farming woven products are mainly used in households and share among themselves within the community the weaving to sell the minority. Production from the basket Khaen dong district, Buriram province various containers such as baskets, baskets and trap animals. Analysis of data from product development bamboo furniture from local wisdom. seen by qualifying third draft form to build a prototype. Then the prototype bamboo furniture from local wisdom to suppliers, consumers and tourists. satisfaction was evaluated in the proper format. the overall level of satisfaction most. ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) given the income satisfaction front living The most satisfied ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.69) the convenience of use very satisfied ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) strength satisfaction most ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) materials and manufacturing processes satisfaction much มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) and the beautiful of satisfaction most. ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48)

The results, the researchers collected data needs of woven bamboo from local wisdom Khaen dong district, Buriram province. Made aware of the needs of woven bamboo is users woven bamboo basketry not want to put up bamboo basketry applied to various types of jobs creative work out beautifully and weave pattern can be used as components of furniture as much as possible and the use of interior space. In a study in this research shows the bamboo furniture from local wisdom. Khaen dong district, Buriram province. bamboo arise from the wisdom of the vernacular. then he developed into processed bamboo basketry furniture products which can be used practically.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ รศ.อุดมศักดิ์ สาริบุตร ครูผู้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้คอยให้คำปรึกษาและผู้คอยอบรมสั่งสอนตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ ขอขอบพระคุณท่านคณะกรรมการในการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดที่มีคุณค่าต่อการศึกษา อันส่งผลให้สารนิพนธ์สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน คณาจารย์ สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อตา บุญครอง ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องจักรสานให้ความกรุณาผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ให้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ บิดา มารดา ภรรยา และเพื่อนผู้คอยเป็นกำลังใจ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ธงไชย ยีรัมย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VI
สารบัญภาพ.....	VII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	2
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะที่ดัดกรรมพื้นบ้าน.....	6
2.2 การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาอีสาน.....	21
2.3 ข้อมูลอำเภอแคนดง.....	34
2.4 การศึกษาข้อมูลวัสดุจักสาน.....	37
2.5 การศึกษาข้อมูลเครื่องจักสานและลวดลายทางศิลปะอีสาน.....	51
2.6 การออกแบบเฟอร์นิเจอร์.....	65
2.7 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์.....	70
2.8 ขนาดและสัดส่วนของสรีระร่างกายมนุษย์.....	72
2.9 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสี และการทำสีเฟอร์นิเจอร์.....	85
2.10 ทฤษฎีความพึงพอใจ.....	92
2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	93
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	98
3.1 ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	98

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.2	ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่ด้วยการใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	101
3.3	ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์จากไม้ใผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่.....	104
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
4.1	การวิเคราะห์ขั้นตอนการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	109
4.2	การวิเคราะห์ขั้นตอนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	114
4.3	ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์จากไม้ใผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่.....	130
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	134
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	134
5.2	อภิปรายผล.....	137
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	138
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	143
ภาคผนวก ข	เอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย.....	154
ภาคผนวก ค	ขั้นตอนการศึกษางานเฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น และข้อมูล ขั้นตอน การออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น	161
ภาคผนวก ง	ข้อมูลประกอบขั้นตอนกระบวนการผลิตต้นแบบ งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่ จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น	164
ภาคผนวก จ	ข้อมูลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค	171
ประวัติผู้เขียน	173

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 พัฒนาการทางร่างกายของนักเรียนไทยอายุ 3 – 24 ปี.....	74
2.2 ขนาดเฉลี่ยของร่างกายมนุษย์สำหรับใช้ในการออกแบบเก้าอี้.....	75
2.3 ความสูงของเก้าอี้สำหรับชายและหญิงไทยขนาดส่วนสัดส่วนตามอายุและเพศ	75
2.4 ขนาดส่วนสัดส่วนของมนุษย์ที่จำเป็นสำหรับการออกแบบเก้าอี้.....	76
2.5 ขนาดความสูงเฉลี่ยของโต๊ะและเก้าอี้.....	80
4.1 แสดงการประกอบอาชีพของผู้เชี่ยวชาญ.....	112
4.2 แสดงการประสบการณ์ด้านงานจักสานไม้ไผ่ของผู้เชี่ยวชาญ.....	112
4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อ ลวดลายจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีเหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	112
4.4 การพิจารณารูปแบบผลิตภัณฑ์จากงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่.....	114
4.5 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากแบบร่างหมายเลข 1-5.....	117
4.6 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากแบบร่างหมายเลข 6-10	118
4.7 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากแบบร่างหมายเลข 11-15 ..	119
4.8 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากแบบร่างหมายเลข 16-20 ..	120
4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบที่ เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น.....	124
4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 13 ที่มีต่อรูปแบบที่ เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น.....	125
4.11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 17 ที่มีต่อรูปแบบที่ เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น.....	126
4.12 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคด้านเพศ.....	131
4.13 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคด้านอายุ	131
4.14 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคดีด้าน ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	131
4.15 ตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้จำหน่าย ผู้บริโภค ที่มีต่อรูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น	132

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ภาพลักษณะภูมิประเทศของภาคอีสาน	22
2.2 ภาพประเพณีการละเล่นผีตาโขน.....	32
2.3 ภาพประเพณีการละเล่นผีตาโขน.....	32
2.4 ภาพแผนที่อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	34
2.5 ภาพกอไผ่บ้าน หรือ ไผ่หนาม	38
2.6 ภาพลักษณะลำต้นไผ่สีสุก.....	39
2.7 ภาพลักษณะลำต้นและหน่อของไผ่หวาน.....	40
2.8 ลักษณะลำต้นและกอไผ่ล้ามะลอก.....	41
2.9 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่เลี้ยง.....	42
2.10 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่บง.....	43
2.11 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ปง.....	44
2.12 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ข้าวหลาม.....	45
2.13 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ตง.....	46
2.14 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่รอก.....	47
2.15 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ไร่.....	48
2.16 ภาพลักษณะลำต้นและกอของต้นคล้า.....	49
2.17 ภาพลักษณะลำต้นหวายที่สามารถนำมาใช้ผลิตเป็นเครื่องจักสาน.....	50
2.18 ลักษณะใบลาน (ซ้าย) และภาพผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากใบลาน (ขวา).....	50
2.19 ภาพลักษณะลำต้นย่านลิเภา (ซ้าย) และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากย่านลิเภา (ขวา).....	51
2.20 ภาพลักษณะของมิดอโต้ที่ใช้ในงานจักสาน.....	53
2.21 ภาพลักษณะของมิดตอก.....	54
2.22 ภาพลักษณะของเหล็กหมาดปลายแหลม.....	54
2.23 ภาพลักษณะของเหล็กหมาดปลายหอก.....	55
2.24 ภาพลักษณะของคีมไม้.....	55
2.25 ภาพลักษณะสายขัด.....	56
2.26 ภาพลักษณะสายสอง.....	57
2.27 ภาพลักษณะสายสาม.....	57
2.28 ภาพลักษณะสายตาหิ้ว.....	58
2.29 ภาพลักษณะสายขอ.....	58
2.30 ภาพลักษณะสายขอ.....	59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.31 ภาพลักษณะลายทแยง	59
2.32 ภาพลักษณะลายหมากจับ	60
2.33 ภาพลายต้นดอกไม้ ที่ถ้าโก้ จังหวัดอุดรธานี.....	61
2.34 ภาพลายใบไม้บนภาชนะดินเผาลายเขียนสีที่บ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี.....	62
2.35 ภาพลายขีดทออีสาน ลายหมากเข็ง (บายศรี).....	63
2.36 ภาพลายมัดหมี่ทออีสาน ลายหมากเบ็ง (บายศรี).....	64
2.37 ภาพผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขีด	65
2.38 การถ่ายน้ำหนักลงบนพื้นที่นั่ง.....	76
2.39 ถึงแรงโน้มถ่วงที่ร่างกายมนุษย์ปล่อยลงบนที่นั่ง.....	76
2.40 เก้าอี้ทำงานหรือเก้าอี้ของเลขานุการ.....	77
2.41 เก้าอี้ทั่วไป	77
2.42 เก้าอี้นักบริหารธุรกิจ.....	78
2.43 เก้าอี้นั่งสบาย	78
2.44 เก้าอี้เขียนแบบ/มานั่งคนเดียว.....	78
2.45 เก้าอี้รับประทานอาหารติดผนัง.....	79
2.46 เก้าอี้รับประทานอาหาร	79
2.47 แผนกต้อนรับและผู้มาติดต่อ.....	80
2.48 ส่วนสัดและขนาดของเก้าอี้รับแขก.....	81
2.49 ขนาดส่วนสัดและพื้นที่โต๊ะ	82
2.50 ขนาดส่วนสัดพื้นที่โต๊ะอาหาร.....	83
2.51 ขนาดส่วนสัดบนโต๊ะอาหารชนิดกลม.....	84
2.52 แนวคิดความพึงพอใจของมูลลินส์.....	92
4.1 การศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ และงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่ภายในประเทศ.....	110
4.2 การศึกษางานจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.....	111
4.3 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 1-5.....	115
4.4 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 6-10	115
4.5 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 11-16	116
4.6 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 16-20	116
4.7 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข 1-5.....	117

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.8 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข 6-10.....	118
4.9 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข 11-15.....	119
4.10 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข16-20.....	120
4.11 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ที่ผ่านการวิเคราะห์ ทั้ง 3 รูปแบบ.....	121
4.12 ผลการออกแบบรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ รูปแบบที่ 3.....	122
4.13 ผลการออกแบบรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ รูปแบบที่ 13.....	122
4.14 ผลการออกแบบรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ รูปแบบที่ 17.....	123
4.15 ภาพรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ทั้ง 3 รูปแบบ.....	123
4.16 ภาพรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์.....	128
4.17 ภาพการเขียนแบบเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่.....	129
4.18 ภาพขั้นตอนการสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค.....	130

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นไผ่ การจักสานงานไม้ไผ่ของชาวบ้าน สืบจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนาเป็นหลัก ซึ่งว่างเว้นจากฤดูทำนาก็จะรวมตัวกันมาจักสานงานหัตถกรรมไม้ไผ่สำหรับใช้ในครัวเรือน นำออกจำหน่ายและใช้ทำเป็นเครื่องดักจับสัตว์ เพื่อนำมาเป็นอาหารในการดำรงชีวิตประจำวัน ต่อมาทางกลุ่มมีการดัดแปลง แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ มีรูปแบบที่หลากหลายและทันสมัย เพิ่มมูลค่าขึ้นมาเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาให้แก่บุตรหลานในชุมชน ดังนั้นทางผู้ผลิตก็ควรที่จะเพิ่มชนิดของสินค้า ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น จะต้องมีการศึกษาเพื่อค้นหาวិธีการออกแบบสร้างสรรค์การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เกิดความชำนาญของฝีมือแรงงานในการผลิตสินค้าให้ได้ ออกมาอย่างมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ สร้างชื่อเสียงแก่ชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

การจักสานงานไม้ไผ่เป็นอาชีพเสริมของสังคมเกษตรกรรม การจักสานไม้ไผ่เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการผสมผสาน การสืบทอดที่มีคุณค่าต่อชุมชน เกิดการสร้างรายได้ ผู้ผลิตจะต้องศึกษาหาความรู้ทางด้านแนวคิด รูปทรง และกรรมวิธีการผลิต จนกระทั่งเกิดทักษะความชำนาญให้ผลผลิตเกิดประโยชน์ต่อชุมชน คือ การใช้สอยในครอบครัว แจกญาติพี่น้อง จำหน่ายเป็นของที่ระลึก การทำบุญถวายเป็นปัจจัย

ปัจจุบันงานหัตถกรรมในประเทศกำลังพัฒนาเป็นแหล่งสร้างรายได้สำหรับผู้ใช้แรงงานในหลายประเทศ เป็นสินค้าที่ส่งออกที่สำคัญ การผลิตงานหัตถกรรมเป็นที่นิยม เนื่องจากผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมมีข้อได้เปรียบหลายประการ เช่น ใช้เงินลงทุนจำนวนน้อย ชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่นสามารถทำงานได้ที่บ้าน และมีอิสระในการบริหารธุรกิจของตัวเอง โดยใช้โอกาสในการทำงานช่วงนอกฤดูกาลเก็บเกี่ยว มาผลิตงานหัตถกรรมในครอบครัวใช้แรงงานในท้องถิ่น (อัษฎางค์ รอโธสง. 2556)

ในปัจจุบันการผลิตยังคงสืบทอดองค์ความรู้เดิม ซึ่งจักสานไว้ใช้และทำเป็นอาชีพเสริมแตเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าจึงควรมีความประณีตยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดส่วนเครื่องจักสานที่ใช้สำหรับประดับตกแต่งและเป็นของที่ระลึกยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรการผลิตยังยึดองค์ความรู้เดิม สิ่งที่เปลี่ยนไป ได้แก่ ฤดูกาลและวันตัดไม้ การรักษาไม้ไผ่ การจักสานด้วยเครื่องรีดและเรียด การสานลวดลายใหม่ การเคลือบเงาด้วยสารสังเคราะห์ การย้อมด้วยสีเคมี และประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้ชิ้นงานมีคุณค่ามากขึ้น ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พบว่า ปริมาณไม้เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไผ่ลดลง มีผลิตภัณฑ์จากพลาสติกมาแทนที่ ขาดแหล่งทุน ผลิตกันเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ผลิตได้เฉพาะงานที่ทนถนอด รูปแบบไม่ทันสมัย การใช้สีย้อมสังเคราะห์ทำให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ไม่เท่ากัน การตลาดและการประชาสัมพันธ์ในวงจำกัด ความต้องการของการผลิต ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลายรูปแบบ หลายรูปทรง หลายขนาด ลวดลายใหม่ ๆ ทันสมัย และได้มาตรฐาน เส้นตอกคุณภาพดี ผู้ผลิตมีฝีมือมาตรฐาน สีย้อมได้จากธรรมชาติ มีระบบการผลิตและใช้วัสดุแบบเดิม ๆ (อนุชิต กุลมาลา.2552)

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยนำเอาองค์ความรู้ด้านหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์และการออกแบบอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดจะทำการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มาออกแบบและพัฒนา สร้างจุดเด่นของวัฒนธรรม เพิ่มมูลค่าให้กับงานหัตถกรรมพื้นบ้าน อนุรักษ์หัตถกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกไปยังลูกหลาน ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดรายได้ ตอบสนองการสร้างระบบ ความยั่งยืนแก่ชุมชนและเศรษฐกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
- 1.2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
- 1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีแนวทางในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อดังนี้

1.3.1 แนวทางการศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านด้านความงาม

งานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะสร้างขึ้นมาเพื่อการใช้สอยก็ตาม ผู้ทำหรือผู้สร้างก็มีได้มองข้ามความงามไป หากแต่ได้พิจารณาถึงรูปทรงและความงดงามนำไปใช้ประกอบด้วยและยิ่งช่างผู้มีประสบการณ์มากจนเกิดความชำนาญมากขึ้นแล้วก็จะแสดงฝีมือให้ปรากฏคุณค่าทางศิลปะ โดยใช้กรอบแนวคิดของ (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ.2538 : 89) 4 ด้านดังนี้

1. สัดส่วน หมายถึง รูปทรงให้มีขนาดที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยและองค์ประกอบอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จังหวะหรือช่วงจังหวะ หมายถึง ความเคลื่อนไหวที่มีการซ้ำและต่อเนื่องกัน เป็นระยะ

3. ความประสานกลมกลืน หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสมของ ส่วนประกอบของสิ่งนั้นๆ ความพอดีนี้จะก่อให้เกิดเอกภาพ

4. ความขัดแย้ง หมายถึง ความไม่ประสานกลมกลืนซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับ ความประสานกลมกลืน ความขัดแย้งจะช่วยงานที่ลดทอนกรรมพื้นฐานดูไม่จัดชิดมากเกินไป

1.3.2 แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

การออกแบบเป็นผลรวมขั้นสุดท้ายจากกระบวนการทำงานของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น งานออกแบบที่ดีจึงเกิดขึ้นจากการทำงานอย่างรอบคอบในการรวบรวมข้อมูลตลอดจนความสามารถ ในการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆในการออกแบบเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี เกณฑ์การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ โดยใช้กรอบแนวคิดของ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2549 : 10) มีเกณฑ์การพิจารณาตัดสิน ทอนเหลือ 5 ด้านดังนี้

1. หน้าที่ใช้สอย
2. ความสะดวกสบายในการใช้งาน
3. ความแข็งแรง
4. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5. ความสวยงาม

ส่วนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่อธิบายรายละเอียดอย่างเป็น ขั้นตอนเป็นลำดับ เพื่อช่วยให้นักออกแบบประสบความสำเร็จนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ กระบวนการพัฒนา ของ Earle (นิรัช สุตสังข์, 2548 : 31) สามารถแบ่งขั้นตอนการทำงานเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 การตีปัญหา (Problem identification)
- ตอนที่ 2 ความคิดริเริ่มเบื้องต้น (Preliminary ideas)
- ตอนที่ 3 การกลั่นกรองการออกแบบ (Design refinement)
- ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis)
- ตอนที่ 5 การตัดสินใจ (Decide)
- ตอนที่ 6 การทำให้เกิดความสำเร็จ (Implementation)

1.3.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

โดยใช้รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการใหม่ ที่ได้ ออกแบบแล้ว โดยวัดผลจากเกณฑ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยใช้กรอบแนวคิดของ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2549 : 10) มีเกณฑ์การพิจารณาตัดสินเหลือ 5 ด้านดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. หน้าที่ใช้สอย
2. ความสะดวกสบายในการใช้งาน
3. ความแข็งแรง
4. วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5. ความสวยงาม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ศึกษาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมไม้ไผ่ภายในประเทศ

1.4.2 ศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

1.4.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1 ประชากร ที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

ขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

1.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ใน อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 50 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 ศึกษา หมายถึง การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานไม้ไผ่ เป็นฐานข้อมูลที่พบเห็น มีลักษณะเฉพาะถิ่นของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

1.6.2 ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าที่แปรรูปจากกระบวนการผลิตโดยใช้วัสดุไม้ไผ่ของ ประชาชนชาวบ้าน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วัสดุจากต้นไผ่เป็นหลัก

1.6.3 งานไม้ไผ่ หมายถึง งานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของประชาชนชาวบ้าน ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วัสดุจากต้นไผ่เป็นหลัก

1.6.4 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบต่อผลิตภัณฑ์ จากวัสดุไม้ไผ่ของประชาชน บ้านใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วัสดุจากต้นไผ่เป็นหลัก

1.6.5 ภูมิปัญญาพื้นถิ่น หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่าน กระบวนการการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ ของบุคคล ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

1.6.6 ประชาชนชาวบ้าน หมายถึง ชาวบ้านที่มีคุณสมบัติในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสาน งานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่น้อยกว่า 20 ปี ใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

1.6.7 ผู้จำหน่าย หมายถึง สถานประกอบการ ร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์งาน เพอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่และงานหัตถกรรมไม้ไผ่ภายในจังหวัดบุรีรัมย์

1.6.8 ผู้บริโภค หมายถึง นักท่องเที่ยว บุคคลทั่วไป และผู้เข้าชมร้านจัดจำหน่ายสินค้า งานหัตถกรรมและเพอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ และพื้นที่ในจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - 2.1.1 ความหมายของหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - 2.1.2 ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.1.3 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.1.4 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.1.5 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.1.6 วิธีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาอีสาน
- 2.3 ข้อมูลอำเภอแคนดง
- 2.4 การศึกษาข้อมูลวัสดุจักสาน
- 2.5 การศึกษาข้อมูลเครื่องจักสานและลวดลายศิลปะอีสาน
- 2.6 การออกแบบเฟอร์นิเจอร์
- 2.7 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 2.8 ขนาดและสัดส่วนของมนุษย์
- 2.9 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสี และการทำสีเฟอร์นิเจอร์
- 2.10 ทฤษฎีความพึงพอใจ
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

2.1.1 ความหมายของหัตถกรรมพื้นบ้าน

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน (2531 : 34) ได้ให้ความหมายของหัตถกรรมพื้นบ้านไว้สรุปได้ว่า หัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึง งานช่างฝีมือที่เป็นไปตามรูปแบบประเพณีที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น การประดิษฐ์ การสร้างสรรค์เป็นไปตามเทคนิคและรูปแบบที่ถ่ายทอดในครอบครัวโดยตรงหรือถ่ายทอดโดยผู้ที่ต้องการเรียนรู้หัตถกรรมประเภทนั้น ๆ เข้าไปรับการฝึกฝนอบรมจากผู้รู้เป็นเวลานานจนฝีมือใช้การได้ผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์จะต้องเป็นวัสดุสิ่งของที่สร้างขึ้นเพื่อคนทั่วไปใช้ไม่ใช่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้หรือถ่ายทอดในหมู่คนชั้นสูงเท่านั้น

สมชาย พัวพันพัฒนา (2531 : 26-27) ได้ให้ความหมายของหัตถกรรมพื้นบ้าน สรุปได้ว่า หัตถกรรมพื้นบ้าน หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งของเครื่องใช้ด้วยมือของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ใช้สอย มีความประณีตงดงาม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2540 : 17) ทัศนกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญาเพื่อใช้สอยให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทัศนกรรมชิ้นแรกของมนุษย์ควรจะได้แก่เครื่องมือหิน กระเทาะของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการใช้ฝีมือและความคิดสร้างสรรค์เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวันขึ้นอีกมากมายหลายประเภท พร้อมกับพัฒนารูปแบบของทัศนกรรมเหล่านั้นให้มีประโยชน์ใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งทัศนกรรมบางชนิดต้องใช้เวลาในการพัฒนาสืบทอดกันนานหลายชั่วชีวิตอาจเป็นเวลาหลายร้อยปีหรือนับพันปีอาจเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์นับหมื่น ๆ ปีมาแล้ว โดยที่มนุษย์พยายามจะสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ชิ้นแรกขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการในการใช้สอย เพื่อเป็นเครื่องช่วยให้สภาพการดำรงชีวิตดีขึ้น

ทัศนกรรมชิ้นแรกของมนุษย์ควรจะได้แก่ หินก้อนแรกที่มนุษย์เก็บมาแล้วเอาหินหรือวัสดุอื่นๆ ทบ กะเทาะให้หินมีรูปร่างผิดไปจากเดิม เพื่อให้หินกะเทาะนั้นมีลักษณะเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ ทบ สับ ตัด สิ่งอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ โดยนับนี้ถือว่า เครื่องมือหินกะเทาะนับเป็น “ทัศนกรรมหรือประดิษฐ์กรรม” ที่เกิดจากฝีมือมนุษย์เป็นครั้งแรก และได้พัฒนาเรื่อยมา

จากการประดิษฐ์คิดค้นที่กระทำสืบทอดกันมาเป็นเวลานานนับร้อยนับพันปีนั้นช่วยให้มนุษย์เกิดความชำนาญและเรียนรู้ในการเลือกสรรวัตถุดิบ เรียนรู้ในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบของทัศนกรรมประเภทต่าง ๆ ให้สามารถสนองประโยชน์ได้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้และเมื่อทัศนกรรมนั้น ๆ มีความสมบูรณ์ในการใช้สอยแล้ว ความชำนาญ ความชัดเจนในกรรมวิธีจะช่วยให้ช่างหรือผู้สร้างงานทัศนกรรมประเภทต่าง ๆ ได้พัฒนาฝีมือให้สูงขึ้น ส่งผลให้งานทัศนกรรมมีความงาม และมีความค่าทาง “ศิลปะ” เป็นการพัฒนางาน “ทัศนกรรม” (Craft) ไปสู่งาน “ศิลปทัศนกรรม” (Art craft)

จากความหมายที่ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ต่าง ๆ กัน พอสรุปได้ว่าทัศนกรรมศิลปทัศนกรรม และทัศนกรรมพื้นบ้าน หมายถึง การนำวัสดุตามธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประดิษฐ์ด้วยมือเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และถ้าสิ่งใดมีเจตนาในการสร้างสรรค์เน้นหนักไปในเรื่องคุณค่าทางความงามก็จะเรียกรวม ๆ กันว่า งานศิลปทัศนกรรม

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ทัศนกรรมพื้นบ้าน หมายถึง ผลงานฝีมือของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ประดิษฐ์ขึ้นด้วยฝีมือ โดยตัดแปลงวัตถุดิบที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือใช้ในชีวิตประจำวัน และประโยชน์ใช้สอยอื่น ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น ๆ อีก ทั้งยังสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี

2.1.1.1 ลักษณะของทัศนกรรมและทัศนกรรมพื้นบ้าน

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527 : 31-37) ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนกรรม สรุปได้ดังนี้

1. สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย การสร้างงานทัศนกรรมจะมีการพัฒนารูปแบบเรื่อยมาซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์ใช้สอยได้อย่างเต็มที่ มักจะมีรูปแบบทัศนกรรมเฉพาะถิ่นปรากฏอยู่ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก งานหัตถกรรมจะผลิตขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อให้เพียงพอกับความ ต้องการของผู้คนในท้องถิ่นที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน

3. มีราคาที่เหมาะสมหรือราคาต่ำ โดยทั่วไปหัตถกรรมพื้นบ้านควรมีราคาที่เหมาะสม เพราะ ทำขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นของใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป

4. มีลักษณะเฉพาะถิ่น คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหัตถกรรมพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็น รูปแบบหรือการใช้วัสดุก็ตาม ควรมีลักษณะเฉพาะถิ่นของแต่ละแห่ง ซึ่งแตกต่างกันไปโดยเฉพาะการใช้วัสดุธรรมชาติที่ทำได้จากท้องถิ่นนั้น และควรเป็นรูปแบบเฉพาะถิ่นที่เกิดจากรูปแบบที่สืบทอดกันมา

5. ช่าง งานหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นผลผลิตของช่างพื้นบ้านธรรมดา ๆ มิใช่ฝีมือของศิลปินชั้น เยี่ยม คุณค่าทางศิลปะและคุณภาพของงานเกิดจากการทำเป็นจำนวนมากเป็นหลักลักษณะของการ สร้างสรรค์ และลักษณะเฉพาะของช่างพื้นบ้านปรากฏออกมา โดยผ่านประเพณีที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษจากชั่วคนหนึ่งไปสู่อีกชั่วคนหนึ่งเป็นเวลานานับร้อยปี และจะประสานกลมกลืนกับความ เชื่อถือที่อยู่ในจิตใจของช่างพื้นบ้าน แล้วแสดงออกมาในงานของเขา

2.1.1.2 ความสำคัญของหัตถกรรมพื้นบ้าน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2-6) ได้แบ่งความสำคัญของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็น 2 ยุค ดังนี้

1. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในยุคโบราณเป็นผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ในยุค ก่อน ประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นซากผลงานในอดีตเหลือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้เรา ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของพวกเขาเหล่านั้น ด้านต่าง ๆ อันเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ดังนี้

1.1 แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยเหตุที่การสร้างสรรคงานศิลปหัตถกรรม พื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของผู้คนแต่ละท้องถิ่น จากหลักฐาน ที่ขุดพบทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนสมัยต่าง ๆ การอพยพเคลื่อนย้าย แหล่งชุมชน โบราณต่าง ๆ สภาพสังคมมนุษย์

1.2 แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อโดยที่ผลงานศิลปหัตถกรรมเหล่านั้น เป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญหรือเสื่อมของสังคมของบางอย่างได้ทำขึ้นเพื่อผลแห่งจิตใจโดยตรง เช่น ผลงานที่ทำเพื่อใช้ในพิธีกรรมศาสนา และความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งมักจะมีลักษณะสวยงามประณีตเป็น พิเศษ กว่าผลงานที่ทำสำหรับใช้สอยศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านทำให้เราทราบว่าแต่ละยุคสมัยนั้นมี พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มคนตลอด จนรูปแบบลักษณะของสังคมแต่ละท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคเป็น อย่างไรด้วย

1.3 แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์แบบเชื้อชาติโดยที่มีการสืบทอดสายวัฒนธรรมช่าง วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อถือและชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่มีความผูกพันทางเชื้อชาติเดียวกัน จึง มักจะมีการสร้างสรรค์ผลงานทาง ด้านศิลปหัตถกรรมที่คล้ายคลึงกัน จะผิดเพี้ยนกันไปบ้าง ก็ขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ และวัตถุดิบที่นำมาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 แสดงถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม เมือง หรือประเทศศิลปหัตถกรรมเป็นสิ่งที่ยังบอกถึงความเจริญหรือความเสื่อมของงานช่างถ้าช่างมีความเป็นอยู่ไม่ดี ย่อมสร้างผลงานด้วยคุณค่าลดลงด้วย การสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรม ก็มีความเจริญขึ้นฝีมือประณีตสวยงาม มีคุณค่าสูงตามไปด้วย โบราณวัตถุทางด้านศิลปหัตถกรรมจึงมีคุณค่าที่จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมบ้านเมืองตลอดจนประเทศชาติได้เป็นอย่างดี และยังบ่งบอกถึงการรับอิทธิพลหรือการแพร่ลัทธิศาสนาเข้ามาแต่ละยุคแต่ละสมัยด้วย

2. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในยุคปัจจุบัน

2.1 สร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ใช้สอย

สภาพความเป็นอยู่ได้แบ่งเป็นชุมชนในชนบท ชุมชนในเมือง และชุมชนในเมืองหลวงชุมชนในชนบท ได้แก่ หมู่บ้านต่าง ๆ เป็นชุมชนที่อยู่ในแหล่งวัตถุดิบ ชาวบ้านจะนำวัตถุดิบมาสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยขึ้นเพื่อใช้เอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาชีพการงานที่แตกต่างกันออกไป เช่นชาวนาชาวไร่ต้องสร้างไถแฉก คราด กระบอม กระพ้อมใส่ข้าว ชาวสวนจะสร้างกระจาด กระบุงบุงก็ ตะกร้า ชะลอม นอกจากนี้ยังได้สร้างเครื่องมือหากิน เช่น ลอบ ไซ ข้อง กระชัง สุ่ม แร้ว ฯลฯ และสภาพความเป็นอยู่เช่นชาวบ้านที่อยู่ติดต่อกับชาวบ้านที่อยู่ไกลเคียงแม่น้ำลำคลองการสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยก็ย่อมแตกต่างกันออกไปตามสภาวะดังกล่าวด้วย ส่วนชุมชนในเมืองหรือเมืองหลวงเป็นผู้อยู่ห่างไกลแหล่งวัตถุดิบและมีความจำเป็นในการใช้สอย ไม่เหมือนชาวชนบท จึงต้องแสวงหาในสิ่งที่จำเป็นจริง โดยอาศัยความสะดวกมากขึ้น ด้วยการหาซื้อผลงานที่จำเป็นต้องใช้สอยเป็นส่วนใหญ่

2.2 สร้างสรรค์เพื่อเศรษฐกิจ

เมื่อความต้องการใช้สอยของคนมีมากขึ้น จึงได้มีการทำเป็นจำนวนมากจนบางแหล่งได้ทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว โดยช่างผู้ชำนาญเฉพาะอย่างของแต่ละแขนง เพื่อขายได้ให้แก่ผู้ที่มีความต้องการใช้สอยจึงเกิดระบบหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้ช่างนั้นได้ใช้ฝีมือในการสร้างสรรค์สนองความต้องการของผู้อื่นด้วย ขณะเดียวกันก็เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์และเป็นการนำทรัพยากรในชาติมาทำให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของชาติอย่างคุ้มค่าที่สุดทำให้คนในชาติมีรายได้มากขึ้นไปด้วยเนติวิ และเท่ากับเป็นการรักษามรดกทางช่างให้คงไว้สืบไป

2.3 สร้างสรรค์เพื่อการสืบทอดทางวัฒนธรรม

ซึ่งเป็นเรื่องของรสนิยมตกทอดที่ได้สืบทอดสะสมกันมาตามสายวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชาติแต่ละเผ่าพันธุ์ ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปหัตถกรรมทั้งในด้านรูปแบบ วัสดุที่ใช้ ตลอดจนวิธีการในการสร้างสรรค์รวมทั้งการนำไปใช้ได้ถูกถ่ายทอดสืบทอด ๆ มาจากบรรพบุรุษจนเกิดเอกลักษณ์สืบสายตระกูลช่างสาขาต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคมาจนทุกวันนี้

2.4 สร้างสรรค์เพื่อผลทางด้านจิตใจ

เป็นผลงานที่ได้สร้างสรรค์เกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีที่กลุ่มชนแต่ละกลุ่มเหล่านี้ได้ยึดถือปฏิบัติกัน เป็นกิจกรรมสำคัญของกลุ่มชนเหล่านี้ที่มีส่วนในการปรุงแต่งผลงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งแต่เดิมมุ่งเพียงประโยชน์ใช้สอยเพียงอย่างเดียวเป็นหลักให้มีความประณีตงดงามเป็นพิเศษ เพื่อผลให้จิตใจเป็นสุข

2.5 สร้างสรรค์เพื่อผลในการพัฒนาประเทศ

ผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางด้านฝีมือ และความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนำไปใช้สอยโดยตรงแล้ว ยังเป็นที่นิยมสรรหาไปใช้ประดับตกแต่งห้องรับแขก และส่วนอื่น ๆ จึงเป็นผลพลอยได้ให้ผลงานขายดียิ่งขึ้น ทำให้มีการทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน และเป็นการระดมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้นนั้นก็เท่ากับว่า เป็นการนำวัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศชาติมาทำให้มีผลต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติไปพร้อม ๆ กัน

2.1.1.3 ประเภทของหัตถกรรมพื้นบ้าน

เนื่องจากความแตกต่างทางด้านกายภาพ และความแตกต่างของสภาพชุมชน ตลอดจนการสั่งสมและสืบทอดงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากบรรพบุรุษ ส่งผลให้หัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงได้มีนักวิชาการจำแนกประเภทของหัตถกรรมพื้นบ้านออกเป็นประเภทต่าง ๆ พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทส่วนประกอบของบ้านเรือน ได้แก่ ฟาก ฝ้าเพดาน ฝา จั่ว ซึ่งเป็นงานสานด้วยไม้ไผ่ หรือแคะสลักไม้
2. ประเภทเครื่องเรือน ได้แก่ เก้าอี้ ชุดรับแขก ตู้ โต๊ะ เตียง แคร่ ชั้นวางของ
3. ประเภทเครื่องใช้สอยในครัวเรือน ได้แก่ หม้อข้าว หม้อแกง โอ่ง ไห หม้อน้ำครก ขัน กระจับปี่ กระจาด กระจเข กระจเขน ตะกร้า กระจดบ แอบข้าว หรือแอบข้าง เสื่อ สาดหมอน โถ ถ้วยชาม พัด ไม้กวาด กระจต่ายขูดมะพร้าว เขียนหมาก กระจไถน มีด
4. ประเภทเครื่องใช้สอยทั่วไป ได้แก่ บุงกี ตะกร้า กระจออม กระจชู กระจเข้าหิ้ว เข่ง เกวียน เรือ ร่ม กระจดิง กระจพรวน
5. ประเภทเครื่องใช้สอยประจำตัว ได้แก่ เสื่อ ผ้าถุง โสร่ง ผ้าขาวม้า พัดกระจเป่าถือ กระจเป่าใส่เสื้อผ้า ตะกร้า กอบ หมวก เครื่องประดับกายต่าง ๆ (สร้อย กำไล แหวน)
6. ประเภทเครื่องใช้ในงานกสิกรรม ได้แก่ กระจบุง ตะกร้า เข่ง บุงกี ชะลอม กอบ เสียม มีดพรว้า ขวาน โถ คราด
7. ประเภทเครื่องมือจับสัตว์ ได้แก่ ลอบ ไช สุ่ม ช้อง กระจชั่ง อีจู้ กรงนก กรงดักนก แร้ว ตุ่ม ถัน ขนาง ยอ แห อวน
8. ประเภทเครื่องเล่น ได้แก่ ตะกร้อ ตูกตา หม้อข้าวหม้อแกงเด็กเล่น นกหวีด ม้า ก้านกล้วย เครื่องดนตรี ว่าว พวงระย้า ปลาตะเพียน หน้ากาก หนังสติ๊ก หนังสติ๊กใหญ่
9. ประเภทเครื่องตวงวัด ได้แก่ ป้อย ลิตร แล่ง ทะนาน ถัง สัต เกวียน กระจบุง บุงกี
10. ประเภทเครื่องมือและอาวุธ ได้แก่ มีดพก ขวาน พรว้า ดาบ ธนู คันกระจสุน หอก แหลน หลาว ฆมวก ไม้ตะพด สนับถือ หน้าไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. ประเภทเครื่องใช้ในพิธีการ ได้แก่ ตุ๊กตาเสียบกบาล แผ่นยันต์อักษรกระแหง หยวกเมรุเผาศพ โลงศพ ปราสาท พายบายศรี โศก และบัวบรรจุกระดูก เครื่องใช้ในพิธีการต่าง ๆ ศาลพระภูมิ เครื่องใช้ในงานบุญต่าง

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2535 : 73-84) ได้แบ่งกรรมวิธีการสร้างและการผลิตเป็น 10 ประเภทดังนี้

1. การปั้นและเคลือบดินเผา ได้แก่ ภาชนะดินเผาธรรมดา และดินเผาเคลือบด้วยน้ำยา เป็นต้น
2. การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย ได้แก่ การทอผ้าไหม การทอผ้าฝ้ายและการทอผ้าอื่น ๆ เป็นต้น
3. การแกะสลัก ได้แก่ การแกะสลักไม้ และการแกะตัวหนังตะลุง เป็นต้น
4. การทำเครื่องโลหะ ได้แก่ การทำเครื่องเหล็ก เครื่องทองเหล็ก และเครื่องทองแดง เป็นต้น
5. การจักสาน ได้แก่ ไม้ไผ่ หวาย ย่านลิเภา และกระจูด เป็นต้น
6. การก่อสร้าง ได้แก่ สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน
7. การเขียนภาพ ได้แก่ จิตรกรรมหรืองานเขียนระบายสี และงานวาดเส้น เป็นต้น
8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ ได้แก่ พระพุทธรูป รูปเคารพ และตุ๊กตา เป็นต้น
9. การทำเครื่องกระดาษ ได้แก่ กระดาษสา กระดาษข่อย การทำร่ม การทำว่าวการทำหัวโขน และการทำหน้ากาก เป็นต้น
10. การหัตถกรรมเบ็ดเตล็ด ได้แก่ การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ และการทำลูกปัด เป็นต้น

2.1.1.4 คุณค่าของหัตถกรรม

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527 : 56-70) กล่าวว่าหัตถกรรมเป็นสิ่งที่มีความใกล้ชิดกับคนไทยมาแต่อดีตไม่ว่าจะเป็นพวกเครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน หรือสิ่งที่ทำขึ้นตามความเชื่อขนบประเพณี สิ่งเหล่านี้ได้ผ่านการพัฒนาขัดเกลา ตลอดจนถึงประโยชน์ใช้สอยสมบูรณ์และมีความงามตามความนิยมเฉพาะถิ่น ถ้าจะประเมินคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน อาจจะได้คุณค่าอย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าในการใช้สอย (Fundtional Value) งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านโดยทั่วไป แล้วจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์ ประการแรกอยู่ที่ประโยชน์ใช้สอยก่อนที่งานศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านจะอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่ จะต้องผ่านการใช้งานมาแล้ว อันก่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขความบกพร่องเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้สอยได้เป็นอย่างดี การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านให้ดีขึ้นนั้น มักจะพัฒนาแก้ไขในองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ ในการสร้างรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และการเลือกใช้วัสดุ โดยจะต้องอยู่บนพื้นฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของความนึกคิด หรือสัญชาตญาณของมนุษย์ที่พยายามจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

อย่างไรก็ตามคุณค่าของศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านแต่เดิมนั้นจะเป็นไปเพื่อการใช้สอยเป็นหลัก ต่อมาเพื่อสังคมขยายตัวออกไปจำนวนประชากรมากขึ้น ความต้องการของประชาชนเพิ่มขึ้น ผู้ที่มีความชำนาญในการทำศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมจึงเปลี่ยนจากการทำเพื่อใช้สอยในครอบครัวมาเป็นการทำเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือผลิตจำหน่ายโดยเฉพาะ ทำให้ประชาชนบางท้องถิ่นไม่ต้องทำแต่สามารถซื้อหรือแลกเปลี่ยนได้ เช่น การปั้นหม้อ การทำร่ม การสานออบ การสานหมวก เป็นต้น

2. คุณค่าในด้านความงาม (Aesthetic Value) ศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นเครื่องมือที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมาแต่อดีต และการสร้างหรือการผลิตก็จะได้รับการพิจารณาถึงความเหมาะสม รูปทรง ขนาดที่จะสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเต็มที่แต่ก็มีความงามและความสะดวกในการใช้สอยด้วย ซึ่งได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วปรับปรุงพัฒนาเรื่อยมา ชนิดวันต่อวันมาหลายชั่วชีวิตคน

นอกจากนี้ คุณค่าในด้านความงามของศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านอาจจะพิจารณาจากองค์ประกอบของสิ่งเหล่านั้นคือ ความสมดุล สัดส่วน (Proportion) จังหวะ(Rhythm) ความประสานกลมกลืน (Harmony) ความขัดแย้ง (Contrast) และจุดเด่นในงานศิลปะ(Dominance) องค์ประกอบของความงาม หรือสุนทรีย์ภาพเหล่านี้อาจนำไปพิจารณางานศิลปหัตถกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้านโดยพิจารณาจากรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และวัสดุ

1. ความสมดุลของงานศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน อาจเกิดจากรูปทรงและเส้นรอบนอก โครงสร้าง ลวดลาย ตลอดจนสิ่งวัสดุที่ใช้ว่ามีลักษณะความสมดุลแบบที่เท่ากัน (Symmetrical Balance) หรือเป็นแบบความสมดุลที่ไม่เท่ากัน (Assymetrical Balance) คือมีลักษณะของความสมดุลโดยสายตา โดยประมาณความสมดุลสายตา โดยประมาณความสมดุลของงานศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านมักจะเป็นแบบสมดุลชนิดที่สองข้างเท่ากัน เพราะเป็นความเคยชินตามสัญชาตญาณมากกว่า เช่น การสร้างรูปของเครื่องจักสานเครื่องปั้นดินเผา

2. สัดส่วน หมายถึง การสร้างรูปทรงให้มีขนาดที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยและองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น คนโทน้ำของภาคเหนือ ก็จะต้องคำนึงถึงขนาดและสัดส่วนที่จะทำให้เครื่องปั้นดินเผานั้นสามารถใช้งานได้ดี ไม่เล็กหรือใหญ่ หรือมีเนื้อหนาเกินไป ซึ่งจะทำให้ไม่งดงามและใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร

3. จังหวะ หรือช่วงจังหวะ หมายถึงความเคลื่อนไหวที่มีความซ้ำและต่อเนื่องกันเป็นระยะหมายถึงเส้นรอบนอกของศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมที่มีความโค้งเว้าหรือคอดหยักซ้ำ ๆ กัน แต่จะต้องก่อให้เกิดความประสานกลมกลืนกันหรือการวางลวดลายให้มีจังหวะที่สัมพันธ์กับรูปทรงและโครงสร้างจะปรากฏในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในลักษณะที่เป็นไปโดยธรรมชาติมีท่วงทีลีลาที่ก่อให้เกิดความงามได้จังหวะในงานศิลปะอาจปรากฏออกมาได้ 3 ลักษณะ คือ จังหวะของรูปร่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Shape Rhythm) จังหวะของความค่าน้ำหนัก (Value Rhythm) และจังหวะของขนาด (Size Rhythm)

4. ความประสานกลมกลืน หมายถึงความพอดี ความเหมาะสมเจาะของส่วนประกอบของสิ่งนั้นๆ ความพอดีนี้จะก่อให้เกิดเอกภาพ (Unity) ความงามที่มีความประสานกลมกลืนกัน ขึ้นได้หลายลักษณะ เช่น ความประสานกลมกลืนด้วยเส้นของวัตถุนั้น ความประสานกลมกลืนด้วยรูปทรง ความประสานกลมกลืนกันด้วยรูปลักษณะ (Format harmony) ความประสานกลมกลืนกันด้วยสี ขนาด และน้ำหนัก ความเข้ม เป็นต้น

3. คุณค่าการแสดงออกทางศิลปะและอารมณ์ (Art Expression & Temperamental Expression) การแสดงออกทางศิลปะหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน ปรากฏออกมาในลักษณะนามธรรมที่เป็นรูปทรง โครงสร้าง สวดลาย และวัสดุของสิ่งนั้น ๆ เป็นต้น

4. คุณค่าที่เกิดจากลักษณะเฉพาะถิ่น (Local Characteristics) การสร้างศิลปะหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ย่อมมีวิธีการและเลือกใช้วัสดุให้เหมาะสมกับการใช้สอย และคตินิยมของท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้เวลาสะสมประสบการณ์เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์ใช้สอย และความงามสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจจะเป็นเวลาหลายชั่วคนจากบรรพบุรุษสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน จนเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่น่าสนใจในกลุ่มชนหรือชุมชนในแต่ละท้องถิ่นจนเกิดเป็นคตินิยมเป็นแบบแผนสืบต่อมา คตินิยมและแบบแผนพื้นบ้านที่ยึดถือกันมากเป็นแบบแผนที่เรียบง่าย สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นเสมือนเบ้าหล่อ หลอมให้ศิลปะหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป แม้จะมีประโยชน์ในการใช้สอยเหมือนกันก็ตาม

นอกจากนี้ ลักษณะเฉพาะท้องถิ่นของศิลปะหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านถือเป็นสิ่งสำคัญ และมีคุณค่ายิ่ง เพราะเป็นสื่อสะท้อนให้เห็นประวัติความเป็นมาของชุมชนสะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตของท้องถิ่นสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรม ตลอดจนถึงสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิศาสตร์อันเป็นถิ่นกำเนิดของงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านท้องถิ่นขาดเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นเสียแล้วก็จะทำให้ด้อยคุณค่า ขาดความน่าสนใจ และอาจจะสูญสลายไปในที่สุดจากงานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสามารถนำมาอธิบายถึงกรณีวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบันประดิษฐ์ด้วยมือเพื่อตอบสนองความต้องการในวิถีชีวิตมนุษย์ ที่เป็นศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทเครื่องโลหะ

2.1.1.5 องค์ประกอบของการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านไว้หลายลักษณะพอจะประมวลได้ดังนี้

อภิย์ นาคคง (2523 : 3-5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านไว้สรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นทางประโยชน์ใช้สอย เนื่องจากชาวบ้านประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงความจำเป็น

จะต้องสร้างสรรค์สิ่งใช้สอยในการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน เช่น ชวนาต้องสร้างไถคราด แอก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวสวนผักผลไม้ก็ต้องสร้างตะกร้า กระจาด กระบุง เป็นต้น ทำให้เกิดผลผลิตทางหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นมาหลากหลายชนิด

2. วัสดุหรือวัตถุดิบ ชุมชนใดอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีวัตถุดิบใดก็จะนำเอาสิ่งที่มีอยู่นั้นมาทำงานหัตถกรรม จึงทำให้เกิดหัตถกรรมที่เกิดจากวัสดุพื้นเมืองหลากหลาย

3. รสนิยมตกทอด หมายถึง ความนิยมชมชอบทางความงามซึ่งจะแสดงออกมาให้เห็นทั้งรูปร่าง ทรวดทรง สีผิว การตกแต่งรายละเอียดต่าง ๆ กลุ่มชนใดมีรสนิยมตกทอดอย่างไรก็ย่อมแสดงออกมาอย่างนั้น จึงทำให้เกิดผลผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านหลากหลายรูปแบบ

4. สังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนในสังคมชนบทมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงรูปแบบงานหัตถกรรมพื้นบ้าน เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันเพียงใด งานหัตถกรรมพื้นบ้านก็ย่อมมีลักษณะของแต่ละท้องถิ่นเพียงนั้น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534 : 26-27) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน ไว้สรุปได้ดังนี้

1. วัสดุ วัสดุที่มีในท้องถิ่นที่มีแตกต่างกัน เป็นเงื่อนไขบังคับให้ชาวบ้านในท้องถิ่นคิดแก้ปัญหาโดยนำเอาวัสดุที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด และได้รูปแบบสอดคล้องกับหน้าที่ใช้สอย จึงทำให้แต่ละท้องถิ่นใช้วัสดุในการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านแตกต่างกัน

2. สภาพเศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจในสังคมของชาวบ้านมีส่วนเป็นอย่างมากที่ต้องทำสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ขึ้นใช้เองภายในครอบครัว จึงทำให้เกิดการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นมาหลากหลายชนิด และกระจายทั่วไป

3. ความจำเป็นในการใช้สอย ความจำเป็นในการใช้สอยของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นอาจเหมือนหรือแตกต่างกัน รูปแบบของงานช่างฝีมือพื้นบ้านจึงเกิดขึ้นเหมือนกันหรือแตกต่างกันได้

4. สภาพภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดช่วงเวลาสำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม ซึ่งชาวบ้านจะมีการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในช่วงฤดูนั้น ๆ

5. ลัทธิความเชื่อ มีส่วนเกี่ยวพันกับการสร้างสรรค์งาน ช่างฝีมือ เช่น การสลักหยวกในงานพิธีศพ เป็นต้น

2.1.2 ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2541 : 21) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่ได้มีพัฒนาการสืบสานกันมา ปรับตัวให้เข้ากับสภาวะต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งอยู่ และ ได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรม กับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันแล้วรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ โดยมีการพัฒนาภูมิปัญญาซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพ และความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านและภูมิปัญญาใหม่ที่รับเข้ามาจากโลกภายนอก ได้มีการปรับเปลี่ยนภูมิปัญญา การสร้างสรรค์ภูมิปัญญา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในระดับพื้นบ้านเป็นการสะสมความรู้ และประสบการณ์อันยาวนาน โดย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

สุรศักดิ์ สามประดิษฐ์ (2546 : 41) กล่าวถึง “ภูมิปัญญา” ว่า เป็น ความรู้ที่ได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสามารถมีผลทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ของคนรุ่นหนึ่งผ่านการถ่ายทอดแบบต่าง ๆ ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งอาจสืบทอดโดยกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1. การแสวงหาหรือการค้นพบโดยกระบวนการค้นคว้าวิจัย
2. การประดิษฐ์คิดค้นและทดลอง
3. การสร้างสมพัฒนาการ
4. การถ่ายทอด สืบทอดทางการศึกษา
5. การพำสอน

ประเวศ วะสี (2539 : 88) ภูมิปัญญา (Wisdom) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (PopularWisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ ถ่ายทอดสืบทอดกันมา ทั้งทางตรงคือรู้ด้วยตนเอง และทางอ้อม คือ เรียนรู้จากผู้ใหญ่

วิชา ทรวงแสง (2537 : 11) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ข้อมูลที่แสดงถึงความคิด คุณค่า ความสัมพันธ์และการผลิตที่ได้มีการสั่งสม ถ่ายทอด สืบทอดกันมาในชุมชนแห่งหนึ่งๆ รวมทั้งใน ส่วนที่เป็นความคิดริเริ่มของบุคคลในชุมชน และได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งดีมีคุณค่ามีความหมาย ไกล่เคียงกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 14) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จินตนาการ และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ ที่ประกอบขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไป ในสังคม ชุมชน และการในตัวของผู้อยู่เอง หากมีการสืบค้นหา เพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จัก เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

จากความหมายและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่นักวิชาการกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ประสบการณ์และความคิดของคนระดับชาวบ้าน ซึ่งได้รับการศึกษาอบรม สั่งสม และถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือมาจากความรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการรับรู้จากธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งสามารถนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความรู้ค่าและช่วยเสริมสร้างความรู้ความสามารถของประชาชนทำให้คนมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.3 ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสืบสาน สืบทอดประสบการณ์จากรุ่นถึงรุ่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาเป็นเวลานาน ถ้าถูกละเลย ขาดการยอมรับ และถูกทำลายลงก็จะสูญหายไป ไร้ซึ่งภูมิปัญญาของตนเองทำให้คนในท้องถิ่นไม่มีศักดิ์ศรีขาดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีนัยการศึกษา หน่วยงาน ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ดังนี้

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537 : 25-26) กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นวัฒนธรรมและประเพณี วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของสังคม เป็นสิ่งที่มีจุดหมายเป็นสิ่งสำคัญมีความหมายและมีคุณค่าต่อการดำรงอยู่ร่วมกันที่จะช่วยให้สมาชิกในชุมชนหมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติ แวดล้อม ทำให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอกและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกำหนดท่าทีในการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านได้มากยิ่งขึ้น

ประกอบ ใจมั่น (2539 : 84) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ

1. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้าน ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
3. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอก
4. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนดท่าทีการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

นันทสาร สีสลัย (2542: 25) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น
2. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
3. สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความสมดุลระหว่างคนในสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
5. เปลี่ยนแปลงปรับปรุงได้ตามยุคสมัย

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 205) กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทยว่า ภูมิปัญญาไทยได้ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแก่คนไทย ทำให้บรรพบุรุษของเราได้ดำรงชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มาอย่างสงบสุขเป็นเวลายาวนาน แม้ว่าภูมิปัญญาส่วนหนึ่งจะสูญหายไปแต่ยังมีบางส่วนหลงเหลือเป็นมรดกอันล้ำค่าอยู่กับสังคมไทยมาโดยตลอดจากความสำคัญที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญ เป็นมรดกที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง สืบสานเรื่องราวอันทรงคุณค่ามากมาย ส่งผลให้คนในชาติเกิดความรักความภาคภูมิใจและร่วมแรงร่วมใจสืบสานต่อ ๆ กันมาและต่อไปในอนาคต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็น สิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องราวการสืบทอดประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบันที่มีลักษณะของความสัมพันธ์ภายในท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางภูมิปัญญาแต่ไม่แตกต่างกันมากนักซึ่งมีหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

เสรี พงศ์พิศ (2536 : 145) กล่าวว่า ภูมิปัญญา มี 2 ลักษณะ คือ

1. มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน

2. มีลักษณะเป็นรูปธรรม เกี่ยวกับเรื่องเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น การทำมาหากิน การเกษตร ทัศนกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่น ๆ ภูมิปัญญาเหล่านี้สะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะ ที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมหรือในชุมชน ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย ทั้ง 3 ลักษณะนี้ คือสามมิติของเรื่องเดียวกัน คือ ชีวิตของชาวบ้าน สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนมุมของสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534: 25) ได้กล่าวถึงลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญา เป็นความรู้เกี่ยวกับเรื่องใด ๆ หรือหน่วยสังคมใด ๆ เป็นข้อมูลเป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับผู้หญิง ผู้ชาย ประเภทครอบครัวของสังคมนั้น

2. ภูมิปัญญา เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ของสังคมนั้น มีความเชื่อแต่ยังไม่เชื่อ พิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่องนรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน

3. ภูมิปัญญา คือ ความสามารถหรือแนวทางในการแก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหาเกี่ยวกับหน่วยสังคมหนึ่งสังคมใด ตัวอย่างครอบครัว เช่น ความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว

4. ภูมิปัญญาทางวัตถุ ในหน่วยสังคมใด ๆ ตัวอย่าง เช่น เรือนขานบ้านช่องเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสะอาด สะดวกสบายตามสภาพ เป็นต้น

5. ภูมิปัญญาด้านพฤติกรรมในหน่วยสังคมใด ๆ ตัวอย่างครอบครัว เช่นการกระทำความประพฤติ การปฏิบัติตัวของคนต่าง ๆ ในครอบครัวจนทำให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ก็นับเป็น ภูมิปัญญาเช่นเดียวกัน

2.1.5 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

อังกุล สมคะเนย (2535 : 37) ได้จำแนกภูมิปัญญาชาวบ้านออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เรื่องที่เกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์แห่งความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา คติ ความคิด ความเชื่อ ภาษาและหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่ปรากฏให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นการประกอบพิธีกรรม การปลูกพืชการเลี้ยงสัตว์และการใช้แรงงานของตนเอง รวมถึงการหาผลผลิตต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ประโยชน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า .
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อการยังชีพ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย คติ คำคมสุภาษิต คำพังเพย นิทานหรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาคำทายต่างๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

กลุ่มที่ 2 เรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี จะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน ต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงให้เห็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเฉพาะกลุ่มชน หรือท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของกลุ่มชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ ได้แก่ การละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ศิลปะการแสดง เช่น หนังตะลุง มโนราห์ ศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น ในอดีตวิถีชีวิตของคนไทยมีความเป็นอยู่โดยธรรมชาติ ทำมาหากินเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์เอง ในการประกอบอาชีพนั้นเป็นการทำเพื่อให้มีอยู่มีกินมากกว่าที่จะทำเพื่อความมั่งมี ความร่ำรวย โดยที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยจากภายนอกมาเป็นตัวกำหนดหรือมีอิทธิพลในการผลิต แต่ในปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากซึ่งเป็นผลมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ระบบการผลิตยึดติดกับระบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อครองชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้า ระบบการผลิตยึดติดกับระบบธุรกิจภายนอก เมื่อระบบธุรกิจภายนอกล้มเหลว ทำให้ระบบการผลิตของชาวบ้านได้รับผลกระทบไปด้วย จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างรุนแรง ผลจากความล้มเหลวและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจึงได้มีบุคคลหนึ่งนำไปใช้เป็นบทเรียน เกิดแนวคิดการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชนบท จึงได้มีการริเริ่มฟื้นฟูบูรณะในท้องถิ่นที่ได้มีการสูญเสียไปให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์พร้อม

ปรับสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยถูกรบกวนด้วยระบบธุรกิจการค้า กลับมาสู่อาชีพเกษตรกรรม เพื่อความอยู่รอดโดยอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติ กลุ่มบุคคลดังกล่าวยืนหยัดต่อสู้ด้วยความเข้มแข็งกับความล้มเหลว และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอย่างภาคภูมิใจด้วยกำลังกาย สติปัญญา สัจจะ ประสพการณ์จากการผสมผสานกลมกลืนได้อย่างเหมาะสม สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง บุคคลเหล่านี้จึงเป็น ผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและนำเอาหลักการ ความรู้ แนวคิดและประสพการณ์ไปถ่ายทอดให้กับอนุชนรุ่นต่อไป ได้แก่ การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ งานจักสานจากไม้ไผ่ งานจักสานจากเตยปาหนัน งานจักสานจากหวาย งานประดิษฐ์สิ่งของจากเปลือกหอยแตก การจัดทำผ้าบาติกและการเขียนลายผ้าบาติก

กลุ่มที่ 4 เรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้านจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ส่งผลให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้มีบุคคลนำแนวความรู้และหลักการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เคยปฏิบัติกันมา นำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือประกอบกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและท้องถิ่น ซึ่งนับว่าบุคคลเหล่านี้ เป็น ภูมิปัญญาอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม ได้แก่ การทำไร่นาสวนผสมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่การแปรรูปอาหาร

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 206-208) ได้แยกประเภทภูมิปัญญาไทยไว้ 11 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัยประหยัด และเป็นธรรม
3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา การใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน
6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น
8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กร ชุมชนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น
9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึงความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึงความสามารถในการประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำ สอนทางศาสนา ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาการบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีชาวนา เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. สาขาการศึกษา หมายถึงความสามารถในการถ่ายทอดการอบรมเลี้ยงดูการบ่มเพาะ การสอนสั่ง การสร้างสื่อ และอุปกรณ์การวัดความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะและประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีลักษณะเป็นรูปธรรมและนามธรรม อันเกิดจากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่นโดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานจะมีลักษณะจำกัดเฉพาะถิ่นมีความเป็นสากลมุ่งการมีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติและมีความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับชีวิต

2.1.6 วิธีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า “การสืบสาน” เป็นการดำรงคงไว้ และร่วมกันรักษาสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น” จะเป็นการรักษาวัฒนธรรมที่ดั่งามไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการดำเนินชีวิตของบรรพบุรุษได้มีผู้ให้แนวทางการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

สุรศักดิ์ สามประดิษฐ์ (2546 : 41) ได้กล่าวถึง ลักษณะความเป็นมาและการสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นไทย ไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเกิดจากพื้นฐานทางการเกษตร ชีวิตประจำวันของคนไทย ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการทำไร่ทำนา การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ตัวอย่างของภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านนี้ เช่น “เกี่ยวน”

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่มาจากพุทธศาสนา คำสอนของพุทธศาสนา รวมทั้งประเพณีเกี่ยวกับศาสนามีส่วนสำคัญในการสร้างภูมิปัญญา เช่น การทำบาตร การหล่อพระพุทธรูป ฯลฯ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเกิดจากการทดลองใช้ในชีวิตจริง เช่น เรื่องเกี่ยวกับยาสมุนไพร การนวดไทย อาหารไทย น้ำดื่มสมุนไพร ฯลฯ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยมีการบอกเล่าสืบต่อกันมา เมื่อสามารถสรุปแนวปฏิบัติ เรื่องใดได้ชัดเจนแล้ว ก็จะมีการจำเอาไว้หรือบันทึกไว้ด้วยใบลาน แล้วบอกเล่าให้คนรุ่นลูกหลานได้ทราบและปฏิบัติต่อไปโดยไม่ต้องเสียเวลาศึกษา หรือกรให้ทดลองให้ทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งและ มีการถ่ายทอด ภูมิปัญญาจากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ เป็นเสมือนมรดกไทยวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญามี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การแนะนำ สาธิตให้กับสมาชิก และลูกหลาน
2. การสาธิตในงานประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ
3. การเป็นวิทยากรให้กับกลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 93) ได้กล่าวถึงกระบวนการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาว่าวิธีการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลาย ๆ วิธีรวมกันเป็นต้นว่า

1. การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง คือ เป็นวิธีการถ่ายทอดของผู้อาวุโสหรือผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้กำหนด

โดยเป็นตัวอย่างของคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง ชุมชนเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การคิดร่วมกัน เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความรู้สึกลงและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ มีการแลกเปลี่ยน เสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและเปิดโอกาสให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาซึ่งกันและกัน

3. การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือการทำงานร่วมกัน โดยการขยายเครือข่ายระดับบุคคล ระดับกลุ่มให้มากเพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาอย่างหลากหลาย และนำมาพัฒนากิจกรรมที่กระทำอยู่

4. การบรรยาย สัมมนาหรือ เวทีชาวบ้าน เป็นกิจกรรมสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ของชาวบ้านร่วมกัน

สามารถ จันท์สุรย์ (2533 : 50-51) ได้จำแนกการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เนื่องจากเด็กเป็นวัยเรียนรู้โลกรอบ ๆ ตัวเองกิจกรรมการถ่ายทอดจึงเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่นการเล่านิทาน การทดลองทำหรือการเข้าร่วมปรากฏการณ์ ตลอดจนการเล่นปริศนาคำทาย

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ถือว่าผ่านประสบการณ์ต่างๆ มานานพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรงหรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมทางธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ดังจะเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีแต่งงานของท้องถิ่นต่างๆ จะมีขั้นตอนผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาววิธีการถ่ายทอดในรูปแบบการบันเทิง เช่นการสอดแทรกในคำร้องของบันเทิง

จากแนวทางการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี ซึ่งวิธีการสืบทอดที่สำคัญขึ้นอยู่กับบุคคล ผู้ที่เป็นผู้รับการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ หากผู้รับการสืบทอดมีความสนใจในภูมิปัญญานั้นเป็นพิเศษจะสามารถนำภูมิปัญญาไปพัฒนาปรับเปลี่ยนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และจะช่วยส่งเสริม ถ่ายทอดให้กับบุคคลรุ่นต่อ ๆ ไป อันจะส่งผลทำให้มีการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้อยู่คู่กับชุมชนได้ต่อไป รวมทั้งสามารถนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงให้ชุมชนนั้น ๆ ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.2 การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาอีสาน

2.2.1 ลักษณะภูมิประเทศของภาคอีสาน

เป็นที่ราบสูง ทิศตะวันตก มีเทือกเขาเพชรบูรณ์ เทือกเขาตองพญาเย็น ทิศใต้มีเทือกเขาสันกำแพงและเทือกเขาพนมดงรัก ตอนกลางเทือกเขาภูพาน จึงมีแอ่ง ๒ แอ่งคือ แอ่งสกลนครมีลุ่มน้ำสงคราม กับแอ่งโคราชมีลุ่มน้ำชี ลุ่มน้ำมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.1 ภาพลักษณะภูมิประเทศของภาคอีสาน

ที่มา : โรงเรียนโกวิทอรัญเชียงใหม่ (2558 : online)

2.2.1.1 พื้นที่ที่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานมีแ่งใหญ่ ๒ แ่งคือ

1. แ่งที่ราบโคราช (Korat basin) เป็นที่ราบต่ำที่อยู่ทางตอนล่างเริ่มตั้งแต่บริเวณชายขอบของเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งอยู่ทางด้านใต้ขึ้นไปทางเหนือจดเชิงเขาภูพานและชายขอบของเทือกเขาพญาเย็น

2. แ่งที่ราบสกลนคร (Sakonnakorn basin) เป็นแ่งที่อยู่ทางตอนเหนือของภาค มีพื้นที่เล็กกว่าแ่งที่ราบโคราชแม้ใกล้สงคราม แ่งน้ำจืดหรือทะเลสาบน้ำจืด คือ หนองหาน ที่ จ. สกลนคร กับหนองหาน ที่ อ.กุมภวาปี จ.อุดรธานี

2.2.1.2 ที่ราบสูง สามารถแบ่งที่ราบสูงออกเป็น ดังนี้

1. ที่ราบสูงนครราชสีมา - อุดรราชธานี เป็นที่ราบสูงใจกลางของภาค เป็นพื้นที่ที่เข้าใจว่าเป็นปากปล่องภูเขาไฟ เป็นที่ราบกว้างใหญ่ป็นลุ่มน้ำท่วม

2. ที่ราบสูงอุดร - นครพนม เป็นที่ราบสูงส่วนเหนือของภาคในแถบลุ่มน้ำโขง มีพื้นที่อยู่ในเขต 4 จังหวัดคือ หนองคาย อุดรธานี สกลนคร และนครพนม

3. ที่ราบสูงเลยเป็นที่ราบซึ่งมีสภาพเป็นอ่างเล็กบริเวณจังหวัดเลยและหนองบัวลาภู

2.2.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

แบบร้อนชื้นสลับร้อนแห้งแล้งหรือฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู และมีฤดูร้อนและฤดูหนาวที่แตกต่างอย่างชัดเจน

2.2.1.4 ลักษณะแหล่งน้ำ

1. แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายใหญ่ซึ่งไหลอยู่ตามขอบด้านตะวันออกของภาค ฤดูน้ำหลากน้ำในแม่น้ำโขงจะเอ่อท่วมทำให้เกิดความเสียหายแก่ไร่นา

2. แม่น้ำมูล เป็นลำน้ำใหญ่เพียงสายเดียวบนที่ราบสูงแห่งนี้ นับว่าเป็นเสมือนเส้นโลหิตใหญ่ที่หล่อเลี้ยง พื้นที่ดินทรายอันกว้างขวาง

3. แม่น้ำชี เป็นสาขาใหญ่ที่สุดของแม่น้ำมูล มีขนาด และความยาวเกือบเท่ากัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 การตั้งชุมชนและสร้างที่อยู่อาศัย

ด้วยลักษณะทางกายภาพที่มีความแตกต่างระหว่างความชุ่มชื้นและความแห้งแล้ง การอพยพเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่จึงมีมากในภาคอีสาน และการตั้งชุมชนนิยมตั้งบ้านเรือนเป็นกระจุก โดยใช้ภูมิปัญญาในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง บริเวณที่เลือกตั้งถิ่นฐานมี ดังนี้

2.2.2.1 บริเวณที่ราบลุ่มใกล้แหล่งน้ำ ชื่อหมู่บ้านมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "เลิง วัง ห้วย กุด หนอง และท่า เช่น เลิงนกทา วังสามหม้อ ห้วยยาง กุดนาคา หนองบัวแดง หนองหาน บึงพลาญชัย เป็นต้น

2.2.2.2 บริเวณที่ตอนเป็นโคกหรือที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง สามารถทำไร่และมีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีทั้งที่ดอนริมแม่น้ำและที่ดอนตามป่าริมเขา แต่มีน้ำซับไหลมาบรรจบเป็นหนองน้ำ ชื่อหมู่บ้านมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "โคก ดอน โพน และโนน" เช่น โกกสมบูรณ์ ดอนสวรรค์ โกกศาลา

2.2.2.3 บริเวณป่าดง เป็นทำเลที่ใช้ปลูกพืชไร่และสามารถหาของป่าได้สะดวก มีลำธารไหลผ่านเรียกชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า "ดง ป่า และเหล่า" เช่น ป่าต้นเปื่อย เหล่าอุดม ป่าดงนาหาม

2.2.2.4 บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่เหมาะในการทำนาข้าว และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ในหน้าแล้ง ตัวหมู่บ้านจะตั้งอยู่บริเวณขอบหรือแนวของที่ราบติดกับชายป่า แต่น้ำท่วมไม่ถึงในหน้าฝน บางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำขังตลอดปี เรียกว่า "ป่าบุงป่าทาม" เป็นต้น

2.2.2.5 บริเวณป่าละเมาะ มักเป็นที่สาธารณะสามารถใช้เลี้ยงสัตว์และหาของป่าเป็นอาหารได้ มีสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่นำมาเป็นอาหารยังชีพ รวมทั้งสมุนไพรใช้รักษาโรค และเป็นสถานที่ยกเว้นไว้เป็นดอนปู่ตา

2.2.3 ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคอีสาน

2.2.3.1 เกี่ยวกับ คติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการพื้นฐานขององค์แห่งความรู้

วิถีชีวิตของชาวอีสานนั้นผูกพันกับความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผี บรรพบุรุษ และดวงดาว การจะทำการสิ่งใดๆ จึงต้องมีพิธีรีตอง เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และครอบครัว หลากๆ เรื่อง เป็น กุศโลบายในกรสร้าง ความสงมคีในหมู่คณะ บางเรื่องก็เพื่อความสบายใจ ปลอดภัย ปลอดภัย และในยุคนี้ หลากๆ พิธีกรรมก็ยังคงรักษาสืบเนื่องกันมา มิได้ขาด

1. ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม-ยามดี หมายถึง เวลาที่มีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของคน โดยเฉพาะเวลาประกอบพิธีต่างๆ ถ้าทำสิ่งใดไม่มีฤกษ์ยามย่อมจะติดขัด ความเชื่อของคนเชื่อว่า ฤกษ์นอกจากจะช่วยให้อยู่ดีกินดี ยังมีผลในการสร้างความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจซึ่งฤกษ์ยามที่ควรทำรู้จัก เช่น

1.1 สงฆ์ 14 หมายถึง วันข้างขึ้นหรือข้างแรม 14 คำการกระทำกิจการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการณ์พระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรม

1.2 นารี 11 หมายถึง วันข้างขึ้นข้างแรม 11 คำการทำงานมงคลที่เกี่ยวข้องกับสตรีทุกเภททุกวัย ไม่ควรกระทำในวันนี้

1.3 สมรส 7 การทำพิธีมงคลสมรสก็มีข้อห้ามมิให้กระทำในวันข้างขึ้นหรือข้างแรม 7 คำ โดยเฉพาะถ้าเป็นข้างขึ้น 7 คำตรงกับวันศุกร์ห้ามเด็ดขาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 เสาศพ 15 การเสาศพหรือปลงศพ ก็มีข้อห้ามไม่ให้กระทำในวันข้างขึ้นหรือข้างแรม 15 ค่ำยิ่งถ้าไปตรงกับวันศุกร์ 15 ค่ำ โบราณท่านห้ามเด็ดขาดเพราะตรงกับวันปลงพระศพของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2. ความเชื่อเรื่องการเพาะปลูกข้าว การทำนาให้ได้ผลดีนั้นจะต้องถือปฏิบัติเคาระพบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น เทพเจ้า เทวดาอารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำนาก็จะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งการปฏิบัติบูชาเช่นไหว้ก็จะทำในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ กันสำหรับคนอีสานแล้วจะยึดถือเทวดา ภูตผี ดังนี้

2.1 ตาแฮก หรือ ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่เนา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็นที่นา พวกเขาจะทาพิธีเชิญผีตาแฮกคนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนาจะต้องทาพิธีเช่นสังเวยก่อนลงถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียนให้แก่ผีตาแฮกด้วย

2.2 แถน เป็นเทวดาหรือผีที่อยู่บนสวรรค์ มีอำนาจบันดาลให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ แก่มนุษย์ สัตว์ และพืชพันธุ์ธัญญาหารบนโลกได้ ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือแถนมาก ยามทุกข์ร้อนสิ่งใด มักจะบนบานให้แถนช่วยเหลือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำนา คือ ชาวบ้านเชื่อว่า แถนมีอำนาจสั่ง ให้ฝนตกได้ แต่ละปีจึงมีพิธีจุดบั้งไฟบูชาแถน เพื่อให้แถนสั่งให้ผู้มีหน้าที่ทำให้ฝนตก เช่น นาค พระพิรุณ ประทานฝนลงมาให้

2.3 นาค เป็นสัตว์ในอุดมคติที่เชื่อกันว่ามีอยู่ในโลกบาดาล งานหรือหน้าที่ของนาคคือ การพ่น ฝนให้ตกลงในจักรวาลนี้ อันประกอบด้วยมหาสมุทร มนุษย์โลก และป่าหิมพานต์ นาคเกี่ยวข้องกับ การทำนาในส่วนที่เป็นผู้ทำให้น้ำฝนตกลงในมนุษยโลก ทาให้มนุษย์ได้ทำนา

2.4 นางธรรณี ชาวบ้านเชื่อกันว่า นางธรรณีหรือแม่ธรรณีเป็นเทพเจ้าแห่งพื้นดิน ก่อนจะถนาหรือปลูก ข้าว ต้องบอกกล่าวขออนุญาตต่อนางเสียก่อน และทาพิธีเช่นไหว้ด้วยพาทวน (มีข้าวหนึ่ง ไซ่เก) 1 ขา และขอให้นางธรรณีช่วยปกป้องรักษาข้าวในนาก อยาให้มีศัตรูมาเบียดเบียน และขอให้ได้ทำนา ด้วยความสะดวกละบายตลอดฤดูกาล

3. ความเชื่อการสู่ขวัญ หรือ การสู่ขวัญ การเสียขวัญย่อมจะส่งผลให้คนทำอะไรไม่ได้ ดีไม่ดีถึงกับเจ็บป่วยและอาจถึงตายก็ได้ ดังนั้นการสู่ขวัญจึงเป็นวิธีการหนึ่งี่เรียกขวัญกลับมาสู่ชีวิต ถ้าชีวิตมีขวัญก็จะสามารถทำอะไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับขวัญนี้มีการดำเนินการ เพื่อบำรุงขวัญ

2.2.3.2 เกี่ยวกับ ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณี

วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคอีสานเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ลาว เขมร ภาคอีสานมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่น เช่น อาหาร ภาษา ดนตรีหมอลา และศิลปะการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

1. ประเพณีบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธร เกิดจากการที่คนในท้องถิ่นนี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร เชื่อว่าการจุดบั้งไฟจะทำให้ พญาแถนตกลงบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

2. ฮีตสิบสองคองสิบสี่ “ฮีต” มาจากคำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ฝังงาม ในหนึ่งปี ฮีตสิบสอง เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน ได้ออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์กัน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อความสมานสามัคคีมีความรักใคร่กัน ของคนในท้องถิ่น เช่น

2.1 เดือนเจียง (เดือนอ้าย) บุญเข้ากรรม บุญเข้ากรรมเป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม โดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆทิสเสส ได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย พิธีเข้าปริวาสกรรมกำหนดไว้ 9 ราตรี กำหนดให้พักอยู่ในสถานที่สงบ ไม่มีคนพลุกพล่าน (อาจเป็นบริเวณวัดก็ได้) โดยมี ฎีกุชั้วครวเป็นหลังๆ พระภิกษุสงฆ์เข้าปริวาสกรรมคราวหนึ่งๆ จะมีจำนวนเท่าใดก็ตาม แต่ต้องบอกตพระภิกษุสงฆ์จำนวน 4 รูปไว้ก่อนว่าตนเองจะเข้ากรรม และเมื่อถึงเวลาออกกรรมจะมีพระสงฆ์ 20 รูป มารับออกกรรม เรียกว่า สวดอัพภาน แปลว่า รับกลับเข้าพวก พิธีทำบุญเข้ากรรมไม่ถือว่าเป็นการล้างบาป แต่เป็นการพิจารณาตนว่าจะไม่กระทำผิดอีก ส่วนกิจของชาวพุทธในบุญเข้ากรรมนี้คือการหาข้าวขวงเครื่องอุปโภค บริโภคถวายพระ เชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าการทำบุญตักบาตรทั่วไป

2.2 เดือนยี่ บุญคุณลาน การทำบุญคุณลาน จะทำเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระประพระพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้านลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาลข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้วชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเขี่ยขี้มูลข้าวคือแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล่า(ยุ้ง)ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

2.3 เดือนสาม บุญข้าวจี เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพรมูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่าขนมแป้งข้าวจีเป็นเพียงขนมของหาสที่ต่ำต้อยพระพุทธรองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจีต่อหน้านางทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี ทำบุญข้าวจี ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

2.4 เดือนสี่ บุญพระเวส (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า “พะเหวด” เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มีผลึกคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวส เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะดลบันดาลให้เกิดในศาสนาของพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุขความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

2.5 เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงรับน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายนถึงวันที่ 15 เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในที่นี้หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่งเป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรับน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อดพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง 3 วัน

2.6 เดือนหก บุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟเป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ชาวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟเพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถนให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่นที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

2.7 เดือนเจ็ด บุญข้าชะ (บุญชำระ) เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน ชาวบ้านจะพากันเก็บกวาดบ้านเรือนให้เรียบร้อยเป็นการทำความสะอาดครั้งใหญ่ในรอบปี สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้ขจัดออกไป เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในหมู่บ้าน มูลเหตุที่มีการทำบุญชำระเนื่องมาจากสมัยพุทธกาลมีโรคห่า (อหิวาตกโรค) ระบาดมีผู้คนล้มตายกันเป็นจำนวนมากที่เมืองไพศาลี พระพุทธเจ้าจึงได้เสด็จมาโปรดทำให้เกิดฝนห่าใหญ่มาชำระบ้านเมือง มีการสวดปัดรังควานและประพรมน้ำมนต์ตามหมู่บ้าน และแก่ชาวบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลนอกจากทำบุญชำระแล้วยังมีการทำพิธีบูชาผีบรรพบุรุษ ผีบ้าน ผีเมือง ผีปู่ตา ผีตาแยก (ผีประจำไร่นา) และเช่นสว่างหลักเมืองเพื่อเป็นการระลึกถึงผู้มีพระคุณเพื่อให้บ้านเมืองสงบสุข

2.8 เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด 3 เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น การทำบุญเข้าพรรษาเป็นประเพณีทางศาสนาโดยตรง จึงคล้ายกับภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ในพิธีจะมีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในขงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดขงติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

2.9 เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

2.10 เดือนสิบ บุญข้าวสาก เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้าเพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสากไปวางไว้บริเวณวัดพร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วมารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.11 เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง 3 เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนดพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาบวราณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญ และเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำงานไร่อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ ฟังเทศน์และถวายผ้าจําพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

2.12 เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ 3 เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงนำผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลนไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวาร และเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัดและแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ 3 รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากบุญฝ่ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น (gotoknow. 2558 : online)

3. ประเพณีผีตาโขน จังหวัดเลย ผีตาโขน เป็นเทศกาลที่จัดขึ้นในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคอีสาน ของประเทศไทย เป็นเทศกาลที่เกิดขึ้นในเดือน 7 ซึ่งมักจัดมากกว่าสามวันในบางช่วงระหว่างเดือนมีนาคม และกรกฎาคม โดยจัดขึ้นในวันที่ได้รับเลือกให้จัดขึ้นในแต่ละปีโดยคนทรงประจำเมือง ซึ่งงานบุญประเพณีพื้นบ้านนี้มีชื่อเรียกว่า บุญหลวง โดยแบ่งออกเป็นเทศกาล ผีตาโขน, ประเพณีบุญบังไฟ และงานบุญหลวง หรือ บุญผะเหวด

ผีตาโขน นั้น เดิมมีชื่อเรียกว่า ผีตามคน เป็นเทศกาลที่ได้รับอิทธิพลมาจากมหาเวสสันดรชาดกชาดกในทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าถึงพระเวสสันดร และพระนางมัทรี จะเดินทางออกจากปากลับสู่เมืองหลวง บรรดาสัตว์ป่ารวมถึงภูติผีที่อาศัยอยู่ในป่านั้น ได้ออกมาส่งเสด็จด้วยอาลัย

ซึ่งวันแรกจะเป็นเทศกาลผีตาโขน ซึ่งเรียกวันนี้ว่า วันรวม (วันโฮม) โดยจะมีพิธีเบิก พระอุปคุตต์ ในบริเวณระหว่างลำน้ำหมันกับลำน้ำศอก ส่วนวันที่สองของเทศกาลดังกล่าวจะมีพิธีจุดบังไฟบูชา พร้อมด้วยเครื่องแต่งกายที่หลากหลาย รวมถึงการแข่งขันเต้นรำตลอดจนขบวนพาเหรด ส่วนในวันที่สามและวันสุดท้ายจะมีการให้ชาวบ้านฟังเทศน์[3] ทั้งนี้ ผีตาโขนยังได้รับการนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ และฉายาประจำทีม สโมสรฟุตบอลเลย ซิตี้ เช่นกัน และประเพณียังคงมีความเชื่อกันว่า สำหรับคนที่เล่นหรือมีการแต่งตัวเป็นผีตาโขนใหญ่ ต้องถอดเครื่องแต่งกายผีตาโขนใหญ่ออกให้หมดและนำไปทิ้งในแม่น้ำหมัน ห้ามนำเข้าบ้าน เป็นการทิ้งความทุกข์ยากและสิ่งเลวร้ายไป และรอจนถึงปีหน้าจึงค่อยทำเล่นกันใหม่ (วิกิพีเดีย. 2558 : online)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ประเพณีไหลเรือไฟ บางที่เรียกว่า “ลอยเรือไฟ” หรือ “ล่องเรือไฟ” หรือ “ปล่อยเรือไฟ” เป็น พิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่นิยมทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 (วันออกพรรษา) โดยเฉพาะท้องถิ่นที่มีชัยภูมิเหมาะสม คือ มีแม่น้ำหรือลำน้ำ เท้าที่ปรากฏจะมีแนวทางที่คล้ายกันและอยู่บนพื้นฐานความเชื่อต่าง ๆ อาทิ ความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารอยพระพุทธรูป ความเชื่อเกี่ยวกับการบวงสรวงพระธาตุจุฬามณีบนสวรรค์ ความเชื่อเกี่ยวกับการขอฝน ความเชื่อในการเอาไฟเผาความทุกข์ ความเชื่อเกี่ยวกับการขอขมาและระลึกถึงพระคุณพระแม่คงคา เป็นต้น เรือไฟในสมัยโบราณนั้นมีรูปแบบที่เรียบง่าย โดยทำจากต้นกล้วยและลำไม้ไผ่ที่หาได้มาจัดทำเป็นโครงเรือไฟง่าย ๆ พอที่จะทำให้ลอยน้ำได้ การประดับตกแต่งเรือไฟภายในเรือไฟจะประดับด้วยดอกไม้ ธูป เทียน ตะเกียง ชีได้ สำหรับจุดให้สว่างไสว ก่อนจะปล่อย เรือไฟลงกลางลำน้ำโขง ปัจจุบันได้จัดทำเรือไฟรูปแบบต่างๆ โดยมีการนำเอา

งานประเพณีไหลเรือไฟ หรือ งานประเพณีไหล เื่อไฟ (ในภาษาท้องถิ่น อีสาน) เป็นประเพณีที่จัดขึ้นทั่วไปในหลาย จังหวัดในภาคอีสาน โดยเฉพาะจังหวัดที่ตั้งอยู่ติดลำน้ำ เช่น แม่น้ำมูล - ชี แม่น้ำโขง เป็นต้น การไหลเรือไฟ ในภาคอีสานนั้นเริ่มต้นครั้งแรกเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแน่ชัด สันนิษฐานว่าคงมีมาก่อนที่พุทธศาสนา จะเผยแพร่มาสู่ประเทศไทย เพราะสมัยก่อนกษัตริย์ไทยยังยึดถือพิธีพราหมณ์อยู่ โดยได้รับอิทธิพลมาจาก อินเดีย สมัยที่นำ อารยธรรมเข้ามาเผยแพร่ในแถบสุวรรณภูมิ ดังพบว่าประเพณีงานบุญโตดเค่นที่จัดขึ้น ในภาคอีสานมักเกี่ยวโยงหรือผูกพันกับเรื่องของไฟเกือบทั้งสิ้น เช่น งานแห่เทียนเข้าพรรษา บุญบั้งไฟ พิธีไหลเรือไฟ เพราะมีความเชื่อว่า "ไฟ" เป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์ เรียกว่า เทพอัคคี มีฐานะรอง จากพระอินทร์ สามารถเผาผลาญสิ่งชั่วร้ายและขจัดความทุกข์ยากให้ดับสลายไปได้

จังหวัดต่าง ๆ ที่มีการจัดประเพณีไหลเรือไฟ เช่น จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดเลย จังหวัดนครพนม จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุบลราชธานี ฯลฯ โดยงานประเพณีไหลเรือไฟของจังหวัดนครพนม จัดว่าเป็นงานไหลเรือไฟที่ยิ่งใหญ่ระดับประเทศมักจัดขึ้นคล้ายคลึงกัน แต่ก็แตกต่างกันในด้านคติ ความเชื่อ

4.1 จังหวัดนครพนมและหนองคาย มีความเชื่อว่า เป็นการบูชารอยพระพุทธรูปที่ประทับไว้ ที่ริมฝั่งน้ำนันทานที่ ซึ่งตามพุทธประวัติกล่าวถึง ครั้งที่พญานาคได้ทูลอาราธนาพระพุทธรูปองค์ไปแสดงธรรม ในพิภพของนาคได้เมืองบาดาล เมื่อพระองค์เสด็จกลับทางฝ่ายพญานาคได้ทูลขอให้พระองค์ประทับรอย พระบาทไว้ ณ ริมฝั่งน้ำนันทานที่ พระองค์จึงได้ประทับรอยพระบาทไว้ ณ หาดทรายริมน้ำตามประสงค์ของ พญานาค ซึ่งรอยพระบาทที่ประทับไว้ นี้ ไม่เพียงแต่เป็นที่เคารพสักการะของเหล่าพญานาคเท่านั้น ยังเป็นที่เคารพของเหล่าเทวดาและมนุษย์ด้วย จนแสดงออกด้วยการไหลเรือไฟบูชารอยพระพุทธรูปของพระองค์ ความเป็นมาของการจัดประเพณีไหลเรือไฟของจังหวัดนครพนม เสฐียรโกเศศ ได้เขียนไว้ในหนังสือวัฒนธรรมและประเพณีอ้างตามคำบอกเล่าของพระเถระรูปหนึ่งว่า การลอยกระทงที่จังหวัด หนองคาย เมื่อกลางเดือน 11 ชาวคุ้มวัดต่าง ๆ จะร่วมกันสร้างเรือนบนต้นกล้วย เอาไม้เสียบเรียงขนานกัน เป็นท่อนใช้ผ้าชุบน้ำมันยางมัดติดปลายไม้หรือใช้ไต้เรียงเป็นระยะ ๆ แล้วช่วยกันเอาเชือกลากออกไปกลาง กระแสน้ำ จุดไฟปล่อยไปในเวลากลางคืน เรียกว่า "ไหลเรือ" และเมื่อลอยไปแล้วมักจะถูกคนที่อยู่ใต้กระแส น้ำเก็บเอาไต้ที่จุดไปเสีย ทำให้กระทงที่ดูสว่างไสวสวยงามนั้นลอยอยู่ในน้ำไม่ได้นานหลายครั้งหลายหน เข้าผู้ร่วมมื่อร่วมแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันประดิษฐ์กระทงเรือก็หมดกำลังใจ ทำให้การไหลเรือไฟซบเซาไป และมาหยุดชะงัก เมื่อปี 2518 เมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อันเป็นผลกระทบทางด้านการเมือง ต่อมาทางจังหวัด นครพนมได้ฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมา เมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยเทศบาลเมือง นครพนม ได้ประกาศชักชวน ส่วนราชการพ่อค้า สมาคม และชาวคุ้มวัดต่าง ๆ ประดิษฐ์เรือไฟด้วยต้นกล้วย ไม้ไผ่ หรือวัสดุอย่าง หนึ่งอย่างใดที่สามารถลอยน้ำได้ ให้มีรูปร่างลักษณะเหมือนเรือมีความยาวไม่น้อยกว่า 6 เมตร และ ประดิษฐ์เป็นรูปหงส์ นาค ครุฑ หรือรูปร่างใดก็ได้ที่คิดว่าสวยงามส่งเข้าประกวดชิงรางวัลเงินสด และปรากฏว่ามีผู้สนใจส่งเรือไฟเข้าประกวดถึง 52 ลำ ในงานประกวดนั้นเรือไฟที่งดงามจากฝีมืออัน ประณีตประดับด้วยโคมไฟที่สวยงามตระการตาเรียงรายอยู่กลางลำน้ำโขง เป็นภาพที่ประทับใจของชาว นครพนมและผู้ที ไปเที่ยวชมอย่างยิ่ง

4.2 จังหวัดศรีสะเกษ มีความเชื่อว่า เป็นการเช่นสรวงพญานาค ซึ่งสิ่งสถิตตาม แม่น้ำลำคลอง ให้คุ้มครองผู้ที่สัญจรไปมาทางน้ำ ไม่ให้มีภัยอันตรายเข้ามาใกล้กราย

4.3 จังหวัดอุบลราชธานี มีความเชื่อว่า เป็นการบูชาอวยพระพุทธรูป บูชาพระ รัตนตรัยและพระพุทธรูปเจ้า 5 พระองค์ อันได้แก่ พระกสิณโธ พระโกนา-คมนา ในพระกัศสโป พระโค ตโม และพระอาริยมตไตร- เป็นการบูชาคุณแม่โพสพ คือ บูชาพานข้าว และเป็นการบูชาประทีปตาม ประเพณี ยังถือเป็นการบูชาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษในความเชื่อเรื่องการบูชาบรรพบุรุษ หรือพกา พรหม ปรากฏตามนิทานชาวบ้านที่เล่าสืบต่อกันมาว่า ครั้งหนึ่งมีกาเผือกสองตัวเมียทำรังอาศัยอยู่บน ต้นไม้ในป่าหิมพานต์ใกล้กับฝั่งแม่น้ำ วันหนึ่งกาตัว ผู้บินจากรังไปหากินเผือกหลงทางกลับรังไม่ได้ จึง บินกระเจิดกระเจิงหายไ้ กาทัวเมียที่กำลังกกไข่อยู่ 5 ฟอง คอยกาตัวผู้ไม่ทันกลับจึงกระวนกระวาย ใจ อยู่มาวันหนึ่งเกิดพายุใหญ่พัดรังกาพังไข่ทั้ง 5 ฟอง ตกลงในแม่น้ำ ส่วนแม่กาถูกพัดพาไปอีกทาง หนึ่ง ครั้นลมสงบบินกลับมาที่รังพบว่า รังถูกพายุพัดพังและไข่ ทั้ง 5 ฟองหายไปหมด จึงเสียใจจนตาย ไป และไปเกิดใหม่ในพรหมโลก ชื่อท้าวพลาพรหมส่วนไข่ทั้ง 5 ฟอง มีผู้นำไปรักษาวัวตั้งนี้ ฟองแรกแม่ ไก่เอาไป ฟองที่ 2 แม่ นาคเอาไป ฟองที่ 3 แม่เต่าเอาไป ฟองที่ 4 แม่โคเอาไปและฟองสุดท้ายแม่ ราชสีห์เอาไปครั้นเมื่อไข่ครบกำหนดฟักแตกออกมากลับเป็นมนุษย์ไม่ใช่ลูกกาตามปกติครั้นเมื่อลูกกา ทั้ง 5 โตเป็นหนุ่มเห็นโทษของการเป็นธรรมาสู และเห็นถึงอกนิสงส์แห่งการบรรพชาจึงได้ลามารดา เลี้ยงออกบวชเป็นฤๅษีอยู่ในป่าหิมพานต์ วันหนึ่งฤๅษีทั้ง 5 ได้มาพบกันจึงได้ไต่ถามเรื่องราวของกัน และกัน และพร้อมใจกันอธิษฐานว่า ถ้าต่อไปจะได้เป็น องค์สมเด็จพระพุทธรูปขอให้ร้อนไปถึงมารดา ด้วย แแรงอธิษฐานครั้งนั้นได้ร้อนไปถึงท้าวพลาพรหม และเสด็จจากพรหมโลกจำแลงองค์เป็นกาเผือก บินมาเกาะบนต้นไม้ตรงหน้าฤๅษีทั้ง 5 และเล่าเรื่องเดิมให้ ฟัง และกล่าวว่า "ถ้าคิดถึงแม่ เมื่อถึงวัน เพ็ญ เดือน 11 และเดือน 12 ให้เอาด้ายดิบผูกไม้ตีนกาปักธูป เทียนบูชา ลอยกระทงเรียกว่า คิดถึง แม่" เมื่อบอกเสร็จท้าวพลาพรหมก็ลากลับไป จนกลายมาเป็นที่มาของการลอยกระทงและไหลเรือไฟ

4.4 จังหวัดเลย มีความเชื่อว่า เป็นการบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธรูปเจ้า กล่าวคือ บูชา พระพุทธรูป ในวันที่พระองค์เสด็จลงมาจากเทวโลกหลังจากที่พระพุทธรูปได้เสด็จขึ้น ไปจำพรรษาที่ดาว ดึงส์พิภพ เพื่อแสดงพระสักกธรรมเทศนาอภิธรรม 7 คัมภีร์ (บทที่ใช้สวดในงานศพ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อโปรดพุทธมารดา เมื่อออกพรรษาแล้ว พระพุทธเจ้าก็เสด็จลงมาสู่โลกมนุษย์ โดยบันไดทิพย์ทั้ง 3 คือ บันไดทองอยู่เบื้องขวา เป็นที่ลงแห่งหมู่เทพยดา บันไดเงินเป็นที่ลงแห่งหมู่พรหม ส่วนบันไดแก้ว เป็นทางเสด็จพระพุทธเจ้า หัวบันได อยู่ยอดเขาพระสิเนรุราช ทรงแสดง"โลกวิวรรณ์ปาฏิหาริย์" คือ เปิดโลกโดยทอดพระเนตรไปเบื้องบนถึงพรหม โลก เบื้องต่ำสุดถึงอเวจีนรก และทิศต่าง ๆ ทั้งแปดทิศ โลกธาตุแห่งหมื่นจักรวาล และเห็นเป็นลานกว้าง อันเดียวกัน ทำให้สวรรค์ มนุษย์ นรกแลเห็นกันและกัน จึงเรียกวันนี้ว่า "วันพระเจ้าโปรดโลก"พระองค์เสด็จ มา ณ เมืองสังกัสสะ สถานที่นั้นเรียกว่า "อจลเจตีย์" ทวยเทพทั้งหลายส่งเสด็จ มนุษย์ทั้งหลายรับเสด็จด้วยเครื่องสักการบูชาโมหาร การไหลเรือไฟก็ถือเป็นการสักการบูชาอย่างหนึ่งในวันนั้น

การทำเรือไฟในอดีตนั้น ทำด้วยไม้ไผ่และต้นกล้วย ยาวเพียง 5 - 6 วาเท่านั้น ความสูง ไม่เกิน 1 เมตร และเป็นรูปเรือธรรมดา ทำราวไว้สองข้าง เพื่อวางซีกะได้ ตะเกียง หรือโคมไฟ มีการจัด ข้าว ปลาอาหารขนมมณเฑียร ผ้ายืน ไหมหลอด เสื้อผืน บรรจุไว้ข้างใน พอเวลาประมาณ 5 โมงเย็นจะเริ่มทำพิธี โดยนิมนต์พระมาสวดและหลังการรับศีล ฟังเทศน์ ไหว้พระเรียบร้อยแล้ว จึงให้ญาติโยม ตกแต่งเรือด้วยดอกไม้ธูปเทียนที่ถือไปบูชาเพื่อบูชาคุณนั้นเอง พอย่ำค่ำก็นำเรือไฟออกไปกลางแม่น้ำโขง แล้วจุดไฟปล่อย ให้เรือไหลไปตามลำน้ำส่งแสงระยิบตาเลยทีเดียว

4.5 จังหวัดนครพนม ได้มีการฟื้นฟูประเพณีไหลเรือไฟขึ้น เมื่อปี 2526 โดยเทศบาลเมือง นครพนม ได้ประกาศชักชวนส่วนข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน และชาวมุขมัตต่าง ๆ ช่วยกันประดิษฐ์เรือไฟ ด้วยต้นกล้วย ไม้ไผ่ หรือวัสดุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ลอยน้ำได้ ให้มีรูปร่างลักษณะเหมือนเรือ มีความยาวไม่น้อยกว่า 6 เมตร โดยจะประดิษฐ์เป็นรูปหงส์ นาค ครุฑ หรือรูปร่างใดก็ได้ที่คิดว่าสวยงาม ส่งเข้าประกวด ซึ่งรางวัลต่อมาการทำเรือไฟมีวิวัฒนาการให้วิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น รู้จักนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้า มาประกอบ ทำให้สามารถตัดแปลงเรือไฟให้มีรูปร่างแปลกตาออกไปอีก ทั้งพระภิกษุ สามเณร ชาวบ้าน แต่ละคุ้มวัดจะเตรียมจัดทำเรือไฟไว้ล่วงหน้าหลายวัน โดยนำเอาต้นกล้วยทั้งต้นมาเสียไม้ต่อกันให้ยาว หลายวง วางขนานกันสองแถว กว้างห่างกันพอประมาณ แล้วนำไม้ไผ่เรียวยาวมาผูกไขว้กันเป็นตารางสี่เหลี่ยม มีระยะห่างกันคืบเศษวาระบพัน มัดด้วยลวดให้แน่น และแข็งแรงเพื่อรอการออกแบบภาพบนแผงผู้ออกแบบแสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างสวยงามที่สุด เช่นประดิษฐ์เป็นเรื่องราวตามพระพุทธประวัติ หรือสัตว์ในตำนานบ้างเป็นพญานาค ครุฑ หงส์ เป็นต้น แล้วนำไปปักติดเป็นเสาบนแพหยวกกล้วยในอดีตเชื้อเพลิงที่ใช้จุดไฟนั้นใช้น้ำมันยางตระบอกขี้ผึ้งสี น้ำมันพร้าว, น้ำมันสน, น้ำมันยาง ที่เจาะสกัดจากต้นยางตะแบกชาติ แล้วเอาไฟลนให้น้ำมันไหลออกมา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนน้ำมันก๊าดหรือ น้ำมันดีเซล บรรจุในขวดน้ำดื่มต่าง ๆ แล้วนำมาแขวนตามโครงเรือซึ่งต้องอาศัยการคำนวณที่แม่นยำ เพราะ ถ้าติดกันมากเกินไปจะทำให้เรือไหม้ไฟได้ ส่วนโครงเรือเป็นไม้ไผ่มีขนาดใหญ่ และเน้นความวิจิตรตระการตา เมื่อปล่อยเรือไฟลงน้ำโขงแล้ว จะมีความวิจิตรตระการตา สว่างไสวไปทั่วริมฝั่งแม่น้ำโขง อดโฉมระยิบระยับมีฉากหลังเป็นสีดำจากท้องฟ้าในยามค่ำคืน และแสงที่สะท้อนจากท้องน้ำเพิ่มความงดงามมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือที่ท่าปัจจุบันมีมาจากคัมต่าง ๆ ที่อยู่ในจังหวัดนครพนม มีการออกแบบที่สวยงาม มีเรื่องราว และดูเหมือนจริง เช่นรูปพระธาตุพนม ก็มีการออกแบบมาให้เหมือนจริงเป็น 3 มิติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าถ้าคัมไหนชนะก็ถือเป็นหน้าเป็นตา และมีเงินรางวัลประชาชนในจังหวัดจะร่วมมือกันเป็นอย่างดี ในการช่วยเหลือกัน เพื่อทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปก่อนที่จะมีการไหลเรือไฟ ในช่วงเช้าจะประกอบกรุกศลด้วยการทำบุญตักบาตร ถวาย ภัตตาหาร และเลี้ยงดูกัน ตกตอนบ่ายก็ตกแต่งเรือ และมีการเล่นสนุกสนานต่าง ๆ ตอนเย็นมีการสวดมนต์ รับศีลและฟังเทศน์ พอตอนค่ำระหว่าง 19.00 - 20.00 น. จึงนำเรือออกไปลงน้ำและพิธีไหลเรือไฟก็เริ่มขึ้น

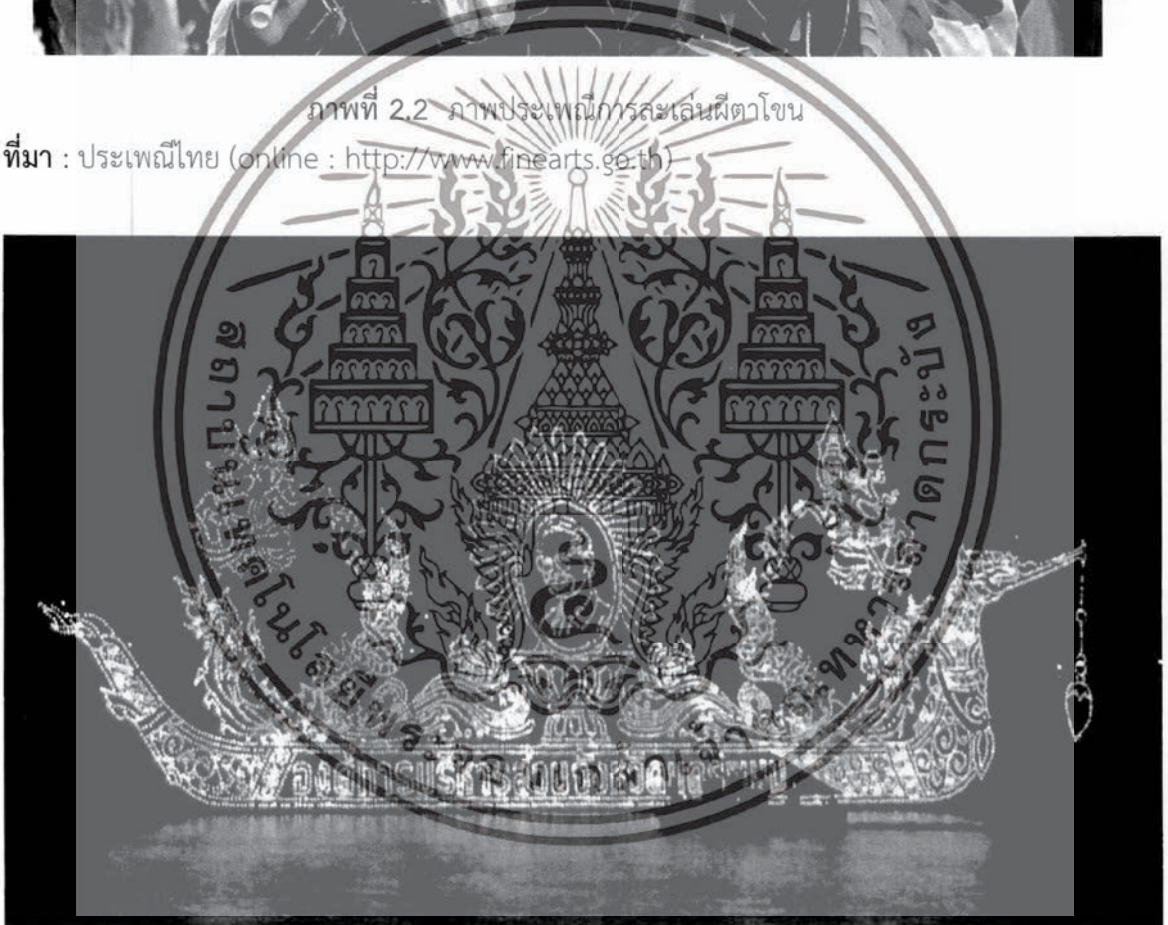
4.6 จังหวัดหนองคาย การประดิษฐ์เรือไฟและพิธีการมีความคล้ายคลึงกับทางจังหวัด นครพนมเป็นอย่างมาก แต่มีรายละเอียดแตกต่างออกไป คือ เมื่อมีการทำบุญและฟังเทศน์จบแล้ว ก็จะมีการร้องรำทำเพลงฉลองเรือไฟ พอเวลาค่ำชาวบ้านจะนำของกินของใช้ เช่น ขนมข้าวต้มกล้วย อ้อย ฝ้าย ผ้าไหม หมากพลู บุหรี่ ใส่กระจาดบรรจุไว้ในเรือไฟ ครั้นได้เวลาก็จุดได้ หรือคบเพลิงในเรือไฟให้สว่าง ชาวบ้านจุดรูปเทียนบูชา และคารวะแม่คงคา เสร็จแล้วนำเอาธูปเทียนไปวางไว้ในเรือไฟ เมื่อบูชากันหมด ทุกคน จึงปล่อยเรือไฟออกจากฝั่งให้ลอยไปตามลำน้ำ พอรุ่งเช้าเรือไฟไปติดที่ฝั่งไหนก็จะมีคนไปเก็บของออก จากเรือไฟ การล่องเรือไฟจะมีผู้เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก

นอกจากการลอยเรือไฟ ขณะเดียวกันที่หนองคายมีการลอยกระทง โดยใช้หยวกกล้วย ทั้งต้นมาต่อกัน มีไม้เสียบ ยาวหลายวาวางขนานกัน 2 แถว ก้างห่างกันพอประมาณ แล้วปักเสาบหนวยกล้วยเป็นระยะบนปลายเสา สร้างเป็นรูปพญานาค แล้วเอาผ้าขี้ริ้วชุบน้ำมันอย่างจุดบนปลายไม้บาง ๆ เป็น ระยะ ๆ หรือไม้ที่ใช้จุดด้วยได้ หัวหยวกกล้วยเท่ากันเป็นท่อน วัดในตำบลหนึ่ง ๆ ทำกระทงอย่างนี้กระทงหนึ่ง แล้วลากไปไว้เหนือน้ำ จอดอยู่ริมฝั่งทั้งสองข้าง เวลาเย็นชาวบ้านทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำพากันลงเรือไปชุมนุม กันร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน พอได้เวลากลางคืนก็จุดได้ที่กระทงเอาเชือกลากไปที่กลางน้ำ แล้ว ปล่อยให้ลอยไป ในกระทงมีอาหาร เสื้อผ้าของใช้ต่าง ๆ เมื่อเห็นลอยไปพื้นหมู่บ้านแล้วก็พากันกลับ คนที่ ยากจนที่อยู่ปลายน้ำก็จะเก็บกระทงไป แต่ในปัจจุบัน การลอยกระทงมิได้บรรจุอะไรนอกจากดอกไม้รูปเทียน แล้วเรียกลอยกระทง นี้ว่า "การไหลเรือ" และต่างคนต่างลอยมิได้ลอยร่วมกัน เมื่อลอยไปแล้วผู้ที่อยู่ได้น้ำมักจะเก็บได้ที่จุดไปใน กระทงไปเสีย ทำให้กระทงที่จุดได้สว่างสวย ลอยอยู่ในน้ำได้ไม่นาน นอกจกจากหนองคายมีการไหลเรือและลอยกระทงแล้ว ก็มีการแข่งเรือในแม่น้ำโขงในวันรุ่งขึ้น อีกด้วย

5. พิธีเหยา จังหวัดกาฬสินธุ์, นครพนม, มุกดาหาร, สกลนคร เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาโดยจะนิยมทำในแถบภูไทพิธีกรรมนี้เป็น การเสี่ยงทายเมื่อมีการเจ็บป่วยในครอบครัว โดยการเจ็บป่วยนี้จะเชื่อว่าเป็นการกระทำของผี จึงต้องทำการเหยาเพื่อแก้ผี และเพื่อจะได้ทราบว่ามีผีต้องการอะไร หรือผู้เจ็บป่วยหาผีอะไร จะได้ทำตาม เชื่อว่า หากแก้ผีแล้ว อาการเจ็บป่วยจะหายเป็นปกติ

ภาพที่ 2.2 ภาพประเพณีการเล่นผีตาโขน
ที่มา : ประเพณีไทย (online : <http://www.finearts.go.th>)

ภาพที่ 2.3 ภาพประเพณีการเล่นผีตาโขน
ที่มา : thai.tourismthailand (online : <http://www.finearts.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3.3 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน อาหารหลักของชาวอีสาน คือ ข้าวเหนียว เช่นเดียวกับชาวเหนือ สิ่งของเครื่องใช้เกี่ยวกับการทำและเก็บ อาหารจึงเหมือนกัน ส่วนอาหารจานหลักเกี่ยวกับข้าวเหนียว คือ ปลาจู้ ซึ่งเป็นปลาที่นำมาหมักกับเกลือ และรำหรือข้าวคั่ว นำมาปรุงเป็นอาหารประเภทต่างๆ เช่น

น้ำพริกปลาจู้ หรือน้ำปลาจู้มาเป็นเครื่องปรุงรสแทนน้ำ ปลาในอาหารชนิดต่างๆ เช่น ลาบ ก้อย หมก ต้ม คั่ว แกง อ่อม และอาหารเกือบทุกมื้อต้องมีแจ่วที่ใส่น้ำปลาจู้เป็น เครื่องปรุง ความเคยชินในการรับประทานอาหารของชาว อีสาน คือ ชอบรับประทานอาหารดิบๆ ด้วยความเชื่อว่าจะ ทำให้ร่างกายแข็งแรง แต่อาหารแบบนี้มีพยาธิใบไม้ในตับ ทำให้ชาวอีสานส่วนใหญ่เป็นโรคพยาธิ และสุขภาพไม่ค่อย ดี ทางกรมส่งเสริมและส่งเสริมให้ชาวอีสานมีความรู้เรื่อง โภชนาการ เพื่อเปลี่ยน ค่านิยมในการรับประทานให้ถูกสุข ลักษณะ

วัฒนธรรมเรื่องอาหารการกินของชาวอีสาน ปัจจุบันแพร่หลายไปทั่วประเทศและต่างประเทศ ที่มีชาว อีสานทำงานอยู่ เห็นได้จากการนำปลาจู้มาแปรรูปเป็นปลาจู้ผง ปลาจู้ตากแห้ง เพื่อส่งออก ไปขายยังต่าง ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีแรงงานชาวอีสานและชาวลาวอยู่มาก ปลาจู้จึงเป็น สินค้าที่ทำรายได้เข้า ประเทศอีกชนิดหนึ่ง

2.2.3.4 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย เอกลักษณ์ของเรือนไทยภาคอีสาน มีลักษณะเด่น อยู่ 3 ประเภท คือ

1. ไม่นิยมทำหน้าต่างทางด้านหลังตัวเรือน ถ้าจะทาจะเจาะเป็นช่องเล็กๆ พอให้ยื่น ศีรษะออกไปได้เท่านั้น
2. ไม่นิยมตอยอดบ้านลมให้สูงขึ้นไป เหมือนเรือนของชาวไทยล้านนาที่เรียกว่า “กาแล”
 3. ไม่นิยมตั้งเสาเรือนบน ตอม่อ เหมือนเรือนของชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้ ด้วยเหตุ ที่ชาวไทยภาค อีสานปลูกเรือนด้วยการฝังเสา จึงไม่มีการตั้งบน ตอม่อ
 4. ลักษณะที่ดินที่ไม่ควรปลูกเฮือน
 - 4.1 พื้นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ท่านว่าไม่ควรปลูกบ้านเพราะเข้าลักษณะโลงผี จะทำ ให้เจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าที่ดินเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าควรแยกที่ดินนั้นเป็นส่วนไม้ดอก ไม้ผล ด้วยการกันรั้ว แบ่งเป็นสัดส่วนให้ที่ดินเปลี่ยนรูปร่าง ไปเสียส่วนหนึ่งก่อน แล้วจึงปลูกท่านว่าจะเป็นมงคลแล
 - 4.2 ที่ดินรีแหลมยาวรูปธง ท่านว่าไม่ควรปลูกบ้าน ถ้าจะปลูกควรแก้เคล็ดตั้งข้อ 1 เสียก่อน จึงปลูกบ้าน ท่านว่าจะเป็นมงคลแล
 - 4.3 อย่าปลูกบ้านคร่อมต้นไม้ใหญ่ ถ้าจะปลูกก็ควรขุดออกให้หมดเสียก่อน มิฉะนั้น จะทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย ท่านว่า มีภูตผีสิงอาศัยอยู่ในนั้น
 - 4.4 อย่าปลูกเฮือนนอกแตก คือทำบ้านสองหลังเป็นฝาแฝด แต่ชายคาไม่ต่อกัน จะทำ ให้คนในบ้านทะเลาะวิวาทกัน
 - 4.5 อย่าปลูกเฮือนหง่าเฮือน (ข่มเฮือน) คือทาเฮือนใหญ่ที่เป็นเสาเอกนั้น ต่ำกว่า เฮือนเล็กที่สร้างขึ้นใหม่ โบราณท่านว่า จะยากไร้อนาคต ไม่มีคนยำเกรง มีแต่คนข่มเหงแล
 5. เรือนอีสานจะเป็นเรือนเครื่องสับหรือเรือนไม้กระดานอาจจำแนกได้เป็น 3 ชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1 เอียนเกย มีลักษณะบริเวณขานโล่งที่มีหลังคาคลุม เป็นพื้นที่ลดระดับลงมาจาก เรือนนอนใหญ่ มักใช้เป็นที่รับแขก หรือที่รับประทานอาหาร

5.2 เอียนแฝด มีลักษณะเป็นเรือนทรงจั่วแฝด เช่นเดียวกับเรือนนอน โครงสร้างทั้ง คานพื้นและซื่อหลังคา จะฝากไว้กับเรือนนอน แต่หากเป็นเรือนแฝดลดพื้นลงมากกว่าเรือนนอน

5.3 เอียนโง่ง มีลักษณะเป็นเรือนทรงจั่วเช่นเดียวกับเรือนนอนใหญ่ แต่ต่างจาก เรือนแฝดตรงที่โครงสร้างของเรือนโง่งจะแยก ออกจากเรือนนอนโดยสิ้นเชิง สามารถรื้อถอนออกไป ปลุกใหม่ได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อเรือนนอน

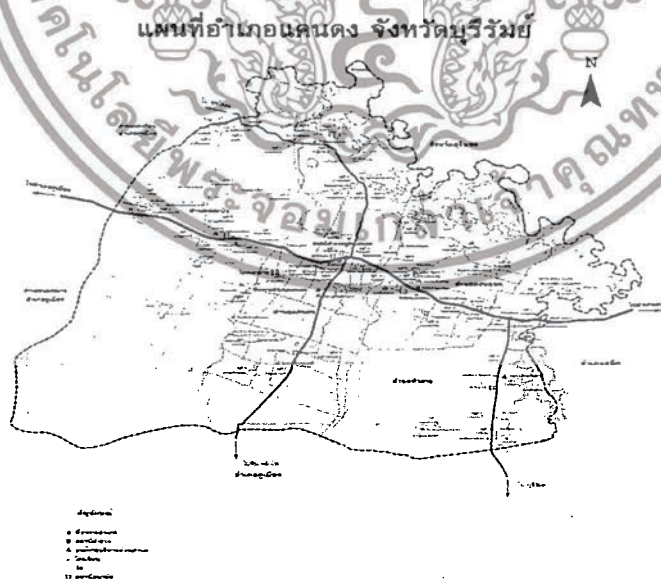
2.2.3.5 เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

1. การทอผ้า เป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากฤดูการทำนาหรือว่างจากงานประจำ อื่นๆ ได้ถนุบ้านแต่ละบ้านจะกางทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือนโดย ผู้หญิง ในวัยต่างๆ จะสืบทอดกัน มาผ่านการจดจาและปฏิบัติทั้งลดสายสีเส้น การย้อม การทอผ้าเป็นการวัด และแสดงถึงความเป็นกุลสตรีเป็นแม่เหี้ยแม่เรือนของหญิงชาวอีสานอีกด้วย

2. การจักสานอีสานมีอาชีพเกษตรเป็นหลักจึงต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้จากการ จักสาน โดยนาวัสดุส่วนมากใช้ไม้ไผ่ซึ่งมีมากในภาคอีสานเช่นกระบุง ตะกร้า กระจาด กระดัง ไช ไซ้อง สุ่มดักปลา เป็นต้น

3. การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงวัวเลี้ยงควายโดยการปลูกหญ้าให้เป็นอาหารสัตว์นั้นยังทำ กันไม่ค่อยแพร่หลายในภาคนี้ การเลี้ยงสัตว์จึงไม่ค่อยได้ผล

2.3 ข้อมูลอำเภอแคนดง

ภาพที่ 2.4 ภาพแผนที่อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มา : อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำขวัญของอำเภอแคนดง

เมืองต้นแคน	แดนยางพารา
ตระการตาบุญบังไฟ	น้ำพุใสบาดาลดี
สวยโสภี	กุดทะเลสวน
ชวนรื่นรมย์	ลำตะโคง
เกาะมูลหลง	หาดปากตาด
ประวัติศาสตร์เมืองโบราณ	

วิสัยทัศน์อำเภอแคนดง

“เป็นสังคมเกษตรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี บ้านเมืองน่าอยู่ และพัฒนาสู่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ”

2.3.1 ข้อมูลทั่วไป

ประวัติความเป็นมา

อำเภอแคนดง เดิมเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของอำเภอสตึก คำว่า “แคนดง” มาจากคำว่า “แคน + ดง” ซึ่งคำว่า “แคน” นั้นเป็นชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งคือ “ไม้ตะเคียน” ชาวไทยอีสานเรียกไม้ชนิดนี้ว่า “ไม้แคน” ส่วนคำว่า “ดง” หมายถึง “ป่าที่ขึ้นเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ป่านานาชนิด” เมื่อรวมกันแล้ว “แคนดง” จึงหมายความว่า ป่าที่ขึ้นเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด โดยเฉพาะต้นตะเคียนจะมีอยู่อย่างหนาแน่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีราษฎรอพยพมารับจ้างทำการเกษตรจนกลายเป็นชุมชนใหม่และหนาแน่น กลายเป็นหมู่บ้าน ตำบล ในที่สุด ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 ได้แยกพื้นที่การปกครองออกจากอำเภอสตึกและได้รับการประกาศจัดตั้งเป็น “กิ่งอำเภอ” และยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2550

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอแคนดง ตั้งอยู่บนถนนสายแคนดง – การะโก มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 2226 อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ประมาณ 50 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอสตึกประมาณ 18 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

- ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์
- ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

พื้นที่

จำนวนพื้นที่ อำเภอแคนดงมีเนื้อที่ประมาณ 298 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 186,250 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 136,271 ไร่ หรือร้อยละ 73.16 % ของพื้นที่ทั้งหมด แบ่งเป็นพื้นที่ทำนา 71,740 ไร่ พื้นที่ปลูกอ้อย 8,996 ไร่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 1,162 ไร่ พื้นที่ทำสวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยางพารา 12,465 ไร่ พื้นที่ปลูกปาล์ม น้ำมัน 301 ไร่ พื้นที่การเกษตรอื่น ๆ 41,607 ไร่ เช่น
ยูคาลิปตัส 31,214 ไร่ และพืชอื่น ๆ 10,393 ไร่ ส่วนที่เหลืออีก 26.84 เป็นพื้นที่ป่า แหล่งน้ำ ที่
อยู่อาศัยและอื่น

ประชากร

อำเภอแคนดงมีจำนวนประชากร (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม 2557) จำนวน 32,904 คน
เป็นชาย 16,466 คนเป็นหญิง 16,438 คน จำนวนครัวเรือน 8,304 ครัวเรือน ความหนาแน่น
เฉลี่ย 110.22 คน / ตร.กม.

ตำบลแคนดง จำนวน 12,694 คน (ชาย 6,356 คน หญิง 6,338 คน)

จำนวน 3,228 ครัวเรือน

ตำบลดงพลอง จำนวน 6,764 คน (ชาย 3,380 คน หญิง 3,384 คน)

จำนวน 1,638 ครัวเรือน

ตำบลสระบัว จำนวน 5,988 คน (ชาย 3,033 คน หญิง 2,955 คน)

จำนวน 1,535 ครัวเรือน

ตำบลหัวฝาย จำนวน 7,400 คน (ชาย 3,673 คน หญิง 3,727 คน)

จำนวน 1,903 ครัวเรือน

การเมืองและการปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 54 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

ตำบลแคนดง จำนวน 18 หมู่บ้าน นายทองสุข ผลบุญ เป็นกำนัน

ตำบลดงพลอง จำนวน 13 หมู่บ้าน นายสรียา ยิ่งยืน เป็นกำนัน

ตำบลสระบัว จำนวน 12 หมู่บ้าน นายจักรกริช เหล็กกล้า เป็นกำนัน

ตำบลหัวฝาย จำนวน 11 หมู่บ้าน นายคังสม บุนโก เป็นกำนัน

ข้อมูลแหล่งน้ำ

แม่น้ำมูล เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างอำเภอแคนดง กับ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
เป็นแหล่งน้ำสำคัญเพื่อการเกษตร ซึ่งมีน้ำตลอดปี เป็นแม่น้ำสายใหญ่อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอแคนดง
ไหลผ่านทั้ง 4 ตำบลของอำเภอ

ลำตะโคง เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างอำเภอแคนดงกับอำเภอสตึก ไหลผ่าน 1 ตำบล คือตำบล
หัวฝาย ได้แก่บ้านโคกสว่าง บ้านป่ามัน บ้านน้อยหนองบึง บ้านหัวฝาย บ้านปอแดง บ้านโนนสำราญ และ
บ้านตะแบงไหลลงสู่แม่น้ำมูล เป็นแหล่งน้ำสำคัญเพื่อการอุปโภคและการเกษตร มีน้ำตลอดปี เป็นลำน้ำ
ไหลมาจากห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอแคนดง มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง
ที่สำคัญ 2 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำแคนดง และ อ่างเก็บน้ำลำตะโคง มีแหล่งน้ำใต้ดินที่มีคุณภาพและ
ปริมาณมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ตำบลสระบัว บางแห่งมีลักษณะเป็นน้ำพุ ฟุ้งขึ้นจากพื้นดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลอดเวลา มีประปาหมู่บ้าน จำนวน 49 แห่ง มีบำบัดน้ำ จำนวน 140 บ่อ มีห้วย หนอง คลอง บึง สระ จำนวน 82 แห่ง

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่สำคัญและเป็นรายได้หลัก ได้แก่ ข้าว อ้อย ยางพารา รวมทั้งสัตว์เลี้ยง เช่น โค กระบือ สุกร ฯลฯ รายได้เฉลี่ยของประชากร ประมาณ 35,852 บาท/คน/ปี และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากกกโครงสร้างทางเศรษฐกิจ อำเภอแคนดง มีธนาคาร 1 แห่ง ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ของธนาคารกรุงไทย จำนวน 1 แห่ง ธนาคารกรุงเทพ จำนวน 1 แห่ง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 1 แห่ง และธนาคารกสิกรไทย จำนวน 1 แห่ง ทิศทางการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย ยางพารา และพืชหมุนเวียน เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง

กลุ่มอาชีพ มีกลุ่มอาชีพที่สำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มผ้าไหม กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่และกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน กองทุนส่งเสริมอาชีพและรายได้

- ได้รับจัดสรรเงินกองทุนตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) หมู่บ้านละ 280,000 บาท จำนวน 32 หมู่บ้าน
 - ได้รับเงินทุนหมุนเวียน หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท จำนวน 54 หมู่บ้าน
- การปศุสัตว์ มีฟาร์มสุกร 4 แห่ง

2.4 การศึกษาข้อมูลวัสดุจักสาน

2.4.1 ไม้ไผ่

เป็นไม้ที่ใช้ทำเครื่องจักรสานมากมายหลายชนิดมีลักษณะเป็นไม้ปล้องเป็นข้อมีหนามและแขนงมากเมื่อแก่จะมีสีเหลืองโดยจะนำส่วนลำต้นมาใช้จักเป็นตอกสำหรับสานเป็น ภาชนะต่างๆ ประเภท และคุณสมบัติของไม้ชนิดต่างๆมีดังนี้

2.4.1.1 ไม้ป่า ชื่อพื้นเมือง ไม้หนาม ไม้ ไม้ป่า (ทั่วไป) ไม้รวก (กาญจนบุรี) ชางหนาม (ชานภาคเหนือ) ชารอง (นครพนม) ชาเวียง (ไช นครพนม) จะกั่ว (พม่า) ทะงาน (ของ ตราด) ทูน (ชาวบน เพชรบุรี) วาซุ (กะเหรี่ยง สุรินทร์) ว่าจู้ ว่าซื่อ ว่าทะ (กะเหรี่ยง เชียงใหม่) วากยู (กะเหรี่ยง) แวซุ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ระไซ (เขมร สุรินทร์)

ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa arundinacea* Wild) เป็นไม้กอใหญ่ มีหนาม มีกิ่งโค้ง ๆ ออกมาจากที่แน่นทึบเป็นส่วนใหญ่ ลำมีสีเขียวสดใส ความยาวของลำที่งาม ๆ จะสูงประมาณ 10-24 เซนติเมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-15 เซนติเมตร ลำปล้องยาว 15-50 เซนติเมตร ข้อเห็นชัด เนื้อหนา 1-5 เซนติเมตร รูกระบอกเล็ก ตามกิ่งจะมีหนามแข็งงอ เล็กบ้างใหญ่บ้างสองสามอันในแต่ละข้อ อาจจะมีใบบ้างในแต่ละกิ่ง ข้อดำ ๆ จะมีรากแตกออกไป

กาบหุ้มลำ ลักษณะแข็งเหมือนหนัง ร่วงหลุดได้ง่าย ตอนอ่อนมีสีเหลืองอมส้ม อาจมีแถบสีเขียวหรือสีแดง ขนาดยาว 30-40 เซนติเมตร กว้าง 20-30 เซนติเมตร ขณะอายุยังอ่อน ๆ มีขนสีน้ำตาลอม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำคลุม พอแก็ร์ร่วงหลุดหมด ตอนปลายกลม ขอบเรียบและมีขนสีทอง ครีบกาบหุ้มลำใหญ่และกว้าง แต่ไม่เป็นรูปติ่ง เป็นขนสีน้ำตาล กระจับกาบหุ้มลำแคบ สูงประมาณ 2 มิลลิเมตร มีขนยื่นยาวออกไป โดยยอดกาบเป็นรูปสามเหลี่ยม กอพับไม่มากก็น้อย รูปใบเป็น (Linear-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม โคนใบป้านหรือเกือบกลม ยาว 7-22 เซนติเมตร กว้าง 0.5-1.5 เซนติเมตร ท้องใบมีขน เส้นกลางใบข้างบนแบน เส้นลายใบ 4-6 เส้น ขอบใบสากและคม ก้านใบสั้น 0.5 เซนติเมตร ครีบใบเล็ก ขอบใบมีหนามเล็ก ๆ สองสามอัน กาบใบแคบไม่มีขน นอกจากตามขอบ ๆ อาจจะมีขนอ่อน

การใช้ประโยชน์ นิยมใช้ไผ่ป่าในการก่อสร้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำนั้งร้าน ตามชนบทใช้ในการสร้างบ้านเรือนโดยเฉพาะส่วนที่ต้องรับน้ำหนักมากๆ หน่อไผ่ป่าไม่นิยมทานสดส่วนใหญ่จะนำไปทำเป็นหน่อไม้ดอง (ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง. 2558 : online)

ภาพที่ 2.5 ภาพกอไผ่บ้าน หรือ ไผ่หนาม

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.2 ไผ่สีสุก ชื่อพื้นเมือง ไผ่สีสุก ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa blumeana* Schultes) และมีชื่อพ้องทางพฤกษศาสตร์ คือ (*Bambusa spinosa* Kutz Slume และ *Ischurochloa spinosa* Buse)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไผ่สีสุก เป็นไผ่มีหนาม ลำยาว 10-18 เมตร มีความโตของลำ 8-12 เซนติเมตร แข็ง ผิวเรียบเป็นมัน ข้องไม่พองออกมา กิ่งมีมากตั้งแต่ข้อต่ำ ๆ แทะทุกข้อ กิ่งจะแตกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกไปตั้งฉากกับลำ สีของกิ่งจางกว่าลำหรือปนเหลือง หนามจะโค้งออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 อัน อันกลางจะยาวกว่าอันอื่น ลำจะมีรูเล็ก เนื้อหนา กาบหุ้มลำ หนา ลักษณะเหมือนหนัง ด้านนอกมีขนสีน้ำตาลเข้ม ยาวประมาณ 12-15 เซนติเมตร หรือกว่า กว้างประมาณ 7-10 เซนติเมตร มีแถบสีน้ำตาลม่วงและเหลืองเมื่อยังอ่อน ครีบกาบเล็กงอพับ ตามขอบมีขนยาว กระจุกกาบแคบมาก หักกลีประมาณ 2 มิลลิเมตร มีขนยาว ใบยอดกาบกว้างเท่า ๆ กับกาบ รูปสามเหลี่ยม หรือ (ovate-lanceolate) ปลายเรียว เป็นหางหนู โคนแคบ งอเล็กน้อย ช่างในตอโนโคน ๆ มีขนอยู่ถาวร ใบรูป Linear-lanceolate มักมีจำนวน 5-6 ใบที่ปลายกิ่ง ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นรูปลิ้มกว้าง ๆ หรือตัดตรง ใบยาว 10-20 เซนติเมตร กว้าง 0.8-2.0 เซนติเมตร ใต้ใบมีสีเขียวอมเหลือง เส้นลายใบมี 5-9 คู่ ขอบใบคายและสาก ก้านใบสั้น ครีบของใบเล็ก มีขน กระจุกของใบ ปลายมนป้าน บางที่มีขน ตามขอบกาบหุ้มใบมีขนอยู่ด้านนอก

การใช้ประโยชน์ ไม้สีสุกเป็นไม้เนื้อขนาดใหญ่ ในสมัยก่อนมักจะปลูกไว้รอบบ้านตามชนบทเพื่อเป็นรั้วกันขโมยหรือป้องกันลม เนื้อไม้สีสุกหนาจึงเป็นไม้ที่แข็งแรง ใช้สร้างบ้านในชนบทได้ทนทาน ทำเครื่องจักสาน เครื่องใช้ในการประมง การก่อสร้าง หรือใช้ในกระดาด

ภาพที่ 2.6 ภาพลักษณะลำต้นไม้สีสุก

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.1.3 ไม้หวาน ชื่อพื้นเมือง ไม้หวาน ไม้บงหนาม (เหนือ) ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa burmanica* Gamble) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้หวานเป็นไม้ขนาดเล็กมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3-4 ซม. ไม้สูงลักษณะเป็นกอแน่นเป็นพุ่ม ลำคดง มีการแตกกิ่งจำนวน 2-5 กิ่งที่น่าสังเกตคือครีบกาบทั้งสองข้างของกาบหุ้มลำจะมีขนาดไม่เท่ากันและมีรูปร่างที่ต่างกัน ซึ่งปกติไม้ทั่วไปจะมีครีบกาบเท่ากันและเหมือนกัน

การใช้ประโยชน์ นิยมปลูกไว้เพื่อเก็บหน่อแต่เพียงอย่างเดียวเนื้อไม้หรือลำนอกจะใช้เป็นเชื้อเพลิง (สวนไม้โพธิ์พญา. 2558 : online)

ภาพที่ 2.7 ภาพลักษณะลำต้นและหน่อของไม้หวาน

ที่มา : thidagarden (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.4 ไม้ลำมะลอก ชื่อพื้นเมือง ไม้ลำมะลอก ไม้ยายกอ (ราชบุรี) ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa longispiculata* Gamble) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ลักษณะกอจะไม่แน่น แต่ลำจะขึ้นห่างกันประมาณ 1-1.5 ฟุต ในแต่ละกอจะมีขึ้นกระจายอย่างมีระเบียบ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-7 ซม. จะมีการแตกกิ่งเฉพาะปลายยอดของลำ ผิวของลำจะมีสีเขียวเข้มและเป็นมัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง นอกจากใช้ในงานก่อสร้างแล้วยังใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ และเป็นไม้ค้ำยันที่มีอายุการใช้งานได้นานเนื้อไม้ใช้ในการจักสาน หน่อมีรสหวานนำไปปรุงเป็นอาหารรับประทานได้

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th/>)

2.4.1.5 ไม้เลื้อย ชื่อพื้นเมือง ไม้เลื้อย ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa nana Roxb*) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้เลื้อยจัดเป็นไม้ขนาดกลาง ลำจะมีขนาดตั้งแต่ 1-3 ซม. ลักษณะเด่นคือ ลำจะมีสีเขียว มีขนละเอียดสีขาวนวล บริเวณข้อของลำจะมีสีเขียว เห็นได้ชัดจะแตกกิ่งบริเวณยอดของลำ

การใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางสามารถปลูกเป็นไม้ประดับเพื่อความสวยงาม หรือปลูกเป็นแนวรั้ว และแนวกันไฟ ลำของไม้เลื้อยนิยมนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ หน่อใช้ปรุงอาหารรับประทานได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

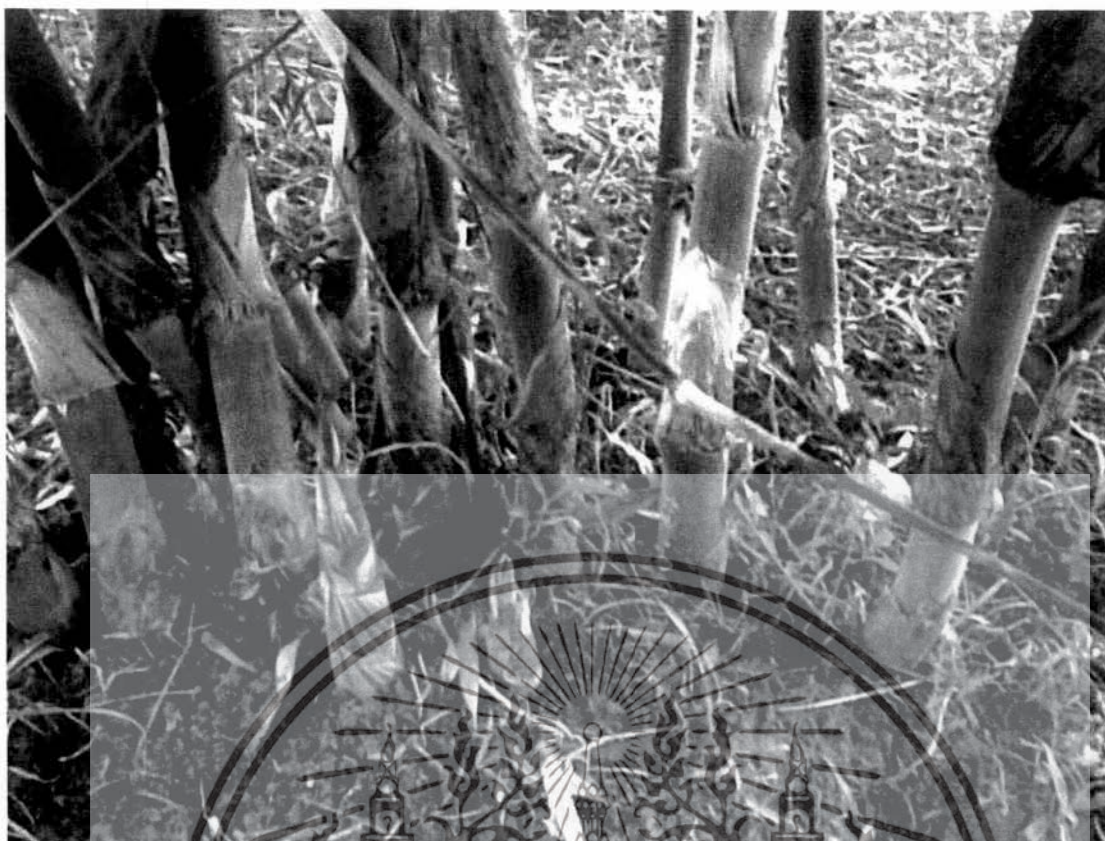
ภาพที่ 2.9 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่เลี้ยง

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dmp.go.th>)

2.4.1.6 ไผ่บง ชื่อพื้นเมือง ไผ่บง ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa nutans* Wall. Ex Munro) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไผ่บงเป็นไผ่พันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย เป็นไผ่ขนาดกลาง ลำมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-8 ซม. ขึ้นเป็นกอแน่น มีจะมีการแตกกิ่งตั้งแต่ส่วนโคนกิ่งปลายยอดของลำ กิ่งใหญ่จะแตกตั้งได้ฉากกับลำบริเวณข้อของลำในส่วนที่ใกล้โคนจะมีรากฝอยแตกออกมาโดยรอบ เนื่องจากมีการแตกกิ่งจำนวนมาก ลำข้อถี่จึงคงอเป็นส่วนใหญ่ ผิวของลำไผ่เรียบ จะเห็นเป็นขนสีน้ำตาลหรือเทา บางครั้งก็จะมีลักษณะคล้ายแป้นติดอยู่ที่ลำโดยเฉพาะบริเวณโคนลำ ทำให้สีของลำมีสีเขียวเข้มอมเทา

การใช้ประโยชน์ ใช้ประโยชน์ได้กว้างขวาง ใช้ในงานก่อสร้าง งานจักสาน และนิยมรับประทานหน่อเมื่อถึงฤดูฝน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.7 ไม้เหลือง ชื่อพื้นเมืองไม้เหลือง ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Bambusa vulgaris Schrader*) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ชนิดนี้มี 2 ลักษณะคือ ชนิดที่เป็นสีเขียวทั้งหมดกับชนิดที่ลำเป็นสีเหลือง และมีแถบสีเขียวใหญ่เล็กสลับตามความยาวของลำ ไม้เหลืองจัดเป็นไม้ขนาดกลางมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-15 ซม. ขึ้นเป็นกอไม่หนาแน่น ผิวของลำเป็นมัน ครีบกาบจะให้เห็นได้ชัดเจน รูปร่างคล้ายหู มีขนสีน้ำตาล

การใช้ประโยชน์ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น หรือสามารถนำมาประดิษฐ์เป็นของใช้หรือเครื่องประดับได้เป็นอย่างดี หน่อมีรสขมสามารถนำมาปรุงอาหารได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.11 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ขง

ที่มา : ไผ่พอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.8 ไผ่ข้าวหลาม ชื่อพื้นเมือง ไผ่ข้าวหลาม (ทั่วไป) ไผ่ป่าง (ภาคเหนือ) ชูยป่าง (เชียงใหม่) ว่าบลอ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ว่า พ้อง (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Cephalostachyum pergracile Munro*) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นไม้ไผ่ขนาดกลาง ทั่วไปในฤดูแล้ง ลำต้นลักษณะตรง สีเขียวด้าน ๆ คล้ายมีแป้ง หรือขี้ผึ้งสีเทาหรือขาวคลุมคล้ายน้ำค้างแข็งจับ สูง 8-12 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางลำประมาณ 5-9 เซนติเมตร ข้อไม้หนาหรือทอง ใต้ข้อจะมีขนสีขาว เป็นไผ่ที่มีเนื้อบาง หนาไม่ถึง 5 มิลลิเมตร ปล้องยาวประมาณ 30-50 เซนติเมตร กาบหุ้มลำหลุดร่วงง่าย กาบด้านนอกปกคลุมด้วยขนสีดำ หรือสีน้ำตาลเหลืองเห็นได้ชัด ครีบกาบหุ้มลำรูป Falcate-oblong มีขนสีดำเหมือนกัน กระจิงกาบหุ้มลำแคบมาก ขอบเรียบ ใบยอดกาบรูป Cordate-ovate ข้างในมีขนแน่น

ใบ รูป Linear-lanceolate ถึง (lanceolate) โคนใบกลม หรือเป็นรูปลิ้น ยาว 15-30 เซนติเมตร กว้าง 3-6 เซนติเมตร มีขนอ่อนด้านล่าง เส้นลายใบและเส้นกลางใบ เห็นชัด เส้นลายใบรองมี 7-13 เส้น ขอบใบสากคม ครีบใบเห็นได้ชัดมาก ขอบมีขนสีจาง ๆ กระจิงใบแคบมาก ก้านใบสั้น กาบหุ้มใบไม่มีขนหรือเกือบไม่มีขน ขอบกาบหุ้มใบมีขนสีขาว ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.12 ภาพลักษณะลำต้นและกอไผ่ข้าวหลาม

ที่มา : เกษตรพอเพียง (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.9 ไผ่ตง ชื่อพื้นเมือง ไผ่ตง ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Dendrocalamus asper* Backer) และมีชื่อพ้องทางพฤกษศาสตร์คือ (*Gigantochloa aspera* Kurz และ *Bambusa aspera* Schult) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ลำต้นสูงถึงประมาณ 20 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 8-18 เซนติเมตร ลำเมื่อยังอ่อนจะมีขนสีน้ำตาลละเอียดคลุมแนบเรียบ เมื่อแก่สีเขียว ลำปล้องยาว 40-50 เซนติเมตร ข้อนูนเห็นได้ชัด ข้อตามปล้องต่ำ ๆ จะมียางเป็นพวยแตกออกมา เนื้อหนาและมีกิ่งเล็ก ๆ ตามข้อ หลายกิ่ง กาบหุ้มลำ ตอนสูง ๆ จะยาว 30-40 เซนติเมตร กาบหุ้มลำมีลักษณะคล้าย หนึ่งบาง เมื่อยังอ่อนมีสีเขียวจาง ๆ จะมีขนสีน้ำตาลคลุมอยู่อย่างหนาแน่น และโดยปกติเมื่อแห้ง จะมีสีน้ำตาลเข้มหรือจาง ครีบกาบหุ้มลำเล็กหรือไม่มี ถ้ามีจะมีขนหรือหนามเรียวยาวระจังกาบหุ้มลำ เห็นได้ชัด สูงประมาณ 7-10 มิลลิเมตร ปลายจะแยก เป็นแฉก ๆ มีขน ใบยอดกาบ รูปหอก (oblong-acuminate) และ (oblong-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม มักจะงอกลับ ขอบหยักเป็นฟันเลื่อย ขอบม้วนเข้าข้างในใบ มีรูปร่างระหว่าง oblong-acuminate และ oblong-lanceolate ปลายใบเรียวแหลม โคนใบป้านและไม่เท่ากัน ขอบใบสาก คม ขนาดของใบ ยาว 20-30 เซนติเมตร กว้าง 1.5-3.5 เซนติเมตร หลังใบไม่มีขน ท้องใบบางที่มีขนอ่อน เส้นลายใบ 11-13 คู่ ก้านใบสั้น ยาวประมาณ 0.2 เซนติเมตร ครีบกาบใบไม่มีกระจังกาบใบมีหยักน้อย ๆ กาบใบข้างนอกไม่มีขน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้ประโยชน์ ไม้ตงเป็นไม้ที่มีประโยชน์ทั้งเป็นอาหารและใช้ประโยชน์อย่างอื่นมากมาย ในประเทศไทยมีปลูกกันในหลายจังหวัด แต่ที่ปลูกกันมากเป็นล่ำเป็นสันมีอยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี สระแก้ว และฉะเชิงเทรา นอกจากจะสามารถปลูกเพื่อเป็นอาหารแล้ว ส่วนของตัวไม้ไผ่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำบ้านเรือนหรือเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ได้

ภาพที่ 2.13 กล้วยไม้ล่างต้นและกอไผ่ตง

ที่มา : หม่อนไม้ (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.10 ไผ่รวก ชื่อพื้นเมือง ตีเฒ่า ไผ่ตง ไผ่รวก รวง (ภาคกลาง) ลำบอบอ แว้ง (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) แว้ง (กะเหรี่ยง เชียงใหม่) สะลอม (ชาน แม่ฮ่องสอน) อวก (ภาคเหนือ) ชื่อวิทยาศาสตร์ (*Thysostachys siamensis* Gamble) และมีชื่อท้องถิ่นทางพฤกษศาสตร์คือ (*Bambusa siamensis* Kutz และ *B. Regia* Thoms.)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ เป็นไม้ที่มีความสวยงาม ขึ้นเป็นกอแน่น ลำสูง 7-15 เมตร ลำตรง เปล่า มีกิ่งเรียวยาวเล็ก ๆ ตอนปลาย ๆ ลำ ส่วนมากจะโต มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-6 เซนติเมตร ค่อนข้างเรียบ มีวงใต้ข้อสีขาว ธรรมชาติกาบจะหุ้มลำอยู่นาน ลำมีสีเขียวอมเทา ปล้องจะยาว 15-30 เซนติเมตร โดยปกติเนื้อจะหนา กาบหุ้มลำ ยาวประมาณ 22-28 เซนติเมตร กว้างประมาณ 11-20 เซนติเมตร กาบมักจะติดต้นอยู่นาน สีมักจะเป็นสีฟาง บาง อ่อน ด้านหลังจะปกคลุมด้วยขนอ่อนสีขาว มีร่องเป็นแนวเล็ก ๆ สอบน้อย ๆ ขึ้นไปหาปลาย ซึ่งเป็นรูปที่ตัดเป็นลูกคลื่น ครัวบกาบมีรูปลสามเหลี่ยมอาจจะเห็นไม่ชัดก็ได้ หรือเล็กมาก กระจุกกาบมีเล็กน้อยและหยักไม่สม่ำเสมอ มีขนละเอียดเล็กน้อย ใบยอดกาบยาวประมาณ 10-12 เซนติเมตร เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมแหลม ยาวและแคบ ขอบงอโค้งเข้า ใบ รูปใบเป็น Linear-lanceolate ปลายใบเรียวแหลม โคนใบป้านหรือเกือบกลม ยาว 7-22 เซนติเมตร กว้าง 0.5-1.5 เซนติเมตร ท้องใบมีขน เส้นกลางใบข้างบนแบน เส้นลายเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบ 4-6 เส้น ขอบใบสากและคม ก้านใบสั้น 0.5 เซนติเมตร ครีบบใบเล็ก ขอบใบมีหนามเล็ก ๆ สอง
 สามอัน กาบใบแคบไม่มีขน นอกจากตามขอบ ๆ อาจจะมีขนอ่อน

การใช้ประโยชน์ ไม้ใช้ประโยชน์ในการตกแต่งบ้าน หรือส่วนต่าง ๆ ไม้รวกมีความสวยงาม
 เพราะขึ้นเป็นกอ ลำเรียวยาวเปลา ตรง กิ่งใบน้อย และอยู่เฉพาะตอนปลายของลำเท่านั้น ใช้การทำรั้ว
 ทำคั้นเบ็ด ทำเครื่องจักสาน เครื่องมือกลกรรมบางอย่าง โป๊ะน้ำตื้น ใช้ก่อสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ของ
 บ้าน ในชนบทใช้ทำเป็นไม้อัด เครื่องตกแต่งบ้าน ไม้ถือ ในประเทศพม่าใช้ไม้รวกทำด้ามร่มเป็น
 อุตสาหกรรม “ร่มพม่า” พม่าเรียกชื่อไม้รวกว่า “ไผ่คั้นร่ม” (Tiyowa) บางทีก็เรียกว่า “ไผ่วัด”
 (Kyaung-wa)

ภาพที่ 2.14 ภาพลักษณะลำต้นและกอไม้รวก

ที่มา : หม่อนไม้ (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.1.11 ไม้ไร่ ชื่อพื้นเมือง ไม้ไร่ ไม้คาย (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ผาก ขาม (ภาคใต้) ไม้
 คาย ไม้ผาก (พิจิตร พิษณุโลก และสุโขทัย) ไม้ไร่ ไม้ไล่ (ภาคเหนือ) ชื่อวิทยาศาสตร์
 (*Oxytenanthera albociliata* Munro) และมีชื่อพ้องทางพฤกษศาสตร์คือ (*Gigantochloa*
albociliata Kutz)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ไร่อาจจะมีใบสีเขียวตลอดปีถ้าอยู่ในป่าดงดิบ และทิ้งใบเมื่ออยู่ใน
 ป่าเบญจพรรณผสม ลำขึ้นแน่นเป็นกอ ลำมีสีเขียวแกมเทาและโค้ง 7-10 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลาง
 1.5-3.0 เซนติเมตร ข้อนูนเห็นได้ชัด ปล้องยาว 15-40 เซนติเมตร มีขนสั้น ๆ ทั่วทั้งปล้อง ลำหนา
 0.5-1.0 เซนติเมตร กิ่งเรียวยาว กาบหุ้มลำ ยาว 10-20 เซนติเมตร กว้าง 15 เซนติเมตร ขณะยังอ่อนอยู่
 ขนสีน้ำตาลคลุมอยู่แน่นทางผิวด้านนอก เมื่อแก่ก็ร่วงหลุดไป ปลายกาบเรียบ ขอบล่างจะโค้งงอเข้า
 และมีลักษณะคล้ายหนัง ครีบบางเล็กและโค้ง กระจิงกาบ ยาว 1.2-2.5 เซนติเมตร ขอบหยัก ปลาย
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัด ใบยอดกาบยาว บางครั้งยาวกว่าตัวกาบ มีรูปเป็นรูปหอก lanceolate ปลายเรียวแหลม โคนกว้าง กลม และอาจมีปีกออกไป ใบ รูป Linear-lanceolate ขนาดยาว 15-20 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2.0-2.5 เซนติเมตร ปลายใบเล็กเรียว โคนใบกลม เส้นลายใบมี 6-8 คู่ ท้องใบไม่มีขน ส่วนหลังใบมักจะสากและคาย ก้านใบสั้น ยาว 0.2-0.3 เซนติเมตร กระจังใบค่อนข้างยาว มีขนยาว กาบหุ้มใบเรียบ มีขนแข็งบ้าง ปลายตัว

การใช้ประโยชน์ การใช้ประโยชน์อื่น ๆ ไม้ไร่เป็นไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องจักสาน เครื่องมือทำการเกษตรกรรม ใช้ประกอบการสร้างบ้านในชนบท

ภาพที่ 2.15 ไม้ไร่ลักษณะลำต้นและกอไผ่ไร่

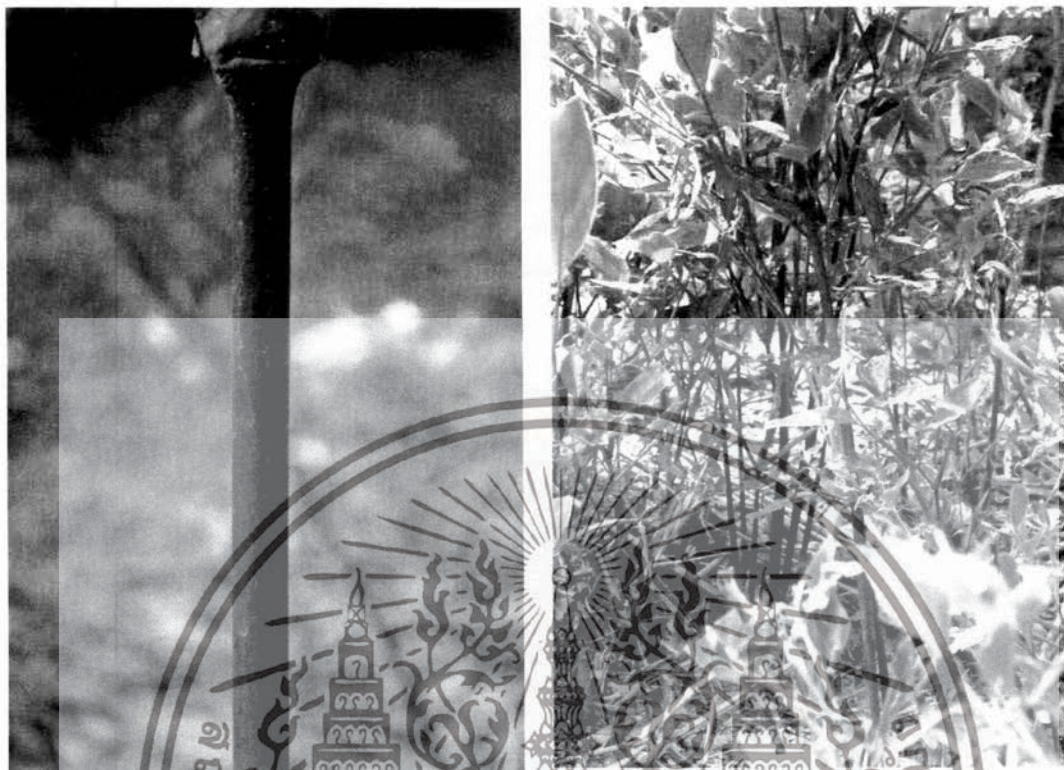
ที่มา : เกษตรพอเพียง (online <http://www.dnp.go.th>)

2.4.2 ต้นกล้า

กล้า เป็นพรรณไม้ที่มีหัวหรือเหง้าอยู่ใต้ดิน การเจริญเติบโตของลำต้นแตกเป็นกอ ลำต้นมีความสูงประมาณ 1-2 เมตร ลำต้นเป็นไม้อวบ น้ำในเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ออกใบเป็นกาบหุ้มลำต้นสลับกัน และมีก้านใบต่อกับแผ่นใบมีลักษณะคล้ายรูปไข่ ปลายใบเว้าหรือแหลม ขนาดใบ สีสัน และลักษณะใบจะแตกต่างกันตามชนิดพันธุ์ ออกดอกปลายยอด หรือตามซอก กาบใบ ออกดอกเป็นคู่ ลักษณะดอกเล็กรวมกันเป็นช่อ ลักษณะดอกและสีสันแตกต่างกันตามชนิดพันธุ์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านและผู้อาศัยควรปลูกต้นกล้าไว้ทางทิศตะวันออกผู้ปลูกควรปลูกในวันเสาร์ เพราะโบราณเชื่อว่าการปลูกไม้เอาคุณทั่วไปให้ปลูกในวันเสาร์ ถ้าจะให้เป็นสิริมงคลยิ่งขึ้น ผู้ปลูกควรเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบสูง และประกอบคุณงามความดี ก็จะเป็นสิริมงคลยิ่งนักในประโยชน์อีกด้านของต้นกล้า ชาวบ้านใช้ลำต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของคล้ามาเป็นวัสดุจักสาน เนื่องจากมีความเหนียวและความทนทาน ซึ่งที่จังหวัดบึงกาฬ ต้นคล้ามีอยู่ตามธรรมชาติและที่ชาวบ้านนำมาขยายพันธุ์เพาะปลูกเอง

ภาพที่ 2.16 ภาพลักษณะลำต้นและกอของต้นคล้า

ภาพโดย : สรุศักดิ์ นารัจันทร์ (ถ่ายเมื่อ 18 มีนาคม 2558)

2.4.3 หวาย

หวาย (Rattan palm) เป็นพืชที่อยู่ในเผ่าหวาย (*Calameae*) พบทั่วไปในเขตร้อนของทวีปแอฟริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และออสเตรเลีย ทั่วโลกมีหวายเกือบ 600 ชนิด เฉพาะในประเทศไทย มีหวายเกือบ 60 ชนิด เช่น หวายโคก หวายดง หวายน้ำผึ้ง เป็นต้น

ลักษณะโดยทั่วไปของหวายเป็นพันธุ์ไม้เลื้อยหรือไม้รอเลื้อยตระกูลปาล์ม ลำเถาชอบพันเกาะต้นไม้ใหญ่ มีกาบหุ้มต้น และมีหนามแหลม มีความเหนียว ใบเป็นรูปขนนกเล็กๆ ใบอ่อนนั้นเรียวยาว มีสีเขียวสด ก้านใบหนึ่งๆ มีใบย่อยราว 60 - 80 คู่ ออกดอกเป็นช่อ สีขาวปนเหลือง ผลค่อนข้างกลม เปลือกเป็นเกล็ด ลูกอ่อนเปลือกสีเขียว เนื้อสีขาว ผลแก่เปลือกสีเหลือง เปลือกอ่อน เนื้อแข็ง รสเปรี้ยวฝาด

การใช้ประโยชน์ หวายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศในเขตร้อน โดยเฉพาะประเทศไทย ในจังหวัดสกลนครและขอนแก่น มีการปลูกหวายเชิงการค้า นิยมนำส่วนลำต้นที่สูงและมีความยืดหยุ่นมากเป็นพิเศษมาสานเป็นเฟอร์นิเจอร์ ลูกหวายอ่อนใช้กินเป็นผักจิ้มน้ำพริก แกะเปลือกออกแล้วนำไปทำส้มตำ หน่อหวายใช้ทำอาหาร เช่น แกงอ่อม ซุปหน่อหวาย ยำ ข้าวเกรียบและหวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทอดกรอบ หวายบางชนิดในผลมี เรซิน สีแดงเรียกเลือดมังกร ซึ่งใช้เป็นยาในสมัยโบราณและใช้ย้อมสี ไวโอลิน ใน รัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย ใช้หน่อหวายเป็นอาหารเช่นกัน (วิกิพีเดีย. 2557 : online)

ภาพที่ 2.17 ภาพลักษณะลำต้นหวายที่สามารถนำมาใช้ผลิตเป็นเครื่องจักสาน
ที่มา : เกษตรลงคิม (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.4.4 ไบตาลและไบลาน

ลำต้นสูงคล้ายมะพร้าว ไบเป็นแผงใหญ่คล้ายพัด จะนำมาทำเครื่องจักสานโดยจักในออกเป็นเส้นคล้ายเส้นตอกแต่ต้องใช้ไบอ่อนส่วนใหญ่วางสานหนาและรอบ

ภาพที่ 2.18 ลักษณะไบลาน (ซ้าย) และภาพผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากไบลาน (ขวา)
ที่มา : frynn (online : <http://www.dnp.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5 ย่านลิเภา

มีลักษณะเป็นเถาวัลย์ชนิดหนึ่ง มีขนาดเท่าหลอดกาแฟ ขึ้นตามภูเขา เทือกเขา และป่าละเมาะ ในการใช้ต้องนำลำต้นมาลอกเอาแต่เปลือกแล้วจักเป็นเส้น ๆ ย่านลิเภาส่วนใหญ่จะนำมาสานเป็นลายเขียนหมากพานเป็นต้น

ภาพที่ 2.19 ภาพลักษณะลำต้นย่านลิเภา (ซ้าย) และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากย่านลิเภา (ขวา)
ที่มา : thaiherb (online : <http://www.dnp.go.th>)

2.5 การศึกษาข้อมูลเครื่องจักสานและสวดลายทางศิลปะอีสาน

เครื่องจักสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า อาทิเช่น กระบุง ตะกร้า กระติบ ช้อง หรือ เสื่อ ในประเทศไทยพบหลักฐานการจักสานเครื่องจักสานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว จนกระทั่งปัจจุบันเราก็ยังใช้กันอยู่และยังมีให้เห็นในชีวิตประจำวัน หรือตามตลาดทั่วไป เครื่องจักสานเหล่านี้มีความเป็นมาที่ยาวนานและมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องมาโดยตลอด บางชิ้นเด็กสมัยใหม่ก็ไม่รู้จักกันแล้วทั้งๆ ที่ในอดีตเคยใช้กันอย่างแพร่หลาย เครื่องจักสาน เครื่องจักสาน เป็นงานหัตถกรรมที่หล่อหลอมขึ้นจากจิตวิญญาณและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

2.5.1 ความหมายของจักสาน

คำว่า “จักสาน” สามารถแยกความหมายของคำได้ดังนี้คือ

2.5.1.1 จัก หมายถึงการนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือริ้ว

2.5.1.2 สาน หมายถึง การนำเอาวัสดุที่เตรียมแล้วมาสานประดิษฐ์ให้เป็นรูปร่างและสวดลายต่างๆ ขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือ การถัก ซึ่งเป็นกระบวนการประกอบทำให้เครื่องจักสานสมบูรณ์เสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอก

ความคิดพื้นฐานในการสร้างเครื่องจักสานเกิดจากความต้องการในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก เครื่องจักสานยุคแรกจึงมีรูปแบบและวิธีการง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน เครื่องจักสานในประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไทย เริ่มใช้ครั้งแรกในสมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยพบหลักฐานเป็นโครงสร้างเครื่องจักรสานบนภาชนะดินเผาที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อายุราว 3,000 ปี และในสมัยสุโขทัยได้มีการทำนานเล่าถึงพระร่วงแสดงปาฏิหาริย์ ใช้กระออม (เครื่องจักสานไม้ไผ่ชนิดหนึ่งใช้ต้กน้ำ) อีกด้วย

2.5.2 เครื่องจักสานโดยทั่วไปสามารถจำแนกได้ดังนี้คือ

2.5.2.1 เครื่องมือในการเกษตรกรรมเช่น วิ(กาวิ)กระบุง เป็นต้น

2.5.2.2 เครื่องมือในครัวเรือน เช่น กระซอนกรองกะทิ พ้อม (กะพ้อม) กระติบ เป็นต้น

2.5.2.3 เครื่องมือจับสัตว์ เช่น ลอบ ไช ช้อง ขนาง สุ่ม เป็นต้น

2.5.2.4 เครื่องมือในพิธีกรรม เช่น ชั้นกระหย่อง ตาเหลว เป็นต้น

2.5.2.5 เครื่องมือเบ็ดเตล็ด เช่น กระดัง เป็นต้น

2.5.3 เครื่องจักสานในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย

ลักษณะของเครื่องจักสานแต่ละประเภทนั้น มักจะทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนแต่ละท้องถิ่น เป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงมีความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง ลวดลาย และวัสดุที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทำให้เครื่องจักสานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2.5.3.1 ภาคเหนือ

เครื่องจักสานภาคเหนือ จะมีเอกลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและศาสนา เช่น วัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียว เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคข้าวเหนียวมียหลายรูปแบบ เช่น

1. แอบข้าว ภาชนะทรงกระบอกสำหรับใส่ข้าวเหนียว
2. กระทาย ภาชนะใส่พืชผล มีเชือกผูกร้อยกับภาชนะ และโยงมาคาดที่หน้าผาก เป็นต้น

2.5.3.2 ภาคอีสาน

คนในภาคอีสานมีวัฒนธรรมในการบริโภคข้าวเหนียวเช่นเดียวกับคนในภาคเหนือ แต่เครื่องจักสานของชาวอีสานจะมีลักษณะเฉพาะ เช่น

1. กระติบข้าว เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ทรงกระบอกสูงคล้ายกระป๋อง ตัวและฝามีขนาดเกือบเท่ากัน มีเชือกห้อยสำหรับสะพาย
2. ก่องข้าว ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ มีขาหรือฐานไม้เป็นรูปกากบาทไขว้ ตัวก่องข้าวสานด้วยไม้ไผ่ซ้อนกัน 2 ชั้น คล้ายรูปดอกบัวแต่มีขอบสูงขึ้นไปเหมือนโถ โดยมีส่วนฝาเหมือนฝาชีครอบอีกชั้นหนึ่งสำหรับใส่ข้าวเหนียว
3. กระออม ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ใช้ต้กน้ำหรือหิว หรือหาบคอน

2.5.3.3 ภาคกลาง

ในบริเวณภาคกลางถือเป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานของประเทศ มีพัฒนาการและมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ตะกร้า ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่และหวาย ใช้สำหรับใส่ข้าวของต่างๆ ถือเป็นเครื่องจักสานที่มีความงดงามที่สุดในกลุ่มเครื่องจักสานของภาคกลาง
2. กระจับปี่ เครื่องจักสานสามศิริระฆังออกทำงานกลางทุ่งตามท้องไร่ท้องนา ประกอบด้วยวัสดุหลายประเภท เช่น ไม้ไผ่ ไบลาน หรือใบตาล
3. กระจับปี่ ภาชนะกลม เตี้ย สานด้วยไม้ไผ่ มีขอบและมีหูสำหรับใช้หาบเป็นคู่ๆ ใส่ผักหรือผลไม้

2.5.3.4 ภาคใต้

ภาคใต้มีรูปแบบเครื่องจักสานต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ ในด้านรูปแบบ ลวดลาย และวัสดุที่ใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุดิบในท้องถิ่น

1. สมุก ภาชนะสานด้วยไบลาน หรือใบตาล ใช้สำหรับใส่สิ่งของขนาดเล็ก
2. สอหมาก ภาชนะสานด้วยกระจับปี่ ใช้สำหรับใส่หมาก
3. เสื่อกระจับปี่ เสื่อทำจากต้นกระจับปี่ใช้สำหรับปูนอน หรือใช้รองนั่งที่วัดหรือสุเหร่า
4. เครื่องจักสานย่านลิเภา เป็นเครื่องจักสานพื้นบ้านโบราณ ใช้ย่านลิเภามาจักสานโดยลอกเอาเฉพาะเปลือกมาทำเท่านั้น สามารถทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง เช่น กระจับปี่ สตรี กุหลาบหมาก (วิบูลย์ ลีสุวรรณ : 2527; สารานุกรมพื้นบ้านไทยในอดีต : 2534)

2.5.4 เครื่องมือเครื่องใช้ในการจักสาน

การทำเครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณอย่างหนึ่งที่ทำสืบทอดกันมาช้านานแล้ว เครื่องมือที่ใช้ทำเครื่องจักสานก็เป็นเครื่องมือพื้นบ้านเพียงไม่กี่ชิ้นที่ชาวบ้านมักทำขึ้นใช้เอง เครื่องมือสำคัญที่ใช้ทำเครื่องจักสานของไทย ได้แก่

2.5.4.1 มีด เครื่องมือสำหรับแปรรูปวัตถุดิบจากธรรมชาติ มาเป็นวัสดุสำหรับทำเครื่องจักสาน มีดที่ใช้กันทั่วไปเป็นมีดเหล็กกล้า เนื้อแกร่งมี 2 ชนิดคือ

1. มีด สำหรับผ่าและตัด มีดเป็นมีดขนาดใหญ่ สันหนา เช่น มีดโต้หรือมีดอีโต้ ใช้ตัดและผ่าไม้ไผ่ หวาย หรือไม้อื่นๆ ที่จะใช้ทำเครื่องจักสานให้มีขนาดตามต้องการ ก่อนที่จะนำไป เหลา จัก เป็นตอกหรือเป็นเส้นต่อไป

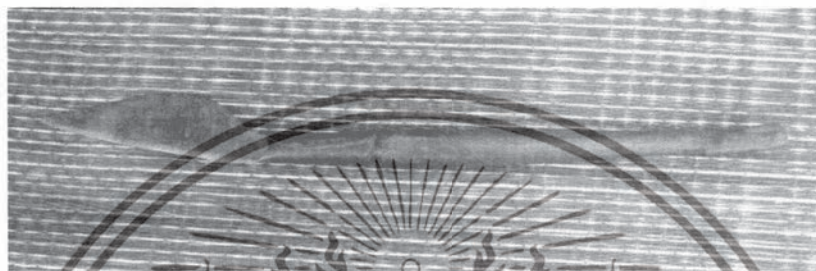
ภาพที่ 2.20 ภาพลักษณะของมีดอีโต้ที่ใช้ในงานจักสาน

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นารีจันทร์ (ถ่ายเมื่อ 18 มีนาคม 2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. มิตตอก มิตชนิดนี้มีประโยชน์ใช้สอยตามชื่อคือ ใช้สำหรับจักตอกหรือเหลาหวาย เป็นมิตปลายเรียวแหลม ปลายและด้ามงอน ส่วนมากตัวมิตจะสั้นกว่าด้าม เพราะในการจักหรือเหลาตอก จะใช้ด้ามสอดเข้าไประหว่างแขนกับ ลำตัวเพื่อให้จักหรือเหลาตอกได้สะดวก มิตชนิดนี้จะมีสันบางเพื่อให้จัก

ได้ดี ส่วนปลาย ที่งอนแหลมนั้นจะใช้เจาะหรือคว้านได้ด้วย มิตตอกทั่วไปจะมีรูปร่างคล้ายคลึงกันดังกล่าวแล้ว แต่อาจจะมีรูปร่างพิเศษแตกต่างกันบ้างตามความนิยมของแต่ละถิ่นและช่างจักสานแต่ละคน

ภาพที่ 2.21 ภาพลักษณะของมิตตอก

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นารีจันทร์ (ถ่ายเมื่อ 18 มีนาคม 2558)

2.5.4.2 เหล็กหมาด เหล็กปลายแหลม ใช้สำหรับเจาะ ไซ จัก และ มี 2 ชนิดคือ

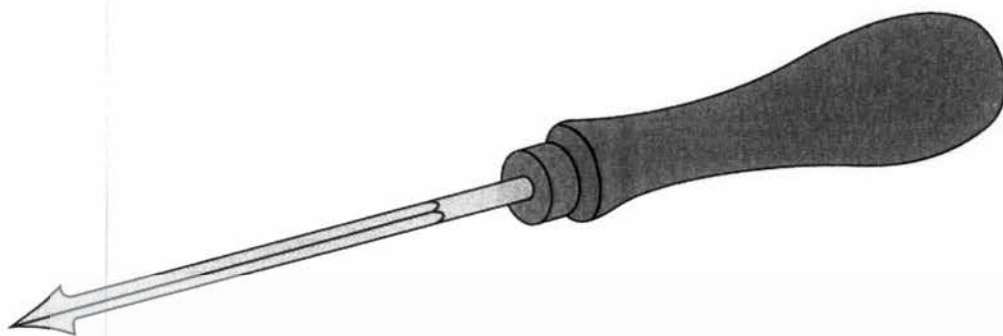
1. เหล็กหมาดปลายแหลม เป็นเหล็กปลายกลมแหลมมีด้าม ทำด้วยไม้ ใช้สำหรับไซหรือแกะ มักทำด้วยเหล็กกำนั่มหรือใช้สวดรสถักรยานพื้นปลายให้แหลม ใช้ไซหรือแกะเครื่องจักสานเพื่อร้อยหวายผูกโครงสร้างผูกขอบหรือเจาะทุกระเบียง ตะกร้า เป็นต้น

ภาพที่ 2.22 ภาพลักษณะของเหล็กหมาดปลายแหลม

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นารีจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

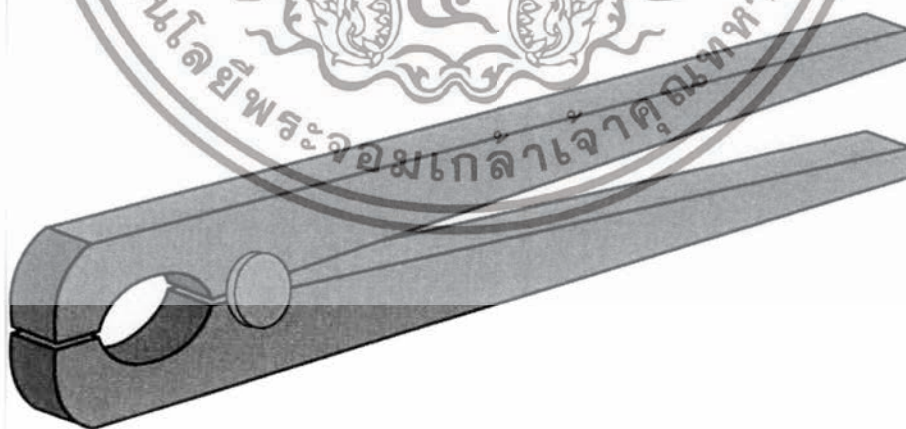
2. เหล็กหมาดปลายทอ เป็นเหล็กแหลมปลายแบนอย่างปลายทอ ใช้เจาะหรือไขไม้ให้เป็นรู มักใช้เจาะรูเครื่องจักสานเมื่อต้องการผูกหวายเสริมโครงสร้างให้แข็งแรง

ภาพที่ 2.23 ภาพลักษณะของเหล็กหมาดปลายทอ

ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารัจันทร์

2.5.4.3 คีมไม้ เป็นเครื่องมือจำเป็นในการทำเครื่องจักสาน รูปร่างคล้ายคีมทั่วไปแต่มีขนาดใหญ่และทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้มะคึด แก้ว ไม้มะขาม คีมจะใช้หนีบปากภาชนะจักสานเพื่อเข้าขอบ เช่น ใช้หนีบขอบกระบุงตะกร้า กระชาด ขณะเข้าขอบปากเพื่อผูกหวายที่ขอบให้แน่น คีมจะช่วยให้ช่างจักสานเข้าขอบภาชนะจักสานได้สะดวกโดยไม่ต้องใช้ค้อน

ภาพที่ 2.24 ภาพลักษณะของคีมไม้

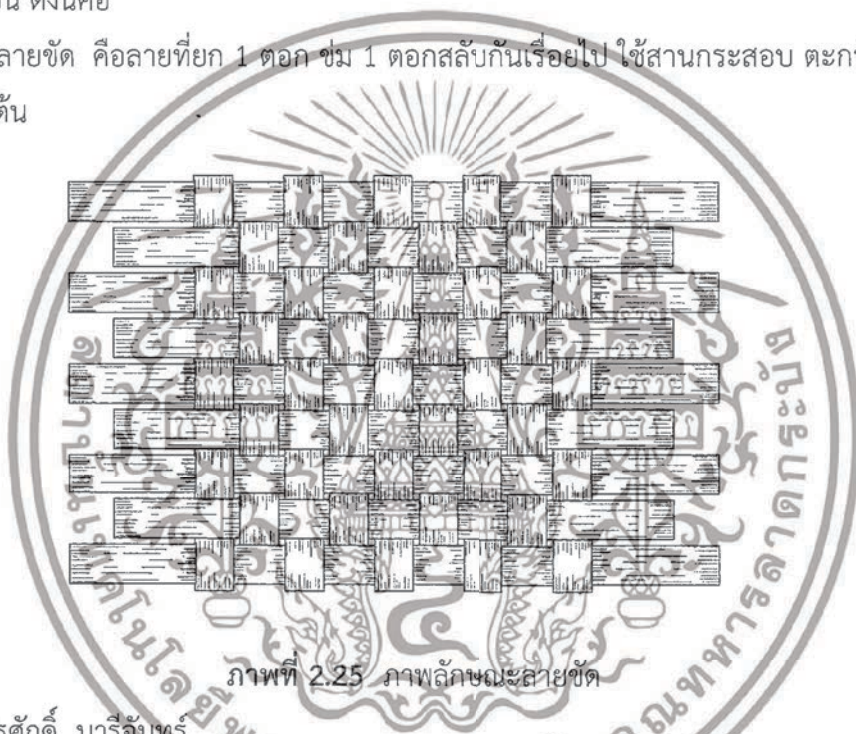
ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารัจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.5 ลวดลายเครื่องจักสาน

2.5.5.1 ลายขัด เป็นวิธีการสานแบบพื้นฐานที่เก่าแก่ที่สุด ลักษณะของลายขัดเป็นการสร้างแรงยึดระหว่างตอก ด้วยการจัดกันเป็นรูปมุมฉากระหว่างแนวตั้งกับแนวนอน โดยใช้ขนอกยืนหรือตอกแนวตั้งหรือตอกยืนสอดขัดกับตอกแนวนอน โดยยกขึ้นเส้นหนึ่งขมหรือขัดลงเส้นหนึ่งสลับกันไป อย่างที่เรียกว่า ลายหนึ่ง จากลายหนึ่งได้พัฒนามาเป็นลาย สอง ลายสาม และลายอื่นๆ ที่ยังคงรักษาลักษณะการสอดและการขัดกันเช่นเดิม แต่ใช้เส้นตอกในแนวตั้งและแนวนอนมากกว่าหนึ่งเส้น และสอดขัดกันให้สลับไปสลับมาเกิดเป็นลายสอง ลายสามและลายอื่นๆ อีกมาก ลายขัดนี้ใช้สานเครื่องจักสานได้หลายชนิด และมักใช้ร่วมกับลายชนิดอื่นเพื่อให้ได้รูปทรงตามต้องการ มี 3 ประเภทคือ ลายพื้นฐาน ลายพัฒนา และลายประดิษฐ์ สำหรับลายพื้นฐาน หรือที่เรียกว่า ลายแม่บท มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน ดังนี้คือ

1. ลายขัด คือลายที่ยก 1 ตอก ขม 1 ตอกสลับกันเรื่อยไป ใช้สานกระสอบ ตะกร้า กระบุงไซ่ ซ้อง เป็นต้น

ภาพที่ 2.25 ภาพลักษณะลายขัด

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นาริจันทร์

2. ลายสองใช้สานกระซอน กระสอบ ฝาบ่านไม้ไผ่ ลายสองเป็นลายที่ประสมกับลายขัด ลายสามประดิษฐ์ แล้วประดิษฐ์เป็นลายที่มีชื่อว่า ลายลูกแก้ว ลายติคว่า ลายตีหงาย ดาวล้อมเดือน ดาวกระจาย เป็นต้น โดยมีรูปแบบการสานดังนี้

สานเส้นที่ 1 เริ่มจากตอก 8 เส้นเป็นเส้นตั้ง ข้ามไป 1 เส้น สานยกตอก 2เส้น ข้าม 2 เส้น ยกตอก 2 เส้น ข้าม 2 เส้น

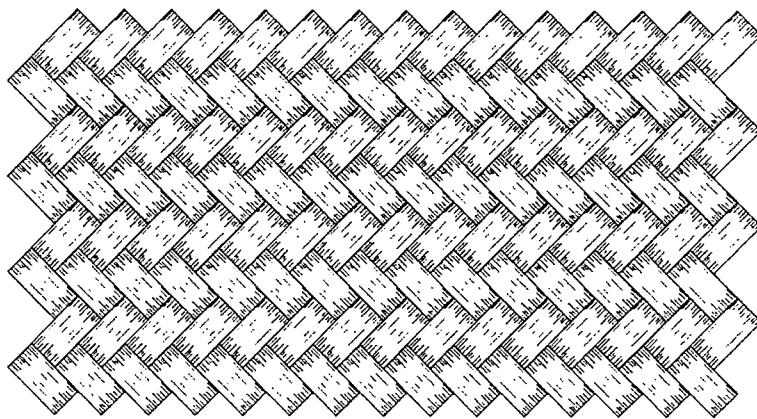
สานเส้นที่ 2 ข้าม 2 เส้น ยก 2 เส้นข้าม 2 เส้น ยก 2 เส้น ข้าม 2 เส้น

สานเส้นที่ 3 ยก 1 เส้น ข้าม 2 เส้น ยก 2 เส้น ข้าม 2 เส้น ยก 2 เส้น

สานเส้นที่ 4 ยก 2 เส้น ข้าม 2 เส้น ยก 2 เส้น ข้าม 1 เส้น ยก 1 เส้นสานเรื่อยไป โดย

เพิ่มทั้งเส้นตั้งและเส้นนอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

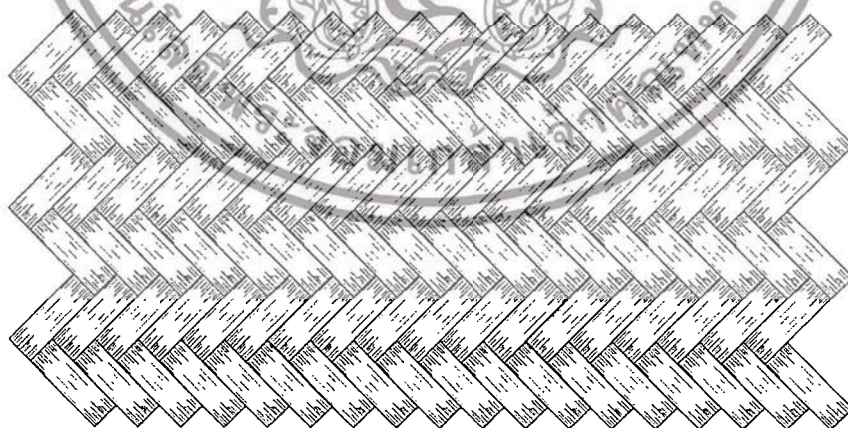

ภาพที่ 2.26 ภาพลักษณะลายสอง

ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารีจันทร์

3. ลายสาม เป็นลายที่ดัดแปลงเพิ่มเติมจากลายสอง นิยมสานกระสอบ เสื่อ กระบุง และฝาบ้าน การสานใช้ดอก ๙ เส้น เป็นเส้นตั้ง

เส้นที่	1	ข้าม	3	ยก	3	ข้าม	3
เส้นที่	2	ยก	1	ข้าม	3	ยก	3
เส้นที่	3	ข้าม	2	ข้าม	3	ยก	3
เส้นที่	4	ยก	3	ข้าม	3	ยก	3
เส้นที่	5	ข้าม	1	ยก	3	ข้าม	3
เส้นที่	6	ข้าม	3	ยก	2	ข้าม	3

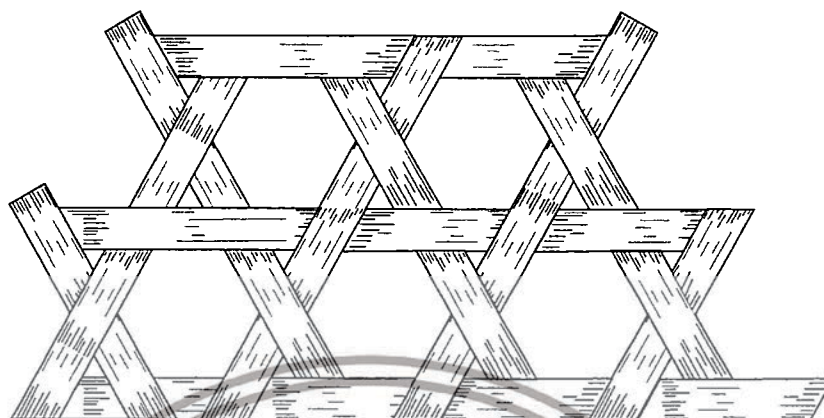

ภาพที่ 2.27 ภาพลักษณะลายสาม

ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารีจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

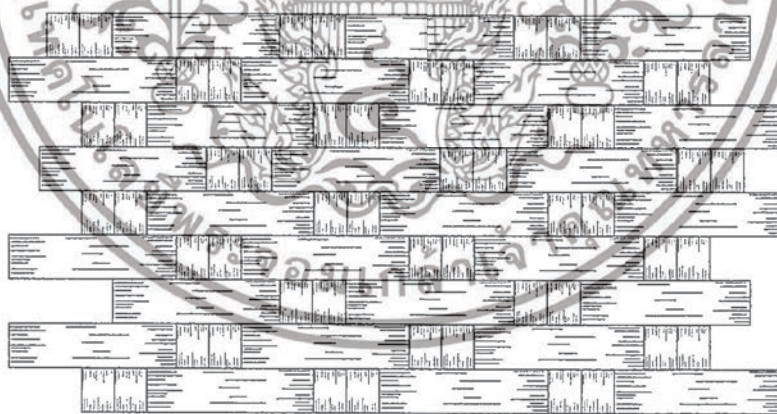
4. ลายตาหลิ้ว อาจจะเรียกต่างกันไปตามพื้นถิ่น เช่นลายตาชะลอม ลายชะมู ใช้สาน กระเป๋า ตะกร้า ลายตาหลิ้ว เป็นลายที่ดัดแปลงมาจากลายพื้นฐาน โดยเพิ่มดอกขัดทแยงเป็นลายดอก ขิง ลายดอกจันทร์ ลายพิกุล ลายตาชะลอม ฯลฯ

ภาพที่ 2.28 ภาพลักษณะลายตาหลิ้ว

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นารีจันทร์

5. ลายขอ เป็นลายสำหรับสานกระด้ง โดยใช้ใผ่สีสุกสาน เพราะ เป็นไม้ที่เหนียว ไม่เปราะ

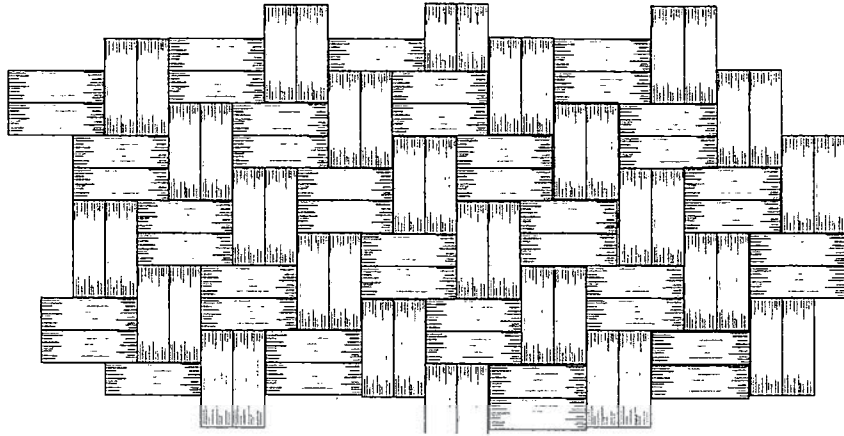

ภาพที่ 2.29 ภาพลักษณะลายขอ

ภาพโดย : สุรศักดิ์ นารีจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

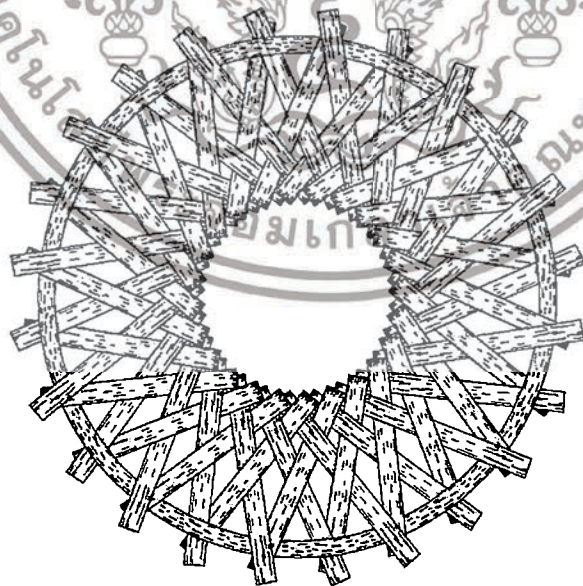
6. ลายบองหยอง เป็นลายกระดิ่งที่ใช้กันทางภาคใต้ ใช้เก็บพริก กาแฟ ข้าวเปลือก

ภาพที่ 2.30 ภาพลักษณะลายขอ

ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารีจันทร์

2.5.5.2 ลายทแยง เป็นวิธีสานที่ใช้ตอกสอดขัดกันในแนวทแยง (diagonal) ไม่มีเส้นตั้งและเส้นนอนเหมือนลายขัด แต่จะสานสอดขัดกันตามแนวทแยงเป็นทกเหลี่ยมต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ คล้ายรวงผึ้ง ลายชนิดนี้จึงมักสานโปร่ง เช่น ลายตาแข่ง ลายชะลอม ลายหัวสูม ลายเกล็ดเต่า และลายเฉลว ลายชนิดนี้มักใช้สานภาชนะโปร่ง เช่น เข่ง ชะลอม หรือใช้สานประกอบกับลายอื่น เช่น สานเป็นส่วนบนของหมวก หรือหัวสูมเพราะสามารถสานกระจายออกจากศูนย์กลางได้ดี ก่อนที่จะสานลายขัดหรือลายอื่นประกอบเป็นส่วนของเครื่องจักสานต่อไป

ภาพที่ 2.31 ภาพลักษณะลายทแยง

ภาพโดย : สุธศักดิ์ นารีจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.5.3 ลายขดหรือถัก เป็นการสานที่ใช้กับวัสดุที่ไม่สามารถคงรูปอยู่ได้ด้วยตนเอง เช่น หวาย ย่านลิเภา ปอ ผักตบชวา วัสดุเหล่านี้ต้องสานด้วยการขดหรือถัก ได้แก่ การถักเป็นเส้นแล้วขดเป็นวง กระจายออกจากศูนย์กลางแล้วถักเชื่อมกันเป็นชั้นๆ ให้ได้รูปทรงตามต้องการ หรือ สานโดยใช้วัสดุอื่น เป็นโครงก่อน แล้วถักหรือสานพันยึดโครงเหล่านั้นให้เป็นรูปทรงตามโครงสร้างที่ขึ้น

2.5.5.4 ลายอิสระ เป็นการสานที่ไม่มีแบบแผนตายตัว ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สานที่จะ คิดประดิษฐ์ขึ้นเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตน ลายประเภทนี้มักสานขึ้นตามความต้องการ ของผู้สาน และแบบแผนที่สืบทอดกันมาในแต่ ละท้องถิ่น เช่น การสานของเล่นด้วยใบตาล ใบลาน ใบ มะพร้าว เป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ปลาตะเพียน ต๊กแตน นก หรือสานเป็นของเล่นประเภทเครื่องประดับ ของเด็ก เช่น สานเป็นเข็มขัด แหวน กำไล เป็นต้น

2.5.6 ลวดลายศิลปะอีสาน

เมื่อกล่าวถึงลายที่พบเห็นส่วนใหญ่ในภาคอีสาน ส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นลายผ้า ผ้าขิดเป็นผ้า โบราณของชนเผ่าไท บรรพชนเผ่าไทน่าจะได้อิทธิพลเทคนิคการทอผ้าขิดมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งยังอยู่รวมกันก่อนที่จะแยกออกเป็นเผ่าต่าง ๆ เพราะปรากฏการทอผ้าลายขิดที่เป็นลวดลาย ร่วมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ลวดลายขิดที่ไทเผ่าต่าง ๆ ทอคล้ายที่เหมือนกัน ถือได้ว่าเป็นลวดลายขิด ดั้งเดิมของชนเผ่าไท ส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่ได้มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาทิ ลายคน ลายสัตว์ ลายพรรณพฤกษาลายสิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น

ลวดลายขิดดั้งเดิมดังกล่าวมักเป็นลายที่เกิดจากจินตนาการและความเชื่อ ของชนเผ่าไท ดังเช่น ลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าขิด บรรพชนเผ่าไทได้ประดิษฐ์ลวดลายขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ

2.5.6.1 ลายหมากจับ ถือว่าเป็นลายขิดในยุคแรกๆ ซึ่งสันนิษฐานว่าคงจะได้พัฒนามาจากลาย กากบาท อันเป็นลวดลายสมัยก่อนประวัติศาสตร์ดังหลักฐานการพบที่ถ้ำคน วัตพอตา ลูกเขยจังหวัด อุตรธานี , ถ้ำผาแต้ม อำเภอคอนสาร จังหวัดมุกดาหารและเพิงหินหลังถ้ำมิด อำเภอโขงเจียม จังหวัด อุบลราชธานี ต่อมาได้มีการพัฒนาลวดลายขิดหมากจับให้เหมือนกระจับยิ่งขึ้น ซึ่งชาวไทอีสานจะทอ ขึ้นเพื่อใช้สำหรับแขก ในผ้ามัดหมี่ไทอีสานก็จะมัดย้อมและทอเป็นลายหมากจับเช่นกัน ส่วนใน ลวดลายไทพัฒนาเป็นลายบัวกระจับ

ภาพที่ 2.32 ภาพลักษณะลายหมากจับ

ที่มา: openbase (online : <http://www.finearts.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.6.2 ลายพรรณพฤกษายุคหินใหม่ ลายต้นดอกไม้พบที่ถ้ำไก่ เทือกเขาภูพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้พัฒนาทอเป็นลายต้นสนหรือลายสร้อยใบปุ่นในผ้าขิดไท้อีสาน และลายต้นสนในผ้ามัดหมี่ไท้อีสาน การนำลายต้นสนมาเป็นลายของผ้าขิดและผ้ามัดหมี่ เพราะชาวไท้อีสานมีความเชื่อว่าชีวิตคนควรจะมีระเบียบวินัยเช่นเดียวกับใยของ ต้นสนถ้าใครปฏิบัติได้ก็จะทำให้ชีวิตมีความสุขสงบ และมีระเบียบในตัวเอง

2.5.6.3 ลวดลายพรรณพฤกษา ที่พบในสมัยหินใหม่คือลายชุดไขปลา พบที่ถ้ำผีหัวโตจังหวัด กระบี่ เขียนเป็นภาพคนสวมเสื้อคลุมยาวมีลวดลายประดับเป็นจุด ๆ ได้พัฒนาเป็นลายหมีเมื่อดงาในมัดหมี่ไท้อีสาน ชาวไท้อีสานมีความเชื่อว่าเมื่อดงาเป็นเม็ดเล็ก ๆ ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน เมื่อนำมาทอลงบนผืนผ้าจะมีความหมายไปในทางมงคล หมายถึง การมีความสามัคคีอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า

2.5.6.4 ในสมัยโลหะพบลวดลายบนภาชนะดินเผาลายเขียนสีที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานีลวดลายพรรณพฤกษาลายแรกคือ ลายใบไม้บนภาชนะดินเผาสีดำมี ลายขิด สมัยต้นอายุราว 5,600 – 3,000 ปีซึ่งได้พัฒนามาเป็นลายปักไหม(แดงไหม) ในมัดหมี่ไท้อีสาน และทอเป็นลายหมากไหมในขิดไท้อีสาน ชาวไท้อีสานจะทอลายหมากไหมหรือแดงไหมนี้เก็บไว้ใช้ในครัวเรือน

2.5.6.5 ลวดลายพรรณพฤกษาในสมัยโลหะ ลายที่สองคือ ลายคล้ายผักกูด บนภาชนะดินเผา ลายเขียนสี อายุราว 2,300 – 2,000 ปี ซึ่งได้พัฒนาทอเป็น ลายขิดกูดหรือ ขิดกาบหลวง (กาบใหญ่) และลายหมี่กาบหลวง ซึ่งชาวไท้อีสานจะทอขึ้นเพื่อใช้สำหรับไหว้ผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย (วิมลพรรณ 2516) และลายคล้ายผักกูดบนภาชนะดินเผาลายเขียนสีสมัยโลหะได้พัฒนาทอเป็น ลายขิดกาบ น้อย ในผ้าขิดไท้อีสาน ลายนี้จะใช้สำหรับแต่งห้องรับลูกเขยในงานแต่งงาน

2.5.6.6 ลวดลายที่สามที่เป็นลายพรรณพฤกษาพบในสมัยโลหะคือลายดอกแก้ว บนภาชนะดินเผาเขียนสีที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อายุราว 2,300 – 1,800 ปี ได้พัฒนาทอเป็นลายขิดดอกแก้ว ดังเช่น ขิดไปขาวที่เวียดนาม ลายขิดดอกแก้ว ชาวไท้อีสานจะใช้สำหรับไหว้ผู้ใหญ่ คำว่า ดอกแก้วในภาษาถิ่นอีสานหมายถึงดอกพิกุล ซึ่งเป็นลวดลายโบราณของชนเผ่าไทย

ภาพที่ 2.33 แสดงภาพลายต้นดอกไม้ ที่ถ้ำไก่ จังหวัดอุดรธานี

ที่มา : openbase (online : <http://www.finearts.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.6.7 ส่วนลายดอกไม้สีกลีบที่พบหลักฐานมาตั้งแต่สมัยหินใหม่ที่ถ้ำรูป จังหวัดกาญจนบุรีได้พัฒนาเป็นลายดอกไม้สีกลีบในกรอบรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือรูปขนมเปียกปูน เรียกว่าลายประจำยามหรือลายดอกจันทน์มาตั้งแต่ สมัยก่อนทวารวดี ดังปรากฏที่แหล่งโบราณคดีจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ ต่อมาในสมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ 11 พบลวดลายดอกจันทน์บนเรือนแก้วดินเผา สมัยศรีวิชัย ที่เมืองเก่า อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีเป็นลายประจำยามดอกจันทน์ สลับลายดอกบัวคู่ ปรากฏการทอลายดอกจันทน์บนผ้าขิดไท่แทบทุกเผ่า ดังเช่นผ้าสไบโกลาย ลายขิดดอกจันทน์ ลายนี้ ชาวไท้อีสานจะใช้ในเทศกาลสงกรานต์

2.5.6.8 ลวดลายพรรณพฤกษาของชนเผ่าไท้อีกหลายหนึ่ง คือ ลายดอกสร้อย พบหลักฐาน ลวดลายในสมัยสุโขทัยบนลายปูนปั้นฐานวัดเจติยสี่ห้องที่ จังหวัดสุโขทัย ผ้าไท่ได้พัฒนาทอเป็นลาย ดอกสร้อยดังเช่น ผ้าสไบโกลาย ลายขิดดอกสร้อย ชาวไท้อีสานจะทอลายขิดดอกสร้อยเพื่อใช้สำหรับ แต่งห้องรับแขก

2.5.6.9 นอกจากนั้นยังมีลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าไท่ทั้งผ้าขิดและผ้ามัดหมี่บรรพชน เผ่าไท่ ได้ ทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมต่างๆตามความเชื่อของตน อาทิเช่น ขิดดอกเบ้ง หรือ หมากเบ้งหมายถึง บายศรีที่ใช้ในพิธีสู่ขวัญ ชาวไท้อีสานจะใช้สำหรับทำบุญในเทศกาลต่างๆ ส่วนในผ้ามัดหมี่จะทอเป็น ลายหมากเบ้งเช่นกัน ขิด/ส่วนขิดดอกขิด หรือดอกขจร ชาวไท้อีสานจะเก็บไว้ใช้ทำบุญในงานบวช นาค

ภาพที่ 2.34 ภาพลายใบไม้บนภาชนะดินเผาลายเขียนสีที่บ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี
ที่มา : openbase (online : <http://www.finearts.go.th>)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.6.10 ลายดอกหนามแท่ง เป็นดอกขนาดเล็กคล้ายดอกพิกุลแต่มีเพียง 4 กลีบ ต้นมีหนามแหลมคม ผลใช้แทนสบู่ชาวไทอีสานทอเป็นลายดอกหนามแท่ง เพราะมีดอกสี่กลีบนี้ได้แสดงว่าเป็นคนมีความหมายถึง 4 ทิศหรือธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟผู้ทอลายนี้ได้แสดงว่าเป็นคนมีความประณีตละเอียดลออมาก

2.5.6.11 ลายดอกผักแว่นผักแว่นจะเกิดเป็นกลุ่มและโตเร็ว ผู้ทอลายนี้ได้แสดงว่าเป็นคนที่มีความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความ ประณีตละเอียดอ่อนและมีความอดทน

2.5.6.12 ลายหมากบกหรือกระบกเป็นไม้ยืนต้นรับประทานเมล็ดข้างใน มีรสมัน มีลูกมากที่สุด ผู้ทอลายนี้ได้แสดงถึงความอดทนและมีความอุดมสมบูรณ์ต่อไปในภายหน้า

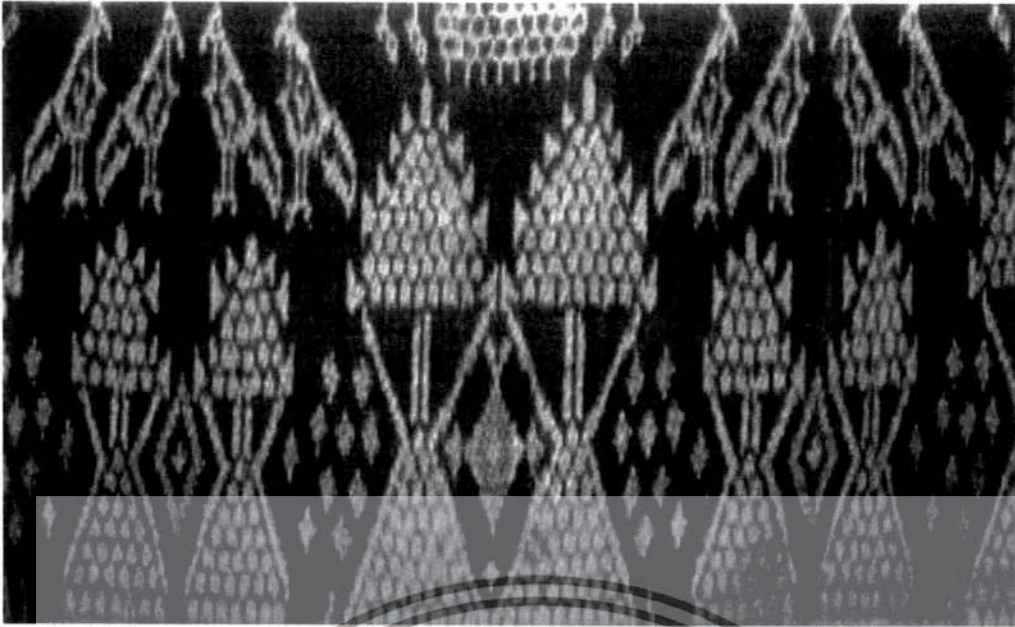

ภาพที่ 2.35 ภาพลายขีดไทอีสาน ลายหมากเข็ง (บายศรี)

ที่มา : openbase (online : <http://www.inarts.com>)

2.5.6.13 ลายพุดซ้อนก็คือลายเดียวกับ ลายขีด ใบฝ้าย ซึ่งพัฒนามาจากลายไท คือ ลายใบเทศหรือใบฝ้ายเทศ ซึ่งก็คือใบพุดตานนั่นเอง ลายดอกพุดซ้อน รวมทั้งลายดอกไม้ไทอีกหลายชนิดคือ ดอกแก้ว ดอกจันทร์ ดอกสร้อย ดอกบานเย็น เป็นต้น เป็นสัญลักษณ์ของความดีงามชาวไทอีสานจะทอขึ้นเพื่อนำไปถวายพระ เพื่อแสดงความเคารพนับถือ และรู้จักกาลเทศะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.36 ภาพลายมัดหมี่ทออีสาน ลายหมกเบ้ง (ชายศรี)

ที่มา : openbase (online : <http://www.finearts.go.th/>)

2.5.6.14 ลวดลายพรรณพฤกษาในผ้าจกที่บรรพชนเผ่าไทได้คิดทอขึ้นเพื่อใช้ใน พิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อของตนเป็นลวดลายที่ประณีตงดงามสะท้อนให้เห็นความเป็นศิลปะในสายเลือด ของชาวไทยและสะท้อนถึงภูมิปัญญาอันสูงส่งของบรรพบุรุษของเราสมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ช่วยกัน สืบสานมรดกความเชื่อเกี่ยวกับการทอผ้าขึ้นในโอกาสต่างให้คงอยู่คู่ไทตลอดไป

2.5.7 งานจักสานไม้ไผ่ลายขีด

ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานลายขีด คือ สิ่งทอที่ทอให้เห็นถึง ลำดับแห่งความเจริญทาง วัฒนธรรม ของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี เช่นกันกับงานจักสานย่านลิพเอ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ของชาวภาคใต้ งานจักสานที่เรียกว่า ลายขีด นี้ ก็คือ ลักษณะของลวดลายชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นลายที่มี ลักษณะแข็งๆ แบบเรขาคณิต การผูกทอ และการประสานกันของลายจะเป็นเส้นตรง แม้ลายนี้จะ ประกอบกันด้วย องค์ประกอบของเส้นตรง แต่ก็ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกที่แข็งกระด้างแต่อย่างใด เพราะ ในแต่ละลายนั้นจะมีเส้น มีส่วนละเอียดที่ลัดหล่นกันไป มีการประสานกันด้วยช่องไฟ และจังหวะที่ พอเหมาะพอดี ซึ่งทำให้ลายนั้นงดงาม แม้จะไม่ให้ความรู้สึกที่อ่อนช้อยเหมือนลวดลาย ที่สร้างขึ้นด้วย เส้นโค้งก็ตาม

งานจักสาน ลายขีด เป็นงานที่พัฒนาขึ้นมาจากลายแม่บท ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของงานจักสาน ทั่วไป ลายแม่บทนี้ จะเป็นลายที่มีลักษณะประจำตัวเด่นชัด มีกฎเกณฑ์การสานแน่นอน เช่น ลายขีด - ยกหนึ่ง ช่มหนึ่ง ลายสอง - ยกสองช่มสอง เป็นต้น ลายที่พัฒนาขึ้นนี้ก็จะมีพื้นฐานจากลายแม่ แต่มี ลายละเอียดเพิ่มเติม และลักษณะลายแม่ยังปรากฏเด่นอยู่ ตัวอย่าง ลายเหล่านี้คือ ลายลบน้ำ ลายตี หล่ม ลายตีกระจาย เป็นต้น

นอกจากจะเป็นงานที่พัฒนาจากลายแม่แล้ว บรรพบุรุษชาวอีสาน ยังได้ประดิษฐ์ลวดลาย สาย จากความคิด ที่ได้จากประสบการณ์ มาสร้างจินตนาการเป็นรูปลายต่างๆ โดยอาศัยพื้นฐานเดิมที่ดียั้ง มาเป็นหลักในการสาน กล่าวคือ ยังคงรักษากฎเกณฑ์เดิมไว้บ้าง แต่ก็ไม่เสมอไปนัก จากนั้นจะใช้ดอก สีชนิดละเอียด มาสลับสอดสะกิดยกให้เป็นดอก เป็นลวดบายทับลงบนโครง ที่สานไว้อีกทีหนึ่ง ให้เป็น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายขีด ลวดลายเหล่านั้น ก็ล้วนมาจากสิ่งที่พบเห็นใกล้ๆ ตัว อาจจะเป็นรูปสัตว์ พืชพรรณไม้ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่พบเห็นอยู่บ่อยๆ ช่างก็จะเกิดความบันดาลใจ นำสิ่งเหล่านี้มานิรมิตประดิษฐ์ เป็น ลวดลายได้นานาชนิด เช่น ขิดรังผึ้ง ขิดดอกพิกุล ขิดใบฝ้าย ขิดขอกาย ขิดขอโง ขิดขอเครือ เป็นต้น

งานจักสานลายขิดนี้ เป็นงานที่ทำสืบต่อกันมา จากความทรงจำของพ่อ แล้วพ่อก็ถ่ายทอดให้ ลูก การสอนสืบต่อกันนี้เป็นการบอกเล่า และการฝึกทำ ไม่มีการบันทึกลวดลาย ไว้เป็นหลักฐานทาง เอกสาร เช่นเดียวกับงานศิลปะพื้นบ้านอื่นๆ ที่บางชนิดก็เสื่อมสูญไปแล้ว พร้อมกับกาลเวลา และ อายุขัยของคนรุ่นก่อน นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายยิ่ง ที่มรดกทางวัฒนธรรม อันบ่งบอกถึงภูมิปัญญา ของชาวบ้านภาคอีสาน ประเภทนี้ จะสูญสิ้นตามไปอีกประเภทหนึ่ง

ภาพที่ 2.37 ภาพผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ลายขิด

ที่มา : openbase (online : <http://www.finearts.go.th>)

2.6 การออกแบบเฟอร์นิเจอร์

2.6.1 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบมีมานานตั้งแต่ได้มีการสร้างงานศิลปะขึ้น เดิมเป็นหลักเกณฑ์สำหรับใช้เป็น พื้นฐานสำหรับงานสร้างสรรค์ทั่วไป หลักของการออกแบบมิได้มีหลักเกณฑ์ตายตัว แต่เป็นเพียง แนวทางของความคิดสำหรับนักออกแบบ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีรูปแบบตามที่ได้จินตนาการ ไว้ การออกแบบโดยเฉพาะเกี่ยวกับการสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์ งานนั้นจะต้องมาจาก ความมุ่งหมายที่วางไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบ หมายถึง การจัดระเบียบ หรือวางผังอย่างตั้งใจสำหรับที่ว่าง เรื่องราวหรือกิจกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การเสนอแนะเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Baxter, 1995)

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการคิดค้นข้ามสาขาวิชา ซึ่งมนุษย์ค้นหา นอกจากเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ตนเองแล้ว ยังเพื่อความต้องการของคนอื่น ๆ การออกแบบเป็นสาขาที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ความชำนาญ และความรู้ ซึ่งสะท้อนถึงความเอาใจใส่ต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามความต้องการทางด้านวัตถุและจิตใจ เฉพาะอย่างยิ่งมันเกี่ยวข้องกับ การจัดเรียงการจัดองค์ประกอบ ความหมาย คุณค่าและจุดมุ่งหมายในเงื่อนไขที่มนุษย์กำหนดขึ้น (Horold, 1974)

การออกแบบเป็นแนวความคิดที่ซับซ้อน มันเป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ของกระบวนการนั้น ๆ ในลักษณะที่เป็นรูปร่าง รูปแบบ และความหมายของสิ่งของที่ถูกออกแบบขึ้นมา

การออกแบบ เป็นการรู้จักวางแผนจัดขั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุ วิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะรูปแบบ และคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดตามความคิดสร้างสรรค์เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น เราจะทำเก้าอี้หนังสักตัว เราต้องวางแผนไว้เป็นขั้นตอนโดยเริ่มเลือกว่าจะใช้อะไร วิธีการต่อยอด คำนวณสัดส่วนการใช้ให้เหมาะสม ความแข็งแรง สีสนั เป็นต้น

การออกแบบ หมายถึง การปรับปรุงแบบ ผลงานหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม ให้มีความแปลกความใหม่เพิ่มขึ้น เช่น เก้าอี้เราสร้างเสร็จและใช้ไปนาน ๆ เกิดการเบื่อหน่ายในรูปทรง เราก็จัดการปรับปรุงให้รูปแบบใหม่ให้สวยกว่าเดิม แปลกกว่าเดิม แต่ความเหมาะสม ความสะดวกสบายเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม เป็นต้น

การออกแบบ หมายถึง การรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ ในการนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกัน ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความงามอันเป็นคุณลักษณะสำคัญจะพึงมีของการออกแบบการออกแบบเป็นศิลปะของมนุษย์เนื่องจากการสร้างค่านิยมทางความงาม ต้องสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์

การออกแบบเป็นวิชาที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การสร้างสรรค์และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตเป็นจำนวนมาก ให้ได้รูปร่างที่ถูกต้องแน่นอนก่อนที่จะลงทุนจำนวนมากเพื่อจัดอุปกรณ์และเครื่องมือการผลิต และผลิตได้ในราคาพอสมควรที่ผู้ซื้อพอจะซื้อได้

การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คือ การวิเคราะห์หาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด แล้วนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตเป็นจำนวนมากให้อยู่ในความนิยมของตลาดในราคาพอสมควร

เฟอร์นิเจอร์ หมายถึง เครื่องตกแต่งบ้านพักอาศัยหรืออาคาร มีประโยชน์ใช้สอย มีความสะดวกสบายในการใช้ เป็นต้น เฟอร์นิเจอร์เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทผลิตภัณฑ์อุปโภค ได้แก่ โต๊ะอาหาร โต๊ะทำงาน ตู้ใส่เสื้อผ้า ตู้เครื่องเสียง เตียงนอน กล้องเก็บของ เก้าอี้ หิ้งหนังสือ และชั้นวางของ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.2 หลักการออกแบบทั่ว ๆ ไป

การออกแบบทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะทางด้านผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นักออกแบบจะต้องพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. หน้าที่ใช้สอย (Function) การออกแบบเหมาะกับการใช้งาน สามารถทำหน้าที่ได้หรือไม่วัตถุประสงค์จะต้องเหมาะกับประโยชน์การใช้สอยและการใช้งาน

2. ความปลอดภัย (Safety) ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องด้วย

3. ความทนทาน (Durability) ต้องสนองต่อหน้าที่ได้เป็นเวลานานตามที่คิดไว้ คือ สิ่งที่สร้างจะต้องแข็งแรงด้วย บ่อยครั้งการใช้วัสดุหนักเกินไปเมื่อนำเอาชิ้นส่วนมาประกอบเข้าด้วยกันจะได้อานที่หนักมากเกินไป และดูไม่เหมาะต่อการใช้งาน

4. การประหยัด (Economic) สามารถที่จะผลิตได้ในระบบการเศรษฐศาสตร์ หมายความว่า จะต้องใช้วัสดุอย่างประหยัดและเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับงานโดยที่ราคาไม่แพง มันจะเป็นการสูญเสียเปลืองที่จะนำสิ่งของให้มีความทนทานมากกว่าหน้าที่ของมัน ความต้องการของงานทางด้าน การประหยัดนั้นต้องการวัสดุที่หาง่าย ผลิตได้ง่าย และสามารถถอดประกอบเข้าด้วยกันได้

5. วัสดุ (Material) ต้องเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับงาน มีความทนทานและประหยัด โลหะแต่ละชนิดมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานต่างกันไป มีความงามสวยงามในตัวมันเอง เช่น ทองแดง ทองเหลือง สแตนเลส และอะลูมิเนียม ต่างก็มีพื้นผิวงามตามธรรมชาติ ก่อนนำโลหะมาใช้ท่านต้องแน่ใจว่าวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก การขึ้นรูปทำให้โค้ง ทำรูปร่างและเชื่อมสะดวกและง่าย

6. โครงสร้าง (Construction) วิธีการทำโครงสร้างของเฟอร์นิเจอร์แต่ละชนิด ควรทำให้เหมาะกับงาน มีความทนทาน ประหยัดและใช้วัสดุที่เหมาะสม และการออกแบบนี้เป็นอมตะที่เรา รู้จักการเลือกใช้วิธีง่าย ๆ ในการทำจะทำให้มีความเหมาะสมกว่าวิธีการยุ่งยาก และควรจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมแก่วัสดุที่ใช้ด้วย

7. ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomic) หมายถึง ต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมในการใช้งาน ขนาดความสูง และการออกแบบนี้เป็นอมตะ

8. ความสวยงาม (Beauty) เมื่อมันมีรูปร่างและขนาดเหมาะกับการใช้งาน ขนาดความสูง กว้าง ยาว และมีขีดจำกัดของประกอบการออกแบบ เช่น การหยาบใช้ขัดส่อง

9. ลักษณะเฉพาะ (Personality) อาจจะได้คะแนนสูงในเรื่องของคุณภาพ แต่จริงๆ แล้ว ยังขาดในเรื่องลักษณะเฉพาะของมัน การมีลักษณะเฉพาะจะมีความรู้สึกกับนักออกแบบที่เขาได้ทำการออกแบบขึ้นมาด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นอิสระเพื่อจะได้แสดงว่า นักออกแบบได้วิเคราะห์ปัญหาอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพของงาน

10. กรรมวิธีการผลิต (Production) เมื่อทำการออกแบบแล้วสามารถจะทำการผลิตได้ง่าย การผลิตโครงการที่ทำโรงปฏิบัติงานแต่ละชิ้นส่วนควรใช้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี

11. การซ่อมบำรุงรักษา (Easy of Maintenance) เมื่อนำไปใช้งานได้รับความเสียหาย ควรสามารถแก้ไขและซ่อมแซมได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเมื่อมีการชำรุดเสียหาย ค่าบำรุงรักษาและการสึกหรอต่ำ

12. การขนส่ง (Transportation) นักออกแบบต้องคำนึงถึงความปลอดภัย การขนส่ง จะต้องขนส่งสะดวก จะต้องคำนึงถึงการขนส่งทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ ต้องบรรจุหีบห่อที่จะไม่ทำให้ผลิตภัณฑ์เสียหาย ตลอดจนการพิจารณารถขนส่งมีขนาดกว้าง ยาว และสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่ทางด้านความงามและหน้าที่ทางด้านอัตถประโยชน์ ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ส่วนการจะเน้นหนักทางด้านใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย ถ้าถือความงามเป็นใหญ่การออกแบบก็เน้นหนักไปทางความงามเป็นสำคัญ ในทำนองเดียวกันงานที่ถือประโยชน์ใช้สอยเป็นใหญ่ การออกแบบก็เน้นหนักทางอัตถประโยชน์ ความงามจึงมีความสำคัญรองลงไป

2.6.3 หลักการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ด้านความสวยงาม

2.6.3.1. พื้นฐานทางศิลปะ

ความสวยงามของเฟอร์นิเจอร์นั้น ย่อมหมายถึง รูปทรง (Form) สวยงาม สีสน (Color) สวยงาม มีลวดลาย (Pattern) และพื้นผิว (Texture) สวยงาม การออกแบบให้เกิดความสวยงามนั้นเป็นศิลปะ (Art) ไม่สามารถใช้มาตราส่วน หรือหน่วยวัดใด ๆ มาวัดกำหนดได้ ซึ่งจากการออกแบบทางด้านประโยชน์ สามารถคำนวณหรือกำหนดเป็นมาตราส่วนได้ เช่น กำหนดความสูง ความกว้าง ความยาว กำหนดให้ใช้นั่งก็คนก็สามารถคำนวณน้ำหนักของคนคูณด้วยจำนวนคนนั่งก็จะได้น้ำหนักรวมเพื่อกำหนดขนาดสัดส่วนและการวางโครงสร้างของเฟอร์นิเจอร์นั้นๆ ได้ รวมความสวยงามของรูปทรง สีสน และลวดลายนั้นวัดกันด้วยความรู้สึกรู้สึกของมนุษย์เป็นสำคัญ ฉะนั้นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เฉพาะตัวของนักออกแบบเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องมีประสบการณ์ มีระยะเวลาในการฝึกฝนจึงจะเป็นผู้สร้างออกแบบรูปทรง สีสน ลวดลายได้สวยงาม และมีคุณค่า แต่ก่อนจะถึงขั้นที่จะออกแบบได้ดั่งนั้น นักออกแบบทุกคนก็ต้องเรียนรู้หลักพื้นฐานทางศิลปะเหมือน ๆ กัน คือ

- 1.1 ความกลมกลืน (Harmony) และความขัดแย้ง (Contrast)
- 1.2 จังหวะ (Rhythm)
- 1.3 ความสมดุล (Balance)
- 1.4 ความเน้น (Emphasis)
- 1.5 สัดส่วน (Proportion)
- 1.6 เอกภาพ (Unity)

ขยายความในแต่ละหัวข้อได้ดังนี้

1.1 ความกลมกลืน (Harmony)

หมายความว่า ในการออกแบบอะไรก็ตามแล้วแต่จะมีองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนประกอบเข้าด้วยกัน จำเป็นจะต้องทำให้ส่วนต่าง ๆ นั้นมีความกลมกลืนกันไม่ควรจะขัดแย้งกันจึงจะเกิดความสวยงาม แต่หลักการในข้อนี้มีได้หมายความว่า ต้องกลมกลืนกันทั้งหมด ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความน่าเบื่อ คล้ายกับการพูด พูดอะไรก็พูดตามกัน พูดเหมือนกันไปหมด ถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะน่าเบื่อน่าจะมีคนพูดขัดบ้างตามบ้าง ก็จะมีรสชาติชีวิตชีวา การออกแบบในด้านความกลมกลืนกันก็เช่นกัน ไม่ควรกลมกลืนทั้งหมดอาจมีการขัดแย้งบ้าง แต่ควรจะเป็นสัดส่วนพอเหมาะพอควรสิ่งนี้ต้องทดลองกระทำจึงจะเข้าใจ จะกำหนดเป็นทฤษฎีตายตัวเหมือนกันไม่ได้ เพราะความสวยงามนั้นถูกวัดด้วยความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เป็นหลักใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 จังหวะ (Rhythm)

หมายถึง การวางส่วนประกอบต่าง ๆ ให้เกิดเป็นองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ที่ดำเนินการ ออกแบบนั้นให้เกิดเป็นจังหวะในตัวของมันเอง เป็นจังหวะต่อสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งจะมีผลให้ งานที่ออกแบบมีความรู้สึกว่าการเคลื่อนที่ มีการหยุดนิ่ง และทำให้เนื้อที่ว่าง (Space) มีส่วน สัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ของชิ้นงานที่ออกแบบนั้น ก็คงไม่แตกต่างไปจากจังหวะของดนตรีนัก อาจจะ ทำให้มีทั้งจังหวะช้าจังหวะเร็วหรือมีหลายจังหวะรวมกันอยู่ก็ได้ ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกได้หลาย แบบเมื่อได้ฟังเมื่อได้เห็น เป็นต้น จังหวะก็คล้ายคลึงกับความกลมกลืน คือ สามารถกระทำให้เกิดได้ หลายลักษณะ เช่น จังหวะของเส้น จังหวะของสีและลวดลาย เป็นต้น ฉะนั้นงานออกแบบจะต้องมี จังหวะที่ดีจึงจะส่งผลในด้านสวยงาม

1.3 ความสมดุล (Balance)

หมายถึง การเท่ากันในองค์ประกอบของสิ่งทีออกแบบนั้น งานออกแบบจำเป็นต้อง ออกแบบให้มีความสมดุลกันจึงจะเกิดความสวยงามได้ความสมดุลสามารถสร้างให้เกิดความสมดุลได้ 3 วิธี คือ

1.3.1 ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากันทุกประการ (Symmetry Balance) หมายถึง ความสมดุลที่มีจุดแบ่งกลาง ตัวอย่างเช่น นำคนยืนหันหน้าตรงแล้วผ่าแบ่งคนออกเป็นสองส่วนจาก ศีรษะถึงปลายเท้า จะเห็นได้ว่าทั้งส่วนทางซ้ายมือและส่วนทางขวามือจะมีความสมดุลเท่ากันทุก ประการ เป็นต้น

1.3.2 ความสมดุลโดยที่สองข้างไม่เท่ากัน (Asymmetry Balance) หมายถึง ความสมดุล เกิดจากเมื่อแบ่งออกเป็นสองส่วน แต่ก็ยังเกิดความสมดุลทั้งที่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน ดังในหัวข้อที่ 1.3.1 แต่เกิดจากความสมดุลกัน โดยอาศัยปริมาตร น้ำหนัก ขนาด รูปทรง และอื่น ๆ นำมาจัดวาง คละเคล้ากัน แต่ดูด้วยสายตาแล้วเกิดความสมดุลกันได้

1.3.3 ความสมดุลแบบมีจุดหมุน (Rotate Balance) หมายถึง การสมดุลที่เริ่มต้นจากจุด ศูนย์กลางแล้วกระจายออกไป โดยรอบอาจจะสมดุลเฉพาะส่วนที่อยู่ตรงกันข้ามกับจุดหมุนเท่านั้น ถ้าหากใช้วิธีแบ่งออกเป็นสองส่วนแบบซ้าย - ขวา หรือบน - ล่าง จะไม่สมดุลเหมือนความสมดุล ในข้อ 1.3.1

1.4 การเน้น (Emphasis)

หมายถึง ในงานออกแบบจำเป็นต้องสร้างจุดเด่น (Interesting Point) ต้องสร้างให้เห็น จุดประสงค์ของผู้ออกแบบว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะให้เห็นส่วนใดอย่างไรให้สามารถถ่ายทอดไปยังผู้ดูผู้ พบเห็นได้ งานนั้นจึงจะเข้าถึงหลักการออกแบบให้เกิดความสวยงามได้ การเน้นก็เช่นเดียวกับกับ หัวข้ออื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้น คือ สามารถเน้นได้หลายลักษณะ เช่น การเน้นด้วยเส้น การเน้นด้วย รูปทรง การเน้นด้วยสีเส้นลวดลาย การเน้นด้วยขนาดปริมาตร เป็นต้น

1.5 สัดส่วน (Proportion)

หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างความกว้าง ความยาว ความสูงให้พอเหมาะ จึงจะทำให้สิ่งที่จะออกแบบนั้นมีสัดส่วนที่ดีและมีความสวยงาม ตัวอย่างเช่น คนที่มีความสูงมาก ๆ หรือคนที่เตี้ยมาก ๆ เราก็ยอมรับว่าบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้มีรูปทรงไม่สวยงามเลย เป็นเพราะ ความสัมพันธ์ของความกว้าง ความยาว ความสูง ไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควรนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 เอกภาพ (Unity)

หมายถึง การออกแบบชิ้นงานให้มีความสัมพันธ์คล้องจองกันต่อเนื่องกันไปทิศทางเดียวกัน ไม่ว่าจะดูส่วนใด ๆ ของชิ้นงานก็สามารถจินตนาการส่วนอื่น ๆ ของชิ้นงานว่าเป็นแบบใดอย่างไรก็คือ การออกแบบที่ไม่เป็นหัวมังกุท้ายมังกุนั่นเอง งานออกแบบนั้นจึงจะก่อให้เกิดความสวยงามตามหลักของศิลปะอย่างสมบูรณ์

สรุปได้ว่า พื้นฐานทางศิลปะทั้ง 6 ประการดังกล่าวข้างต้น นับว่ามีความสำคัญต่อนักออกแบบทุกสาขาที่จะต้องศึกษาให้แตกฉาน เพื่อเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานที่ดีออกสู่สายตาประชาชน โดยข้อเท็จจริงแล้วศิลปะนั้นยากที่จะหามาตรฐานอันใดมาวัดความถูกต้องเหมาะสมได้ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและค่านิยมได้ ศิลปะเป็นศาสตร์ที่ไม่สามารถคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ ฉะนั้นในทางออกที่ดีไม่ควรยึดถือกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดนักเพราะอาจจะถูกบังคับให้อยู่ในขอบเขตหรือวงที่จำกัดเกินไป จะทำให้ไม่สามารถที่จะหนีออกไปจากรูปแบบเดิมที่นักออกแบบรุ่นก่อน ๆ ได้ยึดถือรูปแบบเดิมนี้อีกแล้ว ควรพยายามใช้ความคิดริเริ่มใช้ประสบการณ์ ใช้ความสามารถที่มีอยู่สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และดีกว่า โดยใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นตัววัดความคิดและรูปแบบว่าเหมาะสมหรือไม่ ไม่ควรให้เกิดความยุ่งเหยิงและสับสนซับซ้อนเกินไป ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้นำมาประกอบกัน จึงจะสามารถสร้างสรรค์ความสวยงามให้แก่ชิ้นงานที่จะออกแบบใหม่

2.7 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่ดีย่อมเกิดมาจากการออกแบบที่ดีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ นักออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ในการกำหนด คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ดีเอาไว้ว่า ควรจะมีองค์ประกอบอะไรบ้างแล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาเสนอแนวคิดให้ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมตามหลักการออกแบบ โดยหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นักออกแบบควรคำนึงนั้นมีอยู่ ประการ คือ

2.7.1 หน้าที่ใช้สอย

หน้าที่ใช้สอยถือเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องคำนึงผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย ผลิตภัณฑ์นั้นถือว่าเป็นประโยชน์ใช้สอยดีแต่ถ้าหากผลิตภัณฑ์ใดไม่สามารถสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลิตภัณฑ์นั้นก็ถือว่าไม่มีประโยชน์ใช้สอยไม่ดีเท่าที่ควร

2.7.2 ความปลอดภัย

สิ่งที่อำนวยความสะดวกได้มากเพียงใด ย่อมจะมีโทษเพียงนั้น ผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสะดวกต่าง ๆ มักจะเกิดจากเครื่องจักรกลและเครื่องใช้ไฟฟ้า การออกแบบควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ต้องแสดงเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจนหรือมีคำอธิบายไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7.3 ความแข็งแรง

ส่วนความแข็งแรงของตัวผลิตภัณฑ์เองนั้นขึ้นอยู่กับที่การออกแบบรูปร่างและการเลือกใช้วัสดุ และประกอบกับการศึกษาข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ว่า ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องรับน้ำหนักหรือกระทบ กระแทกอะไรหรือไม่ในขณะที่ใช้งานก็จะต้องทดลองประกอบการออกแบบไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความแข็งแรงของโครงสร้างหรือตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากเลือกใช้ประเภทของวัสดุโครงสร้างที่เหมาะสม แล้วยังต้องคำนึงถึงความประหยัดควบคู่กันไปด้วย

2.7.4 ความสะดวกสบายในการใช้

นักออกแบบต้องศึกษาวิชากายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับสัดส่วน ขนาด และขีดจำกัดที่เหมาะสม สำหรับอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกายของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ทางด้าน ขนาดสัดส่วนมนุษย์ ด้านสรีรศาสตร์ จะทำให้ทราบ ขีดจำกัด ความสามารถของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ใน ร่างกายมนุษย์ เพื่อใช้ประกอบการออกแบบ หรือศึกษาด้านจิตวิทยา ซึ่งความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าว มานี้ จะทำให้นักออกแบบ ออกแบบและกำหนดขนาด ส่วนโค้ง ส่วนเว้า ส่วนตรงส่วนแคบของ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้อย่างพอเหมาะกับร่างกายหรืออวัยวะของมนุษย์ที่ใช้ ก็จะเกิดความสะดวกสบาย ในการใช้การไม่เมื่อยมือหรือเกิดการล้าในขณะที่ใช้ไปนาน ๆ ผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา วิชาดังกล่าว ก็จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ใช้ต้องใช้อวัยวะร่างกายไปสัมผัสเป็นเวลานาน

2.7.5 ความสวยงาม

ผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันนี้ความสวยงามนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ใช้สอย เลย ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจ ส่วนหน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ ต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งคือใช้ไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดข้อบกพร่องในหน้าที่ใช้สอยให้เห็นภายหลัง ผลิตภัณฑ์บางอย่างความสวยงามก็คือ หน้าที่ใช้สอยนั่นเอง เช่นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของขวัญตกแต่ง ต่าง ๆ ซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความสวยงามของผลิตภัณฑ์

2.7.6 ราคาพอสมควร

ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาขายนั้นย่อมต้องมีข้อมูล ด้านผู้บริโภคและการตลาดที่ได้ค้นคว้า และสำรวจแล้ว ผลิตภัณฑ์ย่อมจะต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นคนกลุ่มใด อาชีพฐานะ เป็นอย่างไร มีความต้องการใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เพียงใด นักออกแบบก็จะเป็นผู้กำหนดแบบ ผลิตภัณฑ์ ประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะซื้อได้การจะได้เลือกวิธีการผลิตที่ง่าย รวดเร็ว เหมาะสม

2.7.7 การซ่อมแซมง่าย

หลักการนี้ก็จะใช้กับผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรกล เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ที่มีกลไก

ภายในซัพซ็อน อะไหล่บางชิ้นย่อมต้องมีการเสื่อมสภาพไปตามอายุการใช้งานหรือการใช้งานในทางที่ผิด นักออกแบบย่อมที่จะต้องศึกษาถึงตำแหน่งในการจัดวางกลไกแต่ละชิ้นตลอดจนนอตสกรู เพื่อที่จะได้ออกแบบส่วนของฝาครอบบริเวณต่างๆ ให้สะดวก ในการถอดซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอะไหล่

2.7.8 วัสดุและวิธีผลิต

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตด้วยวัสดุสังเคราะห์ อาจมีกรรมวิธีการเลือกใช้วัสดุและวิธีผลิต ได้หลายแบบ แต่แบบหรือวิธีใดถึงจะเหมาะสมที่สุด ที่จะไม่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณ ฉะนั้น นักออกแบบคงจะต้องศึกษาเรื่องวัสดุและวิธีผลิตให้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะวัสดุจำพวกพลาสติกในแต่ละชนิด จะมีคุณสมบัติทางกายภาพที่ต่างกันออกไป เช่น มีความใส ทนความร้อนผิวมันวาว ทนกรดต่างได้ดี ไม่ลื่น เป็นต้น ก็ต้องเลือกใช้คุณสมบัติดังกล่าวให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่พึงมี

2.7.9 การขนส่ง

นักออกแบบต้องคำนึงถึงการประหยัดค่าขนส่ง การขนส่งสะดวกหรือไม่ ระยะใกล้หรือ ระยะไกลกินเนื้อที่ในการขนส่งมากน้อยเพียงใด การขนส่งทางบกทางน้ำหรือทางอากาศต้องทำการบรรจุหีบห่ออย่างไร ถึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายชำรุด ขนาดของตู้คอนเทนเนอร์บรรจุสินค้าหรือเนื้อที่ที่ใช้ในการขนส่งมีขนาด กว้าง ยาว สูง เท่าไหร่ เป็นต้น

2.8 ขนาดและสัดส่วนของสรีระร่างกายมนุษย์

นักออกแบบปัจจุบันได้พยายามค้นคว้าวิจัยองค์ประกอบต่าง ๆ ในการออกแบบเฟอร์นิเจอร์เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ทั้งในด้านความสะดวกสบายและความงามความสะดวกสบายในการใช้สอยเฟอร์นิเจอร์ขึ้นอยู่กับความมีส่วนสัดส่วนและขนาดของเฟอร์นิเจอร์สัมพันธ์กับขนาดของผู้ใช้ได้อย่างพอเหมาะ จนสามารถที่จะใช้สอยเฟอร์นิเจอร์นั้นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นสุข ส่วนความงามของเฟอร์นิเจอร์ขึ้นอยู่กับรูปร่างที่ได้สัดส่วน มีขนาด สี เส้น ช่องว่าง พื้นผิวสัมพันธ์กลมกลืนจนเกิดคุณภาพและความเป็นเอกภาพที่งดงาม

ในการพัฒนาแบบของเฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ นักออกแบบและช่างทำเฟอร์นิเจอร์มักจะใช้ ส่วนสัดส่วนและขนาดมาตรฐาน 2 ประการ ประการแรก ที่ทำกันทั่วไปมาแต่เดิม คือ การศึกษาเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ที่นิยมใช้กันมาก เช่น เก้าอี้ที่มีขนาดสัดส่วนที่คนส่วนใหญ่สามารถใช้นั่งได้อย่างสบาย ช่างหรือนักออกแบบก็จะใช้ส่วนสัดส่วนนั้นเป็นมาตรฐานในการออกแบบต่อไป หรือประการที่ 2 ผู้ออกแบบพยายามหาความรู้ในส่วนสัดส่วนและขนาดที่สัมพันธ์กับขนาดเฉลี่ยหรือขนาดที่ใช้โดยเฉพาะ แล้วออกแบบพยายามหาความรู้ในส่วนสัดส่วนและขนาดที่สัมพันธ์กับขนาดเฉลี่ยหรือขนาดที่ใช้โดยเฉพาะ แล้วออกแบบรูปร่างลักษณะตามแนวอุดมคติของตน ซึ่งการออกแบบโดยหลักประการที่ 2 นี้จะต้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศึกษาข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องเผชิญมาก แต่ก็จะได้แบบเฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ และประสิทธิภาพในการใช้สอยได้หลายด้าน และสามารถพัฒนาแบบได้แปลกใหม่จากเดิม

ความคิดที่แสดงออกในบทนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวการออกแบบที่จะศึกษาข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ เพื่อศึกษาถึงส่วนสัดส่วนและขนาดของเฟอร์นิเจอร์ที่สัมพันธ์กับขนาดและส่วนสัดส่วนของคนไทยสำหรับใช้เป็นแนวทางออกแบบเพื่อตอบสนองความสุขและความสะดวกสบายในการใช้สอยในด้านต่าง ๆ ตามอุดมการณ์ที่คาดหวังไว้

วิธีการวัดส่วนสัดส่วนของมนุษย์

Diirer ได้ค้นพบวิธีการวัดส่วนสัดส่วนของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเห็นพ้องต้องกันทั่วไป โดยเขาเริ่มวัดความสูงของร่างกายมนุษย์และกำหนดส่วนย่อยไว้ดังต่อไปนี้

$\frac{1}{2}$ ของความสูงทั้งหมด = ครึ่งหนึ่งของร่างกายวัดจากต้นขาหรือขาหนีบขึ้นไปถึง ศีรษะส่วนบน

$\frac{1}{4}$ ของความสูงทั้งหมด = ความยาวของขาวัดจากข้อเท้าถึงหัวเข่าและจากปลายคาง ถึงสะดือ

$\frac{1}{6}$ ของความสูงทั้งหมด = ความยาวของเท้า

$\frac{1}{8}$ ของความสูงทั้งหมด = ความยาวของศีรษะส่วนบนถึงปลายคาง และจาก ปลายคางถึงราวนม

$\frac{1}{10}$ ของความสูงทั้งหมด = ความสูงและความกว้างของใบหน้ารวมถึงหูด้วยและ ความยาวของมือถึงข้อมือ

$\frac{1}{12}$ ของความสูงทั้งหมด = ความกว้างของใบหน้าวัดจากปลายจมูกส่วนล่างสุด

และในการแบ่งสัดส่วนของมนุษย์นั้นแบ่งเป็นส่วนย่อยได้ $\frac{1}{40}$ ของความสูงทั้งหมดของร่างกาย

ในระยะหลังนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันได้ช่วยทำการศึกษาพื้นฐานเรื่องนี้ให้มีความชัดเจนขึ้น โดยการวิจัยเปรียบเทียบขนาดสัดส่วนของมนุษย์ แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจนัก จนกระทั่งหลังจาก Moessel ทำการตรวจสอบและให้การสนับสนุน

ในปี ค.ศ. 1945 Le Modulor ได้วางแผนโครงการศึกษาเรื่องสัดส่วนของมนุษย์ โดยเริ่มวัดความสูงทั้งหมดของมนุษย์เฉลี่ย 1.829 เมตร และวัดความสูงถึงสะดือ 1.130 เมตร เริ่มต้นจากแบ่งส่วนย่อยของร่างกายมนุษย์เหมือนกับ Diirer และ Le Corbusier สถาปนิกชาวฝรั่งเศสได้พัฒนาเรื่องสัดส่วนต่าง ๆ นำไปใช้กับงานการสร้าง โดยศึกษาหาค่าเฉลี่ยความสูงทั้งหมดของผู้ชายชาวยุโรป สูง = 1.75 เมตร หรือขนาดความสูง 5 ฟุต 9 นิ้ว และต่อมาได้มีการเทียบวัดความยาวระบบ เมตริกกับระบบอังกฤษ โดยให้ 254 มิลลิเมตร = 10 นิ้ว ด้วยเหตุนี้เพื่อให้มีความสัมพันธ์ในด้านการวัดที่เป็นมาตรฐานเหมือนกัน ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1947 Corbusier ได้กลับมาใช้ความสูงเฉลี่ยของคนตามมาตรฐานชาวอังกฤษที่ได้ทำไว้ คือ 1.829 เมตร และได้แบ่งส่วนย่อยต่าง ๆ ของส่วนสัดส่วนร่างกายมนุษย์ไว้เป็นข้อมูลสำหรับคนรุ่นหลังไว้ศึกษาและวิจัยต่อไปในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับขนาดส่วนสัดของคนไทยนั้นหากต้องการทราบรายละเอียดขอเสนอแนะให้ไปหาข้อมูลได้ที่สภาวิจัยแห่งชาติได้ ดังตารางที่ 2.1 ใช้สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการออกแบบ

ตารางที่ 2.1 พัฒนาการทางร่างกายของนักเรียนไทยอายุ 3 – 24 ปี

อายุ	ความสูงเป็นเซนติเมตรและนิ้ว				น้ำหนักเป็นกิโลกรัม	
	ชาย		หญิง		ชาย	หญิง
	เซนติเมตร	นิ้ว	เซนติเมตร	นิ้ว		
3	95.00	38.00	95.00	38.00	14.90	14.10
4	98.85	39.54	98.85	39.54	15.30	14.70
5	103.00	41.20	103.00	41.20	16.05	15.50
6	107.40	44.72	107.40	42.96	17.00	16.60
7	111.80	44.64	111.80	44.72	18.30	17.95
8	116.60	48.48	116.60	46.64	19.90	19.69
9	121.20	50.24	121.20	48.48	21.70	21.60
10	125.60	51.96	126.20	50.48	26.60	24.00
11	129.90	53.72	131.50	52.60	25.85	26.75
12	134.30	55.0	137.00	54.80	28.40	30.20
13	139.20	58.00	142.90	57.16	31.40	34.45
14	145.00	60.64	150.50	57.16	36.00	39.50
15	151.60	62.80	151.60	60.20	41.00	42.80
16	157.00	64.08	152.00	60.64	54.58	44.75
17	160.20	64.72	152.20	60.80	49.20	45.85
18	161.80	64.92	152.20	60.88	51.10	46.60
19	162.30	64.92	152.20	60.88	52.80	47.00
20	162.30	64.92	152.20	60.88	52.85	47.30
21	162.30	64.92	152.20	60.88	53.10	47.60
22	162.30	64.92	152.20	60.88	53.30	47.95
23	162.30	64.92	152.20	60.88	53.60	48.20
24	162.30	64.92	152.20	60.88	53.80	48.50

ที่มา : จากรายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางกายภาพของนักเรียนไทยอายุ 3 – 24 ปี ของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสูงของเก้าอี้

ขนาดความสูงสัมพันธ์กับส่วนสัดของผู้ใช้ ขนาดความสูงที่พอเหมาะ คือ นั่งแล้วเท้าวางราบบนพื้นได้พอดีและสบาย

พนักพิงหลัง

ควรมีเบาะสำหรับรับแผ่นหลังและพนักควรจะเอียงไปด้านหลังเล็กน้อย เพื่อที่จะได้นั่งพิงได้สบาย

มุมเอียงของที่นั่ง

เก้าอีนั่งทำงานแผ่นพื้นนั่งจะเอียงลงเพียงเล็กน้อย และพนักงานพิงหลังก็จะเอียงไปด้านหลังเช่นเดียวกัน เพื่อให้การนั่งกระชับมั่นคงและพิงพนักได้อย่างสบาย

ตารางที่ 2.2 ขนาดเฉลี่ยของร่างกายมนุษย์สำหรับใช้ในการออกแบบเก้าอี้

	Weight		A		B		C		D		E		F		G	
	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg
Men	215.	97.7	473	120.	61.3	155.	74.3	188.	34.4	87.4	34.1	86.5	7.5	19.1	39.0	99.0
Women	165.	74.9	42.8	108.	55.7	141.	68.0	17.8	31.7	80.6	34.3	79.6	5.9	14.9	36.0	91.5
	H	I	J	K	L	M	N	O								
	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg	in	kg
Men	23.7	21.4	18.8	47.8	21.7	55.1	25.7	65.4	20.8	52.9	11.7	29.7	27.4	69.6	16.6	42.2
Women	160.3	54.3	17.4	44.2	20.7	52.7	24.4	62.0	18.4	46.8	10.7	27.1	24.8	63.1	16.4	41.6

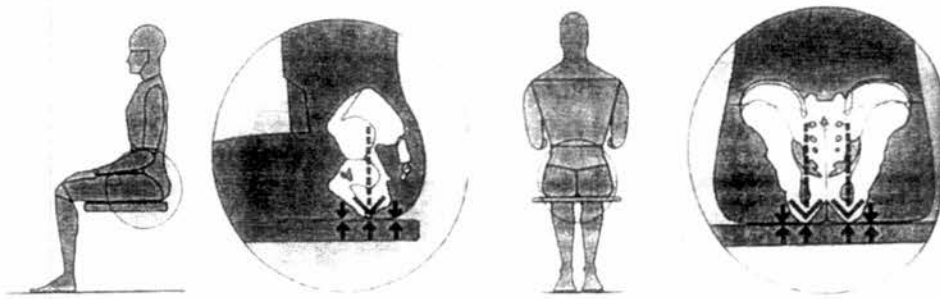
ตารางที่ 2.3 ความสูงของเก้าอี้สำหรับชายและหญิงไทยขนาดส่วนสัดตามอายุและเพศ (ในกรณีที่ผู้นั่งสวมรองเท้าควรเพิ่มความสูงของรองเท้าด้วย)

อายุ	18 - 79	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 - 47	75 - 79
ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี
ชาย	15.5 นิ้ว	16.0 นิ้ว	16.0 นิ้ว	15.6 นิ้ว	15.3 นิ้ว	15.2 นิ้ว	15.2 นิ้ว	15.2 นิ้ว
หญิง	14.0 นิ้ว	14.2 นิ้ว	14.1 นิ้ว	14.0 นิ้ว	13.8 นิ้ว	13.6 นิ้ว	13.9 นิ้ว	13.8 นิ้ว

การนั่งของมนุษย์

ในการนั่งของมนุษย์น้ำหนักประมาณ 75 % ได้วางลงพื้นที่ 4 ตารางนิ้ว หรือ 26 ตารางเซนติเมตร ดังรูป ได้แสดงการวางน้ำหนักตัวของมนุษย์ลงที่พื้นที่รองรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.38 การถ่ายน้ำหนักลงบนพื้นที่นั่ง

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65

จากข้อมูลการวางน้ำหนักลงบนพื้นที่นั่งเป็นที่มาของการออกแบบที่นั่งสามารถรองรับน้ำหนักได้อย่างเหมาะสมแสดงถึงแรงโน้มถ่วงที่ร่างกายมนุษย์ปล่อยลงบนที่นั่ง

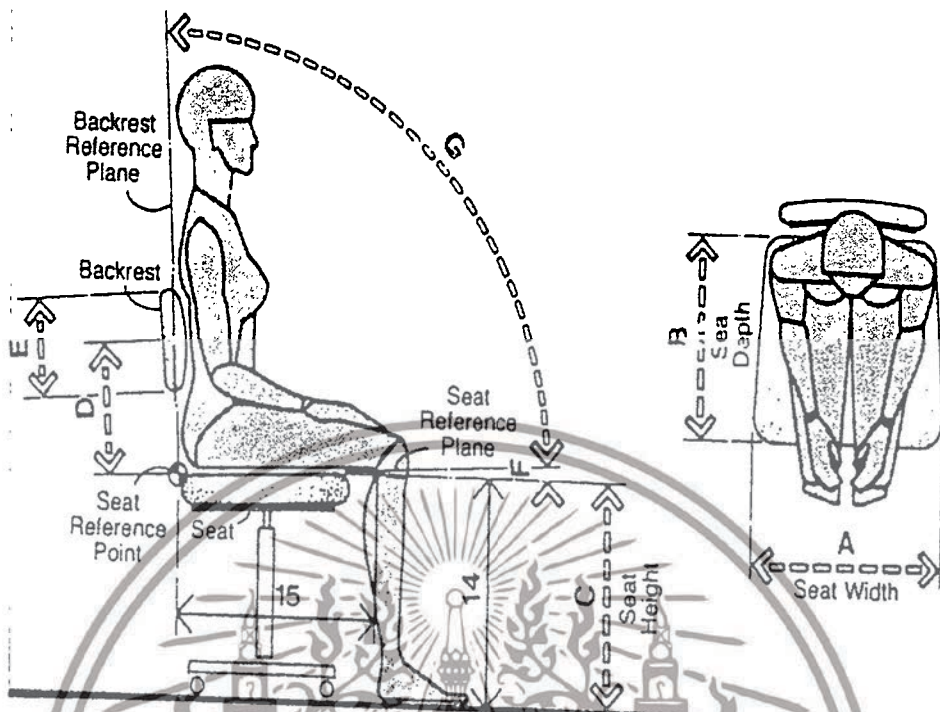
ภาพที่ 2.39 แรงโน้มถ่วงที่ร่างกายมนุษย์ปล่อยลงบนที่นั่ง

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65

ตารางที่ 2.4 : ขนาดส่วนสัดของมนุษย์ที่จำเป็นสำหรับกรออกแบบเก้าอี้

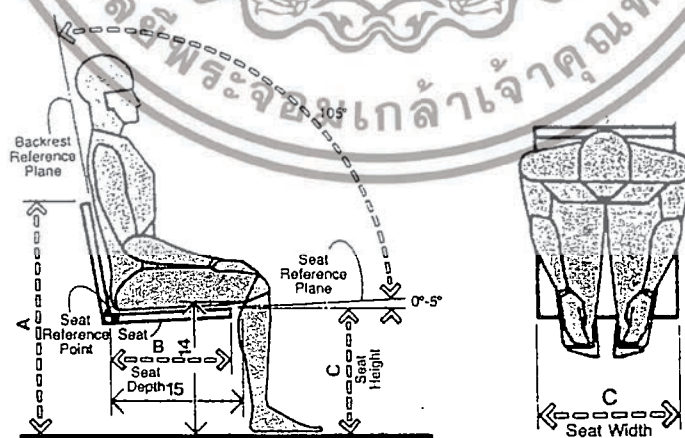
หน่วยการวัด	ชาย	หญิง
	cm	cm
A	49.0	44.5
B	54.9	53.3
C	29.5	27.9
D	63.5	63.5
E	93.0	88.1
F	50.5	49.0
G	40.4	43.4
H	48.3	48.3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.40 เก้าอี้ทำงานหรือเก้าอี้ของเลขานุการ

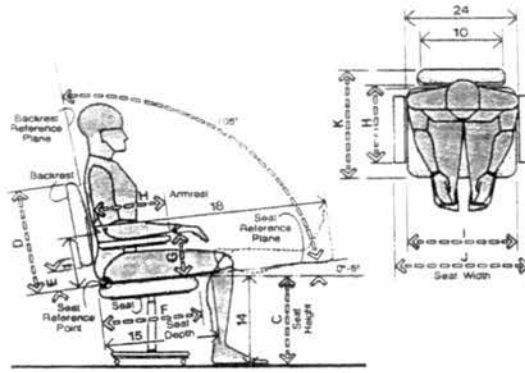
ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

ภาพที่ 2.41 เก้าอี้ทั่วไป

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.42 เก้าอี้ผู้บริหารธุรกิจ

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

ภาพที่ 2.43 เก้าอี้ห้องสภาย

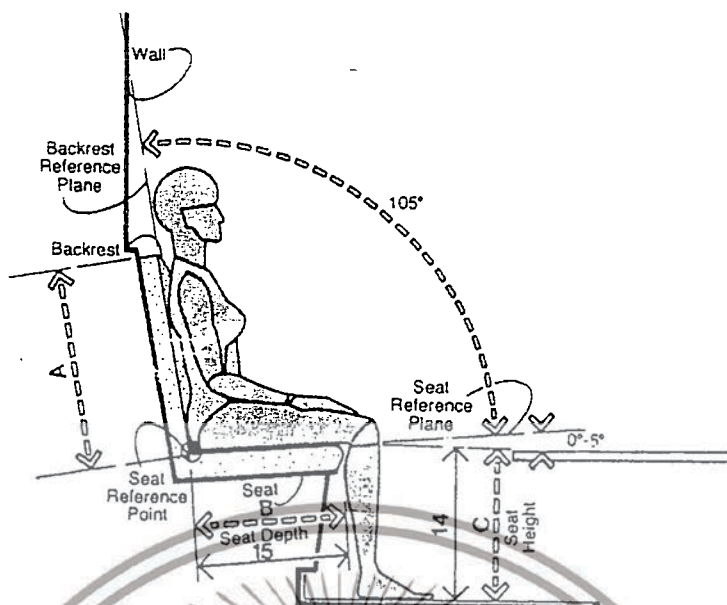
ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

	ก	cm
A	16-17	40.6-43.2
B	8.5-9	21.6-22.9
C	10-12	25.4-30.5
D	16.5-17.5	41.9-44.5
E	18-24	45.7-61.0
F	6-9	15.2-22.9
G	10 adjust	25.4 adjust
H	15.5-16	39.4-40.6
I	12 max	30.5 max
J	30 adjust	76.2 adjust
K	15	38.1
L	12-14	30.5-35.5

ภาพที่ 2.44 เก้าอี้เขียนแบบ/มานั่งคนเดียว

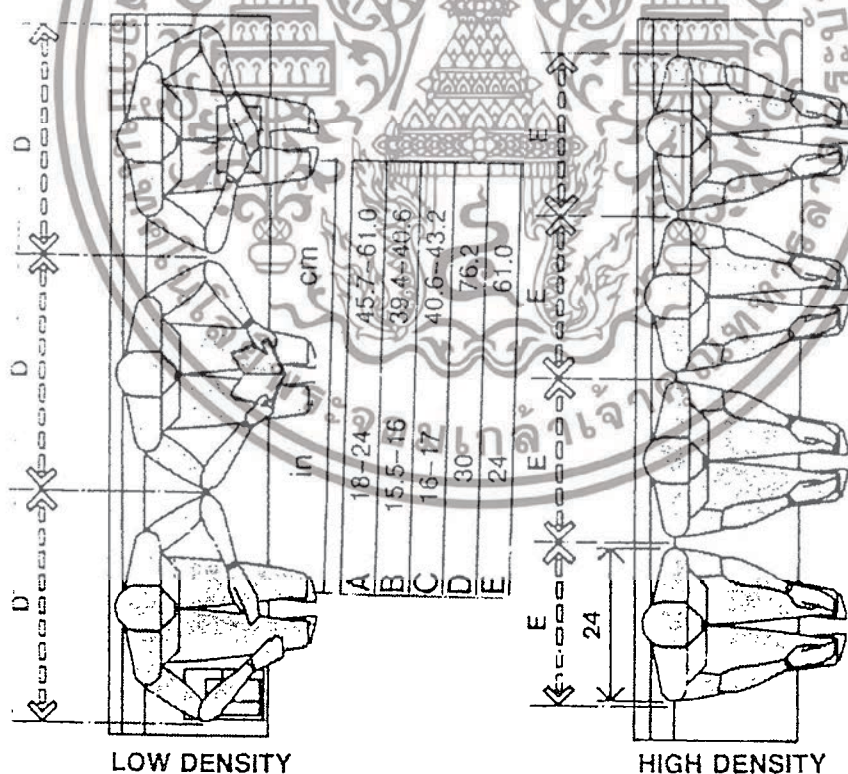
ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.45 เก้าอี้รับประทานอาหารติดผนัง

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

ภาพที่ 2.46 เก้าอี้รับประทานอาหาร

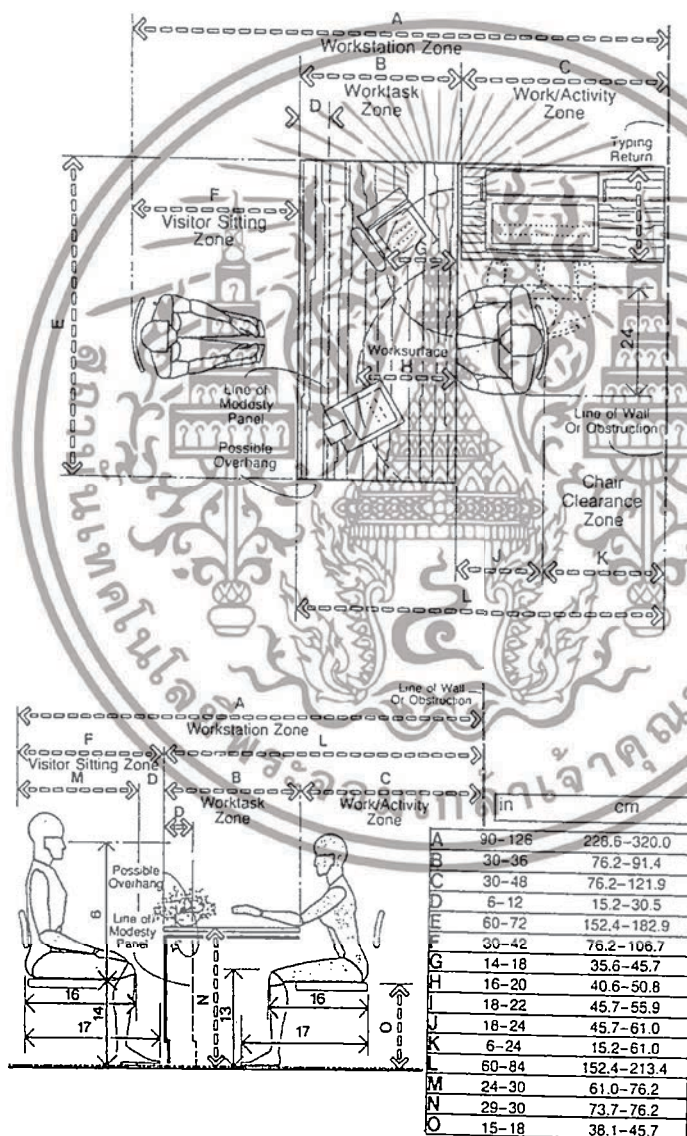
ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.5 ขนาดความสูงเฉลี่ยของโต๊ะและเก้าอี้

อายุ	ความสูงเฉลี่ย (นิ้ว)	ความสูงโต๊ะ (นิ้ว)	ความสูงเก้าอี้ (นิ้ว)
5 ปี	40 นิ้ว	22 นิ้ว	11.6 นิ้ว
7 ปี	43 นิ้ว	22.4 – 24.4 นิ้ว	12.0 – 13.6 นิ้ว
13 ปี	55 นิ้ว	24.8 – 26.0 นิ้ว	14.0 – 14.8 นิ้ว
15 ปี	60 นิ้ว	27.2 – 29.2 นิ้ว	15.6 – 16.4 นิ้ว
19 ปี	63 นิ้ว	27.3 – 28.0 นิ้ว	16.0 นิ้ว

โต๊ะและเก้าอี้ในสำนักงานทั่วไป

ภาพที่ 2.47 แผนกต้อนรับและผู้มาติดต่อ

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

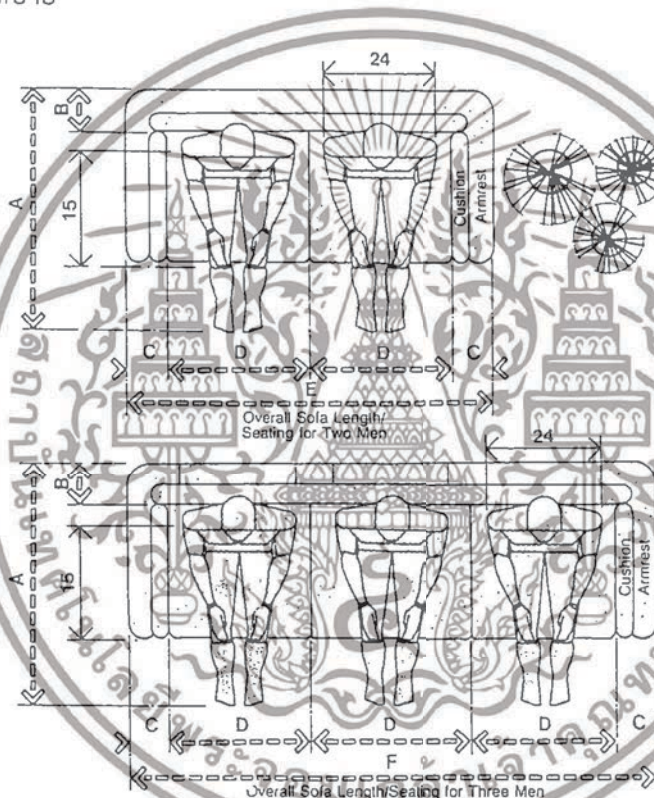
วิเคราะห์ส่วนสัดและขนาดของเก้าอี้รับแขกสำหรับมาตรฐานของคนไทย

ที่นั่ง แผ่นพนักนั่งควรเอียงลงเล็กน้อยเพื่อตัวของผู้นั่งสามารถพิงกับเบาะพนักหลังได้อย่างมั่นคงและสบาย

ความสูง ที่นั่งของเก้าอี้จะเตี้ยกว่าเก้าอี้ธรรมดาเพื่อสำหรับนั่งพักผ่อนได้ และเก้าอี้เตี้ยที่

จะลึกมากขึ้น เมื่อนั่งแล้วขอบนอกของเบาะจะห่างจากขาพับเพียงเล็กน้อย และผู้นั่งเมื่อนั่งพิงเบาะอย่างสบายแล้ว สามารถยื่นเท้าออกไปข้างหน้าเล็กน้อยและวางฝ่าเท้าขนาดลงกับพื้นได้อย่างสบาย

ที่พิงหลัง ที่พิงจะเอียงไปด้านหลังเล็กน้อย เพื่อให้ผู้นั่งสามารถนั่งพิงหลัง สามารถวางฝ่ามือบนเข้าได้อย่างสบาย

	in	cm
A	42-48	106.7-121.9
B	6-9	15.2-22.9
C	3-6	7.6-15.2
D	28	71.1
E	62-68	157.5-172.7
F	90-96	228.6-243.8
G	40-46	101.6-116.8
H	26	66.0
I	58-64	147.3-162.6
J	84-90	213.4-228.6

ภาพที่ 2.48 ส่วนสัดและขนาดของเก้าอี้รับแขก

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ขนาดและส่วนสัดของโต๊ะรับประทานอาหารสำหรับมาตรฐานของคนไทย

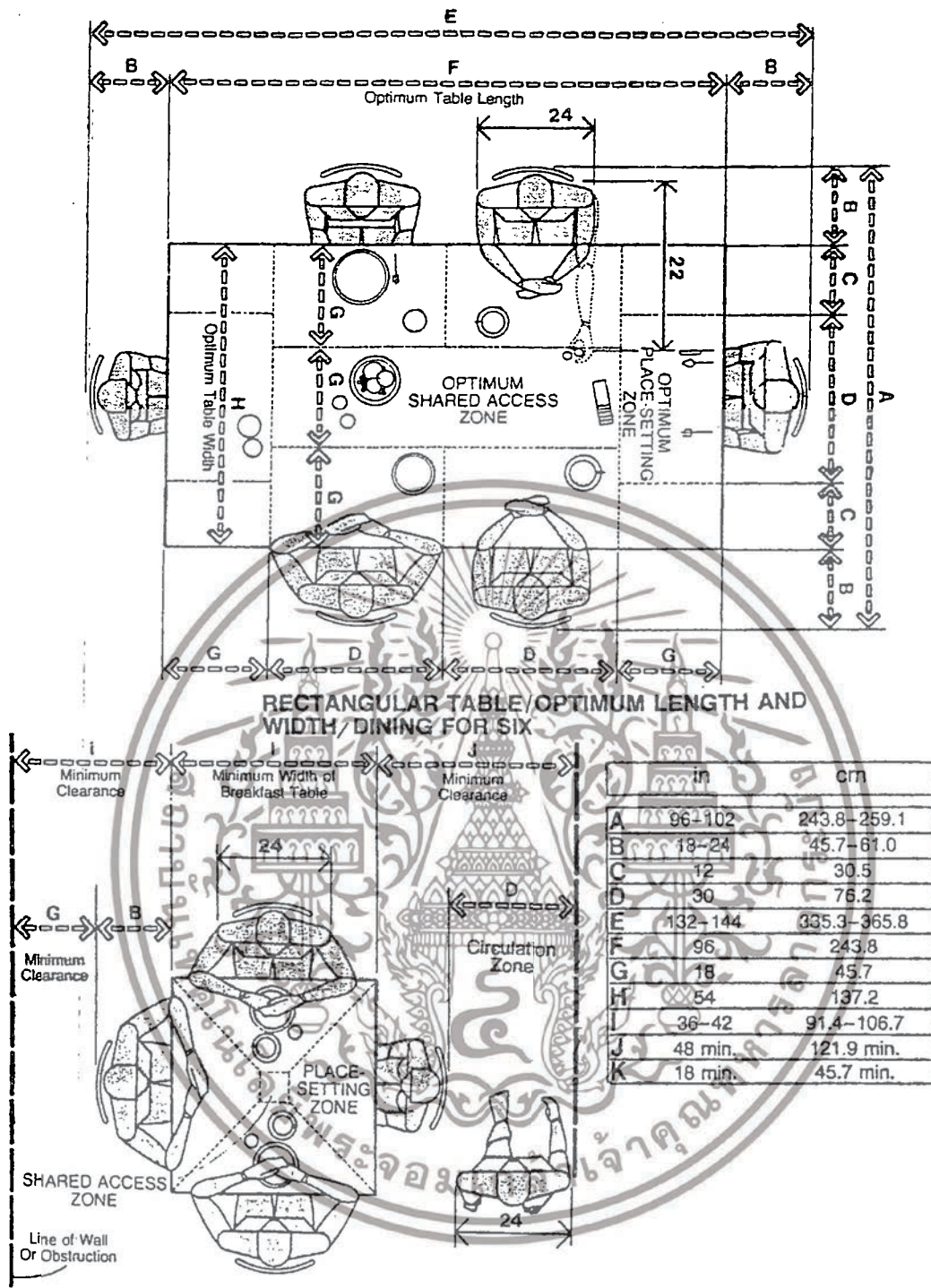
รูปร่างและส่วนสัดของโต๊ะรับประทานอาหารมักนิยมใช้รูปร่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสและรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า นอกจากนั้นก็ใช้รูปร่างเป็นทรงกลมด้วยเหมือนกัน ส่วนสัดของโต๊ะรับประทานอาหารขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้ ถ้าเป็นโต๊ะสี่เหลี่ยมจัตุรัสจะมีขนาดด้านละ 32 นิ้ว และถ้าเป็นโต๊ะสี่เหลี่ยมผืนผ้าจะมีขนาดกว้าง 32 - 36 นิ้ว ความยาวแล้วแต่จำนวนของผู้นั่งสำหรับโต๊ะรับประทานอาหารที่เป็นทรงกลม ขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางขึ้นอยู่กับจำนวนของผู้ใช้ ถ้ารับประทานอาหาร 2 คนถ้ามีผู้นั่ง 4 คน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 36 นิ้ว ถ้ามีผู้นั่ง 6 คน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 48 นิ้ว เป็นต้น ซึ่งขนาดที่กล่าวนี้มีส่วนสัดกำหนดพอเหมาะ ความสูงของโต๊ะรับประทานอาหารขนาดความสูงสัมพันธ์กับผู้ใช้ เมื่อยืนขึ้นเหยียดแขนออกแล้วสามารถวางฝ่ามือทาบลงบนพื้นโต๊ะได้อย่างสบายสำหรับผู้นั่ง ผู้นั่งสามารถวางศอกลงบนโต๊ะและใช้ฝ่าเท้ายันคางได้พอดี โดยทั่วไปความสูงเฉลี่ยของโต๊ะสำหรับมาตรฐานของคนไทย คือ 28 นิ้ว

ภาพที่ 2.49 ขนาดส่วนสัดและพื้นที่โต๊ะ

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

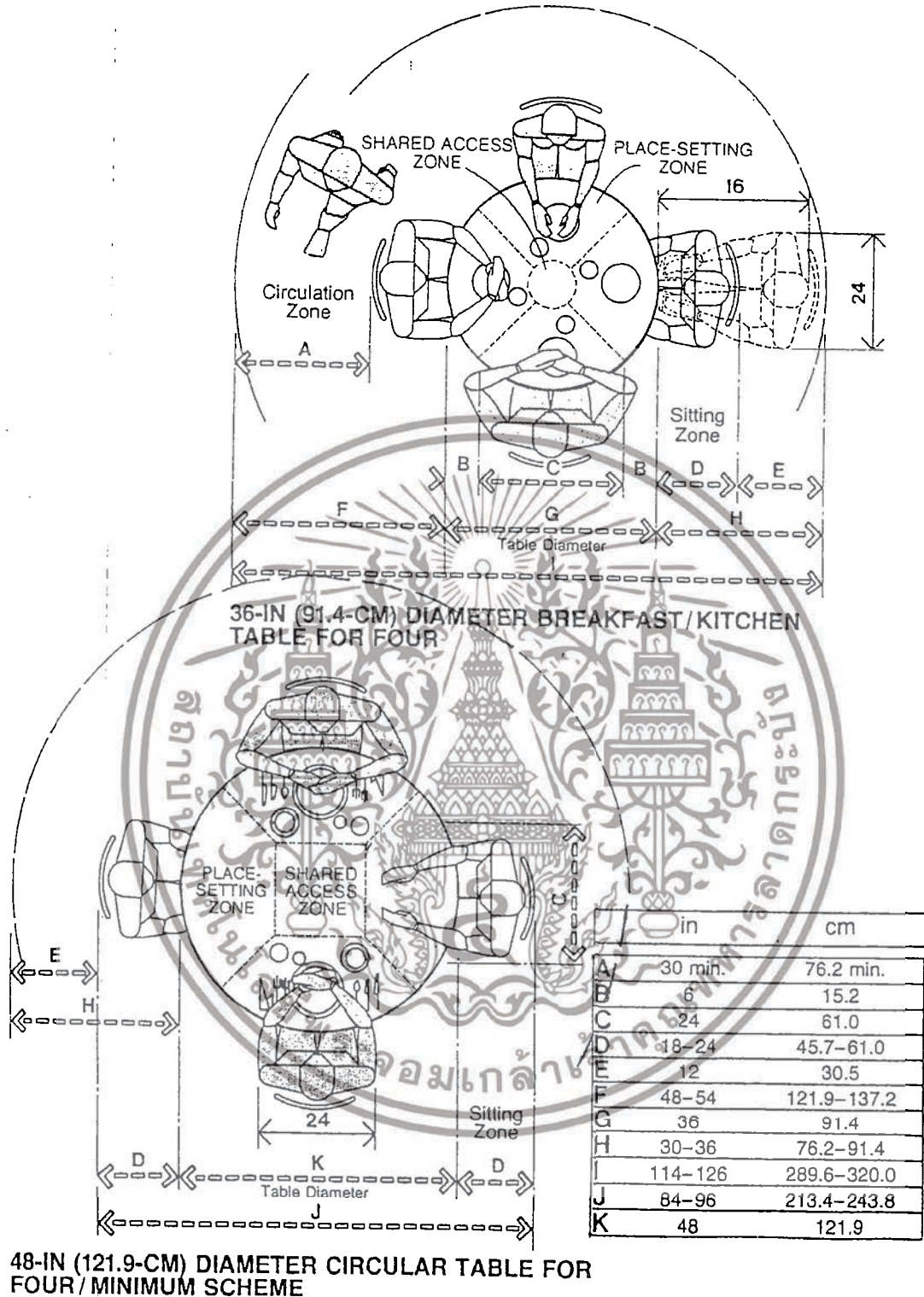

BREAKFAST / KITCHEN TABLE FOR FOUR

ภาพที่ 2.50 ขนาดส่วนสัดส่วนพื้นที่โต๊ะอาหาร

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.51 ขนาดส่วนสัดส่วนโต๊ะอาหารชนิดกลม

ที่มา : อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2539 : 65.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงส่วนตัดคู่เก็บของในห้องครัวเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใช้

ครุภัณฑ์สำหรับห้องครัวและห้องเตรียมอาหารจะมีตู้สำหรับเก็บอุปกรณ์ ถ้วย ชาม จาน และเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกมาก ลักษณะแบบของตู้จึงมีทั้งแบบเป็นตู้เตี้ยตั้งกับพื้น สำหรับเป็นตู้และโต๊ะทำงาน เช่น อ่างล้างมือ นอกจากนี้ก็เป็นตู้ที่ติดตั้งอยู่สูงระดับหน้าสำหรับเก็บของและอุปกรณ์เบ็ดเตล็ด

มาตรฐานทั่วไปสำหรับคนไทย ความสูง 52 นิ้ว และความลึก 15 – 21 นิ้ว ขนาดอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามขนาดของอุปกรณ์ที่ใช้

ขนาดความสูงของตู้ชนิดเตี้ยตั้งกับพื้นหรืออ่างล้างมือ

ควรมีความสูงขนาดที่ผู้ใช้ยืนห่างจากตู้เล็กน้อย ยืนตัวตรงแล้วเหยียดช่วงแขนออกไปพร้อมกับวางมือบนพื้นบนตู้ได้กำลังสบาย

ขนาดความสูงของตู้เก็บของชนิดแขวน

ความสูงของตู้จะอยู่ต่ำกว่าระดับสายตา ขนาดพอเหมาะ คือ ขอบบนของตู้จะอยู่ระดับคางของผู้ใช้ คือ สามารถที่จะหยิบของในตู้ได้สะดวกและยกน้ำหนักได้มาก

2.9 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสี และการทำสีเฟอร์นิเจอร์

2.9.1 นิยามและองค์ประกอบของสี

1. สี (Paint) หมายถึง สารที่มีส่วนผสมของสี สิ่งนำสี และวัตถุอื่นที่เป็นของเหลว
2. ผงสี (Pigment) ของแข็งที่เป็นผงละเอียด สำหรับทำสี เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดสีและความทึบแสง ผงสีจะต้องไม่ละลายในสิ่งนำสี
3. สิ่งนำสี (Vehicle) ส่วนที่เป็นของเหลวสี อันประกอบด้วย เรซิน และสารตัวทำละลาย
4. ไบน์เดอร์ (Binder) หรือเรซิน คือ ส่วนประกอบที่ไม่ระเหยของสิ่งนำสี ทำหน้าที่ยึดประสานอนุภาคของผงสีเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นฟิล์มสีติดแน่นกับพื้นผิว
5. สารปรุงแต่ง สารแต่งเติม หรือสารเพิ่มคุณภาพ ทำหน้าที่ปรับปรุงคุณภาพของสี เช่น สารกันบูด สารป้องกันการขึ้นรา สารควบคุมระยะเวลาแห้งตัวของสี

2.9.2 การแห้งของสี

1. การแห้งโดยการระเหยของสารตัวทำละลาย โดยไม่มีปฏิกิริยาเคมีใด ๆ มาเกี่ยวข้อง เพราะเรซินที่ใช้อยู่ในสภาพของแข็งเพียงนำมาทำลายให้เป็นของเหลวเพื่อใช้งานเท่านั้น เช่น แล็กเกอร์ ยางสังเคราะห์ เป็นต้น

2. การแห้งโดยการทำปฏิกิริยาเคมีกับออกซิเจนในอากาศ เช่น พลาสติกน้ำมันที่ทำจากแอลคิลเรซินซึ่งเป็นของเหลว ต้องมีการรวมตัวกับออกซิเจนในอากาศ เพื่อเพิ่มน้ำหนักโมเลกุลให้แปรสภาพเป็นของแข็งซึ่งใช้เวลาานกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การแห้งโดยการทำปฏิกิริยาเคมีของสาร 2 ชนิด ซึ่งจะบรรจุแยกกัน เมื่อต้องการใช้งานจึงนำเอาสารทั้ง 2 มารวมกัน และต้องใช้ให้หมดภาพในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะแห้งแข็งในกระป๋องจนใช้งานไม่ได้

2.9.3 การแบ่งประเภทของสี

แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.9.3.1 แบ่งประเภทตามการระเหยหรือการแห้งของสี

1. สีแห้งเร็ว ใช้เวลา 10 – 15 นาที การแห้งจะแห้งจากข้างนอก สีชนิดนี้ถ้าต้องการใช้ขึ้นเงาต้องขัด

2. สีแห้งช้า จะแห้งโดยการระเหยและการอบ ใช้เวลา 18 – 24 ชั่วโมง เมื่อแห้งจะเงางามไม่ต้องขัด

2.9.3.2 แบ่งประเภทตามงาน

1. สีสำหรับตกแต่งอาคารบ้านเรือนและงานเฟอร์นิเจอร์ เช่น สีพลาสติก ใช้ทาผนังปูน ฝ้า เพดาน สีน้ำมันใช้ทาประตูหน้าต่าง ส่วนที่เป็นเหล็ก

2. สีสำหรับพ่นรถยนต์ เช่น สีแล็กเกอร์ ส่วนใหญ่จะใช้สีแล็กเกอร์อีนาเมล ใช้พ่นรถยนต์ และเครื่องจักร

3. สีสำหรับงานอุตสาหกรรม ใช้พ่นอุปกรณ์ในโรงงาน เช่น ตู้เย็น ตู้เก็บเอกสาร ส่วนใหญ่จะใช้สีเคลือบ โดยนำไปอบที่อุณหภูมิ 130 – 160 °C

4. สีที่ทนต่อความร้อนและการกัดกร่อน ส่วนใหญ่ใช้สีอะลูมิเนียม ทาท่อส่งน้ำมัน ท่อน้ำร้อน นอกจากนี้ยังเป็นสีที่ทากันเรือ

2.9.4 ชนิดและการเลือกใช้สี

ต้องเลือกสีให้เหมาะสมกับสภาพของงาน โดยสีมีอยู่ 4 ชนิด ดังนี้

1. สีน้ำมัน (Oil Paint) ประกอบด้วย ผงสี ตัวประสาน ตัวทำละลาย สารปรุงแต่งตัวประสานใช้น้ำมันชักแห้ง ตัวทำละลายใช้น้ำมันสน สีน้ำมันมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด ได้แก่

- สีรองพื้น หรือสีไพเมอร์ (Primer Paint) ใช้สำหรับทาพื้นผิววัสดุงานเพื่อป้องกันสนิมก่อนที่จะทาสีจริง

- สีอะลูมิเนียม (Aluminium Paint) มีคุณสมบัติในการสะท้อนแสง นิยมทาที่ท่อน้ำร้อนและท่ออากาศร้อน เพื่อไม่ให้ของเหลวที่อยู่ภายในท่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ

- สีทากันเรือ ได้จากตะกั่วแดงหรือตะกั่วเหลือง ใช้สำหรับทากันเรือ เพื่อป้องกันการกัดกร่อนของน้ำทะเลและป้องกันตัวเพรียง

- สียาง (Bituminous Paint) สีนี้ทำด้วยยางเหมือนน้ำยาง ใช้ทาโลหะและผนังตึกได้ดีมาก ติดแน่นทนทาน ใช้งานได้ดี แต่สีดำเป็นสีที่ทิ้งรังเกียจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สีเคลือบ (Enamel Paint) ประกอบด้วย ผงสี สารปรุงแต่ง ตัวประสานและตัวทำละลาย ตัวประสานจะใช้น้ำมันวานิชจากธรรมชาติ ตัวทำละลายใช้น้ำมันสนสีเคลือบอีกชนิดหนึ่ง ตัวประสานใช้น้ำมันวานิช

3. สีแล็กเกอร์ (Lacquer Paint) ประกอบไปด้วย ผงสี สารปรุงแต่ง ตัวประสาน และตัวทำละลาย ตัวประสานใช้ในโตรเจน เซลลูโลส ตัวทำละลายใช้ทินเนอร์

4. สีพลาสติกหรือสีน้ำ (Emulsion Paint) ประกอบด้วย ผงสี สารปรุงแต่งตัวประสาน ใช้กาวลาเท็กซ์ หรือกาว PVA ตัวทำละลายใช้น้ำ

2.9.5 การเตรียมพื้นผิวก่อนการทำสี

การเตรียมพื้นผิวก่อนการทำสี อาจแบ่งตามประเภทของวัสดุ ดังนี้
การเตรียมพื้นผิวเหล็ก แบ่งเป็น

1. Hand Clean Steel การทำความสะอาดด้วยมือ คือ การขัดด้วยแปรงลวด กระจาดทราย เหมาะสำหรับสีประเภทน้ำมันธรรมดา เพราะอัตราการแห้งช้ากว่า สามารถแทรกซึมเข้าไปในเนื้อโลหะได้ดีกว่า

2. Blast Clean Steel การทำพื้นผิวโดยการพ่นทราย โลหะแข็งมีคมด้วยความแรงสูงจนเนื้อโลหะสีกร่อนออกมา เป็นวิธีทำความสะอาดพื้นผิวเหล็กที่ได้ผลดีที่สุด เพราะสนิมเหล็กจะหลุดออกมาหมดจนเห็นเนื้อเหล็กขาว เหมาะกับสีประเภททนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ เพราะป้องกันการกัดกร่อนของดินฟ้าอากาศได้ดี แต่การแทรกซึมเข้าเนื้อโลหะไม่ดีนัก

การเตรียมพื้นผิวที่ไม่ใช่โลหะ พื้นผิวชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โลหะจะต้องทำความสะอาดด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จนแน่ใจว่าปราศจากคราบไขมัน ในกรณีที่ทาทับสีเก่าต้องขูดสีเก่าทิ้งเสียก่อน แล้วจึงทาสีรองพื้น เช่น พื้นผิวของไม้ ให้ขัดด้วยกระจาดทรายหยาบและละเอียดไปผิวให้เรียบ และเช็ดให้สะอาดก่อนทำสี

2.9.6 การโป้ว

แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ งานโป้วภายใน และงานโป้วภายนอก การผสมสีโป้ว การผสมสีโป้วมีอยู่ 3 วิธี คือ

1. เลือดหมูผสมกับปูนขาว โดยเอาปูนขาวอย่างดีที่สุดที่ร่อนแล้วผสมกับเลือดหมูบดและบีให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียวกันส่วนผสมนั้นจะกลายเป็นสีสีขาวอ่อน

2. เนื้อสีผสมกับดินสอพอง นำเนื้อสีที่ผสมแล้วผสมกับดินสอพอง (ดินสอพองที่ใช้ต้องจุ่มน้ำให้ดินสอพองอิมตัวเสียก่อน เพื่อให้ดินสอพองนั้นจะได้สะดวกในการผสมกับเนื้อสี) ขณะผสมต้องผสมให้เข้ากันจนดูเหนียว หากผสมอย่างหนึ่งอย่างใดมากเกินไปจะทำให้โป้วไม่ติด

3. ใช้เนื้อสีแต่อย่างเดียว ต้องใช้เนื้อสีชนิดที่หนึ่งที่ยังไม่ได้ผสมกับน้ำมันลินสีดเท่านั้นใช้กับงานโป้วประตูหน้าต่างหรืองานที่ต้องการความประณีต วิธีการโป้ว จะต้องโป้วสีส่วนที่แตกร้าของเนื้อไม้ รอยตะปู หรือรอยชำรุดต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้หัวการโป๊วจะต้องอุดโป๊วให้แน่นในรอยแตกร้าว เมื่อโป๊วที่ใดที่หนึ่งไปแล้ว อย่าให้สีที่โป๊วติดอยู่ตามผิวไม้หากติดหรือล้นออกมาจะต้องขูดออกให้หมด ให้เสมอกับผิวไม้

เมื่อได้ปรับพื้นผิวของวัตถุที่จะโป๊วเรียบร้อยแล้ว ต้องใช้สีโป๊วอุดด้วยเหล็กโป๊วเป็นแนวขวางกันให้แน่นและเรียบ 2 ครั้ง สำหรับไม้ต้องลากเหล็กโป๊วตามแนวไม้หนึ่งครั้ง และขวางแนวไม้อีกหนึ่งครั้งให้เรียบแน่นโดยทั่วกัน แล้วขูดสีโป๊วที่เหลือออก

- การเลือกใช้ประเภทของสีโป๊ว
- สำหรับเซลแล็กและแล็กเกอร์นิยมใช้ดินสอพองละลายน้ำเหลว ๆ
- สำหรับน้ำมันวานิช สีน้ำ ใช้สีโป๊วอย่างธรรมดา เช่น สังกะสี หรือตะกั่วออกไซด์ หรือสีโป๊วอย่างอื่น แต่ถ้าเป็นน้ำใช้สังกะสีออกไซด์ผสมกับน้ำกาวก็ได้

2.9.7 หลักการทำสี

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

สีรองพื้น (Prime Coat) คือ สีชั้นแรกที่ทาที่พื้นผิว เพื่อป้องกันสภาวะแวดล้อมภายนอกทำปฏิกิริยากับพื้นผิว เช่น สีรองพื้นกันสนิม และป้องกันสารเคมีจากพื้นผิวภายในออกฤทธิ์กับสีทับหน้า เช่น สีรองพื้นปูนกันด่าง หรือสีรองพื้นไม้อะลูมิเนียมป้องกันการซึมของยางไม้

สีรองสุดท้าย (Under Coat) คือ สีที่อยู่ชั้นล่างก่อนทาสีทับหน้า หน้าที่เพิ่มการยึดเกาะระหว่างสีรองพื้นกับสีทับหน้า เพิ่มการปิดบังพื้นผิว และทำให้สีทับหน้าดูสวยงามและเรียบมัน

สีทับหน้า (Too Coat) คือ สีที่ทำหน้าที่ให้ความคงทนถาวรต่อสภาวะดินฟ้าอากาศและความสวยงามเป็นหลัก

2.9.8 การทำสีแบบต่าง ๆ ในงานเฟอร์นิเจอร์

1. สีน้ำมัน (Oil Paint) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. สีเคลือบ
2. สีผสมเสร็จ
3. สีผสมเอง

การทำสีน้ำมัน

1. เตรียมผิวที่จะทำให้เรียบร้อย ผิวจะต้องเรียบเสมอกัน คือ ขัดโป๊วมาอย่างดีแล้ว
2. อ่านคำแนะนำที่ข้างกระป๋องก่อนการเปิดใช้สี ดูวิธีการผสมสี วิธีการเปิดใช้สี

เก็บสี ตลอดจนข้อกำหนดอื่น ๆ ที่แต่ละบริษัทกำหนดไว้

3. ถ้าคำแนะนำนั้นว่าต้องรองพื้นก่อนทาสี ก็อาจจะใช้เซลแล็กเป็นตัวรองพื้นก็ได้
4. เขย่าสีให้ทั่วแล้วรินสีลงในภาชนะที่เตรียมไว้
5. คนสีด้วยไม้คนสี จนสีเข้ากันได้ดี
6. เติมนลินสีดหรือทินเนอร์เพื่อให้สีเจือจาง
7. เลือกใช้แปรงให้เหมาะสมกับงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. จุ่มแปรงลงไปโนสี ให้สีประมาณ $\frac{3}{4}$ ของขนแปรง สำหรับครั้งแรก เพื่อให้สีซึมเข้าไปในแปรงได้ทั่ว และปาดแปรงก่อนที่จะนำมาทา เพื่อไม่ให้สีติดมามาก เพราะจะทำให้หนาและหยดลงเลอะเทอะได้ง่าย และในครั้งต่อ ๆ ไปจุ่มให้สีประมาณ $\frac{1}{2}$ ของขนแปรง
9. ทาสีไปตามผิวหน้ายาว ๆ โดยให้สีมีความเข้มข้นเสมอกัน การทาแต่ละครั้งต้องยาว ๆ เท่า ๆ กัน และทาแต่เพียงบาง ๆ เท่านั้น
10. ปล่อยทิ้งไว้ให้แห้งตามคำแนะนำที่กำหนดไว้ข้างกระป๋อง และขัดผิวให้เรียบด้วยกระดาษทรายละเอียด แล้วเช็ดด้วยผ้าที่สะอาดซึ่งมีเนื้อนุ่ม
11. ทาทับอีก 2 – 3 ครั้ง แต่สำหรับชั้นสุดท้าย ไม่ต้องขัดหน้าด้วยกระดาษทราย
2. เซลแล็ก (Shellac) เป็นยางไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้ผสมเป็นน้ำมันชักเงา มีลักษณะเป็นแผ่นเล็ก ๆ บาง ๆ คล้ายเศษเซลลูลอยด์ เซลแล็กมีอยู่ 2 ชนิด คือ
 1. สีขาว
 2. สีน้ำตาลหรือสีส้ม
 การทาเซลแล็ก
 1. ต้องขจัดฝุ่นละอองตามผิวหน้าไม้ให้หมด และต้องไม่ให้มีไขมันหรือน้ำเลย
 2. รมเซลแล็กลงในภาชนะหรือถ้วยเล็กน้อย
 3. ผสมเซลแล็กให้เจือจางด้วยแอลกอฮอล์ โดยใช้ส่วนผสม 1 : 7 เซลแล็ก 1 ส่วน ต่อแอลกอฮอล์ 7 ส่วน
 4. ทาเซลแล็กให้ทั่วและทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง
 5. ขัดให้เรียบโดยใช้กระดาษทรายละเอียด หรือใช้ฝอยขัด Steel Wool ก็ได้
 6. ทำการอุดรู หรือรอยเสี้ยนไม้ให้เรียบร้อย
 7. ทำให้เจือจางโดยเติมแอลกอฮอล์ลงไปอีก $\frac{1}{2}$ ส่วน ของส่วนที่ผสมไว้แล้วจนจนกระทั่งเข้ากันดี
8. ใช้แปรงทาให้ทั่วและต้องทาอย่างรวดเร็ว เพราะจะแห้งเร็วมาก
9. ปล่อยทิ้งไว้ประมาณ 24 ชั่วโมง
10. ขัดให้เรียบสม่ำเสมอด้วยกระดาษทรายหรือ Steel Wool
11. เช็ดผิวหน้าที่ทาไว้ให้สะอาดโดยใช้ผ้าแห้ง ๆ ที่มีเนื้อนุ่ม
12. ในการทาผิวหน้าครั้งสุดท้ายใช้ส่วนผสม 2 : 3 หรือ 1 : 3 และทิ้งไว้ให้แห้งอย่างน้อย 24 ชั่วโมง
13. ขัดให้เรียบด้วยกระดาษทรายชนิดละเอียดที่สุด
14. ถ้าเป็นงานชิ้นดีอาจใช้ขี้ผึ้งขัดเงา (Wax) ขัดอีกครั้งหนึ่ง และปล่อยทิ้งไว้ให้แห้งประมาณ 20 นาที แล้วจึงขัดด้วยผ้าแห้งที่สะอาดและมีเนื้อนุ่มอีกครั้งหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แล็กเกอร์ (Lacquer) คือ วัสดุใสคล้ายเซลลูลอยด์ หรือเรียกว่าเป็นเซลลูลอยด์ชนิดที่จำกัดความไวไฟให้ลดน้อยลง เหมาะสำหรับใช้กับงานเฟอร์นิเจอร์เพราะแห้งเร็ว มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด และมีสีต่าง ๆ กันด้วย

การผสมแล็กเกอร์แล็กเกอร์ผสมให้เจือจางได้ด้วย “แลคเกอร์ทินเนอร์” (Lacquer Thinner) ใช้ทาหรือพ่นก็ได้

การทำแล็กเกอร์ การทาแล็กเกอร์ด้วยแปรงทาจจะต้องผสมให้เจือจางก่อน แปรงที่ใช้ต้องเป็นแปรงชนิดอ่อน และทาเร็ว ๆ มิฉะนั้นจะทำให้ผิวงานเป็นลูกคลื่น เพราะแล็กเกอร์แห้งเร็วมาก ควรตั้งพื้นที่จะทำให้ตั้งฉากกับพื้น เพื่อป้องกันการเป็นลูกคลื่น การทาแล็กเกอร์บนพื้นผิวใหม่ควรทา 3 ครั้ง โดยครั้งแรกผสมทินเนอร์ให้ใสอีก 2 ครั้ง ผสมแบบธรรมดา

สำหรับการทาแล็กเกอร์ทับสี ควรผสมบาง ๆ ทาหลาย ๆ ครั้ง การทาแต่ละครั้งควรห่างกันประมาณ 1 ชั่วโมง

การย้อมเนื้อไม้ (Wood Staining) เพื่อให้ไม้มีสีตามที่ต้องการ หรือเพื่อให้ดูคล้ายสิ่งมีค่าอื่น ๆ และช่วยปิดบังลวดลายของไม้เดิม สีย้อมแบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

1. Water Stain สีย้อมชนิดผสมด้วยน้ำ
2. Oil Stain สีย้อมชนิดผสมด้วยน้ำมัน
3. Spirit Stain สีย้อมชนิดผสมด้วยแอลกอฮอล์

สีย้อมชนิดผสมด้วยน้ำ (Water Stain) เป็นสีที่มีความเหมาะสมกับงานไม้มากที่สุด

มีวิธีการทำ ดังนี้

1. ใช้ฟองน้ำจุ่มน้ำเช็ดทำความสะอาดไม้ให้ทั่ว แล้วทิ้งไว้ให้แห้งประมาณ 2 ชั่วโมง
2. ใช้กระดาษทรายละเอียดถูตามเส้นไม้
3. ใช้แปรงหรือผ้าเช็ดปิดฝุ่นออกให้หมด
4. ผสมสีกับน้ำลงในถ้วยหรือในภาชนะอื่นที่ไม่มีฝาปิด ตามคำแนะนำข้างกระป๋อง
5. ทดสอบสีที่ย้อมกับเศษไม้ รอดูจนกระทั่งแห้ง เพื่อจะได้ทราบสีที่ออกมา
6. ใช้แปรงจุ่มสีทาลงบนไม้ตามแนวที่ต้องการ โดยทายาว ๆ และทิ้งไว้หนึ่งคืน
7. ใช้กระดาษทรายชนิดละเอียดที่สุดขัดอย่างแผ่วเบา เพื่อลบรอยสีให้เรียบเสมอกัน
8. ทำความสะอาดโดยปิดฝุ่นออกให้หมด

น้ำมันชักเงาวานิช เป็นน้ำมันชักเงาชนิดหนึ่ง ช่วยในการป้องกันเนื้อไม้ เช่น ทำให้ผิวหน้าแข็งขึ้น ป้องกันมิให้ความชื้นจากอากาศเข้าไปในเนื้อไม้ ซึ่งจะเป็ต้นเหตุทำให้ไม้ยัดบิดห่อตัว หรือทำให้เสี้ยนตั้งขึ้น ป้องกันมิให้สัตว์บางชนิดเข้าไปกัดกินเนื้อไม้ ป้องกันผิวหน้าทำให้สามารถที่จะใช้น้ำมันทำความสะอาดรอยเปื้อนได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสวยงามและรักษาไม้ไม่ให้สีของไม้ซีด หรือเปลี่ยนเป็นสีอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของน้ำมันวานิช แบ่งเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ชนิดที่แห้งโดยการระเหยตัว ชนิดนี้ใช้ผสมให้เจือจางด้วยน้ำมันจำพวกไวไฟ เช่น น้ำมันก๊าด น้ำมันเบนซิน แอลกอฮอล์ หรือน้ำมันสน
2. ชนิดที่ผสมด้วยตัวชักแห้ง ซึ่งจะแห้งหรือแข็งตัวได้ช้า ตัวชักแห้งหรือน้ำมันชักแห้งที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันลินสีด และน้ำมันตังอิ้ว น้ำมันวานิชประเภทนี้ในภาษาอังกฤษ เรียกว่า Oil VarNishs

น้ำมันชักแห้งสำหรับผสมในน้ำมันวานิช

น้ำมันชักแห้งเป็นน้ำมันที่ใช้ผสมลงในน้ำมันวานิช เพื่อควบคุมการแห้งให้ช้าหรือเร็วได้แก่ น้ำมัน Perilla น้ำมันลินสีด น้ำมันตังอิ้ว (Ung Oil) น้ำมันสน (Turpentine) เป็นตัวทำลายที่ดีที่สุดสำหรับน้ำมันวานิช

การเตรียมผิวเพื่อทาน้ำมันวานิช

1. เลือกใช้น้ำมันให้เหมาะสมกับงาน
2. แปรงที่ใช้ทาจะต้องเป็นแปรงใหม่ที่ไม่มีฝุ่นจับหรือขนร่วง
3. พื้นผิววัสดุจะต้องสะอาด โดยเช็ดให้แห้งก่อนทา และทาในห้องที่ไม่มีฝุ่น
4. ก่อนทาในชั้นต่อ ๆ ไป ต้องรอให้พื้นผิวแห้งสนิทเสียก่อน และเช็ดด้วยน้ำทุกครั้ง
5. การทอบนของเก่า ก่อนทาต้องล้างด้วยสบู่ให้สะอาดแล้วเช็ดให้แห้ง ใช้กระดาษทรายละเอียดขัดลอกผิวหน้าให้เรียบ แล้วปิดฝุ่นทำความสะอาดให้เรียบร้อย
6. ไม่ควรเติมอะไรลงในน้ำมันเพื่อให้เจือจาง เพราะส่วนผสมที่มีอยู่ได้สัดส่วนดีอยู่แล้ว แต่หากจำเป็นที่จะต้องผสมให้เจือจาง ควรเติมน้ำมันก่อนเติมน้ำมันสนลง ทิ้งไว้ 12 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย จึงจะนำมาใช้

การทาน้ำมันวานิช

1. จับแปรงให้ตั้งใกล้ฉากกับผิวที่ท โดยเอียงเล็กน้อยไปทางที่ท การจุ่มแปรงลงในน้ำมันวานิช ครั้งแรกควรจุ่มลงไปให้มิดขนแปรงแล้วปาดที่เกินออก
2. ทาไปตามลายไม้ แต่สำหรับน้ำมันพวกที่แห้งช้าก็อาจทาขวางลายไม้ในบางชั้นก็ได้ โดยชั้นบนสุดหรือชั้นทับหน้าจะต้องทาตามลายเสมอ เมื่อน้ำมันเริ่มแห้งอย่าเอาแปรงไปแต่งซ้ำ เพราะจะทำให้เป็นรอย
3. ก่อนทาชั้นต่อไปใช้กระดาษทรายขัดส่วนที่มันออกก่อน การขัดต้องขัดตามลายไม้ และควรใช้กระดาษทรายชนิดละเอียดที่สุด
4. ควรทาให้บางที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะทาหนาจะทำให้แห้งช้าและมักจะหยดหรือย้อยได้ หรือทำให้ผิวหน้าย่นเป็นรอย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.10 ทฤษฎีความพึงพอใจ

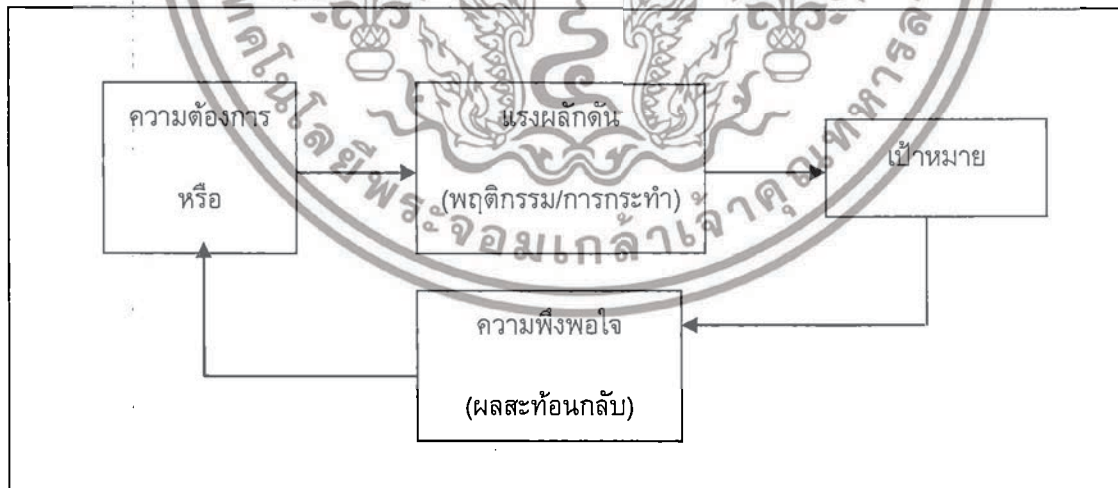
2.10.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วอลเลอร์สแตน (Wallerstein อ้างถึงใน สง่า ภูธรรงค์ 2540 : 33) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

มอร์ส (Morse 1953 : 27) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความตึงเครียดของบุคคลให้น้อยลงได้ และความตึงเครียดนี้จะมีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ถ้ามนุษย์มีความต้องการมากก็จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง แต่ถ้าเมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนองก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความพอใจ

เดวิส (Davis 1967 : 61) กล่าวว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์ คือความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียด หรือความกระวนกระวายหรือภาวะไม่ได้ดูละเอียดในร่างกาย เมื่อมนุษย์สามารถขจัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้แล้ว มนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการ

มุลลินส์ (Mullin 1985 : 280) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลายๆ ด้าน เป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคล เกิดจากการที่มนุษย์มีแรงผลักดันบางประการในตนเองและพยายามจะบรรลุเป้าหมายบางอย่างเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะเกิดความพึงพอใจ เป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้น เป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีก

ภาพที่ 2.52 แนวคิดความพึงพอใจของมุลลินส์

ที่มา : Mullins, 1985, p. 280

โดยสรุปแล้วความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึกในทางบวกต่อสิ่งที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการของมนุษย์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อรูปแบบของอ่างอาบน้ำที่ได้เห็นจากการนำเสนอของผู้วิจัย

2.10.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

อารี พันธมณี (2538 : 10) อธิบายทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัว (Hedonistic Theory) คณาจารย์จากภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัวในเรื่องแรงจูงใจไว้ว่า ในสมัยโบราณเชื่อกันว่ามูลเหตุสำคัญของมนุษย์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจก็เพราะใจมนุษย์ต้องการหาความสุขส่วนตัวและพยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด

2. สันชาตญาณ (Instinctual Theory) สันชาตญาณ เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิด ซึ่งทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้

3. ทฤษฎีการมีเหตุผล (Cognitive Theory) ทฤษฎีหลักการมีเหตุผลเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อมั่นในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการมีเหตุผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพราะบุคคลทุกคนมักจะมีสติปัญญาที่แท้จริง นอกจากนั้น ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าบุคคลมีอิสระที่จะกระทำพฤติกรรมได้อย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่างๆ ได้มีความรู้ว่าจะต้องทำอะไร ประเมินสิ่งใด และควรต้องตัดสินใจออกมาในลักษณะใด

4. ทฤษฎีแรงขับ (Drive Theory) โดยปกติแล้วพฤติกรรม และการกระทำต่างๆ ของบุคคลนั้นจะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับภายในของแต่ละบุคคล แรงขับภายในแต่ละบุคคลนั้นเป็นภาวะความตึงเครียดนั้นได้ออกไป แรงขับมีลักษณะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ แรงขับภายในร่างกาย และแรงขับภายนอกในร่างกาย หรือแรงขับหัตถ์นิยม เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล

5. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Theory of Need Gratification) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Abraham H.Maslow) ซึ่งกล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น และความต้องการของมนุษย์นี้มากมายหลายอย่างด้วยกัน โดยที่มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นสูงๆ ถ้าความต้องการในขั้นต่ำได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจเสียก่อน

ที่มา: อริย์รัช ปานท่าไข, ภาพลักษณ์และรูปแบบของอ่างอาบน้ำสำหรับธุรกิจสปา, 2552, 76-77

2.11 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักดิ์ชาย ลิกขา (2550 : 12) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ในการวิจัย 3 ประการ 1.) การศึกษาความเป็นมาของงานหัตถกรรมไม้ไผ่ที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนอีสานเกี่ยวกับประเพณีความเชื่อ ตลอดจนการใช้สอยในชีวิตประจำวัน 2.) การศึกษากระบวนการผลิตในแง่ของการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพวัสดุและรูปแบบที่เหมาะสม 3.) ศึกษาแนวทางในการออกแบบประยุกต์ใช้งาน เพื่อปรับปรุงพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วิถีชีวิตของคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อีสานทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยผู้วิจัยได้ศึกษา สํารวจ และค้นคว้าข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ภูมิปัญญาชาวบ้านและกลุ่มชาวบ้านซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรใน 19 จังหวัด

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่อาจสรุปได้เป็น 3 ด้านคือ ด้าน วัสดุ ด้านกระบวนการผลิตและด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ในการนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา คุณภาพวัสดุพบว่ากรรมวิธีที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนอีสานในการผลิตงานไม้ไผ่หัตถกรรมในการ ป้องกันมอดและแมลง มี 3 วิธีคือ 1.) วิธีการรมควันกลางแจ้ง 2.) วิธีการอบโดยใช้เตาอบ 3.) วิธีการ เลือกฤดูการตัดไม้ไผ่ สำหรับด้านการพัฒนากระบวนการผลิตคนอีสานได้รับการสืบทอดความรู้เชิง ช่างในงานหัตถกรรมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนได้ หากมี การส่งเสริมและพัฒนาที่เหมาะสม ผู้วิจัยพบว่า เทคนิคการย้อมสีผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่โดยอาศัยวัสดุจาก ธรรมชาติ จะช่วยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์บางประเภทมีความสวยงามและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น จึงได้ ศึกษาทดลองพบว่า ความสำคัญของการย้อมสีธรรมชาติอยู่ที่การเตรียมผิวไม้ไผ่ก่อนการย้อม โดย การต้มไม้ไผ่ที่ซูดผิวจนออกแล้ว ร่วมกับใบยูคาลิปตัส สารส้มและเกลือ จะทำให้สามารถย้อมสีผิว ไม้ไผ่ให้ติดสีได้เป็นอย่างดี สุดท้ายคือ การพัฒนาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจาก ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์และผู้ผลิตงานหัตถกรรมไม้ไผ่ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม เพื่อกำหนดเป็นแนวคิดในการออกแบบงานหัตถกรรมไม้ไผ่ในวิถีชีวิตของคน อีสานได้เป็น 7 ประการ ดังนี้ คือ 1.) มีประโยชน์ใช้สอยสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน 2.) อำนวยความสะดวกต่อการผลิตบนพื้นฐานความรู้ของชาวบ้าน 3.) มีความสะดวกต่อการใช้สอยที่ดีกว่า 4.) วัสดุ สามารถหาได้ในท้องถิ่น 5.) ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับชาวบ้านดำเนินการได้และมีความคุ้มประโยชน์ 6.) ไม่กระทบค่านิยมต่อสิ่งแวดล้อมในเชิงลบ 7.) มีการสร้างสรรค์ในด้านของความงาม โดยทฤษฎีทั้ง 7 ประการข้างต้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

รัชชชัย ภักดีไทย (2551 : 18) การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและ วิวัฒนาการของธุรกิจชุมชนหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาธุรกิจ ชุมชน ปัจจัยของการประกอบการธุรกิจชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของ ประชาชนและแนวโน้มการเจริญเติบโตของธุรกิจชุมชนเครื่องจักสานไม้ไผ่ บ้านทุ่งแต่ ตำบลทุ่งแต่ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลวิจัยพบว่า การดำเนินธุรกิจชุมชนหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ บ้าน ทุ่งแต่มีวิวัฒนาการ การดำเนินตามลำดับ คือ ในเบื้องต้นนายสวัสดิ์ วันทาตี ได้นำเข้ามาเผยแพร่ใน หมู่บ้านและถ่ายทอดแก่สมาชิกในครอบครัวและชาวบ้านอื่นๆ ต่อมา มีการก่อตั้งธุรกิจชุมชนใน ชื่อ “กลุ่มพัฒนาอาชีพ (กพอ.) การจักสาน” และได้มีจัดตั้งเป็นกลุ่มประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP ประกอบธุรกิจภายในกลุ่มโดยการนำผลิตภัณฑ์ที่จักสานรวมกันจำหน่ายในนามกลุ่มผลิตเองเป็นการ ส่วนตัว และรับซื้อผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านคนอื่นๆมาจำหน่ายในนามกลุ่ม ส่วนทุนสนับสนุนได้มา จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การระดมทุนภายในกลุ่มจากสมาชิกในกลุ่ม ทั้งหมด 11 คน และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแต่

การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาเครื่องจักสานไม้ไผ่บ้านทุ่งแต่ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดยโสธรได้ส่งเสริมโดยการให้คำแนะนำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านการตลาด ด้านการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน ณ สถานที่เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ นำผลิตภัณฑ์มวนหนึ่งข้าวไปประกวดสินค้าโอท็อป องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแต่ ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การฝึกอบรมด้านต่างๆ เช่น การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การตลาด ส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีงานทำสร้างรายได้ด้วยตัวเองและผู้นำชุมชนคือกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้เป็นผู้นำในการประชาสัมพันธ์ ประสานหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการจัดท้าวัตถุดิบ คือ ไม้ไผ่ รณรงค์การปลูกไม้ไผ่ตามไร่นาเพื่อรองรับวัตถุดิบในการผลิต ส่วนผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมในการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านให้มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบ การส่งเสริมให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในครอบครัวและชุมชน การลดความเห็นแก่ตัวของประชา การส่งเสริมให้เกิดความสุข ความสามัคคีในชุมชนและส่งเสริมให้ประชาชนทุกรุ่นมีงานทำทุกๆด้านในระดับสูงด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ธุรกิจชุมชนหัตถกรรมเครื่องจักสานบ้านทุ่งแต่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่โดยรวมทำให้ประชาชนมีความสุขสบายทั้งร่างกายและจิตใจและส่งเสริมให้มีทุนในการส่งเสริมให้ลูกหลานได้มีการศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับสูง ส่วนแนวโน้มการเจริญเติบโตนั้น ในด้านการผลิต ชาวบ้านสามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี แม้จะมีปริมาณผลิตน้อยลงในระยะเวลาที่มีการทำนา คราวเรือนหนึ่งจะผลิตมวนหนึ่งข้าวได้ประมาณ 40-50 ใบ ต่อสัปดาห์ สามารถขายได้ตลอดทั้งปี จนบางครั้งก็ผลิตไม่ทัน ปัจจุบันเกิดเครือข่ายผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในท้องถิ่นอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากต้องการให้มีการสืบถอดการสานมวนหนึ่งข้าวเป็นอาชีพหลักอย่างยั่งยืน

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพบว่า มี 3 ประเด็น ได้แก่ ราคาไม้ไผ่แพงขึ้นในขณะวัตถุดิบในการผลิตลดน้อยลง โดยกลุ่มตัวอย่างเสนอให้มีที่สาธารณะสำหรับปลูกกอไผ่สำหรับเป็นวัตถุดิบในการผลิตในอนาคตการออกแบบและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ยังน้อยและราคาขายไม่คุ้มกับค่าแรงและฝีมือที่ลงมือทำ

สมปอง ศรีพันธ์ (2553 : 25) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองประการคือ เพื่อศึกษาโอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของกลุ่มชาวบ้านปลาข้าว หมู่ 10 ตำบลปลาข้าว อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญและ เพื่อศึกษาปัญหาทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เอกสารหลักฐานตามสภาพจริง แบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการผลิตจากไม้ไผ่ จำนวน 30 คน และคณะกรรมการกลุ่มจำนวน 5 คน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านโอกาส

1.1 โอกาสทางด้านสภาพชุมชน เนื่องจากสภาพชุมชนที่มีลักษณะเป็นเชิงนิเวศศึกษาและเชิงอนุรักษ์ มีหมู่บ้านโฮมสเตย์ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจส่งผลให้ยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 โอกาสทางการผลิต กลุ่มใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นของตนเองเป็นหลัก และในกระบวนการผลิตแต่ละครั้งต้องใช้มือทำทุกขั้นตอน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีจุดเด่น สร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์

1.3 โอกาสทางการตลาด ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่สามารถส่งออกไปถึงต่างประเทศ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ เพราะบ้านปลาข้าวได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านโอท็อปอันดับที่ 1 ของจังหวัดอำนาจเจริญในปี 2549 จึงได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ เช่น รายการรักบ้านเกิด รายการอยู่อย่างอีสาน ตลอดจนการลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และวารสาร National Geographic

2. ด้านปัญหา

2.1 ด้านการจัดการผลิต พบว่า ปัจจุบัน ไม้ไผ่ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญในการผลิตเริ่มขาดแคลน อีกทั้งกลุ่มยังไม่มีแผนการผลิตไว้ล่วงหน้า จะมีการผลิตเมื่อได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้าหรือจากตัวแทนจำหน่าย

2.2 ปัญหาทางการตลาด พบว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ผู้ผลิตขาดทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขาดความชำนาญในการผลิต ราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ค่อนข้างต่ำ เพราะโดยส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง และการขาดตลาดรองรับที่แน่นอน

อนุชิต กุลมาลา (2552 : 23) งานจักสานไม้ไผ่ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคุณประโยชน์ต่อมนุษย์มาช้านานจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น การวิจัยในครั้งนี้กำหนดความมุ่งหมายไว้ 3 ประการคือเพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาและองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต 2) สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ

ต้องการของการผลิต ผลิตภัณฑ์ 3) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิจิตรพิษณุโลก สุโขทัย และอุตรดิตถ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มทั่วไป ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้ววิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมาย นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า งานจักสานไม้ไผ่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาในการดัดแปลงวัสดุ โดยเฉพาะบริเวณที่มีไม้ไผ่สีสุกขึ้นในชุมชน งานจักสานจึงเป็นอาชีพเสริมที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือการเกษตรและเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมตามประเพณี ความเชื่อ องค์ความรู้ที่สืบทอดต่อกันมา ได้แก่ การปลุกไฟ การสังเกตชนิดของไม้ และอายุไม้ การคัดเลือกไม้สีสุก การตัดไม้ ฤดูกาลและวันตัดไม้ และการเก็บรักษาไม้ไผ่ องค์ความรู้เหล่านี้เกิดจากประสบการณ์ จึงได้เส้นตอกที่มีคุณภาพเหนียวและทนทาน ลวดลายที่นิยมคือ ลายแม่บท กรรมวิธีที่ทำให้เกิดความคงทนและเพื่อป้องกันเชื้อราและมอด ได้แก่ การรมควันและการทาน้ำมันยางหรือครั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันการผลิตยังคงสืบทอดองค์ความรู้เดิม ซึ่งจักสานไว้ใช้และทำเป็นอาชีพเสริมแต่เมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าจึงควรมีความประณีตยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดส่วนเครื่องจักสานที่ใช้สำหรับประดับตกแต่งและเป็นของที่ระลึกยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรการผลิตยังยึดองค์ความรู้เดิม สิ่งที่เปลี่ยนไป ได้แก่ ฤดูกาลและวันตัดไม้ การรักษาไม้ไฟการจักตอกด้วยเครื่องรีดและเรียด การสานลวดลายใหม่ การเคลือบเงาด้วยสารสังเคราะห์การย้อมด้วยสีเคมี และประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้ชิ้นงานมีคุณค่ามากขึ้น ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พบว่า ปริมาณไม้ไผ่ลดลง มีผลิตภัณฑ์จากพลาสติกมาแทนที่ ขาดแหล่งทุน ผลิตภัณฑ์เฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ผลิตได้เฉพาะงานที่ทนถนอม รูปแบบไม่ทันสมัย การใช้สีย้อมสังเคราะห์ทำให้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ไม่เท่ากัน การตลาดและการประชาสัมพันธ์ในวงจำกัด ความต้องการของการผลิต ผลิตภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลายรูปแบบ หลายรูปทรง หลายขนาด ลวดลายใหม่ ๆ ทันสมัย และได้มาตรฐาน เส้นตอกคุณภาพดี ผู้ผลิตมีฝีมือมาตรฐาน สีย้อมได้จากธรรมชาติ มีระบบการผลิตและใช้วัสดุแบบเดิม ๆ

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มี 2 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ เปลี่ยนแปลง รูปแบบ รูปทรง และขนาดตามความเหมาะสม เส้นตอกพัฒนาให้เหนียวคงทนป้องกันเชื้อราและมอดด้วยการต้มกับสารส้ม และเกลือ มีการนำลวดลายมาประยุกต์ใช้กับเครื่องจักสานรวมทั้งใช้ภาชนะท้องถิ่นโดยสานหุ้มตามรูปทรงของภาชนะควรใช้สีย้อมเส้นตอกด้วยวิธีการไล่สีเข้มและอ่อนตามลำดับ การเคลือบเงา ทาด้วยสารสังเคราะห์เพื่อป้องกันเชื้อราและมอด การประกอบวัสดุเข้ากับชิ้นงานเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และงานจักสานควรเน้นลายและรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 2) แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ จัดหาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นเอกลักษณ์ตามแบบบรรพบุรุษรูปแบบเดิมแต่เน้นการใช้ประโยชน์ใช้สอยหลายอย่าง นำลวดลายจากผลิตภัณฑ์จักสานชนิดอื่นมาประยุกต์รูปทรงและลวดลาย นำวัสดุอื่นมาประดับตกแต่งให้เกิดความแปลกใหม่ยึดความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของผู้ผลิต ควรตอบสนองต่อวิถีชีวิตชุมชน

โดยสรุป งานจักสานไม้ไผ่เป็นงานที่ยังมีคุณค่าสะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี งานวิจัยนี้ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาเครื่องจักสานที่เหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พัฒนาใหม่

ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อผลิตภัณฑ์ใหม่และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการผลิต ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาใหม่

3.1 ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากร ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่นต่ำกว่า 10 ปี

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่นต่ำกว่า 10 ปี ในอำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2548: 48)

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.2.1 ขั้นตอนการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ศึกษาประเภทของงานไม้ไผ่ กระบวนการผลิตงานไม้ไผ่ และแนวทางในการพัฒนา ของปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

2. นำแบบประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน ที่เหมาะสมในการผลิตผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่

3. ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่น้อยกว่า 10 ปี ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) (อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2548: 48)

3.1 นายน้อย ตามสีรัมย์

3.2 นายทา บุญครอง

3.3 นายมา บุญครอง

3.4 นายสำเร็จ ผึ้งวงษ์

3.5 นายเดือน ยรัมย์

3.6 นางบุญเต็ม แก้วศรี

4. นำผลการประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน ที่เหมาะสมในการผลิตผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ ที่มีค่าประเมินที่ได้รับต่ำเฉลี่ยสูงสุด ไปมีส่วนในผลิตภัณฑ์

3.1.2.2 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีแบบประเมิน 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) โดยให้ผู้ประเมินให้คะแนนตามรายการประเมินในการประเมินค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าในแต่ละระดับดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	มาก
3	คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	น้อย
1	คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่

3.1.2.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่

2. ดำเนินการสร้างแบบประเมินฉบับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประเมินผล

3. นำแบบประเมินขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ควบคุมร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบประเมินที่แก้ไขเสร็จแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบทางตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความในแบบประเมินกับคำนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้โดยวิธีหาค่า (Index Item of Congruent : IOC) และความถูกต้องของภาษา

โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่

(1) ดร.สุธาสินีย์ บุรีคำพันธ์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(2) อาจารย์ อธิราชต์ เลิศข้าของกุล อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3) อาจารย์ ดารณี ธนวัฒน์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจแบบประเมินพิจารณาความสอดคล้องของข้อความ โดยมีการให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน	สำหรับข้อความคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา
0 คะแนน	สำหรับข้อความที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 คะแนน	สำหรับคำถามที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

โดยมีข้อความที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อความนั้นตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้จากผลการประเมิน ผลิตรักข์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ประเมินผลความเหมาะสมในการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแบบประเมินที่ได้สร้างไว้

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1.4.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบประเมิน ที่ใช้ในการประเมินผลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

3.1.4.2 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านที่ทำการศึกษาสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการนำค่าคำนวณเทียบกับเกณฑ์และจัดอันดับความสำคัญ โดยการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.2 ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3.2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน โดยมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample)

(อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2548 : 48)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

3.2.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลิตภัณฑ์ไม่ไผ่จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบผลิตภัณฑ์

3.2.2.2 ทำการออกแบบสร้างภาพจำลองแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่จำนวน 3 แนวทาง

3.2.2.3 นำภาพจำลองแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ จาก 3 แนวทาง นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ประเมินและขอคำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 3 คน

1. อาจารย์ราชัน แพ่งประเสริฐ อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. นายรักเล่ห์ ได้สำโรง ตำแหน่ง นักวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ชำนาญการพิเศษ ส่วนพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเรือน สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขากรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
3. นายกิตติพงศ์ ปลอมขุนทด ตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าแผนก หน่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บริษัท โมเดิร์นฟอรั่ม กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

3.2.2.4 นำรูปแบบผลิตภัณฑ์งานไม้ไผ่ที่ผ่านการประเมินที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด มาทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงวุฒิ เพื่อหาข้อแก้ไขก่อนนำไปสร้างต้นแบบ

3.2.2.5 ดำเนินการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ตามแบบการประเมินการออกแบบของผู้ทรงวุฒิ

3.2.2.6 นำต้นแบบผลิตภัณฑ์จากงานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.3.1 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่ โดยแบบประเมินมี 2 ขั้นตอน สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งใช้คำถามเดียวกันคือ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินรูปแบบรูปภาพจำลองผลิตภัณฑ์จากงานไม้ไผ่

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินต้นแบบ

โดยแบบประเมินมี เป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) โดยให้ผู้ประเมินให้คะแนนตามรายการประเมิน ในการประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าในแต่ละระดับ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.2.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์โดยอาศัยทฤษฎี หลักการที่ได้จากศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์

2. กำหนดประเด็นและจำนวนข้อของแบบประเมินจากหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

3. ดำเนินการสร้างแบบประเมินฉบับร่าง เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์

4. นำแบบประเมินขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ และผู้ควบคุมสารนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบประเมินที่แก้ไขเสร็จแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบทางตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความในแบบประเมินกับคำนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้โดยวิธีหาค่า (Index Item of Congruent : IOC) และความถูกต้องของภาษา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ

(1) ดร.สุธาสินีย์ บุรีคำพันธ์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(2) อาจารย์ อธิราห์ เลิศข้าของกุล อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3) อาจารย์ ดารณี ชนวีรัตน์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจแบบประเมินพิจารณาความสอดคล้องของข้อความ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน	สำหรับข้อความคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา
0 คะแนน	สำหรับข้อความที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 คะแนน	สำหรับคำถามที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

โดยมีข้อความที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อความนั้นตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบกับภาพจำลอง ต้นแบบ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.2.5.1 ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ ของแบบประเมิน ที่นำไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.5.2 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลรายด้านที่ทำการศึกษาค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการนำค่าจำนวนเทียบกับเกณฑ์และจัดอันดับความสำคัญ โดยการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1.1 ประชากร ได้แก่

ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภคนักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

3.3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภคนักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัด จำนวน 50 คน โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (อ้างใน นิรัช สุตสังข์. 2548:49)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.3.2.1 ลักษณะเครื่องมือ

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะแบบเลือกตอบ (Check list) จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่ โดยแบบประเมินมี เป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) โดยให้ผู้ประเมินให้คะแนนตามรายการประเมิน ในการประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าในแต่ละระดับ ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามโดยอาศัยทฤษฎี หลักการที่ได้จากศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการใหม่
2. กำหนดประเด็นและจำนวนข้อของแบบสอบถาม
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการใหม่
4. นำแบบสอบถามขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมสาระนิพนธ์ และผู้ควบคุมสาระนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบทางตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความในแบบประเมินกับคำนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้โดยวิธีหาค่า (Index Item of Congruent : IOC) และความถูกต้องของภาษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1.) ดร.สุธาสินีย์ บุรีคำพันธ์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(2.) อาจารย์ ธีรทัต เลิศข้าของกุล อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

(3.) อาจารย์ ตารณี ธนวัฒน์ อาจารย์สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจแบบประเมินพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 คะแนน	สำหรับข้อความคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหา
0 คะแนน	สำหรับข้อความที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหา
-1 คะแนน	สำหรับคำถามที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

โดยมีข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อความนั้นตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เนื่องจากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale)

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ไปสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

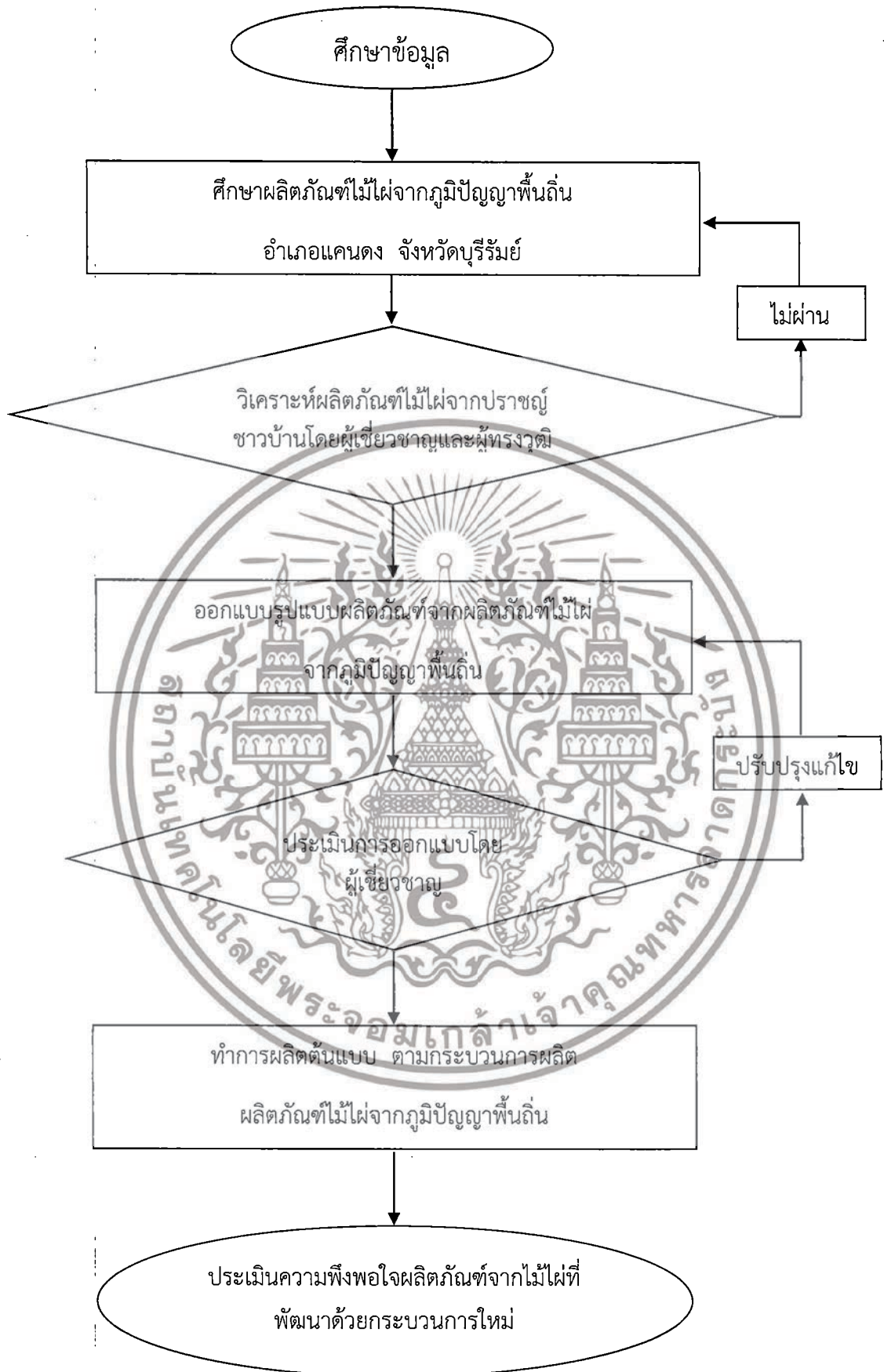
3.3.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ แล้วหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

4.1.1 การศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ และงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ภายในประเทศว่ามีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง

4.1.2 การศึกษาลวดลายจักสานไม้ไผ่ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จาก ภูมิปัญญาพื้นถิ่นของ อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

4.1.3 การวิเคราะห์ลวดลายจักสานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ พิจารณาลวดลายจักสานไม้ไผ่ที่มีความเหมาะสมในงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

4.2.1 การศึกษาความต้องการงานพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ในอำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

4.2.2 การออกแบบร่าง เพื่อหารูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

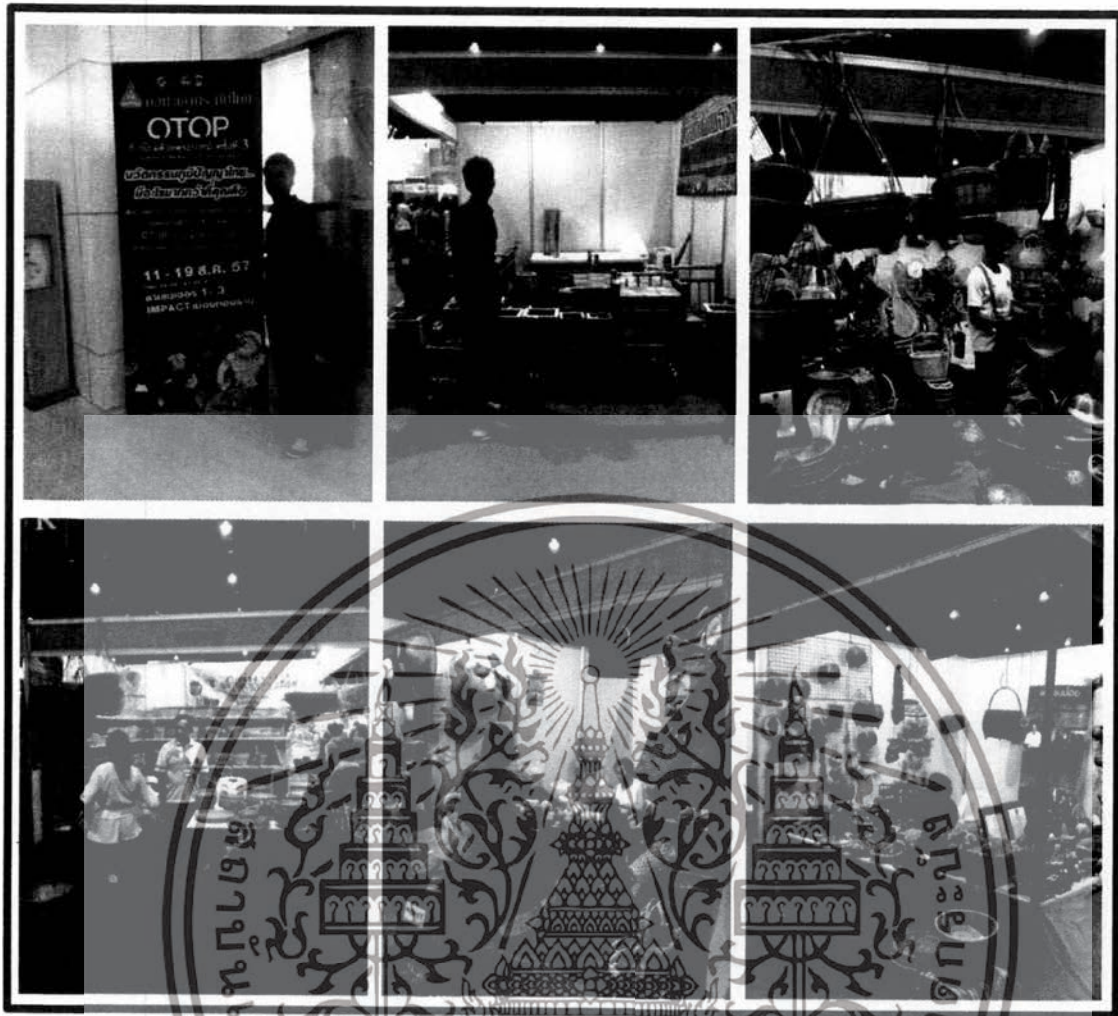
4.2.3 การวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จากรูปแบบผลิตภัณฑ์

4.2.4 การออกแบบและการเขียนแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น และการสร้างต้นแบบเพื่อการผลิต

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

4.1 การวิเคราะห์ขั้นตอนการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

4.1.1 การศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ และงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่ภายในประเทศว่ามีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์และนำไปแบบร่างในการออกแบบและพัฒนาเฟอร์นิเจอร์จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.1 การศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ และงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่ภายในประเทศ
ภาพโดย นางเยาว์ โกลชัย. 2557

4.1.2 การศึกษาตลาดขายจักสานไม้ไผ่ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นของ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการเข้าสำรวจข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาลักษณะสายในการจักสานไม้ไผ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นนั้น ผู้ศึกษาสามารถ แบ่งออกได้เป็นดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่นต่ำกว่า 20 ปี ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

(อ้างอิงใน นิรัช สุตสังข์. 2548: 48)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.2 การศึกษางานจักสานไม้ไผ่ อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพโดย อานนท์ นานรัมย์, 2557

จากการศึกษางานจักสานไม้ไผ่ของ อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นงานจักสานไม้ไผ่ของแต่ละชุมชน เป็นเวลาว่างจากการทำนา ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จักสานไว้ใช้เองในครัวเรือน และแบ่งปันกันเองภายในชุมชน ส่วนการ จักสานเพื่อจำหน่ายนั้นมีส่วนน้อย ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการจักสานในอำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นมี เช่น ตะกรัง กระบุง ภาชนะต่าง ๆ และ เครื่องมือดักจับสัตว์ เป็นต้น

จากการเข้าสำรวจข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษา ลักษณะลายในการจักสานไม้ไผ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นนั้น ผู้ศึกษาสามารถ แบ่งออกได้เป็นดังนี้

4.1.3 การวิเคราะห์ลวดลายจักสานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ จำนวน 6 คน พิจารณาลายจักสานไม้ไผ่ที่มีความเหมาะสมในงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ของอำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงการประกอบอาชีพของผู้เชี่ยวชาญ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำนา	6	100
รับจ้าง	-	-
ค้าขาย	-	-
อื่นๆ	-	-
รวม	6	100

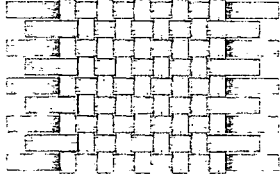
จากตารางที่ 4.1 แสดงถึงการประกอบอาชีพของผู้เชี่ยวชาญในด้านจักสานไม้ไผ่ของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 คน มีอาชีพทำนา ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 4.2 แสดงประสบการณ์ด้านงานจักสานไม้ไผ่ของผู้เชี่ยวชาญ

ประสบการณ์ด้านการจักสาน (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10-15	-	-
16-20	1	16.66
21-25	1	16.66
25 ปีขึ้นไป	4	66.68
รวม	6	100

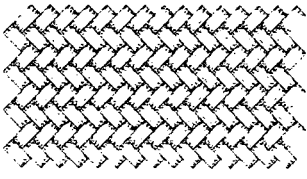
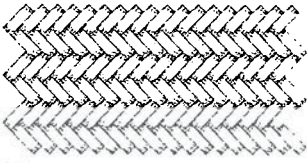
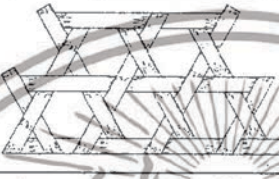
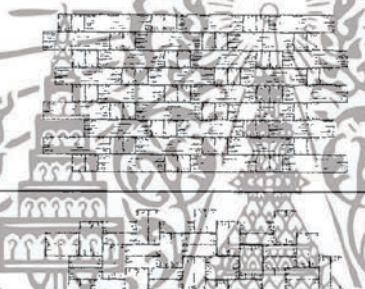
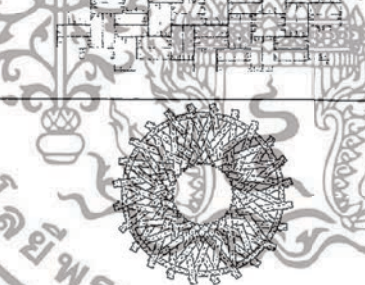
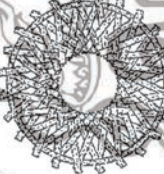
จากตารางที่ 4.2 แสดงถึงสถานะทั่วไปของแบบสอบถาม พบว่าผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ท่าน มีประสบการณ์ด้านการจักสานไม้ไผ่ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.68 มีประสบการณ์ด้านการจักสานไม้ไผ่ 21-25 ปี จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 16.66 มีประสบการณ์ด้านการจักสานไม้ไผ่ 16-20 ปี จำนวน 1 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 16.66

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อลวดลายจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีเหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อของลวดลาย	ลักษณะการสานลวดลายจริง	(N=6)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ลายขัด		3.83	0.75	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ชื่อของลวดลาย	ลักษณะการสานลวดลายจริง	(N=6)		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
2. ลายสอง		4.67	0.52	มากที่สุด
3. ลายสาม		4.33	0.52	มาก
4. ลายตาหลิ		3.17	0.41	ปานกลาง
5. ลายขอ		3.50	0.55	ปานกลาง
6. ลายบองหยอง		3.50	0.52	ปานกลาง
7. ลายทแยง		3.33	0.52	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อลวดลายจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีเหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ในการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่จำนวน 6 ท่าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ เลือก ลายสองมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) ลายขัด ($\bar{X} = 3.83$) ลายสาม ($\bar{X} = 4.33$) ลายตาหลิ ($\bar{X} = 3.17$) ลายขอ ($\bar{X} = 3.50$) ลายบองหยอง ($\bar{X} = 3.50$) ลายทแยง ($\bar{X} = 3.33$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การวิเคราะห์ขั้นตอนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

เป็นขั้นตอนการศึกษาความต้องการในการพัฒนาและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลนำมาออกแบบภาพร่าง ผ่านเกณฑ์พิจารณาตัดสินค่าคะแนน ได้แบบสรุบนำเสนอผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุง มีการเขียนแบบเพื่อการผลิต การสร้างภาพจำลองสามมิติ สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ นำไปสู่ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจ

4.2.1 การศึกษาความต้องการงานพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ ของผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพัฒนาแปรรูปงานจักสานไม้ไผ่ สู่งานผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความต้องการของผู้จักสานไม้ไผ่ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้จักสานงานไม้ไผ่ คือ ทางผู้จักสานงานไม้ไผ่ต้องการนำงานจักสานไม้ไผ่ที่จักสานขึ้นมาประยุกต์ใช้กับงานประเภทต่างๆ ที่สร้างสรรค์งานออกมาให้สวยงาม และสามารถนำลายจักสานมาใช้เป็นส่วนประกอบของงานเฟอร์นิเจอร์ให้มากที่สุด และเหมาะสมกับการใช้งานพื้นที่ภายใน

4.2.2 การออกแบบร่าง เพื่อหารูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการวิเคราะห์งานจักสานไม้ไผ่ตามภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้ทฤษฎีการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ วิศวกรรมย้อนรอย (มณฑล ศาสนนันท์.2550:71) นำมาสร้างตารางกับเกณฑ์หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีวิศวกรรมย้อนรอย ในหลักการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์หารูปแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานจักสานไม้ไผ่ โดยการสร้างแบบร่าง (Idea Sketch) จากกรวิเคราะห์ข้อมูล เป็นจำนวนหลากหลายรูปแบบ ตัดทอนด้วยเกณฑ์พิจารณาค่าน้ำหนักคะแนน โดยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อหาค่าคะแนนที่อยู่ในระดับสูงและลำดับลดลงมา เข้าสู่เกณฑ์การพิจารณาสู่ขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสร้างแบบนำเสนอ (Sketch Design) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามนำเสนอเพื่อขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และขอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา โดยการสร้างตารางโดยมีเกณฑ์การตัดสินค่าคะแนนดังนี้

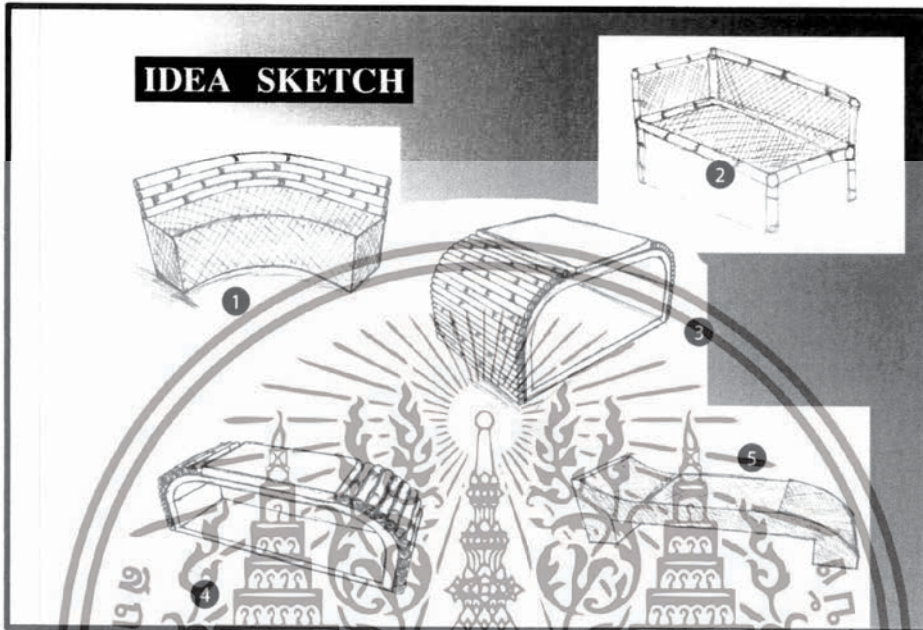
ตารางที่ 4.4 การพิจารณารูปแบบผลิตภัณฑ์จากงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่

ลำดับ	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
1	หน้าที่ชัดเจน
2	ความสะดวกสบาย
3	ความแข็งแรงปลอดภัย
4	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5	ความสวยงาม
ลำดับ	รูปแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพร่าง)
1	รูปแบบที่ 1
2	รูปแบบที่ 2
3	รูปแบบที่ 3
4	รูปแบบที่ 4
5	รูปแบบที่ 5

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนน

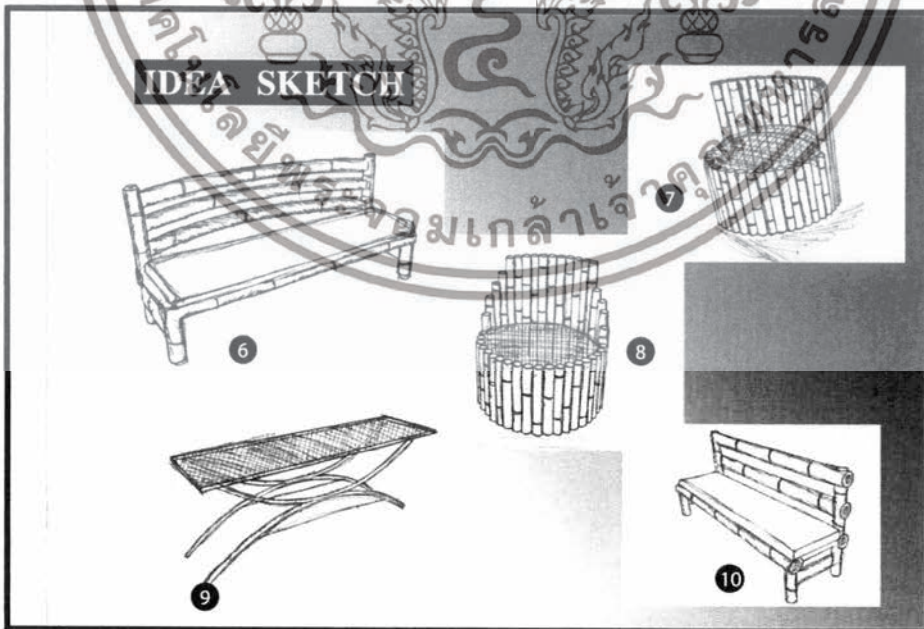
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ▲ ระดับคะแนน 1 คือ มีความสอดคล้องน้อย
 ● ระดับคะแนน 2 คือ มีความสอดคล้องปานกลาง
 X ระดับคะแนน 3 คือ มีความสอดคล้องมาก
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากงานจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ออกมาทั้งหมด 20 รูปแบบ จากนั้นได้ทำการตัดทอนรูปแบบลดลง โดยการสร้างตารางเพื่อพิจารณา ให้ผลออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้กรอบแนวความคิดของ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร.2549 : 10) มีเกณฑ์การพิจารณาตัดทอนคงเหลือ 5 ด้าน ดังนี้ 1. หน้าที่ใช้สอย 2. ความสะดวกสบาย 3. ความแข็งแรงปลอดภัย 4. วัสดุและกรรมวิธีในการผลิต 5. ความสวยงาม

ภาพที่ 4.3 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 1-5

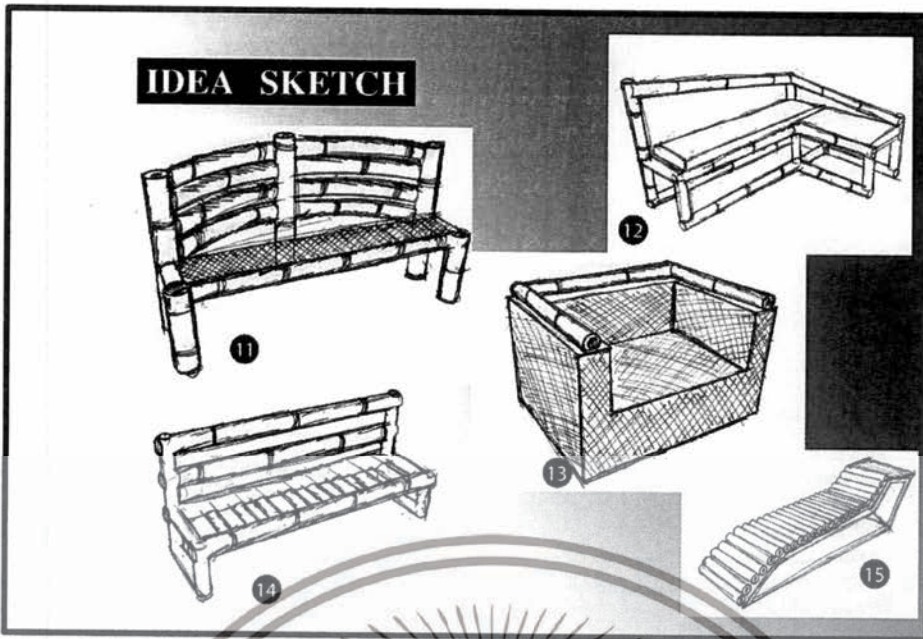
ภาพโดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

ภาพที่ 4.4 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ รูปแบบที่ 6-10

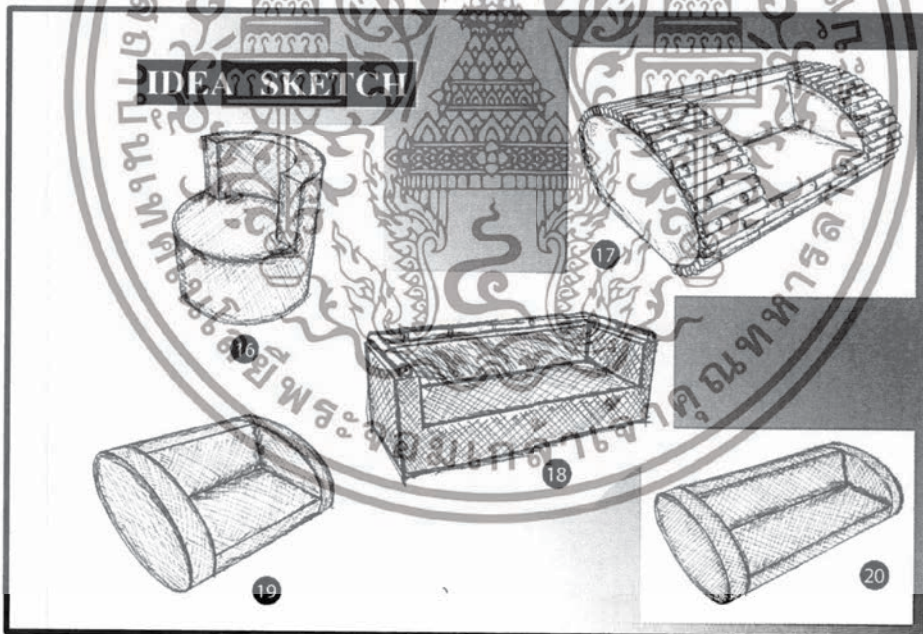
ภาพโดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.5 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้รูปแบบที่ 11-16

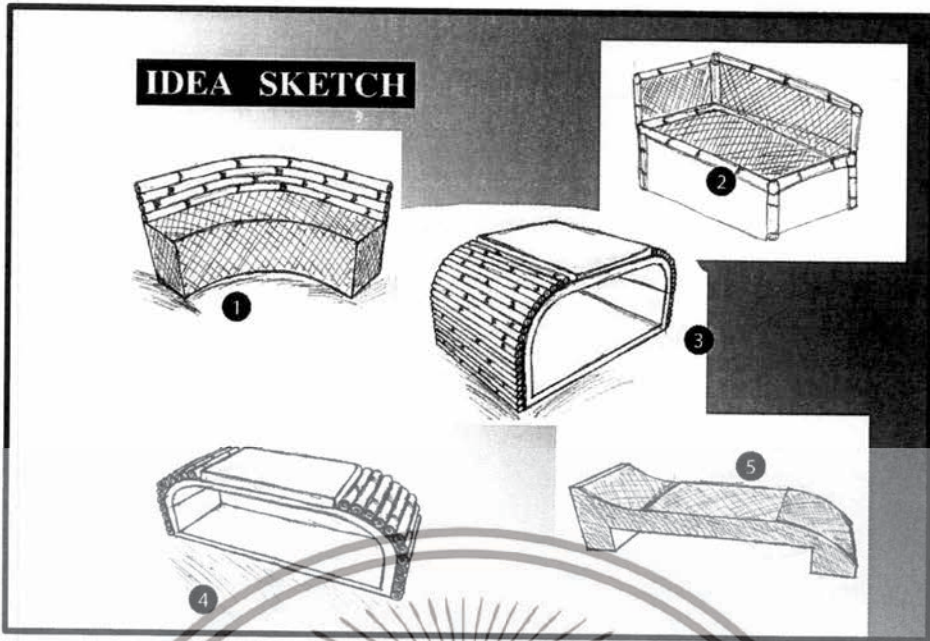
ภาพโดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

ภาพที่ 4.6 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้รูปแบบที่ 16-20

ภาพโดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

เมื่อนำรูปผลิตภัณฑ์มาทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ โดยใช้ทฤษฎีการกระจาย
หน้าที่เชิงคุณภาพ วิศวกรรมย้อนรอย (มณฑล ศาสนนันท์. 2550:71) นำมาสร้างตารางกับหลักการ
ออกแบบผลิตภัณฑ์ จากแบบร่าง หมายเลข 1-20 ได้ค่าคะแนน ดังตารางต่อไปนี้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.7 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข 1-5 ภาพโดย ธงชัย ยี่รัมย์, 2558

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ แบบร่างหมายเลข 1-5

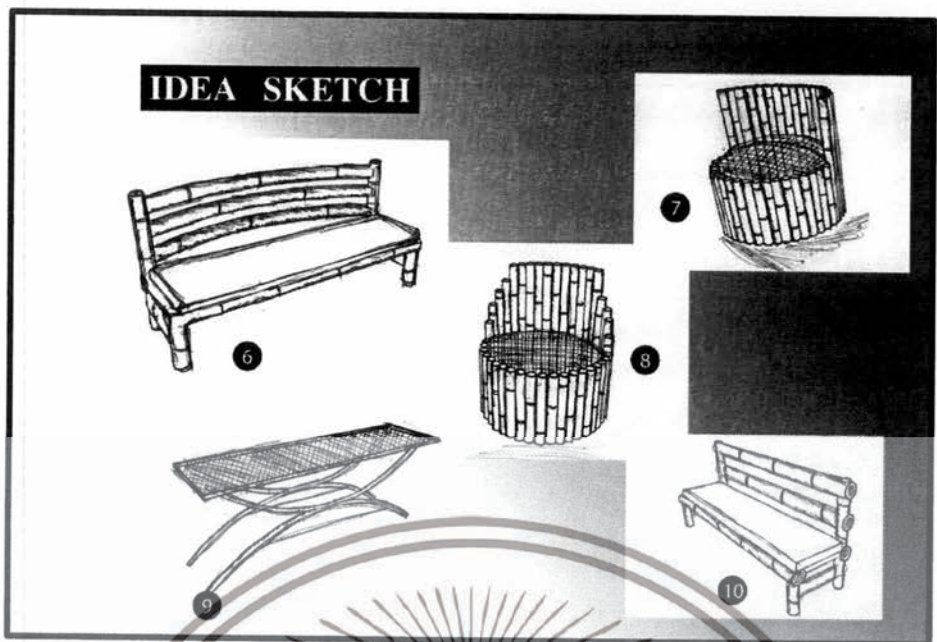
ลำดับ	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
1.	หน้าที่ใช้สอย
2.	ความสะดวกสบาย
3.	ความแข็งแรงปลอดภัย
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5.	ความสวยงาม
ลำดับ	รูปแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพร่าง)
1.	รูปแบบที่ 1
2.	รูปแบบที่ 2
3.	รูปแบบที่ 3
4.	รูปแบบที่ 4
5.	รูปแบบที่ 5

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนน

- ▲ ระดับคะแนน = 1 คือ มีความสอดคล้องน้อย
- ระดับคะแนน = 2 คือ มีความสอดคล้องปานกลาง
- X ระดับคะแนน = 3 คือ มีความสอดคล้องมาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ จากแบบร่างหมายเลข 1-5 พบว่า รูปแบบที่ 1 มี 9 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 5 รูปแบบที่ 2 มี 7 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 7 รูปแบบที่ 3 มี 12 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 2 รูปแบบที่ 4 มี 11 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 3 รูปแบบที่ 5 มี 6 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.8 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้อง หมายเลข 6-10 ภาพโดย ชงไชย ฮีรัมย์. 2558

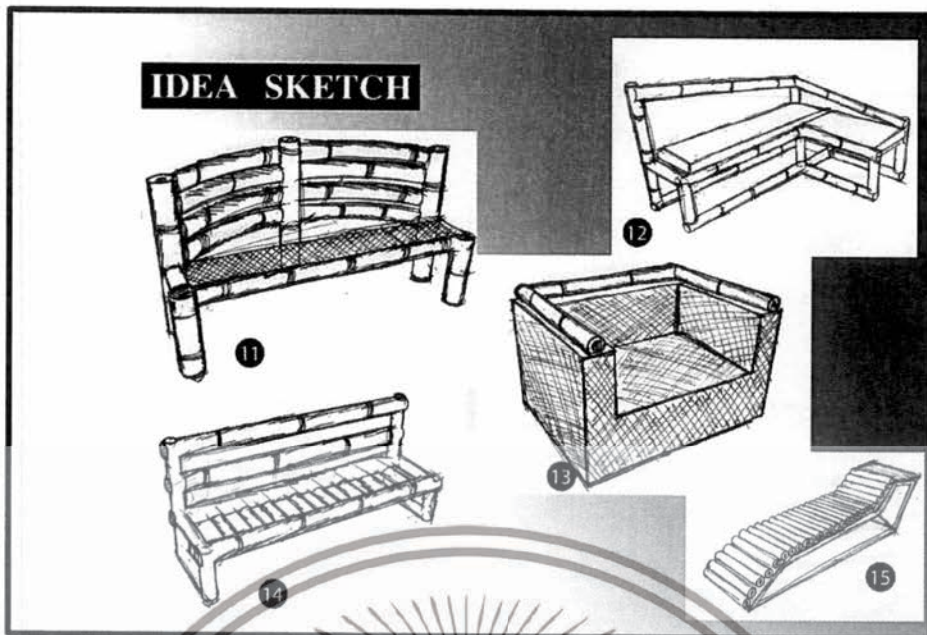
ตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ แบบร่างหมายเลข 6-10

ลำดับ	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
1.	หน้าที่ใช้สอย
2.	ความสะดวกสบาย
3.	ความแข็งแรงปลอดภัย
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5.	ความสวยงาม
ลำดับ	รูปแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพร่าง)
6.	รูปแบบที่ 6
7.	รูปแบบที่ 7
8.	รูปแบบที่ 8
9.	รูปแบบที่ 9
10.	รูปแบบที่ 10

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนน

- ▲ ระดับคะแนน = 1 คือ มีความสอดคล้องน้อย
- ระดับคะแนน = 2 คือ มีความสอดคล้องปานกลาง
- X ระดับคะแนน = 3 คือ มีความสอดคล้องมาก

จากตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากแบบร่างหมายเลข 6-10 พบว่า รูปแบบที่ 6 มี 7 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 7 รูปแบบที่ 7 มี 9 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 5 รูปแบบที่ 8 มี 10 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 4 รูปแบบที่ 9 มี 6 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 8 รูปแบบที่ 10 มี 8 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 6 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข 11-15 ภาพโดย ธงชัย ยี่รัมย์. 2558

ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ แบบร่างหมายเลข 11-15

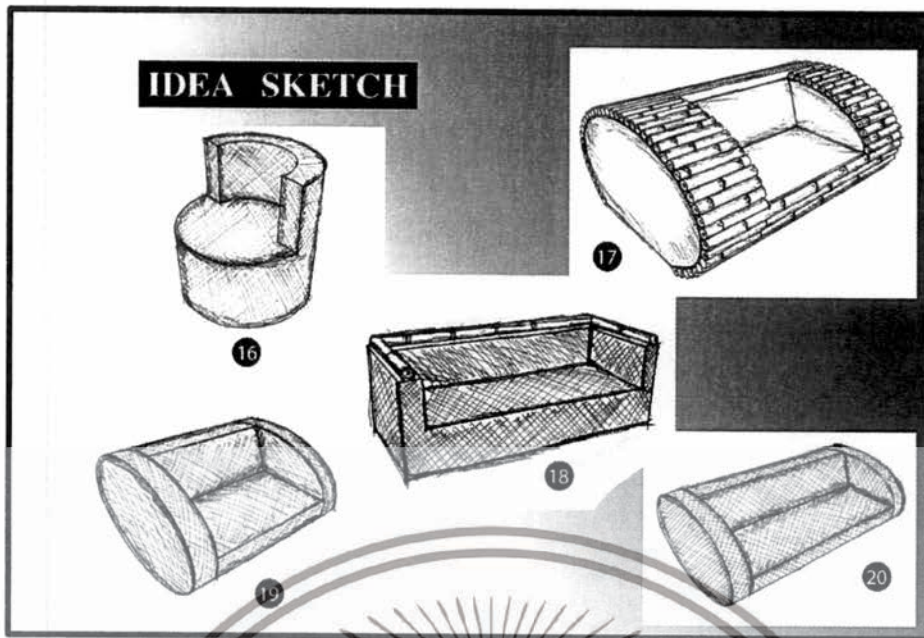
ลำดับ	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
1.	หน้าที่ใช้สอย
2.	ความสอดคล้องขนาด
3.	ความแข็งแรงคงทน
4.	วัสดุและการบริหารจัดการผลิต
5.	ความสวยงาม
ลำดับ	รูปแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพร่าง)
11.	รูปแบบที่ 11
12.	รูปแบบที่ 12
13.	รูปแบบที่ 13
14.	รูปแบบที่ 14
15.	รูปแบบที่ 15

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนน

- ▲ ระดับคะแนน = 1 คือ มีความสอดคล้องน้อย
- ระดับคะแนน = 2 คือ มีความสอดคล้องปานกลาง
- X ระดับคะแนน = 3 คือ มีความสอดคล้องมาก

จากตารางที่ 4.7 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ จากแบบร่างหมายเลข 11-15 พบว่า รูปแบบที่ 11 มี 6 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 8 รูปแบบที่ 12 มี 8 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 6 รูปแบบที่ 13 มี 13 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 1 รูปแบบที่ 14 มี 7 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 7 รูปแบบที่ 15 มี 6 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.10 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง หมายเลข16-20 ภาพโดย ธงชัย ยี่รัมย์. 2558

ตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ แบบร่างหมายเลข 16-20

ลำดับ	หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
1.	หน้าที่ใช้สอย
2.	ความระมัดระวัง
3.	ความแข็งแรงปลอดภัย
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
5.	ความสวยงาม
ลำดับ	รูปแบบผลิตภัณฑ์ (ภาพร่าง)
16.	รูปแบบที่ 16
17.	รูปแบบที่ 17
18.	รูปแบบที่ 18
19.	รูปแบบที่ 19
20.	รูปแบบที่ 20

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนน

- ▲ ระดับคะแนน = 1 คือ มีความสอดคล้องน้อย
- ระดับคะแนน = 2 คือ มีความสอดคล้องปานกลาง
- X ระดับคะแนน = 3 คือ มีความสอดคล้องมาก

จากตารางที่ 4.8 แสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ จากแบบร่างหมายเลข 16-20 พบว่า รูปแบบที่ 16 มี 8 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 6 รูปแบบที่ 17 มี 13 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 1 รูปแบบที่ 18 มี 8 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 6 รูปแบบที่ 19 มี 9 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 5 รูปแบบที่ 20 มี 9 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากแบบร่างทั้งหมด 20 รูปแบบ พบได้ว่ารูปแบบที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ รูปแบบที่ 13 มี 13 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 1 , รูปแบบที่ 17 มี 13 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 1 , รูปแบบที่ 3 มี 12 คะแนน อยู่ลำดับที่ 2 , รูปแบบที่ 4 อยู่ลำดับที่ 3 , รูปแบบที่ 8 มี 10 คะแนน อยู่ลำดับที่ 4 , รูปแบบที่ 1 มี 9 คะแนน อยู่ลำดับที่ 5 , รูปแบบที่ 7 มี 9 คะแนน อยู่ลำดับที่ 5 , รูปแบบที่ 19 มี 9 คะแนน อยู่ลำดับที่ 5 , รูปแบบที่ 20 มี 9 คะแนน อยู่ลำดับที่ 5 , รูปแบบที่ 10 มี 8 คะแนน อยู่ลำดับที่ 6 , รูปแบบที่ 12 มี 8 คะแนน อยู่ลำดับที่ 6 , รูปแบบที่ 16 มี 8 คะแนน อยู่ลำดับที่ 6 , รูปแบบที่ 18 มี 8 คะแนน อยู่ลำดับที่ 6 , รูปแบบที่ 2 มี 7 คะแนน อยู่ลำดับที่ 7 , รูปแบบที่ 6 มี 7 คะแนน อยู่ลำดับที่ 7 , รูปแบบที่ 14 มี 7 คะแนน อยู่ลำดับที่ 7 , รูปแบบที่ 5 มี 6 คะแนน อยู่ลำดับที่ 8 , รูปแบบที่ 9 มี 6 คะแนน อยู่ลำดับที่ 8 , รูปแบบที่ 11 มี 6 คะแนน อยู่ลำดับที่ 8 , รูปแบบที่ 15 มี 6 คะแนน อยู่ลำดับที่ 8

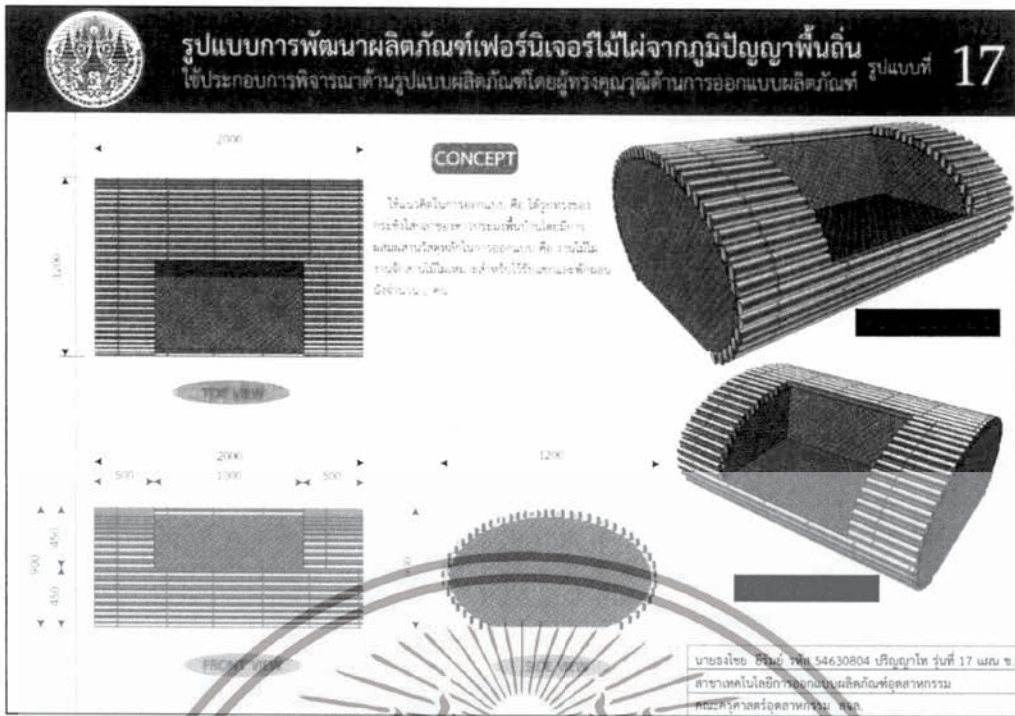
4.2.3 การวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จาก รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จำนวน 3 รูปแบบ ที่มีค่าคะแนนสูงสุด ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ จากไม้ไผ่ (Sketch Design) ทั้ง 3 รูปแบบ

ภาพที่ 4.11 แบบร่างผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ ที่ผ่านการวิเคราะห์ ทั้ง 3 รูปแบบ

ภาพโดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.14 ผลการออกแบบรูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไฟ รูปแบบที่ 17

ภาพโดย ธงชัย ยี่รัมย์, 2558

การวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การนำเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไฟจากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในเบื้องต้นได้คัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 3 รูปแบบ

ภาพที่ 4.15 รูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไฟทั้ง 3 รูปแบบ

ภาพโดย ธงชัย ยี่รัมย์, 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมในด้านรูปแบบที่ 3	n = 3		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1). หน้าที่ใช้สอย			
1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น	4.67	0.58	มากที่สุด
1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย	4.33	0.58	มากที่สุด
1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.56	0.58	มากที่สุด
2). ความสะดวกสบายในการใช้งาน			
2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก	4.33	0.58	มาก
2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย	4.33	0.58	มาก
รวม	4.56	0.38	มากที่สุด
3). ความแข็งแรง			
3.1 วัสดุมีความแข็งแรง	4.33	0.58	มาก
3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง	4.67	0.58	มากที่สุด
3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี	3.67	0.58	มาก
รวม	4.22	0.58	มาก
4). วัสดุและกรรมวิธีการผลิต			
4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน	4.33	0.58	มาก
4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน	4.33	0.58	มาก
4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.56	0.38	มากที่สุด
5). ความสวยงาม			
5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น	4.67	0.58	มากที่สุด
5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้ไผ่	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.78	0.38	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.52	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ รูปแบบที่ 3 พบว่าโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็น คือ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านความแข็งแรง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.38)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 13 ที่มีต่อรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมในด้านรูปแบบที่ 13	n = 3		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1). หน้าที่ใช้สอย			
1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น	4.00	0.00	มาก
1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย	4.67	0.58	มากที่สุด
1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.44	0.38	มาก
2). ความสะดวกสบายในการใช้งาน			
2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก	4.33	0.58	มาก
2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย	4.33	0.58	มาก
2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย	4.33	0.58	มาก
รวม	4.33	0.58	มาก
3). ความแข็งแรง			
3.1 วัสดุมีความแข็งแรง	4.00	0.00	มาก
3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง	4.33	0.58	มาก
3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี	4.33	0.58	มาก
รวม	4.22	0.38	มาก
4). วัสดุและกรรมวิธีการผลิต			
4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน	3.67	0.58	มาก
4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน	4.33	0.58	มาก
4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	3.33	0.58	ปานกลาง
รวม	3.78	0.58	มาก
5). ความสวยงาม			
5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น	3.33	0.58	ปานกลาง
5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ	3.33	0.58	ปานกลาง
5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้ไผ่	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	3.78	0.58	มาก
รวมทุกด้าน	4.13	0.50	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ผืน อำเภอกันตัง จังหวัดบุรีรัมย์ รูปแบบที่ 13 พบว่าโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็น คือ มาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านหน้าที่ใช้สอย มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.38) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) ด้านความแข็งแรง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.38) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.58) ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.58)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 17 ที่มีต่อรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ผืนจากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมในด้านรูปแบบที่ 17	n = 3		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1). หน้าที่ใช้สอย			
1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น	3.67	0.58	มาก
1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย	3.33	0.58	ปานกลาง
1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้	4.33	0.58	มาก
รวม	3.78	0.58	มาก
2). ความสะดวกสบายในการใช้งาน			
2.1 ใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก	3.67	0.58	มาก
2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย	4.33	0.58	มาก
2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย	3.33	0.58	ปานกลาง
รวม	3.78	0.58	มาก
3). ความแข็งแรง			
3.1 วัสดุมีความแข็งแรง	4.67	0.58	มากที่สุด
3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง	4.67	0.58	มากที่สุด
3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.67	0.58	มากที่สุด
4). วัสดุและกรรมวิธีการผลิต			
4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน	4.33	0.58	มาก
4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน	4.33	0.58	มาก
4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	4.44	0.58	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมในด้านรูปแบบที่ 17	n = 3		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5). ความสวยงาม			
5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น	4.67	0.58	มากที่สุด
5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ	4.67	0.58	มากที่สุด
5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้ไผ่	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.78	0.38	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.26	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเหมาะสมที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ รูปแบบที่ 17 พบว่าโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็น คือ มาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านหน้าที่ใช้สอย มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.58) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.58) ด้านความแข็งแรง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.58) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.58) ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.38)

สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ารูปแบบที่ 3 มีความเหมาะสมมากที่สุดพบว่าโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็น คือ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) ด้านความแข็งแรง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.38)

4.2.4 การออกแบบและการเขียนแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นและการสร้างต้นแบบเพื่อการผลิต เพื่อนำไปประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่รูปแบบที่ 3 และข้อเสนอแนะมาปรับใช้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ สู่การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

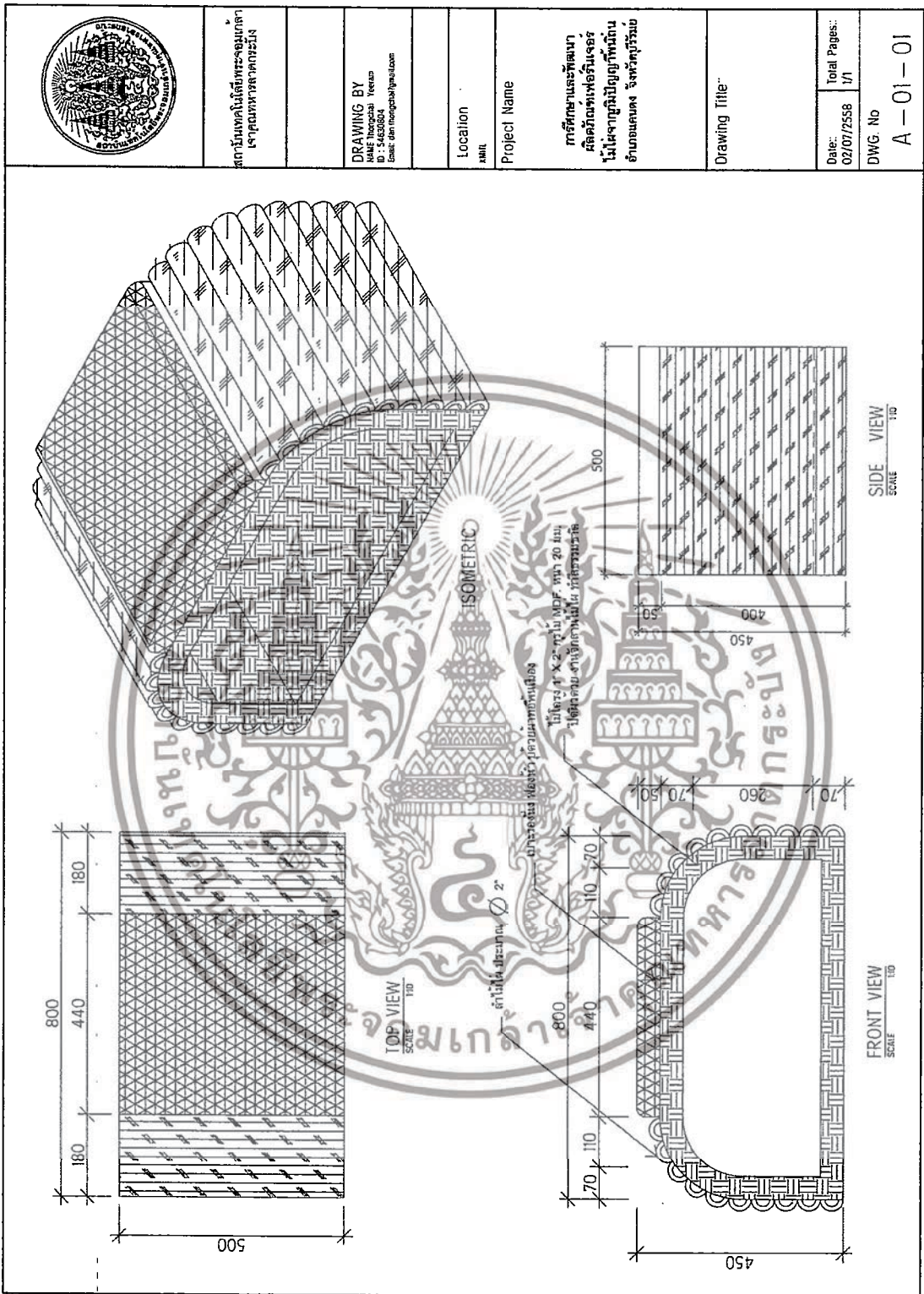
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.16 รูปแบบเฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์
ภาพโดย ธงชัย ยีรัมย์. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเขียนแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตต้นแบบ

ภาพที่ 4.17 การเขียนแบบเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ฝ้าย โดย ธงไชย ยีรัมย์. 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

การประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

ภาพที่ 4.18 ขั้นตอนการสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค

ภาพโดย ทินกร ลมไธสง . 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การนำต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้จากการออกแบบแล้ว ไปประกอบกับการเก็บข้อมูลลงพื้นที่ไปยังร้านค้า เพื่อแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลงานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าไม้ไผ่และสินค้า OTOP จำนวน 6 ร้าน และ ข้อมูลผู้บริโภค ได้แก่ ผู้ชมร้านจำหน่ายสินค้าและผู้บริโภคทั่วไปภายในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 46 คน

ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจ ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น ที่ได้ออกแบบแล้ว ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคด้าน

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ชาย	18	34.62
หญิง	34	65.38
รวม	52	100

ตารางที่ 4.13 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคด้านอายุ

ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	5	9.61
21 - 30 ปี	14	26.93
31 - 40 ปี	15	28.84
41 - 50 ปี	11	21.16
50 ปีขึ้นไป	7	13.46
รวม	52	100

ตารางที่ 4.14 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจผู้จำหน่าย และผู้บริโภคด้านประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้จำหน่าย	6	11.53
ผู้บริโภค	46	88.47
รวม	52	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้จำหน่าย ผู้บริโภค ที่มีต่อรูปแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ความเหมาะสมในด้านรูปแบบที่ 3	n = 52		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1). หน้าที่ใช้สอย			
1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น	4.44	0.80	มาก
1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย	4.40	0.77	มาก
1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้	4.73	0.49	มากที่สุด
รวม	4.53	0.69	มากที่สุด
2). ความสะดวกสบายในการใช้งาน			
2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก	4.62	0.63	มากที่สุด
2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย	4.52	0.73	มากที่สุด
2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย	4.10	0.77	มาก
รวม	4.41	0.71	มาก
3). ความแข็งแรง			
3.1 วัสดุมีความแข็งแรง	4.42	0.61	มาก
3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง	4.56	0.64	มากที่สุด
3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี	4.63	0.69	มากที่สุด
รวม	4.54	0.64	มากที่สุด
4). วัสดุและกรรมวิธีการผลิต			
4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน	4.52	0.61	มากที่สุด
4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน	4.10	0.91	มาก
4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	4.58	0.70	มากที่สุด
รวม	4.40	0.74	มาก
5). ความสวยงาม			
5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น	4.73	0.53	มากที่สุด
5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ	4.62	0.49	มากที่สุด
5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้ไผ่	4.77	0.43	มากที่สุด
รวม	4.71	0.48	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.52	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคและผู้จำหน่าย ที่มีต่อการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้ออกแบบแล้ว โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความพึงพอใจ ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.69) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) ด้านความแข็งแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) และด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48)

ข้อเสนอแนะของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะของผู้จำหน่ายและผู้บริโภคได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรใช้วัสดุและวัตถุดิบภายในพื้นที่มีในชุมชน จะช่วยลดต้นทุนในการผลิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของขั้นตอนกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนทำให้ราคาในการจ้างในการจักสาน หากภายในงานจักสานมีความละเอียดมากจนเกินไป ราคาอาจสูงไม่คุ้มค่าในการขาย แรงจูงใจในการซื้ออาจลดลงและความมีการส่งเสริมเรื่องการตลาดมากให้มากขึ้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1.1.1 เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

5.1.1.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

5.1.1.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2.1 ประชากร ที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของกรวิจัย ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

ขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

5.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 50 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษิตตามขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกรวิจัย ดังนี้

5.1.3.1 ผลสรุปจากการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากการเข้าสำรวจข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาลักษณะลายในการจักสานไม้ไผ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นนั้น ผู้ศึกษาสามารถ แบ่งออกได้เป็นดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้ไผ่และการจักสานงานไม้ไผ่ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้ไผ่และการจักสานไม้ไผ่ ไม่น้อยกว่า 20 ปี ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) (อ้างใน นิรัช สดลิ่งข. 2548: 48) จากการศึกษางานจักสานไม้ไผ่ของ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นงานจักสานไม้ไผ่ของแต่ละชุมชน เป็นเวลาว่างจากการทำาง ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จักสานไว้ใช้เองในครัวเรือน และ แปะปันกันเองภายในชุมชน ส่วนการ จักสานเพื่อจำหน่ายนั้นมีส่วนน้อย ผลิตภัณฑ์จากการจักสานใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นมี เช่น ตะกร้า กระจุง ภาชนะต่าง ๆ และ เครื่องมือดักจับสัตว์ เป็นต้น

จากการเข้าสำรวจข้อมูลสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษา ลักษณะลายในการจักสานไม้ไผ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นนั้น ผู้ศึกษาสามารถ แบ่งออกได้เป็นดังนี้

ลายจักสานที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ในการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่จำนวน 6 ท่าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่ เลือก ลายสองมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) ลายขัด ($\bar{X} = 3.83$) ลายสาม ($\bar{X} = 4.33$) ลายตาหลิว ($\bar{X} = 3.17$) ลายขอ ($\bar{X} = 3.50$) ลายบองหยอง ($\bar{X} = 3.50$) ลายทแยง ($\bar{X} = 3.33$)

5.1.3.2 ผลสรุปพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความต้องการของผู้จักสานไม้ไผ่ ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้จักสานงานไม้ไผ่ คือ ทางผู้จักสานงานไม้ไผ่ต้องการนำงานจักสานไม้ไผ่ที่จักสานขึ้นมาประยุกต์ใช้กับงานประเภทต่างๆ ที่สร้างสรรค์งานออกมาให้สวยงาม และสามารถนำลายจักสานมาใช้เป็นส่วนประกอบของงานเฟอร์นิเจอร์ให้มากที่สุด และเหมาะสมกับการใช้งานพื้นที่ภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีวิเคราะห์การยอมรับ ในหลักการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์หารูปแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานจักสานไม้ไผ่ โดยการสร้างแบบร่าง (Idea Sketch) จากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นจำนวนหลากหลายรูปแบบ ตัดทอนด้วยเกณฑ์พิจารณาค่าน้ำหนักคะแนน โดยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อหาค่าคะแนนที่อยู่ในระดับสูงและลำดับลดลงมา เข้าสู่เกณฑ์การพิจารณาสู่ขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสร้างแบบนำเสนอ (Sketch Design) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามนำเสนอเพื่อขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และขอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา โดยการสร้างตารางโดยมีเกณฑ์การตัดสินค่าคะแนน

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากงานจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ออกมาทั้งหมด 20 รูปแบบ จากนั้นได้ทำการตัดทอนรูปแบบลดลง โดยการสร้างตารางเพื่อพิจารณาให้ผลออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้กรอบแนวความคิดของ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร.2549 : 10) มีเกณฑ์การพิจารณาตัดทอนคงเหลือ 5 ด้าน คือ 1.) ด้านหน้าที่ใช้สอย 2.) ด้านความสะดวกสบาย 3.) ด้านความแข็งแรงปลอดภัย 4.) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต 5.) ความสวยงาม

สรุปผลการวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ารูปแบบที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุดพบว่าโดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็น คือ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.58) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) ด้านความแข็งแรง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.58) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.38)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่รูปแบบที่ 2 และข้อเสนอแนะมาปรับใช้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ สู่การสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

5.1.3.3 ผลสรุปประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

นำต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้จากการออกแบบแล้ว ไปประกอบกับการเก็บข้อมูลลงพื้นที่ไปยังร้านค้า เพื่อแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลงานผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ผู้จำหน่ายสินค้าไม้ไผ่และสินค้า OTOP จำนวน 6 ร้าน และ ข้อมูลผู้บริโภค ได้แก่ ผู้ชมร้านจำหน่ายสินค้าและผู้บริโภคทั่วไปภายในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 46 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคและผู้จำหน่าย ที่มีต่อการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้ออกแบบแล้ว โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความพึงพอใจ ด้านหน้าที่ใช้สอย มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.69) ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) ด้านความแข็งแรง มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.64) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต มีความพึงพอใจ มาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.74) และด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.48)

5.2 อภิปรายผล

จากผลสรุปในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เกิดขึ้นจากงานจักสานไม้ไผ่ตามภูมิปัญญาพื้นถิ่นของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วนำช่างงานจักสานไม้ไผ่มาปรับปรุงพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ ที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

การศึกษางานจักสานไม้ไผ่และงานไม้ไผ่ตามภูมิปัญญาพื้นถิ่นของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงงานเฟอร์นิเจอร์ของจังหวัดอื่นร่วมด้วย เพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างในการพัฒนางานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษางานจักสานไม้ไผ่ของ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นงานจักสานไม้ไผ่ของแต่ละชุมชน เป็นเวลาว่างจากการทำนา ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จักสานไว้ใช้เองในครัวเรือน และ แบ่งปันกันเองภายในชุมชน ส่วนการ จักสานเพื่อจำหน่ายนั้นมีส่วนน้อย ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการจักสานใน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ นั้นมี เช่น ตะกร้า กระบุง ภาชนะต่างๆ และ เครื่องมือดักจับสัตว์ เป็นต้น

การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลความต้องการของผู้จักสานไม้ไผ่ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้จักสานงานไม้ไผ่ คือ ทางผู้จักสานงานไม้ไผ่ต้องการนำงานจักสานไม้ไผ่ที่จักสานขึ้นมาประยุกต์ใช้กับงานประเภทต่างๆ ที่สร้างสรรค์งานออกมาให้สวยงาม และสามารถนำลายจักสานมาใช้เป็นส่วนประกอบของงานเฟอร์นิเจอร์ให้มากที่สุด และเหมาะสมกับการใช้งานพื้นที่ภายใน ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากงานจักสานไม้ไผ่ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ออกมาทั้งหมด 20 รูปแบบ จากนั้นได้ทำการตัดทอนรูปแบบลดลง โดยการสร้างตารางเพื่อพิจารณาให้ผลออกมาเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้กรอบแนวความคิดของ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร.2549 : 10) มีเกณฑ์การพิจารณาตัดทอนคงเหลือ 5 ด้าน คือ 1.) ด้านหน้าที่ใช้สอย 2.) ด้านความสะดวกสบาย 3.) ด้านความแข็งแรงปลอดภัย 4.) ด้านวัสดุและกรรมวิธีการผลิต 5.) ความสวยงาม แล้วตัดทอนให้เหลือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบจำนวน 3 รูปแบบ แล้วนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อที่จะนำไปสร้างเป็นชิ้นงานตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเป็นเก้าอี้สำหรับนั่งภายใน มีการผสมผสานเข้าที่นึ่งซึ่งทำด้วยผ้าทอพื้นถิ่นที่ มีการนำเอาลายจกสานไม้ไผ่เป็นวัสดุหลัก เก้าอี้สำหรับนั่งนี้สามารถนั่งได้สบาย ตามหลักกายวิภาคเชิงกลเหมาะสมสำหรับใช้งานภายใน

การประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่ มีความพึงพอใจไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่างานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น สามารถนำไปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ส่งเสริมรายได้ความเจริญแก่ท้องถิ่นและชุมชน เพิ่มมูลค่างานจักสานไม้ไผ่ของอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่กำลังจะสูญหาย ให้มีแนวทางในการประยุกต์และพัฒนาให้มากขึ้น และเป็นแนวทางในการกำหนดอนาคตของงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น สร้างแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระยะยาว ตลอดจนการเผยแพร่ อนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป เกิดความสมดุลในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ตอบสนองการสร้างระบบความยั่งยืนแก่ชุมชนและเศรษฐกิจต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีวิถีวิศวกรรมย้อนรอย ในหลักการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์หารูปแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากงานจักสานไม้ไผ่ โดยการสร้างแบบร่าง (Idea Sketch) จากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นจำนวนหลากหลายรูปแบบ ตัดทอนด้วยเกณฑ์พิจารณาค่าน้ำหนักคะแนน โดยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อหาค่าคะแนนที่อยู่ในระดับสูง และลำดับลงลงมา เข้าสู่เกณฑ์การพิจารณาสู่ขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม จากการสร้างแบบนำเสนอ (Sketch Design) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามนำเสนอเพื่อขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และขอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนา โดยการสร้างตารางโดยมีเกณฑ์การตัดสินค่าคะแนน

2. การนำไม้ไผ่ไปใช้ ควรพิจารณาไม้ไผ่ภายในพื้นที่ที่มีในชุมชน

3. ลวดลายในการจักสานไม้ไผ่ ควรใช้ลวดลายที่มีความเหมาะสมในการใช้งาน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ในการแปรรูปงานจักสานไม้ไผ่ จะต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบและหลักการตลาด จะต้องเป็นสินค้าที่มีน้ำหนักเบาและขนาดพอเหมาะกับการเคลื่อนย้าย พื้นที่ใช้งานที่เหมาะสม

2. ควรที่จะพัฒนาต่อยอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆที่น่าสนใจและตอบสนองความต้องการผู้บริโภคตามยุคสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ยังขาดการสนับสนุนการส่งเสริมการตลาด จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าไปให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. 2531. หัตถกรรมพื้นบ้านกับการพัฒนาชนบท. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา. 2557. หลักการคิดวิเคราะห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ พื้นฐานการคิดเชิงพัฒนาผลิตภัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิสเซ็พพลาย
- นิรัช สุดสังข์. 2548. การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นวนน้อย บุญวงศ์. 2540. หลักการออกแบบ . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑลี ศาสนนันท์. 2550. เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและวิศวกรรมย้อนรอย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยาลัยเทคนิคสตัทท์. ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคอีสาน. [online]. Available : http://www.tatc.ac.th/files/110528099292991_13112420205651.pdf. (16 มีนาคม 2556)
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. 2532. ศิลปหัตถกรรมไทย . กรุงเทพฯ : ดานสุทธาการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. 2539. เครื่องจักสานในประเทศไทย . กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. 2539. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน . กรุงเทพฯ : คอมแพคพรีน.
- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. 2540. มรดกวัฒนธรรมพื้นบ้าน . กรุงเทพฯ : เอส พี เอฟ พรีนติ้งกรุ๊ป.
- ศักดิ์ชาย ลีक्षा . 2550. “แนวทางการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในวิถีชีวิตคนอีสาน” .ศิลปกรรมศาสตร์ดุสิตบัณฑิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศูนย์ปฏิบัติการพืชเศรษฐกิจ. ไผ่บ้านหรือไผ่หนาม. [online]. Available : http://www.dnp.go.th/EPAC/bamboo_rattan/bamboo15.htm. (16 มีนาคม 2556)
- สมปอง ศรีพันธ์ . 2553 . “การศึกษาโอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของกลุ่มชาวบ้านปลาเค้า หมู่10 ตำบลปลาเค้า อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ”วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ นครพนม. 2558. ภูมิปัญญาอีสาน. [online]. Available : <http://www.finearts.go.th/nakhonphanomlibrary/parameters/km/item/หวด>. (16 มีนาคม 2556)
- อุดมศักดิ์ สาริบุตร. 2550. ออกแบบเฟอร์นิเจอร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุดมศักดิ์ สาริบุตร. 2549. เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- อนุชิต กุลมาลา . 2552. “การศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อัญญาณ์ รอโรสง. 2556. “ศีกษาและพัฒนาผลิถภันท์จากลวตลายเฉพาะถึนงานทอเสื่ออกก กลุ่มพนมรุ่งเสื่ออกกและหัตถกรรม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัตบุรีรัมย์” .วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรัฐสาหกรรมมหาบัณชิต สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิถภันท์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตรัฐสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ภาคผนวก ข เอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย
- ภาคผนวก ค ขั้นตอนการศึกษางานเฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น และข้อมูลขั้นตอนการ
ออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
- ภาคผนวก ง ข้อมูลประกอบขั้นตอนกระบวนการผลิตต้นแบบ งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิ
ปัญญาพื้นถิ่น
- ภาคผนวก จ ข้อมูลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามงานวิจัย (ชุดที่ 1)
เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ขั้นตอนการศึกษาสายจักสานเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบประเมินผลชุดนี้ เป็นแบบประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามมี 3 ตอน
 ตอนที่ 1 สถานะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น โดยเกณฑ์พิจารณาดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 สถานะทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินผล

ชื่อ.....นามสกุล.....

สถานที่ทำงาน

.....

อาชีพ

ทำนา

รับจ้าง

ค้าขาย

อื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสบการณ์การทำงานด้านจักสาน/หัตถกรรม

1-5 ปี

6-10 ปี

11-15 ปี

15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามของทรงคุณวุฒิด้านผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ที่	ลักษณะลายในการจักสาน ไม้ไผ่(จริง)	ลักษณะของลาย	ความเหมาะสมใน การใช้งาน				
			5	4	3	2	1
1.		ลายขัด คือลายที่ยก 1 ดอก ข่ม 1 ดอกสลับกันเรื่อยไป ใช้สานกระสอบ ตะกร้า กระบุง ไซ ช้อง เป็นต้น					
2.		ลายสองใช้สานกระซอน กระสอบ ผา บ้านไม้ไผ่ ลายสองเป็นลายที่ประสมกับลายขัด ลายสามประดิษฐ์แล้ว ประดิษฐ์เป็นลายที่มีชื่อว่า ลายลูกแก้ว ลายดีคว่ำ ลายดีหงาย ดาวล้อมเดือน ดาวกระจาย เป็นต้น					
3.		ลายสาม เป็นลายที่ดัดแปลงเพิ่มเติมจากลายสอง นิยมสานกระสอบ เสื่อ กระบุง และผ้าบ้าน การสานใช้ดอก ๙ เส้น เป็นเส้นตั้ง					
4.		ลายตาหลิ้ว อาจจะเรียกต่างกันไปตามพื้นถิ่น เช่นลายตาชะลอม ลายชะมพู ใช้สานกระเป่า ตะกร้า ลายตาหลิ้ว เป็นลายที่ดัดแปลงมาจากลายพื้นฐาน โดยเพิ่มดอกขัดทแยงเป็นลายดอกขิง ลายดอกจันทร์ ลายพิกุล ลายตาชะลอม ฯลฯ					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	ลักษณะลายในการจักสาน	ลักษณะของลาย	ความเหมาะสมในการใช้งาน				
			5	4	3	2	1
5.		(ลายขอ เป็นลายสำหรับสานกระดัง โดยใช้ใผ่สีสุกสาน เพราะ เป็นใผ่ที่เหนียว ไม่เปราะ					
6.		ลายบองหยอง เป็นลายกระดังที่ใช้กันทางภาคใต้ ใช้เก็บพริก กาแฟ ข้าวเปลือก					
7.		ลายทแยง เป็นวิธีสานที่ใช้ดอกสอดขัดกันในแนวทแยง (diagonal) ไม่มีเส้นตั้งและเส้นนอนเหมือนลายขัด แต่จะสานสอดขัดกันตามแนวทแยงเป็นทหเหลี่ยมต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ คล้ายรวงผึ้ง ลายชนิดนี้จึงมักสานไปรง เช่น ลายตกเข่ง ลายชะลอม ลายหัวสุ่ม ลายเกล็ดเต่า และลายเฉลว					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

นายธงชัย ยีรัมย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อภาพจำลองผลิตภัณฑ์ (ชุดที่ 2)
 เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
 อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
 ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
 อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีผลต่อรูปแบบภาพจำลองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน
 ตอนที่ 1 สถานะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีผลต่อรูปแบบภาพจำลองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โปรดพิจารณารูปแบบผลิตภัณฑ์จากภาพจำลองแล้วเลือก / ลงในช่องว่าง โดยเกณฑ์พิจารณาดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบภาพจำลองการออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 สถานะทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินผล

ชื่อ.....นามสกุล.....

สถานที่ทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

ประสบการณ์สอน/ประสบการณ์การทำงาน

1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีผลต่อรูปแบบภาพจำลองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เหมาะสมในการพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไฟจากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

รูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 13

รูปแบบที่ 17

ที่	รายละเอียด (รูปแบบที่ 3)	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย					
	1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น
	1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย
	1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้
2.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน					
	2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก
	2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย
	2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	รายละเอียด (รูปแบบที่ 3)	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3.	ความแข็งแรง 3.1 วัสดุมีความทนทาน 3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง 3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต 4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน 4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน 4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น
5.	ความสวยงาม 5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น 5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ 5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้
ที่	รายละเอียด (รูปแบบที่ 13)	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย 1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น 1.2 สามารถรองรับการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย 1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้
2.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน 2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก 2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย 2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย
3.	ความแข็งแรง 3.1 วัสดุมีความแข็งแรง 3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง 3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต 4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน 4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน 4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น
5.	ความสวยงาม 5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น 5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ 5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่	รายละเอียด (รูปแบบที่ 17)	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย 1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรงประเด็น 1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย 1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้
2.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน 2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก 2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระร่างกาย 2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย
3.	ความแข็งแรง 3.1 วัสดุมีความแข็งแรง 3.2 โครงสร้างมีความแข็งแรง 3.3 สามารถรับน้ำหนักได้ดี
4.	วัสดุและกรรมวิธีการผลิต 4.1 วัสดุที่ใช้มีความทนทาน 4.2 รูปแบบโครงสร้างใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน 4.3 ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น
5.	ความสวยงาม 5.1 รูปแบบมีความสวยงามโดดเด่น 5.2 รูปแบบมีความดึงดูดน่าสนใจ 5.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์สื่อถึงงานไม้

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบภาพจำลองการออกแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไฟจากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

นายธงไชย ยีรัมย์

นักศึกษาปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามความพึงพอใจ (ชุดที่ 3)
เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์
ขั้นตอนประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค
ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ออกแบบแล้ว จำนวน 20 ข้อ

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์และการนำเสนอจะจัดทำในภาพรวม ดังนั้นคำตอบจากแบบสอบถามจึงไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่านและบุคคลที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด

ขอความกรุณาท่านได้พิจารณาตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง เพื่อผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ท่านตอบคำถามไปเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาและพัฒนาเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามมา ณ ที่นี้ด้วย

นายธงชัย ยีรัมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความซึ่งตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. ขณะนี้ท่านอายุในช่วงระหว่างกี่ปี

ต่ำกว่า 20 ปี 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 50 ปีขึ้นไป

3. ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ออกแบบแล้ว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งเพียงช่องเดียว ซึ่งอยู่ด้านหลัง โดยผู้วิจัยได้
กำหนดตัวเลขระดับความพึงพอใจ ดังต่อไปนี้

5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

ภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

ที่	รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	หน้าที่ใช้สอย					
	1.1 มีหน้าที่หลักตอบสนองความต้องการใช้งานได้ตรง ประเด็น
	1.2 สามารถรับรองการใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย
	1.3 สามารถรองรับการใช้งานภายในได้
2.	ความสะดวกสบายในการใช้งาน					
	2.1 การใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนหรือยุ่งยาก
	2.2 มีความเหมาะสมกับการใช้งานสัมพันธ์กับสรีระ ร่างกาย
	2.3 ดูแลบำรุงรักษา ทำความสะอาดได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ ๒๕๐๐

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

เรียน นายรักเล่ห์ ได้สำโรง

ด้วย นายธงไชย ยีรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกอุฉวิงศา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของ นายธงไชย ยีรัมย์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สุทธิ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติกรแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒- ๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๘๕-๗๖๘-๕๙๒๒

นายธงไชย ยีรัมย์
๒๕.๖.๕๕๘

ศาสตราจารย์สุทธิ สุนทรกนกพงศ์
๒๕.๖.๕๕๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔/ 2600

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

เรียน อาจารย์ราชัน แพ่งประเสริฐ

ด้วย นายธงไชย ยีรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมี ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกภวพิวงศา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของ นายธงไชย ยีรัมย์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๒-๓๒๕-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร. ๐๒- ๓๒๕-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๘๕-๗๖๘-๕๕๒๒

วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศร ๐๕๒๔.๐๔/ 2600

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

เรียน นายกิตติพงศ์ ปลอมขุนทด

ด้วย นายธงไชย ยี่รัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่นอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมี ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกอติวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของ นายธงไชย ยี่รัมย์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์วิสิทธิ์ สุนทรภณพงศ์)

รองคณบดี กำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร. ๐๕-๓๒๕-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๗๒

โทรสาร ๐๕-๓๒๕-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร.๐๘๕-๗๖๘-๕๗๒๖

ธงไชย ยี่รัมย์
วิสิทธิ์ สุนทรภณพงศ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔ / 2๕02 วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ธีรทัต เลิศขำ

ด้วย นายธงไชย ยีรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์
ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมี ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม
นี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้
งานวิจัยของ นายธงไชย ยีรัมย์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔ / 2๕02 วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ดารณี ธนวัฒน์

ด้วย นายธงชัย ยีรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์
ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์" โดยมี ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิมวงศา เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม
นี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้
งานวิจัยของ นายธงชัย ยีรัมย์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ สุนทรภณกพงศ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สจล. ส่วนสนับสนุนวิชาการ โทร.๓๖๙๒
ที่ ศธ ๐๕๒๔.๐๔ / 2๕02 วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.สุธาสนีย์ บุรีคำพันธ์

ด้วย นายธงไชย ยีรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำสารระนิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์
ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมี ผศ.ดร.ทรงวุฒิ เอกวุฒิวงศา เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาสารระนิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม
นี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้
งานวิจัยของ นายธงไชย ยีรัมย์ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ได้แนบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและ
ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ สุนทรกนกพงศ์)

รองคณบดีกำกับดูแลงานด้านวิชาการและบัณฑิตศึกษา
ปฏิบัติการแทนคณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการศึกษาการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ และงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่
ภายในประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการศึกษาการศึกษาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ และงานหัตถกรรมจากไม้
อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในเรื่องงานไม้และการจักสานงานไม้ หรือที่เกี่ยวข้องโดยมีประสบการณ์ในงานไม้และการจักสานไม้ ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ใฝ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

ผู้ทรงวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน โดยมีประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

อาจารย์ราชัน แพ่งประเสริฐ อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

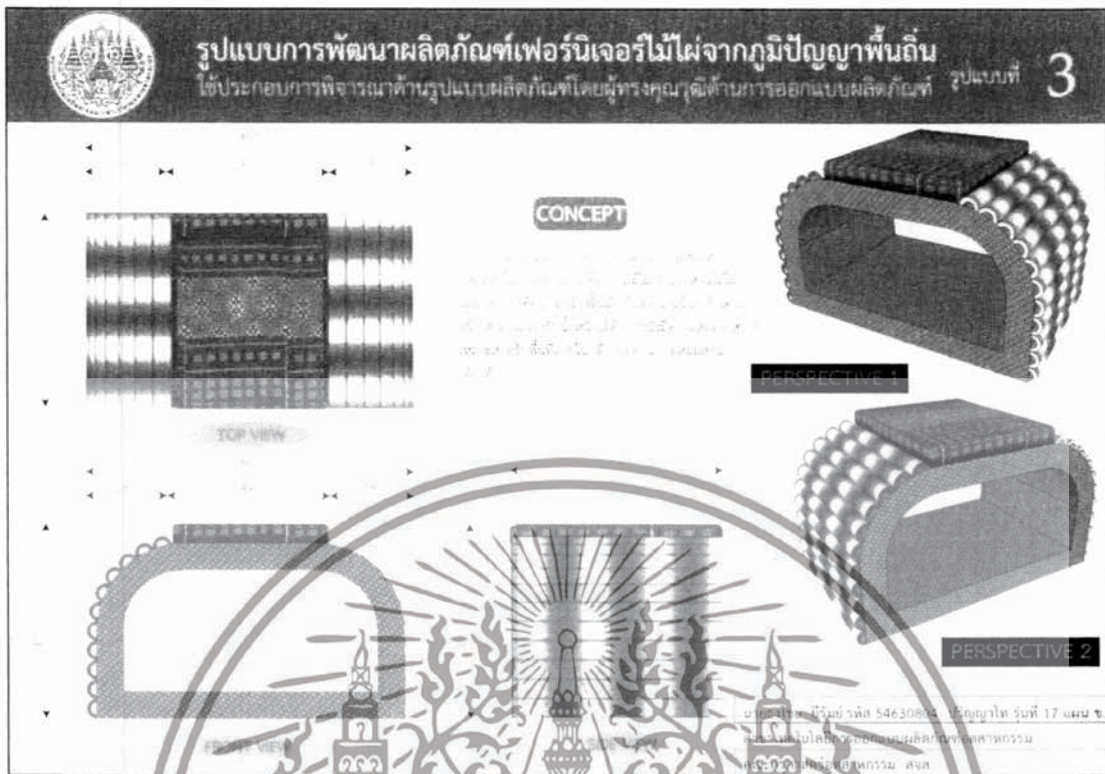
นายกิตติพงศ์ ปลอมขุนทด ตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าแผนก หน่วยงานพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บริษัท โมเดิร์นฟอรัม กรุป จำกัด (มหาชน)

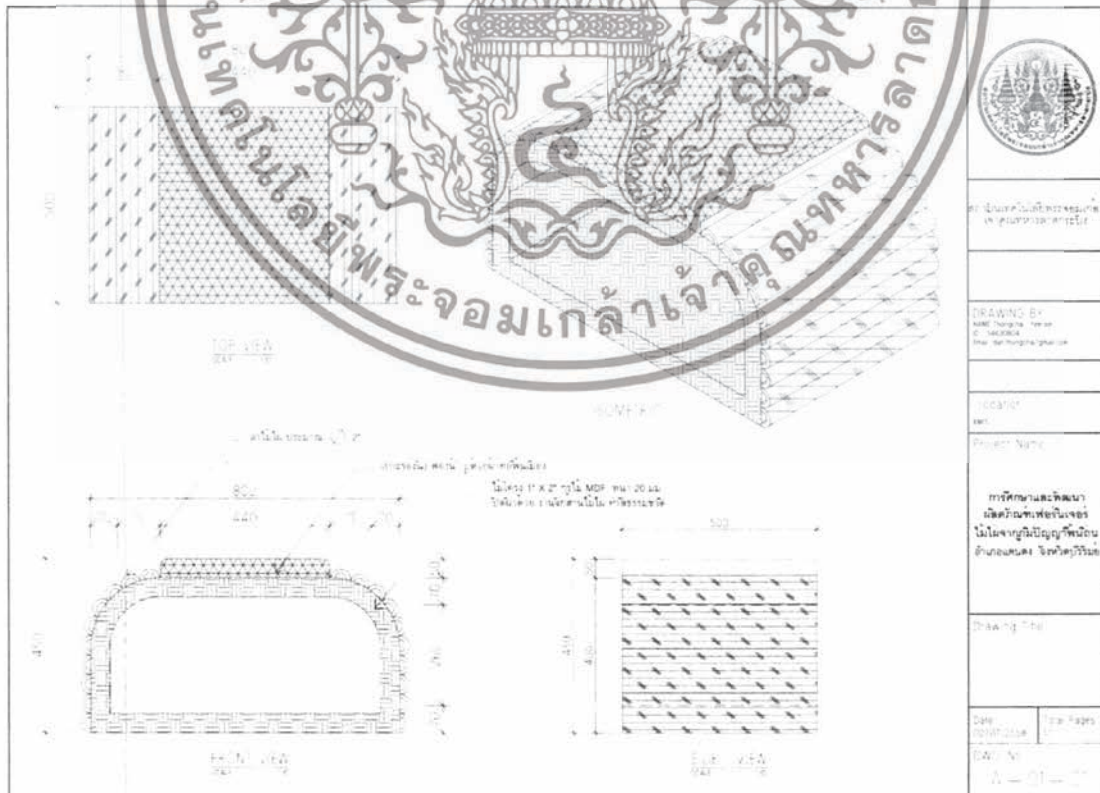
นายรักเล่ห์ ได้สำโรง ตำแหน่ง นักวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ชำนาญการพิเศษ ส่วนพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเรือน สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้

การเขียนแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตต้นแบบ

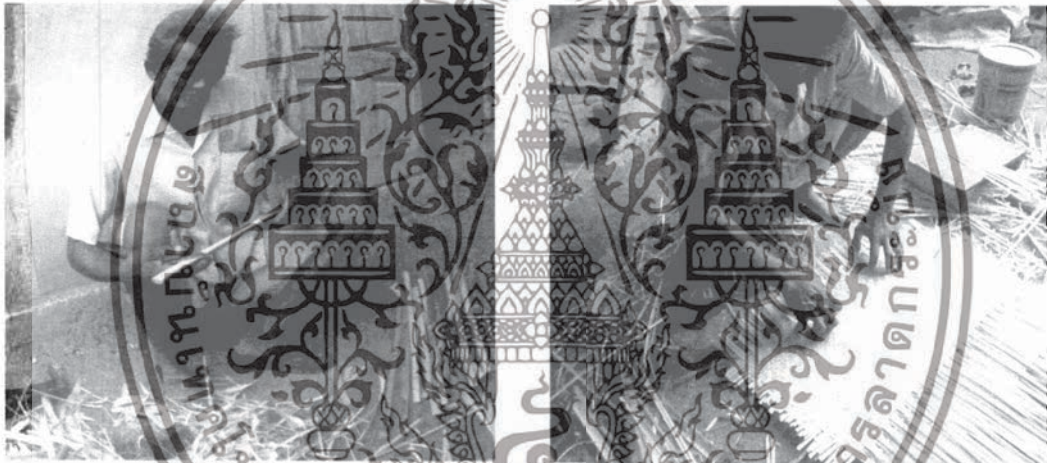

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเตรียมจัดหาวัตถุดิบในการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

การเหลาตอกและจักสานงานไม้ไผ่เพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

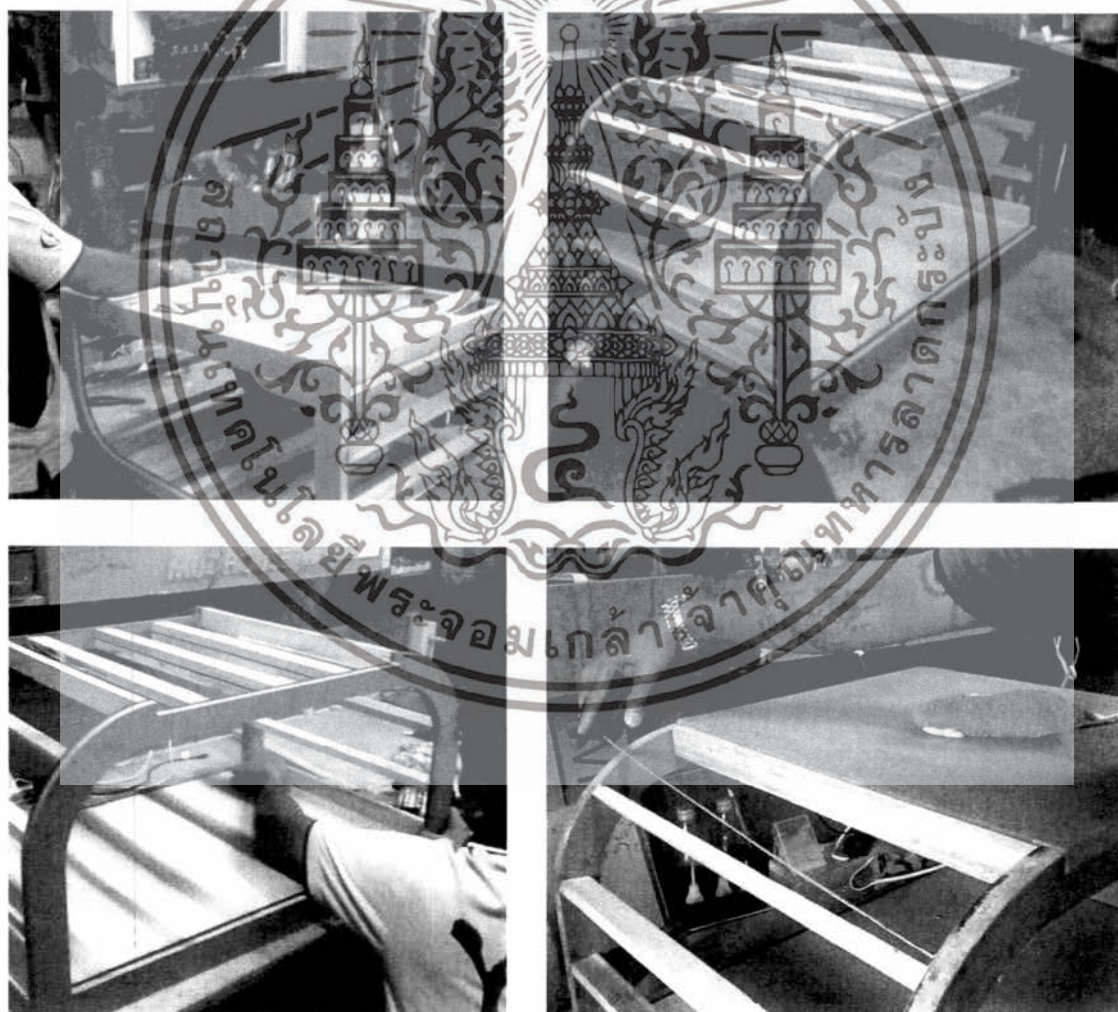

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจักสานงานไม้ไผ่เพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

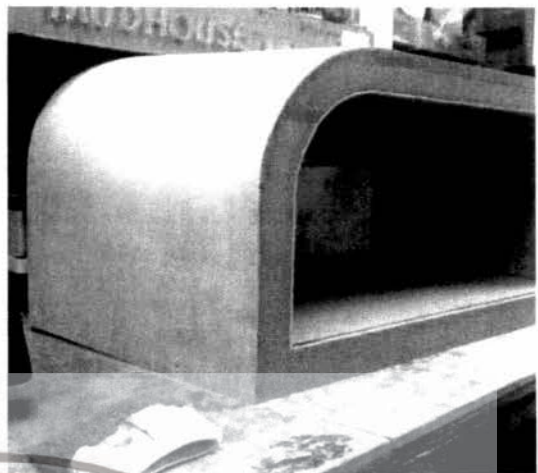
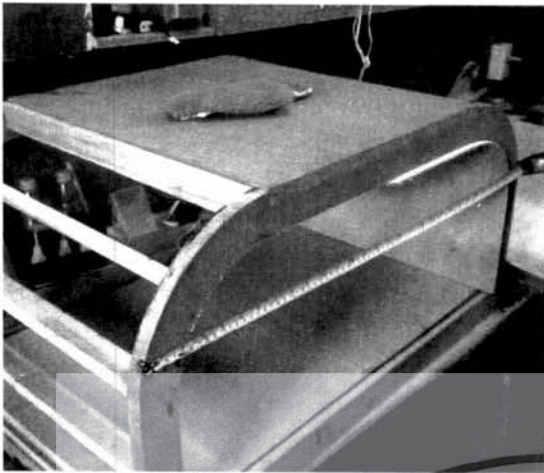

การประกอบโครงสร้างเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

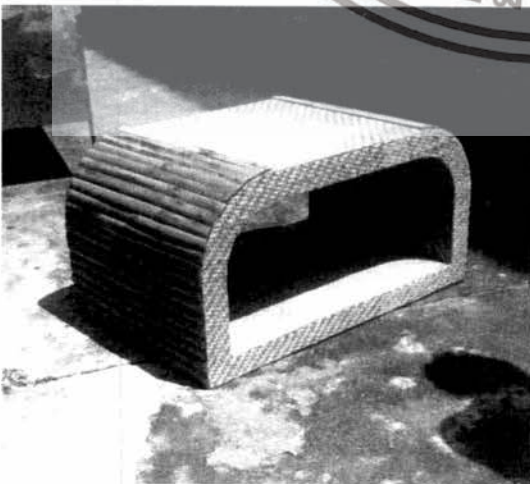
การก่อสร้างเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

การกรุลายจักสานไม้ไผ่และส่วนต่างๆเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

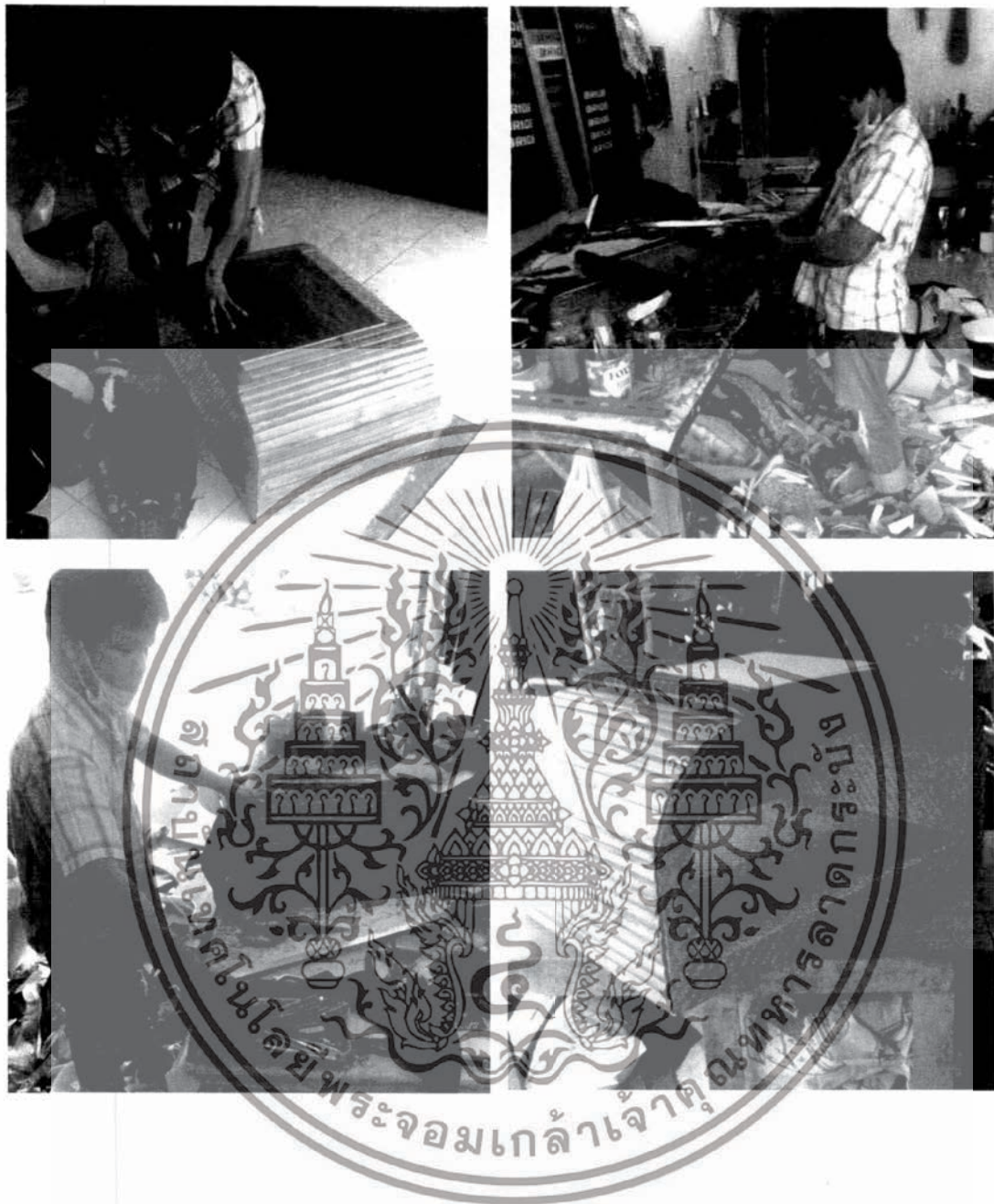

การทำสีเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำพื้นรองนั่งและส่วนต่างๆเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่จากภูมิปัญญาพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการประเมินความพึงพอใจของผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ที่พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบใหม่

จากข้อมูลผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้บริโภค นักท่องเที่ยว ผู้เข้าชมร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมจากไม้ไผ่ ในพื้นที่จังหวัด จำนวน 50 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายธงไชย ยีรัมย์
วัน - เดือน - ปีเกิด	28 กันยายน 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดบุรีรัมย์
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 6 ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ 31150
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2552	สำเร็จการศึกษา (วท.บ.) สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีการศึกษา 2558	สำเร็จการศึกษา (ค.อ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ประวัติการทำงาน	ตำแหน่ง พนักงานเขียนแบบและประเมินราคา ฝ่ายเทคนิคและประเมินราคา TEKINT CO.,LTD. พ.ศ. 2557 - 2558

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้